

10·5·75

GRAECAE ECCLESIAE

VETERA MONVMENTA

EX BIBLIOTHECA MEDICEA

TOM. I.

ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΥ

ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ

ΚΑΙ ΕΥΔΟΚΙΑΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΙΔΟΣ

ΕΡΓΑ ΤΑ ΑΝΕΚΔΟΤΑ

IVSTINIANI

MAGNI IMP.

ET EVDOCIAE AVGVSTAE

OPERA QVAEDAM ANECDOTA

NVNC PRIMVM EX MSS. CODD.

BIBLIOTHECAE MEDICEAE

GRAECE ET LATINE IN LVCEM PRODEVNT

CVRA ET STVDIO

ANG. MAR. BANDINI

IVRIS VTRIVSQ. DOCTORIS

SACROSANCTAE LAVR. BASILICAE CANONICI

IBIDEMQVE S. C. M. REGI BIBLIOTHECARI

FLORENTIAE TYPIS CAESARIS

CIϽ . IϽ . CC LXI.

SVPERIORVM PERMISSV.

IMPERATORI CAESARI
FRANCISCO
PIO . FELICI . INVICTO

ANG. MAR. BANDINIVS
DEVOTVS NVMINI MAIESTATIQ. EIVS
DIVTVRNAM FELICITATEM ET IMPERIVM.

IVſtiniani Imperatoris, & Eudociae Auguſtae praeclara haec ingenii monumenta non ingrata futura iis, qui ſacram colunt antiquitatem, OPTIME, AC SAPIENTISSIME CAESAR, ſub Auguſtiſſimis Nominis Tui auſpiciis

in lucem prodire gestiunt. Ecquod aliud universo litterario orbi acceptum magis, atque utile munus Maiestati Tuae offerre umquam poteram, dum certatim Etruscae Musae summis efferebant laudibus IOSEPHI ARCHIDVCIS AVSTRIAE ET MARIAE ISABELLAE REGIAE PRINCIPIS BORBONIAE nuptias, quibus aeterno Caesareae domus splendori, Austriacorum Regnorum, nostraeque felicitati nuper consultum fuit, quam Caesarum praestantissimorum memoriam ab interitu vindicare; curareque, ut ipsorum bene gesta, tam prospero eventu in medium prolata, humano generi ad imitandum proponantur?

Praeterea thesaurus hic pretiosissimus, qui in oblivionis tenebris, omnibus ignotus, per tot annorum secula,

al-

altiſſime defoſſus iacuit; Te unum agnoſcit Dominum, quia in Caeſareae Maieſtatis Tuae fundo a me erutus, & conſilio, atque imperio Tuo in contexendo huius inſignis Laurentianae Bibliothecae Catalogo e latebris in publicam lucem protractus, muniſicentiſſima dextera Tua in populos diffundi maxime gloriatur. Neque enim aequum eſt, inexhauſta, qua polles liberalitate, ac boni publici ſtudio, quae Iuſtinianus Imperator pro Catholica Religione, cuius Tu ſucceſſor in Imperio, ac fidei defenſor exſiſtis, adverſus improbos haereticorum conatus olim conſcripſerat, nec quae ſanctus primaevae Eccleſiae Martyr Cyprianus, tropaea reportavit, a doctiſſima Eudocia Auguſta, elegantiſſimis expreſſa verſibus, ea omnia diutius unius

Bibliothecae anguſtiis, quantumvis regiae concludi. Quod ſi tenui huic noſtro labori, & induſtriae Maieſtas Tua calcar adiecerit, praemio me ſatis amplo beatiſſimum reddet, & ad maiora quae in manibus habeo, animos addet, & accendet.

Interea Deum Optimum Maximum oro, atque obteſtor, ut Auguſtiſſimam Maieſtatem Tuam, una cum Heroina Auſtriaca Coniuge Tua Diva Teresia Avgvsta, ac beata Sobole, populis, quorum tutela, & ſecuritas ſaluti Veſtrae innititur, quamdiutiſſime florentem, & incolumem praeſtet, ut regiam tutam, & imperium ſecurum largiatur, ac pacem, Te Principe pacis amantiſſimo, univerſo orbi firmam, ſtabilem, ac perpetuam eſſe velit. Dabam Florentiae ex Bibliotheca Medicea Kal. Iuniis cIↃ. IↃ. cc. lxi.

LECTORI BENEVOLO
SACRARVM LITTERARVM STVDIOSO
ANG. MAR. BANDINIVS S. P. D.

I. H*Abes in hoc Volumine, amice lector, duo insignia veteris aevi monumenta, alterum videlicet* Iustiniani *Imperatoris Opusculum adversus* Theodorum Mopsvestenum, *ac defendentes iniqua eius dogmata, & Epistolam* Ibae *dictam, nec non* Theodoreti *libros contra Catholicam fidem; alterum celeberrimae* Eudociae *Augustae Poëmatis, quod de Divo* Cypriano, *teste* Photio *tribus libris conscripserat, pretiosissimum* ἀπόσπασμα. *Vt vero facilius quae ab* Iustiniano *in Epistola, quam modo proferimus, doctissime pertractantur, intelligas, rem altius repetendam esse arbitramur, notandumque orthodoxam fidem, quam variis fluctuantem procellis Chalcedonense Concilium providentissimis decretis firmaverat, non multo post, alia exorta tempestate, ob* Eutychianos, Nestorianos, *atque exoletos iam* Origenis *errores, novis fuisse fluctibus agitatam.*

II.

II. *Eutychianus ſiquidem furor, qui cineri doloſo ſuppoſitus latuerat, ubi licuit, e ſuis erupit latebris, ac tres Orientis Patriarchatus, Alexandrinum, Antiochenum, Conſtantinopolitanum vehementer commovit. Alexandriae enim, ac poſtmodum Antiochiae, & alibi, ſtatim ab exceſſu* Marciani *Imperatoris, Chalcedonenſem fidem, legibus, & armis acriter vindicantis, ea ſoluti formidine, quicumque* Dioſcoro *adhaeſerant, ſacrilegum extulere caput; iis facem praeferentibus* Timotheo Aeluro [1], *&* Petro Moggo. *Nec minus Conſtantinopoli infeſtae erant Eutychianorum turbae, primo quidem ſub* Acacio *Epiſcopo, qui* Petri Moggi [2] *in Alexandrina Eccleſia retinenda callidus fautor, ac fraudulentus ſanctae Chalcedonenſis fidei proditor, diu Romanorum curas Pontificum eludere conatus eſt; deinde ſub* Anthimo, *qui abdicato Trapezuntis Epiſcopatu, Conſtantinopolitanum per ſummum ſcelus adripuit* [3].

III.

(1) Ex S. Liberati Archid. Eccleſ. Carthag. Breviario Cauſſae Neſtorianor. apud Labbeum Tom. VI. Concil. edit. Venet. A. MDCCXXIX. Cap. 15.

(2) Liberat. c. 16. 17.

(3) Synod. Conſtantinopol. ſub Menna Act. I.

III. *Quae quum gravissime ferret* Agapetus *Pontifex, qui per id temporis*, Theodati *Gothorum Regis caussa, Byzantium venerat, non modo ab* Anthimo *consalutando se abstinuit* [1], *sed eum, contra* Theodorae *Augustae votum, Patriarchatu deiecit*, Menna *in eius locum, viro integerrimo, ac spectatissimae fidei suffecto. Atque haec quidem acta postmodum recepta sunt tum in provinciali Synodo, quam ipse* Mennas, *praesentibus Apostolicae Sedis Legatis indixit, ac celebravit, tum* Iustiniani *Imperatoris consensu, ac sanctione* [2]: *quibus praeclare gestis, repressa vis quorumdam haereticorum aliquantulum conquievit.*

IV. *Verum non minus Orientem turbaverat Nestoriana haeresis, quam plurimum fovebant libelli quidam a tribus editi auctoribus, quorum primus fuit* Theodorus, *Mopsvestiae olim Episcopus, qui, antea monachus, luxuriae dein sordibusque se totum dederat. Ex quibus quum ipsum D.* Ioannes Chrysostomus, *ea Epistola, quae ad*

(1) Liberat. C. 21.

(2) Inc. Ἡμῖν μὲν ἀεὶ σπουδή. Tom. VI. Concilior Labbei edit. Venet. p. 311. ubi inscribitur: *Tractatus piissimi Imperatoris Iustiniani, missus ad Mennam sanctiss. ac beatiss. Archiepiscopum felicis Urbis & Patriarcham, adversus impium Origenem, & nefarias eius sententias.*

ad Theodorum *lapsum inscribitur, retrahere non valuisset, in perniciosam prolapsus haeresim, ante Ephesinam Synodum, contra* Eunomium, *&* Apollinarem, *Naturae unius in Christo adsertores* [1], *ita scripserat; ut praeter alias blasphemias, unam Christi personam, & Deum carne indutum, & Mariam Dei fuisse matrem* [2] *palam inficiaretur. Itaque Nestorianae segetis, ac lolii seminibus iactis, multa de eo fuerat olim,* Proclum *inter Constantinopolitanum*, Cyrillum *Alexandrinum, &* Ioannem *Antiochenum disputatio. Nestoriani autem damnato* Nestorio, *eius libros* [3] *Catholicis interdictos esse sentientes, ne deesset, unde populus minus prudens Nestorianum haurire venenum posset*, Theodori Mopsvesteni *opuscula, non Graeco solum idiomate, sed Syro, Armeno, ac Persico in turbam dederunt. Hunc vero perditum hominem* Theodoretus *Cyrensis Episcopus, qui duodecim Ephesinae fidei Capitibus a* Cyrillo *conscriptis totidem obiecerat anathe-*

(1) Liberat. C. 20.

(2) Quinta Synod. Const. coll. 4. Iustinian. in Edicto de Conf. fidei.

(3) Liberat. C. 10. Quinta Synod. Const. coll. I. Ep. Iustin. ad Synod.

thematiſmos, *&* Sozomenus, *tot tantiſque laudibus extulerunt, ut hac de cauſſa, uterque magnam ſui iacturam nominis paſſus fuerit*. Theodoretus *etiam, quamvis in Chalcedonenſi Concilio ad poenitentiam, & Eccleſiae communionem receptus, ab Eutychianis, & Haeſitantibus haereticis, de* Neſtorii *erroribus poſtulatus fuit*. Sozomenum eiuſque hiſtoriam, (*inquit S.* Gregorius [1]) Sedes Apoſtolica recipere recuſat, quoniam multa mentitur, & Theodorum Mopſveſtenum nimium laudat; atque ad diem obitus ſui magnum doctorem Eccleſiae fuiſſe perhibet.

V. Ibas *praeterea in Syria Edeſſenae Civitatis Epiſcopus acceſſit, qui ſcripta ad* Marim *Perſam Epiſtola*, Rabulam *carpit deceſſorem ſuum, quod* Mopſveſtenum *anathemate percuſſerit, quem de Eccleſia optime meritum, virumque fuiſſe ſapientiſſimum in multis adverſus haereticos dimicationibus praedicabat; utebaturque blaſphemis* Neſtorii *verbis, quem non ſervato iudiciorum ordine damnatum quoque dicebat in Synodo Epheſina: tum vero, quod* Theodoreto *in communionem recepto, eius tamen*

(1) Lib. VI. Ep. 95.

men scripta adversus duodecim Capita Cyrilli, *quibus* Nestorii *baeresis damnabatur Chalcedonensis Synodus minime proscripsisset. Ex iisdem quoque Capitibus Nestoriani, prolatis ex* Theodoro Mopsvesteno *testimoniis, ut etiam ex ipsius* Theodoreti *adversus* Cyrillum *dissertationibus, baeresim instaurare suam callidissime nitebantur* [1]. *Erat baec Epistola pluribus offendiculo, multosque ad* Mopsvesteni Nestoriique *partes trabebat, quorum impia dogmata continebat. Quod quum renunciatum esset* Proclo *Constantinopolitano Episcopo, ne quid inde detrimenti pateretur Ecclesia*, Ioannem Antiochenum *per litteras sciscitatur, ac rogat, ut* Ibam, *velut ex insidiis scelus anbelantem coërceat. Id facere detrectavit* Ioannes, *ac* Domnus *etiam successor eius; unde res integra defertur ad* Theodosium *iuniorem Imperatorem, &* Flavianum *Constantinopolitanum Episcopum* [2], *quorum ius-*

(1) Ibas illam Epistol m a se scriptam quidem agnovit, sed post initam Cyrillum inter Alexandrinum, & Ioannem Antiochenum pacem, se longe liter sentire professus fuit. Quare Patres Concilii eum, quamvis Epistolam haereticam, multisque refertam calumniis scripsisset, iusto iudicio ab adversariorum calumnia absolverunt, atque ad Ecclesiae communionem merito receperunt. Vid. Baron. A C CCCCXXXII. & A. CCCCXLIV.

(2) Synod. Chalced. Act. X. ex Synod. Beryt.

iussu Photius, *&* Eustathius *Episcopi, coacta Synodo Beryti in Phoenicia, de* Ibae *praesentis caussa dignoscunt.*

VI. *Per id quoque tempus duo monachi novae Laurae (erat id S. Sabae Coenobium in Palaestina)* Nonnus, *&* Leontius *Byzantinus* [1], *quum ex Origenis voluminibus maximos quosque collegissent errores, iisdem omnem paene Orientem inficere satagebant. Horum amentia ne latius manaret in dies, suppliciter petentibus quibusdam monachis Hierosolymitanis* [2], *annuente* Pelagio *Diacono*, Vigilii *Papae apocrisiario, &* Menna *Constantinopolitano Patriarcha*, Iustinianus *Imperator non modo sanctissimis legibus Eutychianos, sed Origenistas etiam severissimo coërcuit edicto, quod fuit postmodum Patriarcharum omnium, ac* Vigilii *Romani Pontificis suffragio comprobatum. In eo, praeter alia illud habetur, ex* Origenis *opusculis* Manetem, Arium, *ac fere plerosque omnes haereticos, tamquam immanissimas feras e caveis erupisse. Id aegre admodum tulit* Theodorus *Caesareae Cappadociae Episcopus, quippe qui* Origeni *a pau-*

(1) Cyrillus Monac. in vita S. Sabae. Imp. Iustinianus in Ep. ad Mennam contra Origen. Nicephorus Lib. XVII C. 27.
(2) Liberat. C. 23.

paucis annis proscripto addictissimus[1] *, secta Acephalus, &* Pelagio *Diacono valde infensus . Vt igitur ea, quae contra* Origenem *gesta fuerant, ulcisceretur, utque imminens Acephalis periculum amoveret, ad Ecclesiae pacem magis magisque turbandam, disputationem de tribus Capitulis excitavit. Pro ea igitur, qua valebat apud* Iustinianum *Caesarem gratia, pacis alioqui Ecclesiasticae studiosissimum, ipsi spem fecerat ineundae cum Acephalis concordiae, si praeter* Theodoreti *scripta adversus* Cyrillum, *Epistola* Ibae *Edesseni, recitata in Concilio Chalcedonensi, tamquam impia reiiceretur, &* Theodorus *quoque illa in Epistola laudatus, tamquam* Nestorii *parens damnaretur.*

VII. *Haec cum suis adseclis conabatur* Theodorus, *sed obstrepebant e contra Nestoriani, eo quod per* Nestorii *libros quum venenum suum populis propinare amplius non possent, id per ea quae* Mopsvestenus, Theodoretus, *&* Ibas *scripta reliquerant, efficere nitebantur*[2]*. Maximas itaque turbas ea tempestate baec tria excitabant Capi-*

pi-

(1) Liberat. C. 23. 24.

(2) Quinta Synod. Constantinopol. Coll. I. Epist. Iustiniani Imp.

pitula. Ea namque probabantur a multis, a plerisque vero, ut impia reiiciebantur. Iustinianus *Imperator absentium sententiam Episcoporum exploravit, qui per litteras gravissime sunt ea Capita detestati* [1]. *Quapropter providentissimus Caesar libello satis copioso, cuius initium,* Εἰδότες ὡς οὐδὲν, κ. λ. *eadem proscripsit, & ab Orientalibus Episcopis damnanda curavit.*

VIII. *Verum non heic substitit haereticorum insania; insurrexerunt enim aliqui impium* Theodorum, *atque iniqua eius dogmata, & Epistolam* Ibae, *nec non* Theodoreti *libros contra Catholicam fidem, missis ad* Iustinianum *Caesarem litteris, propugnantes; quorum improbitatem hoc novo edito Opusculo retundere conatur sapientissimus Imperator, multis SS. Patrum testimoniis, ipsorumque adversariorum verbis in medium prolatis; unde celebris haec Ecclesiasticae historiae pars illustrari maxime potest. Sanctorum vero Patrum sententiae, quibus utitur, hae sunt:* Lucas XVIII. 14. Matthaeus XI. 29. V. 14. X. 29. XXII. 29. Ioannes Evang. I. 14. II. 21. XIV. 23. VI. 54. X. 33. III. 13. XIV. 29. X. 30. Baruch

(1) Facundus Lib. IV. C. 4.

iii. 36. 38. Paullus ad Ephes. iv. 9. Prima ad Corinth. ii. 8. iii. 16. Secunda ad Corinth. viii. 9. ad Hebraeos ii. 9. vii. 3. ad Galat. iv. 4. ad Philipp. ii. 7. Petri Ep. secunda, iii. 16. Gregorius in Serm. 1. de Nativitate Domini bis citatur. Basilius ad Amphil. Cap. viii. Leo Romanus Epist. ad Concil. Chalced. Epist. ad Flavianum. Theodorus haereticus in frag. rel. in Concilio Constantinopolitano ii. Isaias ix. 6. xxxii. 6. vii. 14. Sapient. xv. 5. Psalm. viii. 5. Cyrillus Ep. ad Regin. Eiusdem adversus Confutat. Theodoreti contra quartum eius Capitulum. Eiusdem contra Nestor. Epistola ad Marim Persam in Concil. Chalced. Part. ii. Act. x. Tom. iv. Concilior. Labbaei p. 1574. & in Concil. Constantinopol. ii. Coll. v. apud Labbaeum T. iii. p. 140. Augustinus Episcopus Epist. ad Bonifac. & in Exposit. Symboli. Constitutiones SS. Apostolorum, Africanae Synodi Canon 81. apud Labbaeum T. i. p. 907. Xystus Pont. Ep. ad S. Cyrillum. Theodoret. in Ep. ad Io. Germaniciae Episc. *Quum vero nihilominus, plurimi ab impiis illis Capitulis propugnandis dimoveri minime*

me posſent, tandem conſtitutum eſt, ut controverſiae ſolutio ad univerſale concilium pertraberetur. Nam ex iis quae contigerant, ſatis ſuperque Imperator didicerat, trium Capitulorum oppugnatores, ac Concilii Chalcedonenſis deſenſores, (quos ſynoditas vocabant) nequaquam ſuo obtemperaturos edicto, niſi illud Epiſcoporum decreto, ac Pontificia auctoritate confirmaretur. Piis biſce Iuſtiniani *votis* Vigilius *Pont. adnuit. Dum interim vocati ex Occidente Epiſcopi exſpectabantur, edictum de tribus Capitulis a ſe antea conſcriptum ad* Vigilium *Pont. miſit, ut ſuam de iiſdem ſententiam ſcripto proferret. Hac occaſione Pontifex poſt impetratas XX. dierum inducias, quantumvis adverſa corporis valetudine conflictaretur, Conſtitutum illud conſcripſit* VII. *Kal. Mart. A.* DLIV. *& ad Imperatorem remiſit, eo tempore, quo buius Concilii V. collatio, ſive ſeſſio celebrata fuit.*

IX. *Anno igitur* XXVII. *Imperii* Iuſtiniani, *poſt Conſulatum* Baſilii *A.* XII. Chriſti DLIII. *Conſtantinopolitana quinta Synodus indicta fuit, in qua* CLXV. *Epiſcopi convenerunt, quibus Epiſtolam* Iuſtinianus *miſit, de* Theodoro Mopſveſteno, *& reli-*

quis,[1] *quae inc.* Σπουδὴ μὲν γέγονεν, κ. λ. Vigilius *Pontifex, qui per id tempus Constantinopoli versabatur, licet rogatus, Concilio adesse noluit, quod ex Apostolicae Sedis dignitate esse minime videbatur inter externos fere Episcopos considere: paucos enim secum adduxerat ex Italia, quippe qui non ad Synodum, sed ad Imperatorem profectus fuerat. Suam tamen voluntatem, & adsensum, rebus omnibus, quae sacro approbante Concilio legitime definitae forent, pollicitus est. Patres in secretario Concilium auspicantur* IV. *Nonas Maii, ac primo actum est de* Theodoro Mopsvesteno, *& in medium productis hinc eius libris, illinc* Cyrilli, Procli, Rabulae *disputationibus adversus eum, anathema* Theodoro Mopsvesteno, *eiusque libris conclamatum fuit, decretumque (quod tunc inter plurimos non erat receptum) haereticos etiam post mortem ab Ecclesia posse damnari. Itum deinde est ad* Ibae *Epistolam*[2], *& cum ea collatis Chalcedonensibus Actis, placuit illam, ut a recta abhorrentem fide, anathemate notatam, tolli de medio.*

Idem

(1) Tom. VI. Concil. pag. 399. & in Coll. I. Coll. IV. V.

(2) Coll. VI.

Idem constitutum in Anathematismo [1] Theodoreti. *His peractis*, xiv. *editi sunt Canones, quibus orthodoxa fides adversus* Nestorium, *Acephalos, aliosque qui ab* Eutyche, *&* Severo *erant, uberrime explicata fuit.*

X. *Vt igitur Ecclesiasticae historiae studiosis rem gratam faceremus, doctissimam hanc Imperatoris* Iustiniani *Epistolam in primo Catalogi nostri Volumine inserere integram, & heic seorsim dare decrevimus; in qua Latine reddenda, usi sumus opera diligenti, ac fideli Fr.* Ioannis Dominici Stratico, *qui quum origine Graecus sit, ac elegantioribus egregie excultus litteris, quam demandatum munus naviter adimpleverit, aequus diiudicet lector.*

XI. *Sequitur secundo loco* Eudociae *Augustae Liber primus & secundus de martyrio S.* Cypriani. *Fuit haec filia* Leontii *philosophi Atheniensis, quae quum* Theodosio *iuniori Imperatori nupsisset, in baptismatis lavacro*, Eudociae *nomen ab* Attico *Episcopo accepit, quum antea* Athenais *vocaretur. A.* ccccxxxii. *a* Theodosio *renunciatur Augusta, eamque ob singularem pudi-*

(1) Coll. XIII.

citiam, *&* *egregiam formam plurimum dilexit usque ad annum* CCCCXLV. *quo violatae fidei*, *&* *adamati nimium* Paullini *ex levissima quidem causa*, *in suspicionem Imperatoris adducta est*. *Quare* Eudocia *suae conscia integritatis*, *secessit Hierosolymam*, *ubi Ecclesiis aedificandis*, *ac pauperibus sublevandis per multos annos incubuit*. *Quum vero sacris evolvendis Scripturis*, *atque meditandis plurimum delectaretur*, *ac poëtica facultate excelleret*, *ut videre est apud* Socratem *Lib. VII. c.* 21. Zonaram *T. III. p.* 37. Evagrium *Lib. XX.* Theophanem *pag.* 72. *Chronic. Alexandrinum p.* 312. *seq.* Photius *Constantinopolitanus Patriarcha memoriae prodidit Cod. CLXXXIII. suae Bibliothecae*, *eam heroico carmine scripsisse metaphrasim Octateuchi*, *sive librorum quinque* Moysis, Iosue, Iudicum, *&* Ruth, *de qua iudicium suum profert his verbis* = Inscriptio Codicis ab Eudocia elaboratum hoc Carmen adfirmabat, quod, tum quia mulieris, & quidem in imperio deliciis adfluentis, tum quia praeclarum adeo est, admiratione sane dignum iudicatur. Etenim illustris est hic labor, ut in heroico carmine, si-

quis

quis umquam alius. *Subiungit, ipsam legibus artis ceteroqui instructissimam, hoc tamen uno ab iis defecisse, quod fabulas in eo nullas immiscuerit. Quare hoc maiori nobilissimae feminae laudi dandum est, quod vatum quidem elegantiam, amandatis fabulis, imitari Christiana veritate, & simplicitate voluerit. In hac praeterea metaphrasi ita religiose sacrum textum expressisse* Eudociam *idem* Photius *testatur, ut* sensuum, nihil diffundendo aut contrahendo, proprietatem servaret adsidue, & in verbis, quoad eius fieri potuit, proxima quaeque atque simillima confirmaret: *adeo ut pro legitimis librorum sacrorum versionibus haberi possint. Praeterea Cod. CLXXXIV. memorat metaphrasim eiusdem non absimilem Prophetiarum* Danielis, *&* Zachariae, *& historiam* Cypriani *martyris (illius cuius poenitentia, sive confessio legitur in calce edit.* Cypriani *Operum Oxoniensis) a magicis artibus, & idololatria ad Christi fidem conversi, &* Iustinae *virginis, libris III. Poëma tandem heroicum in victoriam a Theodosio coniuge ex Persis feliciter reportatam, adscribit illi* Socrates *Lib. VII. Histor. Eccles. Cap.*

21. Quum ergo tam illustris victoria divinitus data esset Romanis, multi praestantes eloquentia viri in laudem Imp. panegyricas Orationes conscripserunt, easque publice recitarunt. Ipsa quin etiam Imperatoris uxor heroico versu poëmata composuit. *Quamvis autem nemo illorum mentionem faciat editorum ab illa* Homerocentonum *de Vita Christi, quemadmodum nec* Nicephorus *Lib. XIV.* 23. Ioannes *tamen* Tzetzes *Chiliad. X. histor.* 306. *negat se* Eudociae *Octateuchum, & reliqua poëmata nancisci umquam potuisse; se duos tamen eius libellos carmine scriptos legisse testatur,* Homerocentones, *&* Zachariae, *ac* Danielis *metaphrasim; de quibus omnibus vide* Io. Alb. Fabricium *Bibl. Graec. T. I. p.* 358. *& alibi, & doctiss.* Oudinum *de Scriptor. Eccles. T. I. p.* 1260. *seqq. Huius itaque celeberrimae feminae elegantissima Poëmata teste* Fabricio *l. c. ab eruditis adhuc desiderata sunt, quum* Homerocentones, *qui sub eius nomine circumferuntur potius sint* Patricii, *vel* Eudociae *iunioris, Seculi XI. sive* Eudociae, *quae* Zoes *soror, &* Constantini *Imperatoris,* Basilii Bulgaroctoni *fratris filia fuit.*

XII.

XII. *Tandem* Eudocia, *ut vult* Caveus, *in mariti gratiam rediit, cum quo deinceps pacifice vixit. Illo tamen morte ſublato, Palaeſtinam repetens, quod ſupererat vitae pio otio dicavit, ibique anno* CCCCLX. Marciano *imperante, diem ultimum clauſiſse refert* Sixtus Senenſis *Biblioth. Sanctae Lib. IV. pag.* 227. *Pariſ. edit. A.* MDCX. *Quumque teſte* Evagrio Scholaſtico *Lib. I. Hiſtor. Eccleſ. Capp. XX. XXI. XXII. muros Hieroſolymitanae Vrbis inſtauraſſet, templum ſplendore, ac pulcritudine eximium primo omnium Diacono, ac martyri* Stephano *aedificaſset, in eo poſtmodum depoſita eſt.*

XIII. *Nobis itaque contigit in recenſendo antiquiſsimo Codice X. Plutei VII. in quo omnia S.* Greg. Theologi *Carmina, &* Nonni *Panopolitae in Evangelium S.* Ioannis *Metaphraſis continentur, hanc pretioſiſsimam gemmam eruere. Dum enim ſingula Codicis, prout inſtituti noſtri fert ratio, cum editis conferremus, poſt verſ.* 692. Nonniani *Poëmatis, alia ab eadem Scriptoris manu, ab eo argumento toto caelo aberrantia, interſerta animadvertimus, quae ſedulo perpendentes, tandem*

dem ſumma animi voluptate comperimus partem eſse Poëmatis, de martyrio S. Cypriani *a doctiſsima* Eudocia *conſcripti*. *Quod quum pridem deperditum ſit, ſuperſtites has veluti miſerrimi naufragii tabulas, omnium primi, in propatulo collocare, publicae ſtudioſorum utilitati gloriamur. Incredibilem adhibuimus diligentiam, ut tam inſigne monumentum ex minutiſsimis, atque evanidis plerumque litteris erutum Latinis Muſis maiori qua poſset fide, & elegantia redderetur (qua quidem in re tot tantiſque difficultatibus obſita, nobis praeſto fuit optimus, ac praeſtantiſsimus Iuvenis* Ant. Sartius, *Graecis Latiniſque litteris egregie excultus, familiaris noſter, ac ſtudiorum indefeſsus adiutor) haec tentamina aliis, quibus maius ſuppetit otium, ac mitiores ſunt muſae expolienda relinquentes.*

XIV. *Praeter, ea quae de S.* Cypriani *vita & martyrio apud* Theodorum Ruinartum *habemus in Actis Martyrum, poſſunt & alia multa proferri, quae de eius laudibus SS. Patres conſcripſerunt. Prae omnibus in eo laudando excelluit S.* Auguſtinus, *qui Sermones quinque ad populum Carthaginen-*

ſem

sem habuit novae edition. Serm. CCCIX. *seqq. Homilias duas de eo edidit S.* Maximus *Taurinensis Tom. V. Biblioth. Patrum edit. Colon. Vnam* Petrus Chrysologus. *De eodem egregium recitavit Sermonem S.* Fulgentius *Ruspensis Episcopus. Nec praetereundus Graecos inter Patres* Gregorius *Nazianzenus. Verum in eius de S.* Cypriano *Oratione illud est incommodi, quod magnum* Cyprianum *Carthaginensem Episcopum confundat cum alio* Cypriano, *qui ex mago Christianus factus, cum* Iustina *Virgine, quam veneficiis corrumpere frustra tentaverat, martyrium Nicomediae sub* Diocletiano *subiisse fertur. In eumdem impegisse scopulum videtur* Prudentius *in hymno de S.* Cypriano, *&* Eudocia Augusta, *ut ex* Photii *testimonio, & ex hoc ipso poëmate videre est.*

XV. Photium *tandem ipsum audiamus, qui in cit. Cod. CLXXXIV. totius* Eudociae *poëmatis argumentum, seu mavis minutissimam analysim adfert; ex qua unusquisque, unde fragmentum hoc a nobis prolatum, initium ducat, & ubi desinat, facillime poterit intelligere.* Photii *verba sunt ista.*

Hoc

Hoc ipso item volumine continebantur, simili versuum forma conscripti, libri tres in laudem B. Cypriani martyris: ostendebantque vel ipsa carmina, ut liberi matrem solent, hunc quoque Augustae partum esse legitimum. Primus horum liber res B. Iustinae martyris persequitur, ut in Christianorum illa numerum adoptata, parentes quoque suos ab idolorum ad veri Dei cultum transtulerit: utque amore quidam eius captus, frustra illa sollicitata, ad Cyprianum magicis deditum artibus se contulerit, rogans perdite amanti succurrat, ac puellam sibi obsequentem reddat. Addit Cyprianum omnes magicae artis rationes incassum tentantem, violentissimos quosque, ac perniciosissimos daemones oppugnandae virginis castitati immisisse: hos vero pudore suffusos, victosque sacrosanctae crucis signo, reiectos fuisse, ut ex illis ipsis cognorit. Quare propensum suum in improbos illos spiritus animum deposuisse, omnesque adeo magicos libros flammis tradidisse. Christiana denique fide imbutum, mox etiam baptizatum esse, ac templi ianitorem constitutum. Quin & charismatum dona a Deo accepisse, itaque morbis alios, alios daemonibus liberasse, donec tandem Archiepiscopi quoque dignitate ornaretur. Et haec quidem liber habet primus. Secundus deinde, dum a capite paullo altius res Cypriani arcessit, ipsummet narrantem inducit, suum iam inde a pue-

pueritia in idola studium, cultumque daemonum, & discendae magicae artis cupiditatem, atque conatum. Quaenam dehinc alia de herbarum variarum stirpium, atque animantium natura didicerit, utque varia etiam daemonum ludibria viderit. Quomodo item Athenis Argos, indeque in Phrygiam profectus, daemonibus ubique sacrificus constitutus fuerit, ac multam magicae artis exercitationem collegerit. Pergit adhaec narrare, ut in Aegyptum eorumdem caussa venerit, atque ad Indos accesserit, quaeque ibi inopinata, & valde absurda, cum alia, tum simulacra viderit atque observarit. Addit se, quum tricesimum iam aetatis annum attingeret, ad Chaldaeos venisse, eorumque litteris institutum, astrologiam accurate perdidicisse, quaeque alia cognitu digna apud illos viderentur. Omnia tandem haec vidisse refutata, quando stulto, seu potius animis pernicioso labore hisce artibus impenso, a Iustina martyre repulsus est. Commemorat item heic nonnulla, quibus alium se ipse interdum magicis artibus exhibuit, aliosque interdum transformavit: utque a daemonum cultu discedens, cacodaemonem minitantem, & ad desperationem usque territantem senserit, ac quomodo horum sit metu liberatus, quum in pium virum incidisset, cui Timotheo nomen. Quomodo praeterea Antiochiae apud frequens auditorium narraverit,

ne-

nefanda multa se, ac prodigiosa effecisse, quibus homines ita decipiebat, ut pro Deo ipsum haberent. Lacrymis itaque ac luctu genas ob haec humectantem, ex memoria improborum facinorum in salutis desperationem iterum delapsurum fuisse, nisi Eusebius quidam optimus ad pietatem & poenitentiam dux, sacrae scripturae alloquiis, sacrisque narrationibus, desperationis nebulam dissipans, clarae spei radiis eum illustrasset, & in domum suam deductum cibum capere iussisset, trium dierum inedia iam maceratum. Refert item, ut in sacrum ab illo templum fuerit adductus, & sua ipse manu coram multitudine magicae artis suae libros allatos flammis tradiderit, ac bona insuper sua pauperibus distribuerit, atque ad Christianorum inde coetum aggregatus sit. Eusebius autem hic, ait, sacerdotii dignitate exornatus erat. Accedit quomodo Aglaidas, gravis ille Iustinae procus, quum voti compos factus non esset, bona quoque fortunae pauperibus omnia erogaverit, & daemonibus tamquam deceptoribus nuncio remisso, Christianis sese sacris addixerit: in quo secundi libri finis est.

Tertius denique martyrium complectitur B. Cypriani, & clarae virginis Iustinae, qui Diocletiano & Maximino Romae imperantibus, morte testimonium dixerunt Fidei. Una enim ad martyrii lauream abrepti sunt; Cyprianus

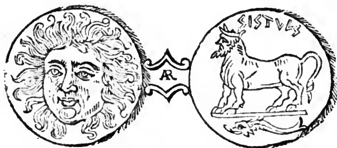
qui-

quidem ex patria & urbe Antiochia, cuius etiam archiepiſcopatum poſt Anthimum adminiſtrarat: Iuſtina vero Damaſco: ibi enim illa, poſtquam Antiochia migrarat (quae & ipſa virginis patria erat) palam Chriſtum profeſſa eſt. His ita captis, quum impii ille hominis ſermonibus nihil moveretur, vinculis in ſublime rapti latera raduntur; haec autem boum nervis caeditur. Verum ubi nihil illi de conſtantia remittere tyranno videntur, in cuſtodiam eos ſeorſum reductos compingit. Vnde poſt evocatos, quum verbis fruſtra tentaſſet, in aeream ſartaginem (pice, adipe, ac cera in eadem ſimul miſſis, multoque igne accenſo) martyres Dei coniecit. Ibi quum athletae illi fortiter in cruciatibus perdurarent, ac potius velut in rore Deum, quod tormentis ſuperiores evaſiſſent, laeti laudarent, Athanaſius quidam miſer, daemonum ſacerdos, B. Cypriano antea perfamiliaris, & adſeſſor tum forte iudicis tormenta inferentis, mentis caecitate correptus, auſus eſt, Deos ſuos familiares invocans, in ignem quoque ingredi, ſed dum miraculum extenuare nititur, ſi & ipſe ſine noxa ibidem perduraret, magis illud auxit. Confeſtim enim ab igne abſumptus in cinerem verſus eſt. Haeſitans ergo iudex, decrevit martyres ad Diocletianum mittere, & ad eum, tum quae pertuliſſent tormenta, tum quemadmodum poenis eſſent omnibus ſuperiores,

res,

res, perſcribere. Quae quum Imperator Nico*mediae intellexiſſet, praecipit martyres ad vicinum urbi flumen, cui Gallo nomen, capite truncari. Cum his, & eadem ipſa hora Theoctiſtus martyrii palmam accepit, pietatis ſuae hoc ſolo dato indicio, quod martyrem Chriſti ſalutaſſet. Reliquias iſtorum Sanctorum nautae quidam Roma eo nuper delati, quibus & Theoctiſtus martyr uſus fuerat familiariter, clam cuſtodibus abſtulerunt, Romamque vexerunt, ubi & pulcrum ipſis templum Claudii foro proximum excitatum, opera Rufinae piae matronae, quae generis ſtirpem a Claudio Imperatore repetebat. Et haec quidem libro tertio.* = Hucuſque Photius.

Gaude interim, ac fruere noſtris hiſce laboribus, amice Lector, duo alia veteris Graecae Eccleſiae monumentorum volumina, iam typis data, propediem exſpecta, & vale.

IV-

IVSTINIANI IMPERATORIS

EPISTOLA G. L.

ADVERSVS

THEODORVM MOPSVESTENVM

EPISTOLAM IBAE

ET SCRIPTA THEODORETI.

Ἴσον ἐπιστολῆς ἀντιγραφείσης παρὰ τοῦ εὐσεβεστάτου, καὶ χριστιανικωτάτου βασιλέως Ἰουστινιανοῦ πρός τινας γράψαντας, καὶ ἐκδικήσαντας Θεόδωρον τὸν δυσσεβῆ, καὶ τὰ αὐτοῦ πονηρὰ δόγματα, καὶ τὴν λεγομένην Ἴβα ἐπιστολὴν, καὶ τὰ συγγράμματα Θεοδωρίτου τὰ κατὰ τῆς ὀρθῆς πίστεως γεγραμμένα.

Γράμματα ὑμῶν ἐδεξάμεθα, ἅπερ ἀναγνῶντες ἐθαυμάσαμεν ὑμᾶς μὴ ἐννοήσαντας τὴν τοῦ κυρίου διδασκαλίαν λέγοντος „ μάθετε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι πρᾶός εἰμι, καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ „ ἀλλ' εἰς τοσοῦτον ὑπερηφανείας ἀρθέντας, ὡς πάντας τοὺς ἱερεῖς τῆς τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας ἐξουδενῶσαι, καὶ μόνους ὑμᾶς αὐτοὺς ἐκ πάντων δικαιῶσαι; καθάπερ ἐκεῖνος ὁ Φαρισαῖος, ὃς οὐδὲ τὸν τελώνην κατακρίνας ἐδικαιώθη· καὶ ἐνόσω ἠλπίζομεν ὑμᾶς ὅμοια τοῖς λοιποῖς ἱερεῦσι φρονεῖν, ηὕρομεν παρελπίδας ἐκεῖνα ὑμᾶς ἐκδικοῦντας τὰ καὶ τῷ Θεῷ, καὶ τῇ ὀρθῇ πίστει ἐναντιούμενα, καὶ ὅμως τοιαύτην ἀσέβειαν ἐκδικοῦντες, ἴσως ὑμᾶς αὐτοὺς εἶναι τοῖς ἀποστόλοις ὑπελάβετε λέγοντες, μὴ ὀφείλειν τινὰ ὡς ἀγροίκους ὑμᾶς ὀνειδίζειν· ἐπειδὴ καὶ ὁ Θεὸς ἀγροίκοις προσέταξεν κηρύττειν τὸ εὐαγγέλιον. Καὶ ἡμεῖς μὲν εἰ καὶ ἀγροίκους, ὡς λέγεται, ὑμᾶς ἐκαλέσαμεν, διατοῦτο οὕτως εἴπομεν, ἐπειδὴ ἀγνοοῦντες τὴν ἐκκλησια-

Xemplar Epistolae a piissimo, atque Christianissimo Imperatore Iustiniano perscriptae adversus nonnullos, impium Theodorum, atque iniqua eius dogmata, & Epistolam Ibae dictam, nec non Theodoriti libros contra Catholicam fidem, scriptis propugnantes.

Litteras vestras accepimus, quas quum legeremus, vehementer mirati sumus, vos minime ad eam Dominicam institutionem advertentes animum, qua dictum est „ Discite a me quia mitis sum, & humilis corde „ in id fastigii esse sublatos, ut nihili faciendos universos Ecclesiae Dei Antistites iudicetis, vos autem solum prae ceteris iustitiam consequutos esse arbitremini; eius propterea Pharisaei similes, qui iustificatus non est, quod publicanum condemnasset iniquitatis. Quumque vos haud ab ceteris sacerdotibus dissimilia sapienter sentire speraremus, inopinato invenimus, dogmata a vobis cum Deo rectaque fide eius pugnantia sustineri, simulque eiusmodi impietatem omni conatu defendentes, id vobis praesidio sumere, quod Apostolis pares vos esse iactetis, neque fas esse, ut a quopiam imperitiae, atque ruditatis reprehendamini, propterea quod Deus etiam ipse rudibus, atque agrestibus hominibus mandaverit Evangelii sui praedicationem. Ac nos quidem

σιαστικὴν τάξιν τε, καὶ παράδοσιν, καὶ τὴν ὀρθόδοξον πίστιν, τοιαύτην ἀσέβειαν ἐκδικεῖται· τοὺς ἀποστόλους δὲ, οὓς ὑμεῖς ἀγροίκους καλεῖτε, ὁ Θεὸς ἐπελέξατο ἑαυτῷ, καὶ τοῦ ἰδίου πνεύματος, καὶ χάριτος, καὶ σοφίας ἐπλήρωσε, καὶ οὕτως αὐτὰς ἀπέστειλεν, ἵνα τὰ ἔθνη τὰ τὸν Θεὸν ἀγνοοῦντα πρὸς τὴν τῆς ἀληθείας ὁδὸν ὁδηγήσωσιν· ὅθεν καὶ αὐτοῖς μόνοις τοῖς ἀποστόλοις εἶπεν „ ὑμεῖς ἐστε τὸ φῶς τοῦ κόσμου „ φανεροὶ τοίνυν ἐστε, καθάπερ ὁ ἀπόστολος εἶπεν „ μὴ νοῦντες, μήτε ἃ λέγετε, μήτε περὶ τίνων διαβεβαιοῦσθε· „ ὅτι ἐτολμήσατε καὶ τοῖς ἀποστόλοις ἑαυτοὺς ἐξισῶσαι, καὶ τοὺς πατριάρχας καὶ πάντας τοὺς ἱερεῖς ἐνυβρίσαι· τοσοῦτον δὲ τὴν ἐκκλησιαστικὴν κατάστασιν οὐκ ἐφυλάξατε, ὅτι τὸ ἐν μηδενὶ χρόνῳ γενόμενον ὑπὸ χριστιανῶν ἐτολμήσατε ποιῆσαι. Πάντων γὰρ τῶν μακαριωτάτων πατριαρχῶν τὴν πρὸς ἀλλήλους ἕνωσιν ἐχόντων, οὐδεὶς ἑαυτὸν τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἐχώρισεν, εἰ μὴ φανερῶς αἱρετικῇ μανίᾳ κατείχετο· ὅπερ ὑμεῖς ἐπὶ τοῦ παρόντος ποιεῖν ἐσπουδάσατε· ἀλλ' εἰ καὶ τοῦτο γέγονεν παρ' ὑμῶν, ὅμως ἡμεῖς οὐ παυόμεθα πᾶν, ὅ, τι οὖν πρὸς ἐπανόρθωσιν ὑμετέραν καὶ ποιοῦντες, καὶ γράφοντες.

Ἐπει-

dem, quum agrestes vos nominaremus, ea usi sumus loquendi ratione; propterea quod Ecclesiasticas regulas, atque traditiones negligentes, ipsiusque orthodoxae Fidei imperiti, eam impietatem propugnaretis. Apostolos namque, quos vobis agrestes appellare libuit, sibi praeelegit Deus, spirituque suo, atque sapientia replevit, eaque ratione praeparatos misit, ut gentibus, quae ignorant Deum, duces essent ad semitam veritatis. Itaque Apostolis ipsis unice dictum est „ Vos estis lux mundi „ lucidi ergo estote, quemadmodum ipsis iterum subiectum est a Domino „ Nolite cogitare, neque quid loquamini, neque qua de re laturi sitis testimonium.„ Ausi autem estis vosmetipsos Apostolis comparare, omnesque sacerdotes iniuria lacessere non estis veriti, atque adeo a vobis neglectae sunt Ecclesiasticae sanctiones, ut id moliri, per summam audaciam, institueritis, quod nulla umquam Christianae religionis aetate fieri a quopiam tentatum est. Beatissimis videlicet Patriarchis mutuam traditionem omni tempore inviolatam vicissim custodientibus, nemo umquam, nisi qui palam haeretica vesania captus esset, Ecclesiam schismate divisit, quod vos impraesentiarum, ut fieret, curavistis. Cui quidem malo quod patrare aggressi estis, ut ipsi medeamur, vehementi flagramus desiderio, qui nimirum opere, ac scriptis id unum contendimus, ut resipiscatis.

Ἐπειδὴ τοίνυν ἐγράψατε λέγοντες, διὰ τοῦτο ἡμᾶς σπουδὴν ποιήσασθαι τὰ τρία ταῦτα κεφάλαια καταδικασθῆναι, τουτέςι Θεόδωρον μετὰ τῶν οἰκείων συγγραμμάτων, καὶ τὴν λεγομένην Ἴβα ἐπιςολὴν, καὶ τὰ Θεοδωρίτου συγγράμματα, ἵνα τὸ θέλημα πληρωθῇ τῶν ἀπὸ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἑαυτοὺς χωρισάντων, γινώσκετε, ὅτι ἡμεῖς οὐ δι' ἐκείνους ἐποιήσαμεν τοῦτο, ἀλλὰ πρῶτον μὲν διὰ τὴν ἀσέβειαν τῶν προειρημένων κεφαλαίων, ἔπειτα δὲ, ὅτι τινὲς τὸ Νεςορίου ὄνομα σιωπᾶν προσποιούμενοι διὰ τῶν προειρημένων, αὐτὸν Νεςόριον, καὶ τὴν κακοδοξίαν αὐτοῦ εἰσαγαγεῖν ἐπεχείρουν, τὴν ἀσέβειαν τῶν κεφαλαίων τούτων τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ προσάπτοντες. Διατοῦτο ἡμεῖς, εἰ καὶ φανερὰ ἦν ἡ τῶν αὐτῶν κεφαλαίων ἀσέβεια, ὅμως ἠρωτήσαμεν τοὺς ἱερεῖς τῆς τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας, τί περὶ τούτων φρονοῦσιν· οἵ τινες δεῖξαι βουλόμενοι, ὅτι τὴν τοιαύτην ἀσέβειαν ἡ καθολικὴ ἐκκλησία οὐδὲ ἔσχε ποτὲ, οὐδὲ ἔχει, κατεδίκασαν καὶ αὐτοὶ τὴν τοιαύτην δυσσέβειαν, ἐξαρχῆς ὑπὸ τῶν ἁγίων πατέρων καταδεδικασμένην· οὐδὲ γὰρ οἱ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας κεχωρισμένοι, περὶ τούτων τῶν κεφαλαίων λόγον τινὰ ποιοῦνται, εἰδότες ὅτι ταῦτα οὐδεὶς δύναται χριςιανοῦ προσηγορίαν ἔχων ἐκδικεῖν, ἀλλὰ τῷ ὅρῳ ἐναντιοῦνται τῆς ἁγίας ἐν Χαλκηδόνι συνόδου, τῷ περὶ τῆς πί-

ςεως

Iam vero quum in hanc sententiam scripseritis, a nobis diligenter curatum esse, ut tria haec Capitula, Theodorus scilicet cum scriptis suis, Epistola, quae Ibae dicitur, Theodoritique pariter scripta condemnarentur, hoc animo, ut voluntati nostrae fieret satis, quod incredibili cupiditate incenderemur; ut a Catholica separarentur Ecclesia: cognoscite, id minime a nobis eorum caussa factum fuisse; sed primo quidem, quod graviter commoti essemus eorum Capitulorum impietate, post autem, quia non defuerant, qui, suppresso Nestorii nomine, Nestorii tamen studentes partibus, erroneam eius fidem inducere niterentur, Ecclesiaeque tribuere non vererentur eorum Capitum impietatem. Quamquam igitur Capitulorum iniquitas manifeste pateret, tamen nihilo secius Ecclesiae Dei antistites in unum congregatos interrogavimus, quid de his decernerent esse sentiendum; qui quum perspicuo testimonio ostendere vellent eiusmodi errores, neque Ecclesiae probari, neque ullo umquam tempore probatos esse; eam impietatem initio a sanctis Patribus praedamnatam suo omnes suffragio rursus proscripserunt. Qui porro ob trium Capitulorum defensionem ab Ecclesia divisi sunt, ii tacent omnino; plane namque intelligunt, minime posse haec ab eo, qui Christianus nominetur defendi: ceterum aperte sanctae Chalcedonensi Synodo adversantur, quae Fidei doctrinam definivit in Ne-

στεως προενεχθέντι πρὸς κατάκρισιν Νεστορίου, καὶ Εὐτυχοῦς, καὶ τῆς αὐτῶν ἀπιστίας. Οἱ γὰρ τοῖς ὀρθοῖς τῆς ἐκκλησίας ἐναντιούμενοι δόγμασιν, ἐπιθυμοῦσιν μᾶλλον τὰ μνημονευθέντα ἀσεβῆ κεφάλαια ἐκδικεῖν τὴν ἁγίαν τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαν, ἵνα διὰ ταύτης τῆς προφάσεως τοὺς ἁπλουστέρους ἀπατήσωσι, καὶ τὸν χριστιανὸν λαὸν τῆς ἐκκλησίας χωρίσωσιν.

Ἐπειδὴ δὲ ἐγράψατε δύο, εἰ δεῖ τὴν ἀσεβῆ ἐκείνην περιέχειν ἐπιστολὴν, ἓν μὲν, ὅτι ὀρθῶς, ὡς λέγεται, κατὰ Ἀπολιναρίου ἠγωνίσατο, ἕτερον δὲ, ὅτι κἂν εἰ ἔδοξεν ὁ γράψας τὴν ἐπιστολὴν τὸν ἐν ἁγίοις Κύριλλον διασύρειν, ὅμως τοῦτον τὸν στῦλον τῆς ὕβρεως ἐν τῷ τῆς ἐπιστολῆς ἀνέτρεψε τέλει, καὶ διατοῦτο λέγεται, ὀφείλειν τὴν αὐτὴν ἀσεβῆ ἐπιστολὴν ὀρθόδοξον κρίνεσθαι, δῆλοι καθεστήκατε, ὅτι οὔτε τὸ ὕφος, οὔτε τὴν δύναμιν ἔγνωτε τῆς αὐτῆς ἀσεβοῦς ἐπιστολῆς· κατὰ Ἀπολιναρίου γὰρ οὐδὲν περιέχει, ἀλλ' αὐτὸν τὸν ἐν ἁγίοις Κύριλλον Ἀπολιναριστὴν καλεῖ· καὶ οὐδὲ ἐν τῷ τέλει ἡ αὐτὴ ἀσεβὴς ἐπιστολὴ ἀνέτρεψε τὰ κατὰ τοῦ αὐτοῦ ἐν ἁγίοις εἰρημένα Κυρίλλου· μᾶλλον μὲν οὖν τὰ χείρονα κατ' αὐτοῦ ἐν τοῖς τελευταίοις εἶπεν. Προϊόντες δὲ ὅμως καὶ πᾶσαν τὴν ἀσέβειαν τῆς λεγομένης Ἴβα ἐπιστολῆς, καὶ τὴν ματαιότητα τῶν κεφαλαίων, ὧνπερ ἐπέμψατε, ἀποδείξωμεν. Πάντων γὰρ ἀναγνωσθέντων τῶν παρ' ὑμῶν γεγραμμένων σφόδρα ἐλυπήθημεν, ὅτι εἰς τοιαύ-

storii, Eutychetis, errorumque ab ipsis invectorum condemnationem. Qui vero rectis Ecclesiae dogmatibus adversantur, omni contentione nituntur, ut praefata tria iniqua Capita, ceu ab Ecclesia Dei admissa sustineri iudicentur, ut hac videlicet ratione, simpliciores decipiant, populusque Christianus schismate dividatur.

Itaque quum duo potissimum [si omnia, quae in impiis illis litteris continentur, contrahantur in pauca] scripseritis: alterum nempe, recte inibi contra Apollinarium disputatum esse, alterum vero, Epistolae scriptorem, etsi videatur S. Cyrillum principio iniuria lacessere, hanc tamen irrogatae ab se iniuriae labem circa finem depulisse; quapropter operae pretium esse, ut impia ea Epistola Catholica esse iudicetur: hoc primum pro certo habetote, vos neque verborum contextum, neque sententiarum vim illius impiae Epistolae percepisse. Non enim adversus Apollinarium concludit, sed sanctum Cyrillum ipsum Apollinaristis adnumerat, atque tantum abest, ut circa eius finem, quidpiam ex iis, quae adversus sanctum Cyrillum pronunciata sunt, revocatione castigetur; ut circa extremum potius eius scriptor in Cyrillum deterius debacchatus esse videatur. Quamobrem id ipsum principio, simulque universam huius, quae Ibae nuncupatur Epistolae impietatem, eorumque, quae ad nos misistis Capitum insaniam argumen-

αὐτὴν ἐνεπέσατε πλάνην, ἄνθρωποι ἐξ ἐκείνης ὄντες τῆς χώρας, ὅπου ἀεὶ πρὸ ὑμῶν ἡ ὀρθὴ πίστις ἀμώμητος ἐφυλάχθη. Ὅθεν ἀναγκαῖον ἐνομίσαμεν εἶναι, καὶ πρὸς τὰ ῥηθέντα ὑμῶν κεφάλαια ἀντιγράψαι, καὶ παραινέσαι ὑμῖν ταύτης τῆς ἀσεβείας, καὶ τοῦ ἀσεβοῦς ὑμῶν διδασκάλου ἀποστῆναι, τοῦ τὰ προειρημένα κεφάλαια συγγραψαμένου. Ἀπατῆσαι γὰρ θέλων ὑμᾶς, ῥήματά τινα προήγαγεν ἐκ τῶν θείων γραφῶν, ἅ τινα νοήσας κακῶς προσαρμῶσαι ῥήμασί τισι τῆς προειρημένης ἀσεβοῦς ἐπιστολῆς ἐπεχείρισεν· ὅπερ οἱ αἱρετικοὶ πάντες ποιοῦσι, ῥήματά τινα τῶν θείων γραφῶν παρερμηνεύοντες, καὶ πρὸς τὴν διεστραμμένην ἑαυτῶν μεταφέροντες ἔννοιαν· καὶ δοκεῖ ἡμῖν ὁ ἀσεβὴς ὑμῶν διδάσκαλος, ἢ μὴ ἀνεγνωκέναι τὴν ἀνώνυμον ἐκείνην ἐπιστολήν, ἢ ἀνεγνωκέναι μέν, κακούργως δὲ ῥήματά τινα ταύτης προαγαγεῖν, τὰ πλείονα δὲ καὶ χείρονα σιωπῆσαι. Λεγούσης γὰρ τῆς αὐτῆς ἐπιστολῆς περὶ τοῦ μακαρίου Κυρίλλου, καὶ τοῦ ἀσεβοῦς Νεστορίου, ὅτι ἑκάτεροι κατ' ἀλλήλων βλαβεροὺς λόγους ἔγραψαν, καὶ ὅτι Νεστόριος μὲν ἔλεγεν, τὴν μακαρίαν Μαρίαν μὴ εἶναι Θεοτόκον, ὡς νομισθῆναι τοῖς πολλοῖς ἐκ τῆς Παύλου τοῦ Σαμοσατέως αἱρέσεως εἶναι, Κύριλλος δὲ βουλόμενος τοὺς Νεστορίου ἀνατρέψαι λόγους, ὠλίσθησεν, καὶ ἐνέπεσεν εἰς τὸ Ἀπολιναρίου δόγμα, Φανερόν ἐστιν, ὅτι ὁ γράψας

ψας

mentis ostendemus. Quum enim ea omnia, quae scripsistis, legissemus, gravissimo affecti sumus dolore, vos eius Vrbis cives, in qua semper ad haec usque tempora unice servata fuit recta Fides, in tantum errorem esse prolapsos. Quapropter necessarium esse existimavimus adversus praedicta Capitula ad vos scribere, atque de eorum impietate vos ipsos admonere, ut ab iniquo praeceptore vestro, qui ea monumentis mandavit litterarum, recedatis. Etenim quum is sibi proposuisset in animo vos in deceptionem inducere, nonnullas ex divinis litteris sententias hausit, quibus in pravam significationem contortis, impiae illius Epistolae opiniones nonnullas confirmare aggressus est, quemadmodum haereticis fuit semper in more positum, quaedam divinarum litterarum testimonia pervertere, atque in contrariam intelligentiam detorquere. Itaque vel praeceptorem vestrum minime anonymam eam Epistolam perlegisse existimamus, vel mala admodum fide, nonnulla legisse quidem ipsum, reliqua vero, quae multo deteriora essent, silentio praeteriisse. Quum enim in ea Epistola de beato Cyrillo atque impio Nestorio narretur, proscidisse eos sese invicem conviciis: atque affirmasse Nestorium minime Deiparam esse beatam Virginem, ut ipsam nominari permultis ex Paulli Samosateni haeresi placebat: Cyrillum contra, qui Nestorii errorem refutare niteretur lapsum pariter

esse

ψας τὴν ἐπιςολὴν τῇ Νεςορίου μανίᾳ κεκρατημένος δείκνυται· ὃς αὐτὸν μὲν Νεςόριον ἀρνύμενον θεοτόκον εἶναι τὴν ἁγίαν παρθένον Μαρίαν, μέχρι μόνης τῆς τινων ὑποψίας ἐληλυθέναι φησὶν, οὐ μὴν αἱρετικὸν ἐκ τούτου φανῆναι· τὸν ἐν ἁγίοις δὲ Κύριλλον, τὸν τῆς ἐκκλησίας διδάσκαλον, εἰς τὸ Α'πολιναρίου δόγμα ὀλισθῆσαι διϊσχυρίζεται, καὶ πεσεῖν· διότι εἶπεν αὐτὸν τὸν Θεὸν λόγον σαρκωθῆναι, καὶ ἐνανθρωπῆσαι.

Καὶ ταῦτα μὲν τὰ ῥήματα παραλέλοιπεν, ὡς εἰρήκαμεν, ὁ διδάσκαλος ὑμῶν, γινώσκων ὅτι ὁ λέγων τὸν ἐν ἁγίοις Κύριλλον ὀλισθῆσαι, καὶ πεσεῖν, καὶ αἱρετικοὺς καλῶν τοὺς τούτου λόγους, πᾶσαν καταδικάζει τὴν ἐκκλησίαν, τὴν πατέρα, καὶ διδάσκαλον εἰκότως Κύριλλον ἔχουσαν. Πῶς δὲ οὐκ ἔφριξε λέγων, ὡς ὁ ἐν ἁγίοις Κύριλλος αἱρετικός ἐςιν, ἐπειδὴ εἶπεν, ὅτι αὐτὸς ὁ Θεὸς λόγος ἄνθρωπος γέγονε, καὶ ὅτι οὕτω λέγων διαφορὰν τοῦ ναοῦ, καὶ τοῦ ἐνοικοῦντος ἐν αὐτῷ οὐχ ὁμολογεῖ; Διὰ τούτων γὰρ τῶν λόγων οὐ μόνον τὸν ἐν ἁγίοις Κύριλλον μέμφεται, ἀλλὰ καὶ τὸν εὐαγγελιςὴν τὸν λέγοντα „ ὅτι ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο „ καὶ πάντας τοὺς προφήτας, τὴν διὰ σαρκὸς ἐπιδημίαν αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ λόγου κηρύξαντας, καὶ μάλιςα Ι'ερεμίαν τὸν λέγοντα „

Οὗ-

esse , inque Apollinarii dogmata descendisse ; luce clarius est, Epistolae eiusdem scriptorem Nestoriana dementia praeoccupatum agnosci , qui Nestorium sanctam Mariam Virginem Deiparam fateri detrectantem , suspicionis tantum adversus se locum quibusdam tribuisse ; minime vero exinde haereticum demonstrari contendat : Cyrillum autem sanctum Ecclesiae doctorem in Apollinarii haeresim incidisse diserte tradat ; propterea quod ipsum Deum Verbum incarnatum esse dixerit, atque assumsisse humanitatem .

Haec autem verba , ut superius animadvertimus, praeteriit praeceptor vester , plane perspiciens, eum qui Cyrillum lapsum esse in haeresim tradat , contendatque haereticas ipsum defendisse sententias , in universam Ecclesiam damnationis ferre iudicium , quum universa scilicet Cyrillum , ut patrem colat , atque doctorem . Ceterum qui fieri potuit, ut non exhorresceret, haereticum dicens Cyrillum , propterea quod Deum Verbum hominem factum esse docuerit ? indeque consequi subiungens, ab Cyrillo haec docente discrimen inter templum, in eoque inhabitantem non admitti ? Hac quippe aiendi ratione non sanctum Cyrillum criminatur , sed Evangelistam „ Verbum carnem factum esse „ diserte pronunciantem , sed Prophetas omnes, qui Verbi Dei adventum per carnem praedixerunt, Hieremiam potissimum di-

Οὗτος ὁ Θεὸς ἡμῶν· οὐ λογισθήσεται ἕτερος πρὸς αὐτόν· μετὰ ταῦτα ἐπὶ Ἴῆς γῆς ὤφθη, καὶ τοῖς ἀνθρώποις συνανεςράφη „ καὶ πάλιν Ἡσαΐαν λέγοντα „ Τὸ παιδίον, Θεὸς ἰσχυρός „ καὶ πρὸς τέτοις τὸν ἀπόςολον Παῦλον λέγοντα ἐν τῇ πρὸς Ἐφεσίους ἐπιςολῇ „ Ὁ καταβὰς αὐτός ἐςι, καὶ ὁ ἀναβὰς ὑπεράνω πάντων τῶν ὐρανῶν, ἵνα πληρώσῃ τὰ πάντα. „ Καὶ γὰρ, ὡς ἐκεῖνος ὑμῶν ὁ διδάσκαλος παραφρονῶν λέγει, μέμφεως εἰσὶν ἄξιοι, καὶ οἱ προφῆται, καὶ οἱ εὐαγγελιςαὶ, καὶ οἱ ἀπόςολοι λέγοντες, ὅτι αὐτὸς ὁ Θεὸς λόγος ἐνηνθρώπησεν, ὡς διὰ τέτων τῶν ῥημάτων τροπὴν τῆς θεότητος εἰς τὴν ἀνθρωπότητα λέγοντες γεγενῆσθαι. Οἱ δὲ αὐτὸν τὸν Θεὸν λόγον ἐνανθρωπῆσαι μὴ ὁμολογοῦντες, φανεροί εἰσι τὸν Χριςὸν ψιλὸν ἄνθρωπον εἶναι, καὶ κατὰ χάριν ὑὸν Θεῦ ὀνομάζεσθαι λέγοντες, ὡς ἡ κακοδοξία Νεςορίου, καὶ Θεοδώρου τῦ διδασκάλυ αὐτῦ λέγει.

Αἱ γὰρ θεῖαι γραφαὶ, καὶ οἱ ἅγιοι πατέρες ταύταις ἀκολουθοῦντες, αὐτὸν τὸν Θεὸν λόγον, τὸν ἀόρατον, τὸν ἀσώματον, τὸν ἐκ τῦ φωτὸς φῶς, τὸν πρὸ αἰώνων, καὶ ἀχρόνως ἐκ τοῦ πατρὸς γεννηθέντα, αὐτὸν κατελθεῖν, καὶ σαρκωθῆναι, καὶ ἐνανθρωπῆσαι λέγυσιν. Καὶ ὁ μὲν ἐν ἁγίοις Γρηγόριος ἐν τῷ λόγῳ τῷ εἰς τὰ Θεοφάνια οὕτω λέγει „ Αὐτὸς ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος, ὁ προαιώνιος, ὁ ἀόρατος, ὁ ἀπερίληπτος, ὁ ἀσώ-

dicentem „ Hic Deus noster: alius adversus eum non aestimabitur: post haec in terris apparuit, & cum hominibus conversatus est„ atque Isaiam aientem similiter „ Puer, Deus fortis„ sed Apostolum prae ceteris Paullum, cuius haec est in Epistola sua ad Ephesios sententia „ Qui descendit, ipse est, & qui ascendit super omnes caelos, ut impleret omnia. „ Si igitur desipienti Doctori vestro adsentiri velimus, Prophetas, Evangelistas, Apostolos haereseos accusabimus, qui Dei Verbum dixerint hominem factum esse, quasi his loquendi modis admiserint conversionem divinitatis in humanitatem. Verum qui Deum Verbum hominem factum esse non confitentur, iidem manifeste Christum purum hominem faciunt, per gratiam tantum Filii Dei nomine decoratum, quemadmodum erronea Nestorii, Theodorique magistri ipsius sententia constituitur.

Divinae namque litterae, atque his inhaerentes sancti Ecclesiae Patres, ipsum Deum Verbum invisibile, corporis expers, lumen de lumine, ante secula, & tempora ex Patre genitum, hoc idem advenisse, & incarnatum esse, & hominem factum esse disertissime confitentur. Sanctus enim Gregorius in Sermone de Theophaniis, seu de Christi Nativitate haec habet „ Ipsum Dei invisibile Verbum, ille seculis antiquior, ille incom-

ἀσώματος, ἡ ἐκ τῆς ἀρχῆς ἀρχὴ, τὸ ἐκ τοῦ φωτὸς φῶς, ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς, καὶ τῆς ἀθανασίας, τὸ ἐκμαγεῖον τοῦ ἀρχετύπου, ἡ μὴ κινουμένη σφραγὶς, ἡ ἀπαράλλακτος εἰκὼν, ὁ τοῦ πατρὸς ὅρος, καὶ λόγος, ἐπὶ τὴν ἰδίαν εἰκόνα χωρεῖ, καὶ σάρκα φορεῖ διὰ τὴν σάρκα, καὶ ψυχῇ νοερᾷ διὰ τὴν ἐμὴν ψυχὴν μίγνυται, τῷ ὁμοίῳ τὸ ὅμοιον ἀνακαθαίρων, καὶ πάντα γίγνεται πλὴν τῆς ἁμαρτίας ἄνθρωπος, κυηθεὶς ἐκ τῆς παρθένου, καὶ ψυχὴν, καὶ σάρκα προκαθαρθείσης τῷ πνεύματι· ἔδει γὰρ καὶ γέννησιν τιμηθῆναι, καὶ παρθενίαν προτιμηθῆναι. „ Τὰ παραπλήσια δὲ καὶ ὁ ἐν ἁγίοις Ἀθανάσιος ἐν τῷ περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος λόγῳ κατὰ Ἀρειανῶν οὕτω λέγει „ Ὁ γεννηθεὶς ἄνωθεν ἐκ τοῦ πατρὸς ἀῤῥήτως, ἀφράστως, ἀκαταλήπτως, ἀϊδίως, αὐτὸς ἐν χρόνῳ γεννᾶται κάτωθεν ἐκ τῆς παρθένου Μαρίας. „ Καὶ πάλιν ὁ ἐν ἁγίοις Βασίλειος πρὸς Ἀμφιλόχιον γράφων ἐν τῷ ὀγδόῳ κεφαλαίῳ οὕτως εἶπεν „ Οὐ γὰρ τοσοῦτον οὐρανὸς, καὶ γῆ, καὶ τὰ μεγέθη τῶν πελάγων, καὶ τὰ ἐν ὕδασι διαιτώμενα, καὶ τὰ χερσαῖα τῶν ζώων, καὶ φυτὰ, καὶ ἀστέρες, καὶ ἀὴρ, καὶ ὧραι, καὶ ἡ ποικίλη τοῦ παντὸς διακόσμησις τὸ ὑπερέχον τῆς ἰσχύος συνίστησιν, ὅσον τὸ δυνηθῆναι τὸν Θεὸν τὸν ἀχώρητον ἀπαθῶς διὰ σαρκὸς συμπλακῆναι τῷ θανάτῳ, ἵνα ἡμῖν

τῷ

comprehensibilis, ille incorporeus, illud lumen ex lumine, ex principio principium, fons vitae & immortalitatis, illa archetypi expressio, illud immotum sigillum, illa per omnia similis imago, ille Patris terminus, & ratio, ille, inquam, ad imaginem suam se confert, & carnem ob carnem gerit, & animae intellectuali propter animam meam iungitur, ut simile per simile repurget, atque humana omnia, excepto peccato, suscipit, conceptus quidem ex Virgine, animo, & corpore a spiritu praepurgata; nam & Nativitatem honore affici, & Virginitatem praeferri oportebat. „ *Simili prorsus modo Athanasius edisserit in ea Oratione, quae adversus Arianos est, de Spiritu Sancto* „ *Ille, inquit, qui sursum in caelis ex Patre genitus erat ineffabiliter, inexplicabiliter, immutabiliter, aeterne: ipse in terris deorsum genitus est in tempore ex Virgine Maria.* „ *Basilius pariter octavo Libri ad Amphilochium Capite sic scribit* „ *Neque enim caelum ac terra, immensaque maria, nec animantia, vel in aquis, vel in terris degentia, nec plantae, nec astra, nec aer, nec horae, nec multiplex universi ornatus excellentiam potentiae illius nobis perinde commendant, atque quod Deus incomprehensibilis sic per carnem conflictatus est, ut ipsa Divinitas nihil patere-*

τῷ ἰδίῳ πάθει τὴν ἀπάθειαν χαρίσηται. „ Α᾿λλὰ καὶ ὁ ἐν ἁγίοις Αὐγουςῖνος ἐπίσκοπος ἐκ τῆς τῶν Α᾿φρῶν χώρας ἐν τῇ περὶ τοῦ συμβόλου ἐκθέσει ταῦτα λέγει „ Εἶπὲ καὶ σὺ Α᾿μβακοὺμ προφῆτα μαρτυρίαν περὶ τῦ Χριςοῦ. Κύριε, φησὶν, εἰσακήκοα τὴν ἀκοήν σου, καὶ ἐφοβήθην· κατενόησα τὰ ἔργα σου, ὁ Θεὸς, καὶ ἐξέςην. „ Ποῖα ἔργα τῦ Θεῦ οὗτος θαυμάσας ἐξέςη; μή τι τὴν κτίσιν τῦ κόσμου; μὴ γένοιτο· ἀλλ᾿ ἄκουσον πρὸς τί ἐξέςη. Ε᾿ν μέσῳ, φησὶ, δύο ζώων γνωσθήσῃ τὰ ἔργα σου, ὅτι σὺ ὁ Θεὸς λόγος σὰρξ ἐγένου· ἐν μέσῳ δύο ζώων γνωσθήσῃ· τίς ὢν μέχρι τίνος κατέβης; ἐκςῆναί με πεποίηκας, ὅτι ὁ λόγος, δι᾿ ὗ τὰ πάντα ἐγένετο, ἐν φάτνῃ ἐτέθης. „ Τὰ ὅμοια δὲ ϗ ὁ ἐν ἁγίοις Λέων πάπας Ῥώμης ἐν τῇ πρὸς Φλαβιανὸν τὸν ἀρχιεπίσκοπον Κωνςαντινυπόλεως ἐπιςολῇ οὕτως εἶπεν „ Ο῾ ἀπαθὴς Θεὸς οὐκ ἀπηξίωσε παθητὸς εἶναι ἄνθρωπος, ϗ ὁ ἀθάνατος νόμοις ὑποκεῖσθαι θανάτυ. „

Καὶ ταῦτα μὲν αἵ τε θεῖαι γραφαὶ, ϗ οἱ ἅγιοι πατέρες εἰρήκασιν· ὅσον δὲ πρὸς τοὺς ὑμετέρους λόγους κατηγορίας εἰσὶν ἄξιοι, ὡς σύγχυσιν τῆς σαρκὸς, καὶ τῆς θεότητος εἰσάγοντες· ἐπειδὴ αὐτὸν τὸν Θεὸν λόγον ἄνθρωπον γεγενῆσθαι εἰρήκασιν· ὁπότε καὶ τὸν ἐν ἁγίοις Κύριλλον λέγοντα αὐτὸν τὸν Θεὸν λόγον ἄνθρωπον γεγένη-

tur, quo nobis sua morte largiretur immortalitatem. „ Sanctus etiam Augustinus Africanae cuiusdam civitatis Episcopus, in Expositione Symboli differit in hunc modum „ Protulit tibi Habacuc Propheta de Christo testimonium, Domine, inquiens, audivi auditionem tuam, & timui; intellexi opera tua, Deus, & expavi. Quaenam opera Dei hic admiratus expavit? Num mundi creationem? Nequaquam. Cur autem expaverit, accipe. In medio, inquit, duorum animalium cognoscentur opera tua, Deus, quoniam tu Deus Verbum caro factum in medio duorum animalium innotesces. Qualis quum esses, usque quo descendisti! obstupescere me fecisti, quoniam Verbum, per quem facta sunt omnia, in praesepe natus es. „ Horum similia sanctus Leo Romanus Pontifex habet in Epistola ad Flavianum Archiepiscopum Constantinopolitanum. „ Impassibilis, inquit, Deus non dedignatus est esse homo passibilis, & immortalis mortis legibus subiacere. „

In hanc igitur sententiam Divinae litterae, sanctique Patres loquuntur, vestra scilicet sententia castigandi, tamquam carnis, divinitatisque confusionem inducentes, quum ipsi quoque Dei Verbum hominem factum esse diserte pronuncient. eadem prorsus ratione, qua Cyrillum aientem, ipsum Dei Verbum hominem factum esse, quasi con-

νέσθαι σύγχυσιν εἰσάγειν διὰ τούτων τῶν ῥημάτων εἰρήκατε. Ὅτι δὲ ὁ τὴν ἐπιςολὴν γράψας τῇ Θεοδώρῳ κατεχόμενος μανίᾳ ἠρνήσατο τὸν Θεὸν λόγον ἄνθρωπον γεγονέναι, ἐξ αὐτῶν δείξωμεν τῶν κατὰ Ἀπολιναρίου τοῦ ἀσεβοῦς τῷ αὐτῷ αἱρετικῷ Θεοδώρῳ γραφέντων. Ἐν γὰρ τῷ τετάρτῳ λόγῳ γράφει οὕτως „ Δεδωκέναι σοι τινὰς τῶν ἡμετέρων εἶπας τὰ ἐκ ἄν ποτε δοθέντα παρά τινος τῶν τῆς ἐκκλησιαςικῆς ἀντέχεσθαι δόξης ἐσπεδακότων. Ἐπυνθανόμεθα γὰρ εἰ τὸν λόγον ὁμολογοῦσιν ἄνθρωπον γεγενῆσθαι, εἰπὸν ἐπήγαγες ἐδίδοσαν. Καὶ τίς ἂν ἔχων νοῦν ἄνθρωπον εἴποι τὸν Θεὸν γεγενῆσθαι λόγον, ὡς ὑμεῖς φατε, εἰ μὴ ἄρα τὴν αὐτὴν ὑμῖν πρότερον νοσήσειεν ἄνοιαν; ἡμεῖς γὰρ εἰληφέναι ἄνθρωπον τὸν Θεὸν λόγον, καὶ σφόδρα φαμέν, γεγενῆσθαι δὲ ἄνθρωπον καθ' ὑμᾶς, ἐκ ἄν ποτε εἰπεῖν ἀνασχοίμεθα. „

Ἀποδειχθέντος τοίνυν διὰ τῶν εἰρημένων Θεοδώρῳ σύμφωνον εἶναι τὴν ἀσέβειαν τῆς ἐπιςολῆς τῇ αἱρετικῇ ἐκείνου μανίᾳ, πῶς ἐ δικαίως πᾶς τὴν ἐλπίδα ἔχων εἰς τὸν σαρκωθέντα, καὶ ἐνανθρωπήσαντα Θεὸν λόγον, ὁμοίως καὶ Θεόδωρον, καὶ τὴν εἰρημένην ἀσεβῆ ἐπιςολὴν καταδικάσει; Ἐπειδὴ δὲ ἀπαινεῖτε τὴν ἀσεβῆ ἐπιςολὴν περιέχεσαν, ὅτι ὁ λέγων αὐτὸν τὸν Θεὸν λόγον σαρκωθῆναι, καὶ ἐνανθρωπῆσαι, τὴν διαφορὰν ἀναιρεῖ τοῦ

ναῦ

fusionis hoc aiendi modo invectorem, traduxistis. Ceterum Epistolae illius auctorem, Theodori deliramentis captum, negasse Deum Verbum hominem factum esse fateri, ex his manifeste conclusimus, quae ab ipso ad haereticum Theodorum contra impium Apollinarium scripta sunt. Haec quippe in quarto Sermone scribit „ Dixisti quosdam ex nostris nonnulla sentire, quae numquam iis probata sunt, qui Ecclesiasticis dogmatibus adhaerere student. Quum enim ab iis sciscitati essemus, num Dei Verbum hominem factum esse faterentur, affirmans protulere responsum. Quis autem mentis compos Deum Verbum factum esse dixerit, ut a vobis proponi solet, nisi qui primum dementiae vestrae morbo sit adfectus? Nam porro Deum hominem assumsisse constanter fatemur, ceterum hominem factum esse, quemadmodum exprimere vobis consuetum est, nulla ratione dici toleramus.„

Quum itaque ex iis, quae ad Theodorum scribit, ostendat cum huiusce deliramentis Epistolae impietatem egregie convenire, quomodo non quisque iustus, cuius sit in Dei Verbo incarnato homineque facto locata spes, Theodorum, unaque impiam simul Epistolam condemnabit? Quum autem id vehementer probetis, quod in exsecrabili ea Epistola traditur. doctrinam nimirum, qua Verbum Deus incarnatus homoque factus dicitur. discrimen inter tem-

ναοῦ, καὶ τοῦ ἐνοικοῦντος ἐν τῷ ναῷ, γινώσκετε, ὅτι διαφορὰν μὲν τῶν φύσεων, ἐξ ὧν ὁ εἷς Χριςὸς ὁ κύριος, καὶ Θεὸς ἡμῶν συνετέθη; ὀρθῶς ἡ ἁγία τοῦ Θεοῦ ἐκκλησία κηρύττει· διαφορὰν δὲ τοῦ ναοῦ, καὶ τοῦ ἐνοικοῦντος ἐν αὐτῷ ὐδεὶς τῶν ἁγίων πατέρων ἐδίδαξεν, ἀλλὰ μόνοι οἱ ἀσεβεῖς Νεςόριος; ϗ Θεόδωρος εἰρήκασι, δύο ἐντεῦθε πρόσωπα εἰσάγειν βυλόμενοι. Κἂν γὰρ αἱ θεῖαι γραφαὶ, καὶ οἱ ἅγιοι πατέρες τῇ τοῦ ναοῦ ὀνομασίᾳ κέχρηνται, ἀλλὰ τὸ σῶμα τοῦ μονογενοῦς ὑοῦ τῦ Θεῦ σημαίνοντες τῦτο λέγυσι, καθὼς εἶπεν ὁ εὐαγγελιςὴς „ αὐτὸς δὲ ἔλεγε περὶ τῦ ναῦ τῦ σώματος αὐτῦ „ Οὐδεὶς γὰρ τῦ ἑνὸς προσώπου τῦ Χριςοῦ διαφορὰν πρὸς ἑαυτὸ εἶναί φησιν, ὡς ἄλλον ἐν ἄλλῳ εἶναι, ἀλλὰ τῶν φύσεων μόνον, ἐξ ὧν ὁ εἷς Χριςὸς ἀσυγχύτως; καὶ ἀδιαιρέτως ἀπετελέσθη.

Καὶ ὑμεῖς τοίνυν τὴν τῆς ἐπιςολῆς ἐκδικῦντες ἀσέβειαν, τῆς ἀρνυμένης αὐτὸν τὸν Θεὸν λόγον ἄνθρωπον γεγενῆσθαι, πρόδηλοι καθεςήκατε δύο πρόσωπα εἰσάγοντες, καὶ ταῦτα νοῦντες περὶ τῦ Χριςῦ, ὡς ψιλῦ ἀνθρώπυ· ὅπερ ὁ ἀπόςολος εἶπεν διὰ τὺς πιςὺς „ ὅτι ὑμεῖς ναὸς Θεοῦ ἐςε, καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ οἰκεῖ ἐν ὑμῖν „ ὡς κατὰ τὴν ὑμετέραν πλάνην μηδεμίαν εἶναι διαφο-

plum, atque in templo inhabitantem sustoliere, cognoscite, naturarum diversitatem, ex quibus unicus Christus Deus, atque Salvator noster constituitur, recte ab sancta Dei Ecclesia praedicari, ceterum templi hoc, atque in ipso inhabitantis discrimen a nemine umquam sanctorum Patrum fuisse propositum, sed ab impiis solum Theodoro, atque Nestorio excogitatum, quod duas exinde personas inducere decrevissent. Quod si quandoque Divinae litterae, sanctique Ecclesiae Patres hac quoque templi translatitia usi sunt appellatione, id tamen, ut significarent tantum unigeniti Filii Dei corpus, adhibuere, eo prorsus modo, quo de ipso inquit Evangelista „ Ipse autem loquebatur de templo corporis sui. „ Nemo porro haec in unica Christi persona invexit discrimina, quasi alia in alia sit, verum distinctionem tantum naturarum admiserunt, ex quibus unus Christus perficitur, non commixtionem passus, neque divisionem.

Vos itaque illius Epistolae impietatem defendentes, qua Deum Verbum hominem factum esse negatur, manifesto duplicis in Christo admissae personae redarguimini, atque hoc modo de Christo, tamquam puro homine deliria docentes, in eamdem de ipso sententiam loquimini, qua de credentibus dictum est ab Apostolo „ quoniam templum Dei estis vos, & Dei Spiritus inhabitat in vobis „ ita ut, si erroris

φορὰν μεταξὺ ἡμῶν τῶν ἀνθρώπων, καὶ τῦ Χριςῦ, καθὰ καὶ αὐτὸς Θεόδωρος ὁ αἱρετικὸς, ὁ διδάσκαλος τῦ γράψαντος τὴν ἐπιςολὴν, ἐν τῷ τρίτῳ κατὰ Ἀπολιναρίου λόγῳ παραφρονῶν ταῦτα ὡς ἐκ προσώπου τοῦ Χριςῦ λέγει „ Ἐγὼ μὲν, ὃν ὁρᾶτε δύναμαι μὲν ποιεῖν ὐδὲν κατὰ τὴν οἰκείαν φύσιν, ἅτε ἄνθρωπος ὤν· ἐργάζομαι δὲ, ἐπειδὴ ἐν ἐμοὶ μένων ὁ πατὴρ ἅπαντα ποιεῖ. Ἐπειδὴ γὰρ ἐγώ τε, φησὶν, ἐν τῷ πατρὶ, καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἐμοὶ, Θεὸς δὲ λόγος ἐν ἐμοὶ ὁ τῦ Θεῦ μονογενὴς, δῆλον, ὅτι καὶ πατὴρ σὺν αὐτῷ ἐν ἐμοί τε μένων, καὶ τὰ ἔργα ποιῶν. Καὶ θαυμαςόν γε ὐδὲν ἐπὶ τῦ Χριςοῦ τοῦτο νομίζειν, σαφῶς αὐτοῦ περὶ τῶν λοιπῶν λέγοντος ἀνθρώπων· ὁ ἀγαπῶν με τὸν λόγον μυ τηρήσει, καὶ ὁ πατήρ μου ἀγαπήσει αὐτὸν, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐλευσόμεθα, καὶ μονὴν παρ' αὐτῷ ποιήσομεν. Εἰ γὰρ παρ' ἑκάςῳ τῶν τοιύτων ὅ τε πατὴρ, καὶ ὁ ὑὸς τὴν μονὴν ποιῦνται, τί θαυμαςὸν, εἰ ἐν τῷ κατὰ σάρκα δεσπότῃ Χριςῷ ἄμφω κατὰ ταὐτὸν νομίζοιντο μένειν, τῆς κατὰ τὴν οὐσίαν κοινωνίας προσιεμένης, ὡς εἰκὸς, καὶ τὴν τῆς μονῆς κοινωνίαν; „ Τούτων τοίνυν ὕτω παρὰ τοῦ δυσσεβοῦς Θεοδώρου εἰρημένων, ὐ θαυμαςὸν, εἴπερ ὁ ἐκπεσὼν τοῦ Θεοῦ τῇ ἀσεβείᾳ συνεζευγμένην ἔχει καὶ μωρίαν, καθὼς περὶ τῶν ἀσεβῶν ὁ προφήτης Ἡσαΐας λέγει. „ Ὁ μωρὸς μωρὰ λαλήσει,

ris vestri habenda sit ratio, nullum iam superfit nos homines inter, Christumque, discrimen iuxta id, quod Theodorus haereticus, illius Epistolae scriptoris magister, in tertio adversus Apollinarium Sermone, Christum de se ipso loquentem introducens hoc modo, inepte commentus est „ Ego quidem. quem prospicitis, nihil facere possum secundum meam naturam, quum homo sim: operor autem, quoniam in me manens Pater cuncta operatur: enimvero, inquit, & ego in Patre, & pater in me, Deus autem Verbum unigenitum in me est: certum est, quod & Pater cum ipso in me manet, & opera facit. Et non est mirandum de Christo haec existimari, quum evidenter ipse de ceteris hominibus dicat: Qui diligit me sermonem meum servabit, & Pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus. Si enim apud unumquemque eiusmodi hominum, & Pater & Filius mansionem faciunt, quid mirum, si in Domino secundum carnem Christo, ambo simul putentur manere, communione eorum secundum substantiam, communionem quoque mansionis fortasse suscipiente? „ His igitur in hunc modum ab impio Theodoro propositis, mirum esse minime debet, quod a Deo excidens impietati desipientiam adiunxerit, quemadmodum de impiis prophetica Isaiae praefert sententia „ Vir insipiens stulta loquetur, & cor

eius

σει, καὶ ἡ καρδία αὐτοῦ μάταια νοήσει. „ Ὁ γὰρ τὸν πατέρα, καὶ τὸν ὑὸν οὕτω μένειν ἐν τῷ Χριστῷ, καθὼς καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς ἀνθρώποις διϊσχυριζόμενος, καὶ μὴ ὁμολογῶν τὸν Χριστὸν εἶναι τὸν Θεὸν λόγον σαρκωθέντα, καὶ ἐνανθρωπήσαντα, πῶς λέγει Χριστὸν κατὰ σάρκα; Οἱ γὰρ ἅγιοι πατέρες ὁμολογοῦντες τὸν Χριστὸν εἶναι τὸν Θεὸν λόγον σαρκωθέντα, καὶ ἐνανθρωπήσαντα, ὅταν τι περὶ αὐτοῦ ταπεινὸν λέγωσιν, ὀρθῶς ἐπάγουσι τὸ κατὰ σάρκα. Ἀλλ' εἰ καὶ προσῆκον ἦν τοὺς Θεόδωρον ἐκδικοῦντας, καὶ ἐκ ταύτης αὐτοῦ τῆς καθ' ὑπερβολὴν βλασφημίας τὴν τούτου ἐκκλίναι δυσσέβειαν· ἀλλ' οὖν διὰ τὴν τούτων ἀναίδιαν, καὶ ἄλλας αὐτοῦ βλασφημίας προαγάγωμεν, δι' ὧν δύο εἰσάγει πρόσωπα. Μεμφόμενος γὰρ τοὺς λέγοντας, ὅτι ὁ Θεὸς λόγος ὁ πρὸ αἰώνων γέγονεν ἐπ' ἐσχάτων ἄνθρωπος, οὕτω λέγει ἐν τῷ κατὰ Ἀπολιναρίου τετάρτῳ λόγῳ „ Ὁ πρὸ αἰώνων, φησὶν, γέγονεν ἐπ' ἐσχάτων· πάλιν ὥς τινων δεδωκότων, καὶ τοῦτο λέγων, οὐδενὸς ἂν τῶν εὐσεβεῖν ἐσπουδακότων ταύτην ἑλομένου νοσῆσαι τὴν ἄνοιαν, ὥς τε τὸν πρὸ αἰώνων εἰπεῖν ἐπ' ἐσχάτων γεγενῆσθαι. „ Καὶ μεθ' ἕτερα „ Οὐκοῦν τοῖς ὑμετέροις ἑπόμενοι νόμοις, καὶ τὴν ὑπὸ τῆς σῆς ἀγχινοίας νομοθετουμένην ἀντιστροφὴν, μᾶλλον δὲ καταστροφὴν δεξάμενοι, φέρε δὴ πάντα εἰς ταὐτὸν συγχέωμεν, καὶ μηδεμία λοιπὸν

tius fatua cogitabit. ,, Quisquis enim Patrem, & Filium sic in Christo, quemadmodum & in reliquis hominibus manere affirmat, Deumque Verbum Christum incarnatum, hominemque factum esse non confitetur, quomodo potest Christum ipsum secundum carnem nominare? Sancti quippe Patres Christum Deum Verbum esse incarnatum, atque hominem factum confitentes, si quidpiam de ipso humile proferunt, recte id secundum carnem ei convenire subiiciunt. Ceterum aequum videbatur Theodori propugnatores, vel hac exsuperanti blasphemia commotos ab ipsius impietate recedere: attamen, ut ipsorum refellatur impudentia, reliquas quoque eius blasphemias proferemus in medium, quibus duplicem Christi personam inducit. Insimulans itaque eos, qui Deum Verbum ante secula genitum, in novissimo hominem factum esse profitentur, in quarto contra Apollinarium Libro haec scribit ,, Hoc quod ante secula erat, in novissimis dicit factum esse temporibus, utpote quibusdam hoc confitentibus, quum nemo ex his, qui pietatis curam habent istum se patiatur morbum habere dementiae, ut dicat, eum qui est ante secula, in novissimo factum esse. ,, Et post pauca subdit ,, Vestras igitur leges sequentes, & a tua sapientia constitutam obversionem, imo magis subversionem suscipientes, age simul omnia confundamus, & nulla iam sit discrepatio, nec

Dei

τὸν ἔξω διάκρισις, μὴ Θεοῦ μορφῆς, μὴ δούλου μορφῆς, μὴ ναοῦ ληφθέντος, μὴ τοῦ ἐνοικοῦντος ἐν τῷ ναῷ, μὴ τοῦ λυθέντος, μὴ τοῦ ἐγείραντος, μὴ τοῦ τελειωθέντος ἐν πάθεσι, μὴ τοῦ τελειώσαντος, μὴ τοῦ μνημονευθέντος, μὴ τοῦ μνημονεύσαντος, μὴ τοῦ ἐπισκεφθέντος, μὴ τοῦ ἐπισκεψαμένου, μὴ τοῦ βραχύ τι παρ' ἀγγέλους ἐλαττωθέντος, μὴ τοῦ ἐλαττώσαντος, μὴ τοῦ δόξῃ καὶ τιμῇ στεφανωθέντος, μὴ τοῦ στεφανώσαντος, μὴ τοῦ καταστάντος ἐπὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν τοῦ Θεοῦ, μὴ τοῦ καταστήσαντος, μὴ τοῦ λαβόντος αὐτὰ ἐν ὑποταγῇ, μὴ τοῦ δόντος τὴν ὑποταγήν. „ Ἐκ τούτων τοίνυν τῶν ἀσεβῶν Θεοδώρου ῥημάτων, καὶ τῆς οὕτως αὐτοῦ προφανοῦς βλασφημίας ἐρυθριάτωσιν οἱ ἀντιποιούμενοι αὐτοῦ τε καὶ τῆς ἀσεβοῦς ἐπιστολῆς. Τὸ γὰρ ἀναιδῶς καὶ πολλάκις ἄλλον εἶναι τὸν Θεὸν λόγον, καὶ ἄλλον τὸν Χριστὸν λέγειν αὐτὸν, καὶ τὸν μὲν εὐεργετοῦντα, τὸν δὲ εὐεργετούμενον, καὶ τὸν μὲν σώσαντα, τὸν δὲ σωθέντα, φανερῶς ἀρνεῖται τὴν διὰ τοῦ μεγάλου Θεοῦ, καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ προσγενομένην ἡμῖν σωτηρίαν. Ὁ γὰρ παρ' ἄλλου εὐεργεσίαν λαβὼν, ἤτοι σωθεὶς, ἑτέρους πῶς δύναται σώζειν; Οἱ τοίνυν τὸν ταῦτα βλασφημήσαντα ἐκδικοῦντες, τίνος οἴονται σῶμα καὶ αἷμα λαμβάνειν; τοῦ εὐεργετηθέντος, ἢ τοῦ εὐεργετήσαντος; ἀλλ' εἰ μὲν τοῦ εὐεργετήσαντος

Dei formae, nec servi formae, nec templi sumti, nec eius qui in templo habitavit, nec eius qui solutus est, nec eius, qui suscitavit, nec eius qui perfectus est in passionibus, nec eius qui perfecit, nec eius qui memoriam meritus est, nec eius, qui memor factus est, nec eius qui visitatus est, nec eius qui visitavit, nec eius, qui paullominus ab Angelis minoratus est, nec eius qui minoravit, nec eius, qui gloria, & honore coronatus est, nec eius, qui coronavit, nec eius, qui constitutus est super opera manuum Dei, nec eius qui constituit, nec eius, qui ad sublevationem haec accepit, nec eius, qui dedit sublevationem. „ Ex quibus impiis Theodori verbis, patentique blasphemiarum genere effectum est, ut pudore afficerentur omnes, qui ipsi, impiaeque illi Epistolae adversabantur. Namque crebro, & impudenter aliud esse Dei Verbum inquiens, alium autem Christum, alium qui beneficium suscepit, alium qui contulit, alium qui salvat, alium qui salvatur, aperte salutem inficiatur partam nobis per magnum Deum, & Salvatorem nostrum Iesum Christum. Quomodo enim salvos facere potest reliquos is, qui non secus ac ceteri beneficium percepit salutis, atque salvatus est? Cuiusnam igitur corpus & sanguinem sumere se existimant qui haec blasphemantem defendunt? Eius ne qui beneficium contulit, an eius qui suscepit? Quod si Verbi Dei

be-

τος Θεῦ λόγου, πῶς τοῦτο λέγουσιν μὴ ὁμολογῦντες αὐτὸν σαρκωθῆναι, ϗ ἐνανθρωπῆσαι; εἰ δὲ τοῦ εὐεργετηθέντος, ματαία αὐτῶν ἡ ἐλπὶς ἀνθρωπολατρείαν πρεσβευόντων, ὅτι ἐσεβάσθησαν, καὶ ἐλάτρευσαν τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα.

Ἡμεῖς δὲ πάντες οἱ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας τὸν Θεὸν λόγον σαρκωθέντα, καὶ ἐνανθρωπήσαντα, ἕνα τε ὄντα τῆς ἁγίας Τριάδος ὁμολογῦντες, αὐτοῦ καὶ τὸ σῶμα, καὶ τὸ αἷμα δεχόμεθα εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, καὶ εἰς ζωὴν αἰώνιον, καθὼς καὶ αὐτὸς ὁ κύριος λέγει „ Ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα, καὶ πίνων μου τὸ αἷμα, ἔχει ζωὴν αἰώνιον, κἀγὼ ἀναστήσω αὐτὸν ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ· ἡ γὰρ σάρξ μου ἀληθῶς ἐστι βρῶσις, καὶ τὸ αἷμά μου ἀληθῶς ἐστι πόσις. Ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα, καὶ πίνων μου τὸ αἷμα, ἐν ἐμοὶ μένει, κἀγὼ ἐν αὐτῷ· καθὼς ἀπέστειλέν με ὁ ζῶν πατὴρ, κἀγὼ ζῶ διὰ τὸν πατέρα, ϗ ὁ τρώγων με κἀκεῖνος ζήσει δι' ἐμέ.„ Καὶ ταῦτα μὲν οὕτω καὶ πιστεύομεν, καὶ ὁμολογοῦμεν.

Πόσου δὲ ψεύδους ἐστὶν κἀκεῖνο μεστὸν, ὅπερ τῇ μνημονευθείσῃ ἀσεβεῖ ἐπιστολῇ περιέχεται περὶ τῶν δώδεκα κεφαλαίων τοῦ ἐν ἁγίοις Κυρίλλου; Συκοφαντεῖ γὰρ αὐτὸν, ὡς μίαν φύσιν τῆς θεότητος, καὶ τῆς ἀνθρωπότητος τοῦ Χριστοῦ ἐν τούτοις λέγοντα τοῖς κεφαλαίοις, καὶ διατοῦτο πάσης ἀσεβείας πεπληρῶσθαι

beneficium conferentis capere se Sacramenta responderint, quomodo id dicunt, quum ipsum incarnatum, & hominem factum esse minime confiteantur? Sin autem eius, cui beneficium collatum est dixerint, stulta est ergo eorum spes, qui hominem cultu venerantur „quoniam creaturam super Creatore coluerunt, & adoraverunt.„

Nos autem omnes, qui Catholicae Ecclesiae sumus, Dei Verbum incarnatum, & hominem factum, unam ex sanctae Trinitatis personis esse confitentes, corpus eius, & sanguinem sumimus in remissionem peccatorum, & in vitam aeternam: quemadmodum docuit nos ipse Dominus dicens „Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, habet vitam aeternam, & ego resuscitabo eum in novissimo die: caro enim mea vere est cibus, & sanguis meus vere est potus: qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem in me manet, & ego in eo, Sicut misit me vivens Pater, & ego vivo propter Patrem, & qui manducat me, & ipse vivet propter me.„ Atque haec quidem credimus, & confitemur.

Quanti quoque mendacii plenum est id, quod in memorata impia Epistola de duodecim sancti Cyrilli Capitibus continetur! Calumniatur namque Cyrillum ipsum, quod unam divinitatis, humanitatisque naturam in Christo, in praefatis Capitibus admiserit, indeque scatere ea Capita concludit omni iniquitate, quod ipsum cal-

ρῶσθαι τὰ αὐτὰ κεφάλαια λέγει· ὅπερ ὁ ὑμέτερος διδάσκαλος πανούργως ἑρμηνεῦσαι λέγων, μὴ διὰ τὰ δώδεκα κεφάλαια ἐν τῇ ἐπιςολῇ εἰρῆσθαι, ὅτι ταῦτα πάσης ἀσεβείας πεπλήρωνται, ἀλλ' ὅτι εἴρηται μίαν εἶναι φύσιν θεότητος, καὶ ἀνθρωπότητος· ὅπερ προφανὲς ψεῦδός ἐςιν. Ο' γὰρ ἐν ἁγίοις Κύριλλος οὔτε ἐν τοῖς ἄλλοις αὐτοῦ συγγράμμασιν, οὔτε ἐν τῇ ἐπιςολῇ, ᾗ τινι τὰ δώδεκα κεφάλαια ὑποτέτακται, ἀλλ' οὐδὲ ἐν αὐτοῖς τοῖς κεφαλαίοις μίαν φύσιν θεότητος, καὶ ἀνθρωπότητος δείκνυται εἰρηκὼς· ἀλλὰ μίαν ὑπόςασιν, ἤτοι πρόσωπον τῆς θεότητος, καὶ τῆς ἀνθρωπότητος τοῦ Χριςοῦ εἶναι διδάσκει· ὅπερ καὶ ἡ ἁγία τοῦ Θεοῦ ἐκκλησία κηρύττει, καὶ πάντες οἱ πατέρες ἐδίδαξαν, ἀναθεματίζοντες τοὺς μίαν φύσιν τῆς θεότητος, καὶ τῆς ἀνθρωπότητος τοῦ Χριςοῦ λέγοντας· ἄλλο γάρ ἐςι φύσις, καὶ ἄλλο ὑπόςασις, ἤτοι πρόσωπον· καὶ ἡ μὲν φύσις τὸ κοινὸν, καὶ γενικῶς κατὰ πάντων προσώπων κατηγορούμενον σημαίνει, ἡ ὑπόςασις δὲ, ἤτοι πρόσωπον τὸ ἰδικὸν δείκνυσι· πρόσωπον γὰρ ἐν ἄλλῳ προσώπῳ οὐκ ἐπιθεωρεῖται. Ο'τι δὲ ἡ μυσαρὰ ἐπιςολὴ περὶ τῶν δώδεκα κεφαλαίων τοῦ ἐν ἁγίοις Κυρίλλου λέγει, ὡς πάσης ἀσεβείας πεπλήρωται, ἔξεςιν ὑμῖν ἐκ τῶν ἐφεξῆς τῆς αὐτῆς ἀσεβοῦς ἐπιςολῆς τοῦτο εὑρεῖν· ἐν οἷς φανερῶς εἶπεν τὰ αὐτὰ δώδεκα κεφάλαια ἐναντία εἶ-

ναι

callide ab praeceptore vestro expositum est, dicente, non ut ipsi iniuria fieret, ea vocata fuisse universae impietatis plena, sed quoniam ibi unicam esse docetur divinitatis, humanitatisque naturam. Id autem putidum est patensque mendacium. Nullibi enim demonstratur, Cyrillum, neque in ea Epistola, quae duodecim Capitula complectitur, neque in eorum Capitum aliquo, neque in ceteris quibuslibet libris suis unicam divinitatis, humanitatisque naturam dixisse, quum contra diserte doceat, unicam esse in Christo divinitatis, humanitatisque hypostasim, sive personam, quod sancta Dei profitetur Ecclesia, universique Patres perpetuo docuere, anathema in eos dicentes, qui unicam divinitatis, humanitatisque naturam esse in Christo dicerent; aliud quippe natura est, aliud hypostasis, sive persona. Natura videlicet communiter, atque generice de quavis persona praedicatur, persona autem, sive hypostasis exprimit proprietatem, quamobrem una persona minime in altera consideratur. Quoniam autem in improba ea Epistola de duodecim sancti Cyrilli Capitibus dicitur, ipsa esse iniquitatis plena, id quam falsum sit ex ipsa Epistolae serie pervestigare licebit, illaque perquirere, in quibus duodecim ea Capita adfirmat cum recta fide pugnare. Quum autem impia ea Epistola, quae Ibae dicitur, negati appellationum discriminis sanctum Cyrillum accuset,

 scia-

ναι τῇ ὀρθῇ πίστει. Ἐπειδὴ δὲ μέμφεται ἡ αὐτὴ ἀσεβὴς ἐπιστολὴ ἡ λεγομένη Ἴβα τὸν ἐν ἁγίοις Κύριλλον, ὡς φωνῶν διαφορὰν ἀπαρνούμενον, γινώσκετε, ὅτι καὶ ἐν τούτῳ καὶ ὁ γράψας τὴν ἀσεβῆ ἐπιστολὴν, καὶ ὁ ὑμέτερος διδάσκαλος ψεύδεται. Ἐν πᾶσι γὰρ τοῖς ἰδίοις λόγοις ὁ ἐν ἁγίοις Κύριλλος, περὶ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ διδάσκων, φωνῶν λέγει διαφορὰν, καὶ τὰς μὲν ὑψηλὰς κατὰ τὴν θεότητα αὐτοῦ, τὰς δὲ ταπεινὰς κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα αὐτοῦ, πάσας δὲ ὅμως ἐξ ἑνὸς, καὶ περὶ ἑνὸς, καὶ τοῦ αὐτοῦ Θεοῦ λόγου σεσαρκωμένου εἰρῆσθαι. Ἀπαγορεύει δὲ ὁ αὐτὸς ἐν ἁγίοις Κύριλλος, ἄλλῳ καὶ ἄλλῳ προσώπῳ διανέμεσθαι ταύτας. Ἀλλὰ ἀναμφιβόλως ὑμεῖς δύο προσώποις διανέμειν θέλοντες τὰς φωνὰς, διατοῦτο λέγετε τὸν ἐν ἁγίοις Κύριλλον φωνῶν διαφορὰν ἀπαρνήσασθαι. Ἐπειδὴ δὲ βουλόμενος ὑμᾶς ἀπατῆσαι καὶ ἐν τούτῳ ὁ διδάσκαλος ὑμῶν εἶπεν, τὴν αὐτὴν ἀσεβῆ ἐπιστολὴν τὴν λεγομένην Ἴβα τῆς Ἀπολιναρίου ἀσεβείας καταγράφειν, καὶ διατοῦτο ὀφείλειν αὐτὴν ὀρθόδοξον νομίζεσθαι, εἰδέναι ὑμᾶς χρὴ, ὅτι καὶ ἐν τούτῳ ἐψεύσατο· οὔτε γὰρ κατὰ Ἀπολιναρίου, καθάπερ ἀνωτέρω εἰρήκαμεν, γέγραπται· ὅμως δὲ εἰ καὶ καθ' ὑμᾶς τοῦτο ἦν ἀληθὲς, οὐ διατοῦτο ἠλευθεροῦτο τῆς κατακρίσεως ἡ αὐτὴ ἐπιστολή· κἂν γὰρ εἴ τις αἱρετικὸς εἴπῃ κατὰ αἱρε-

ρε-

sciatis, circa hoc ipsum quoque non modo Epistolae illius scriptorem, verum magistrum quoque vestrum esse mentitum. Enimvero quocumque in Sermone suo sanctus Cyrillus de Iesu Christo Domino nostro sermonem instituit, appellationum, sive denominationum discrimen hoc docet, & sublimes quidem dicendi rationes ipsi secundum divinitatem, humiles autem, & demissas secundum humanitatem convenire, omnes tamen ex uno, atque de uno incarnato Deo Verbo praedicari. Vetat autem Cyrillus, ne eiusmodi denominationes alii, & alii personae divisim tribuantur. Vos autem proculdubio duplici seiunctim personae eiusmodi appellationes tribuere volentes, Cyrillum ideo appellationum discrimina sustulisse calumniamini. Quum enim circa hoc quoque vos in errorem inducere sibi proposuisset in animo magister vester, itaque commentus esset eam, quae Ibae dicitur Epistolam adversus Apollinarii impietatem fuisse perscriptam, expedire proindeque, ut orthodoxa iudicaretur, animadvertatis oportet, eo quoque loci mentitum pariter esse: non enim, ut superius indicavimus, adversus Apollinarium scripta est. Ceterum, etiamsi, ut vobis placet, id ipsum pro vero concedatur, non propterea ipsa immunis censenda erit ab condemnationis iudicio; non enim ideo haereticus quispiam sit orthodoxus, propterea quod adversus alium haereticum dis-

ρετικοῦ, ἐ διατῦτο αὐτὸς ὀρθόδοξος δείκνυται. Καὶ Α῎ρειος γὰρ κατὰ Σαβελλίου εἶπεν, καὶ Α'πολινάριος κατὰ Α'ρείου, καὶ Εὐτυχὴς κατὰ Νεσορίου· καὶ κἂν τὰ μάλιςα διαφόρῳ πλάνῃ πάντες οὗτοι κατείχοντο. ὅμως ἐδεὶς αὐτῶν ἐκ τῆς τοιαύτης ἀντιῤῥήσεως ὀρθόδοξος κρίνεται, ἀλλ' ὁμοίως πάντες ἀπὸ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας καταδικάζονται· καὶ ἐκ τούτου δὲ φανερός ἐςιν ὁ τὴν μνημονευθεῖσαν ἀσεβῆ γράψας ἐπιςολὴν δύο πρόσωπα εἰσάγων, ὅτι εἶπεν ,, πῶς δυνατὸν ληφθῆναι τὸν ἐν ἀρχῇ λόγον ἐπὶ τοῦ ναοῦ τῦ ἐκ Μαρίας γεννηθέντος; ,, δι' ὧν ῥημάτων δείκνυται φανερῶς, ὅτι ἐ τὸν Θεὸν λόγον σαρκωθῆναι, καὶ τεχθῆναι ἐκ τῆς ἁγίας παρθένου Μαρίας λέγει, ἀλλὰ ψιλὸν ἄνθρωπον τὸν Χριςὸν, ὃν ναὸν ἀποκαλεῖ. Ο῞τι δὲ καὶ ταύτην τὴν ἀσέβειαν ἐκ τῆς Θεοδώρυ διδασκαλίας ἔλαβεν ὁ τὴν μυσαρὰν ἐκείνην γράψας ἐπιςολὴν, δῆλον ἐξ ὧν ἐν τῷ τρίτῳ λόγῳ κατὰ Α'πολιναρίυ τοῦ αἱρετικῦ ὁ αὐτὸς ἀσεβὴς Θεόδωρος ἔγραψεν λέγων οὕτως ,, Α'λλ' ὅγε Θεὸς καὶ ἐκ Θεοῦ, καὶ ὁμοέσιος τῷ πατρὶ, τῷ μὲν ἐκ τῆς παρθένου γεννηθέντι, ὦ θαυμάσιε, καὶ ὑπὸ τοῦ ἁγίυ πνεύματος κατὰ τὰς θείας διαπλαθέντι γραφὰς, καὶ τήν γε σύςασιν ἐπὶ τῆς γυναικίας δεξαμένῳ γαςρὸς, ἐνῆν, ὡς εἰκὸς, ἐπειδὴ ἅμα τῷ διαπλαθῆναι, καὶ τὸ εἶναι Θεοῦ ναὸς εἰλήφει, ἐ μὴν τὸν Θεὸν γεγενῆσθαι ἡγητέον ἡμῖν ἐκ

τῆς

putaverit. Namque Arrius etiam adversus Sabellium disseruit, & adversus Arrium Apollinarius, & Eutyches contra Nestorium; & quamquam diversis potissimum erroribus adhaererent universi, nemo tamen ex ipsis, mutuarum eiusmodi concertationum caussa, orthodoxus est habitus, sed omnes pari omnino ratione ab Ecclesia condemnantur. Ex hoc porro perspicuum est, memoratae Epistolae scriptorem duplicem personam inducere, quod dixerit „ Quomodo fieri potest, ut Verbum ab initio de templo acceperit, quod ex Maria genitum est? „ Quibus verbis exprimit evidenter, se minime confiteri Verbum Deum incarnatum esse, ac de sancta Virgine natum, sed purum hominem Christum, quem templi vocabulo designat. Constabit pariter dilucide, hanc quoque impietatem ab improbo Epistolae scriptore haustam esse ex Theodori doctrina, si cum iis, quae Theodorus ipse in tertio adversus haereticum Apollinarium Libro scribit, conferatur. „ At enim, inquit, Deus, & ex Deo consubstantialis Patri, & is idem, qui ex Virgine natus erat, o mirande, & qui per Spiritum Sanctum, secundum divinas Scripturas plasmatus est, & in muliebri ventre accepit confictionem, inerat forsitan, quia mox, ut plasmatus est & ut templum Dei esset accepit, non tamen existimandum est Deum ex Virgi-

τῆς παρθένου, εἰ μὴ ἄρα ταὐτὸν ἡγητέον ἡμῖν, τό τε γεννηθὲν, καὶ τὸ ἐν τῷ γεννηθέντι, τὸν ναὸν, καὶ τὸν ἐν τῷ ναῷ Θεὸν λόγον, οὐ μὴν οὐδὲ κατὰ τὴν σὴν φωνὴν ἀποφατέον πάντη τὸν ἐκ τῆς παρθένου γεννηθέντα Θεὸν εἶναι ἐκ Θεοῦ ὁμοούσιον τῷ πατρί. Εἰ γὰρ οὐκ ἄνθρωπός ἐστιν, ὡς φῂς, ἀναληφθεὶς ὁ γεννηθεὶς ἐκ τῆς παρθένου, Θεὸς δὲ σαρκωθεὶς, πῶς ὁ γεννηθεὶς Θεὸς ἐκ Θεοῦ, καὶ ὁμοούσιος λέγοιτο ἂν τῷ πατρὶ, τῆς σαρκὸς οὐ δυναμένης ταύτην προσίεσθαι τὴν φωνήν; Ἔστι μὲν γὰρ ἀνόητον τὸ τὸν Θεὸν ἐκ τῆς παρθένου γεγενῆσθαι λέγειν· τοῦτο γὰρ οὐδὲν ἕτερόν ἐστιν, ἢ ἐκ σπέρματος αὐτὸν λέγειν Δαβὶδ, ἐκ τῆς οὐσίας τῆς παρθένου τετεκμένον, καὶ ἐν αὐτῇ διατεπλασμένον· ἐπεί γε τὸ ἐκ σπέρματος Δαβὶδ, τὸ ἐκ τῆς οὐσίας τῆς παρθένου συστὰν ἐν τῇ μητρῴα γαστρὶ, καὶ τῇ τοῦ ἁγίου πνεύματος διαπλασθὲν δυνάμει, γεγενῆσθαί φαμεν ἐκ τῆς παρθένου.,,

Οὕτω τοίνυν βλασφημοῦντος Θεοδώρου, καὶ πολλάκις διαβεβαιουμένου μὴ δυνατὸν εἶναι τὸν Θεὸν τὸν ἐκ Θεοῦ καὶ ὁμοούσιον τῷ πατρὶ, σαρκωθῆναι καὶ τεχθῆναι ἐκ τῆς παρθένου, ἐπειδὴ οὐδὲ ἡ σὰρξ ὁμοούσιός ἐστι τῷ πατρὶ, πῶς οὐκ ἐρυθριῶσιν οἱ τὸν τοιοῦτον αἱρετικὸν ἐκδικοῦντες, ὅς τις τοῦτο μὲν ταῖς θείαις γραφαῖς, τοῦτο δὲ καὶ τοῖς ἁγίοις πατράσιν ἐναντία μυσαρῶς ἐξέθετο; ὁπότε δῆλον πάσῃ καθέστηκεν, ὡς ἀπαρχῆς, ἐξ οὗ περ ὁ Θεὸς τὴν ἐκκλησίαν ἐθεμελίωσεν ἐν τῇ ὀρθῇ ὁμολογίᾳ, πάντες οἱ τοῦ Θεοῦ ἱερεῖς ἐκήρυξαν

ρυξαν

ne natum esse, nisi forte idem existimandum nobis est, & quod natum est, & quod est in nato, templum, & qui in templo est Deus Verbum, non tamen, nec secundum tuam vocem pronunciandum est omnino, ex Virgine Deum natum esse, & ex Deo consubstantialem Patri. Nam si non homo est, sicut dicis, assumtus, qui natus est ex Virgine, Deus vero incarnatus. quomodo qui natus est Deus ex Deo, & consubstantialis dicitur Patri, carne non potente hanc vocem suscipere? Nam est quidem dementia dicere Deum ex Virgine natum esse. Hoc enim nihil aliud est, quam ex semine eum dicere David, & de substantia Virginis genitum, & in ipsa plasmatum; quia quod ex semine David, & de substantia Virginis est in materno ventre constitit, & Sancti Spiritus plasmatum virtute, natum fuisse dicimus ex Virgine. „

Sic itaque blasphemante Theodoro, atque saepe saepius argumentis decertante minime fieri posse Deum de Deo, Patrique consubstantialem incarnari, & ex Virgine nasci, quum caro Patri consubstantialis esse non possit, quomodo pudore maximo eius haeretici patroni non adficiuntur, qui hoc sacris litteris contrarium, id cum sanctorum Patrum traditione pugnans invexerit, in quibus scilicet certissimum est unicuique, Deum ab initio Ecclesiam suam in recta confessione constituisse? Universi enim Dei

ρυξαν τὸν Θεὸν λόγον τὸν ἐκ Θεῦ σαρκωθῆναι ἐκ τῆς ἁγίας ϰ̀ ἐνδόξυ παρθένυ Μαρίας, σαρκὶ ἐψυχωμένῃ ψυχῇ λογικῇ καὶ νοερᾷ, καὶ ἐνανθρωπῆσαι, καὶ ἐξ αὐτῆς τεχθῆναι καὶ οὕτω διδάσκοντες, οὐδὲ τροπὴν τῆς θεότητος εἰς σάρκα εἰσήγαγον, ὐδὲ διὰ τὴν σάρκα ὁμοούσιον αὐτὸν εἶναι τῷ πατρὶ ἀπηρνήσαντο, καθὼς Θεόδωρος ληρεῖ, ἀλλ' ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν κύριον, καὶ Θεὸν ἡμῶν Ἰησῦν Χριςὸν, κατὰ μὲν τὴν θεότητα ὁμούσιον εἶναι τῷ πατρὶ, κατὰ δὲ τὴν ἀνθρωπότητα τὸν αὐτὸν ὁμούσιον ἡμῖν εἶναι ἐδίδαξαν.

Πάλιν δὲ ἐν τῷ προλεχθέντι λόγῳ ὁ δυσσεβὴς Θεόδωρος βλασφημῶν, καὶ ταῦτα λέγει „ Ἀλλ' ὐχ ἡ θεία φύσις ἐκ παρθένυ γεγέννηται· γεγέννηται δὲ ἐκ τῆς παρθένου ὁ ἐκ τῆς ὐσίας τῆς παρθένου συςάς· ὐχ ὁ Θεὸς λόγος ἐκ τῆς Μαρίας γεγέννηται· γεγέννηται δὲ ἐκ Μαρίας ὁ ἐκ σπέρματος Δαβίδ· ὐχ ὁ Θεὸς λόγος ἐκ γυναικὸς γεγέννηται· γεγέννηται δὲ ἐκ γυναικὸς ὁ τῇ τῦ ἁγίυ πνεύματος δυνάμει διαπλασθεὶς ἐν αὐτῇ· ὐκ ἐκ μήτρας τέτεκται ὁ ὁμοούσιος τῷ πατρί· ἀμήτωρ γὰρ ὗτος κατὰ τὴν τοῦ μακαρίου Παύλου φωνήν· ἀλλ' ὁ ἐν ὑςέροις καιροῖς ἐν τῇ μητρῴᾳ γαςρὶ τῇ τοῦ ἁγίου πνεύματος δυνάμει διαπλασθεὶς, ἅτε ϰ̀ ἀπάτωρ διατῦτο λεγόμενος. „ Καὶ ταῦτα μὲν

ὁ ἀσε-

sacerdotes praedicarunt Deum Verbum, Deum de Deo, ex sancta, atque gloriosa Maria Virgine natum, & incarnatum esse, carnemque anima rationali & intellectuali vivificatam assumsisse, & hominem factum esse, atque de ipsa Virgine natum: idque docentes, neque conversionem divinitatis in humanitatem invexerunt, neque ipsum secundum carnem Patri consubstantialem esse commenti sunt, prout Theodorus ineptit; sed unicum, & eumdem Dominum, & Deum nostrum Iesum Christum, secundum divinitatem Patri consubstantialem esse, nobis autem secundum humanitatem esse consubstantialem docuerunt.

Rursus autem impius Theodorus in praefato Sermone haec quoque blasphemat „ Non autem Divina natura ex Virgine nata est, sed natus est ex Virgine, qui ex substantia Virginis constat: non Deus Verbum ex Maria natus est: natus est autem ex Maria, qui ex semine est David: non Deus Verbum ex muliere natus est, sed natus est ex muliere, qui ex virtute Spiritus Sancti plasmatus est in ea: non ex Matre natus est consubstantialis Patri, sine Matre enim est, secundum beati Paulli vocem, sed qui in posterioribus temporibus in materno ventre Sancti Spiritus virtute plasmatus est, sine Patre propterea dictus. „ Haec impius Theodorus, pervertens doctrinam Apostoli in Epistola ad Hebraeos de Christo Domi-

mi-

ὁ ἀσεβὴς Θεόδωρος παραλογιζόμενος τὴν περὶ τούτου διδασκαλίαν τοῦ ἀποςόλου λέγοντος ἐν τῇ πρὸς Ἑβραίους ἐπιςολῇ περὶ τοῦ κυρίου οὕτως ,, Πρῶτον μὲν ἑρμηνευόμενος βασιλεὺς δικαιοσύνης, ἔπειτα δὲ καὶ βασιλεὺς σαλὴμ, ὅ ἐςι βασιλεὺς εἰρήνης, ἀπάτωρ, ἀμήτωρ, ἀγενεαλόγητος, μήτε ἀρχὴν ἡμερῶν, μήτε ζωῆς τέλος ἔχων. ,, Τȣ̃ γὰρ ἀποςόλου περὶ ἑνὸς, καὶ τοῦ αὐτοῦ εἰπόντος, ἀπάτωρ, ἀμήτωρ, ἀγενεαλόγητος, μήτε ἀρχὴν ἡμερῶν, μήτε ζωῆς τέλος ἔχων, ὁ δυσσεβὴς Θεόδωρος ἄλλον λέγει ἀπάτορα, ϗ ἄλλον ἀμήτορα. Ἀλλὰ διελέγξομεν τὴν τῶν οὕτω φρονούντων ἀσέβειαν, καὶ ἐκ τῆς τῶν ἁγίων πατέρων διδασκαλίας. Λέγει γὰρ ὁ ἐν ἁγίοις Γρηγόριος ὁ Ναζιανζοῦ ἐπίσκοπος ἐν τῷ περὶ τῶν Θεοφανίων λόγῳ οὕτως ,, Τίς οὐ προσκυνεῖ τὸν ἀπαρχῆς; τίς ȣ̓ δοξάζει τὸν τελευταῖον; Πάλιν τὸ σκότος λύεται, πάλιν τὸ φῶς ὑφίςαται, πάλιν Αἴγυπτος σκότῳ κολάζεται, πάλιν Ἰσραὴλ ςύλῳ φωτίζεται· ὁ λαὸς ὁ καθήμενος ἐν σκότει τῆς ἀγνοίας ἰδέτω φῶς μέγα τῆς ἐπιγνώσεως· τὰ ἀρχαῖα παρῆλθε, καὶ γέγονε τὰ πάντα καινά· τὸ γράμμα ὑποχωρεῖ, τὸ πνεῦμα παῤῥησιάζεται· αἱ σκιαὶ παρατρέχουσιν, ἡ ἀλήθεια ἐπεισέρχεται· ὁ Μελχισεδὲκ συνάγεται· ὁ ἀμήτωρ, ἀπάτωρ γίνεται, ἀμήτωρ τὸ πρότερον, ἀπάτωρ τὸ δεύτερον· νόμοι φύσεως καταλύονται· πληρωθῆναι δεῖ τὸν ἄνω κόσμον· Χριςὸς κελεύει, μὴ

mino dicentis „ Primo quidem interpretatus est Rex iustitiae: deinde vero etiam Rex Salem, quod est Rex pacis, sine Patre, sine Matre, sine genealogia, neque initium dierum habens, neque vivendi finem. „ Quum enim Apostolus de uno eodemque dicat „ sine Patre, sine Matre, sine genealogia, neque initium dierum habens, neque vivendi finem „ impius ipse Theodorus alterum sine Patre ab altero sine Matre discernit. Ceterum ex sanctorum quoque Patrum doctrina eiusmodi desipientium impietatem demonstrabimus. Sanctus enim Gregorius Nazianzi Episcopus in eo Sermone, qui de sanctis Theophaniis, sive de Christi Nativitate inscribitur, haec habet „ Quis eum, qui a principio est non adoret? quis novissimum non laudet, ac celebret? Solvuntur iterum tenebrae, rursum creatur lux; iterum tenebris vexatur Aegyptus, rursus Israel per columnam illuminatur. Populus qui in tenebris sedet, magnam cognitionis lucem inspiciat; vetera praeterierunt, ecce facta sunt omnia nova. Littera cedit: spiritus superat: umbrae praetereunt: veritas ingreditur: Melchisedech colligitur: qui sine Matre erat, sine Patre fit, prius quidem sine Matre, post autem sine Patre. Naturae leges obvertuntur: supremum mundum impleri oportet: Christus iubet, ne obsistamus. „ Horum similia habet

S. Pre-

μὴ ἀντιτείνωμεν „ Πρὸς τούτοις δὲ καὶ ὁ ἐν ἁγίοις Πρόκλος ὁ ἐπίσκοπος Κωνςαντινȣπόλεως ἐν τῷ λόγῳ τῷ εἰς τὴν Θεοτόκον οὕτω λέγει „ Ὁ ὢν κατὰ φύσιν ἀπαθὴς, γέγονε δι' οἶτον πολυπαθής· οὐκ ἐκ προκοπῆς γέγονε Θεὸς ὁ Χριςὸς μὴ γένοιτο, ἀλλὰ δι' οἶκτον γέγονεν ἄνθρωπος ὁ Θεὸς, ᾧ πιςεύομεν· ȣ̓κ ἄνθρωπον ἀποθεωθέντα κηρύττομεν, ἀλλὰ Θεὸν σαρκωθέντα ὁμολογοῦμεν· τὴν οἰκείαν δούλην ἐπεγράψατο μητερα ὁ κατ' οὐσίαν ἀμήτωρ, καὶ κατ' οἰκονομίαν ἀπάτωρ. Ἐπεὶ πῶς ὁ αὐτὸς κατὰ Παῦλον ἀμήτωρ, καὶ ἀπάτωρ; εἰ ψιλὸς ἄνθρωπος, οὐκ ἀμήτωρ, ἔχει γὰρ μητέρα· εἰ γυμνὸς Θεὸς, οὐκ ἀπάτωρ, ἔχει γὰρ πατέρα· νῦν δὲ ὁ αὐτὸς ἀμήτωρ, ὡς πλάςης, ἀπάτωρ, ὡς πλάσμα. „ Καὶ ὁ ἐν ἁγίοις δὲ Αὐγουςῖνος ἐν τῷ περὶ τῆς ἐκθέσεως τοῦ συμβόλου λόγῳ οὕτω λέγει „ Πιςεύομεν εἰς τὸν ὑὸν αὐτοῦ Ἰησοῦν τὸν Χριςὸν γεννηθέντα ἐκ πνεύματος ἁγίου, καὶ τῆς παρθένου Μαρίας. Διατί ταύτην τὴν γέννησιν, ὦ ἄπιςε, ἐκπλήττεις; μὴ πίςευε εἰ μόνον ἄνθρωπος ἦν ὁ γεννηθεὶς, εἰ δὲ Θεὸς ἄνθρωπος ἦν, ἐξῆς ἠθέλησεν ἐγεννήθη· ἐπειδὴ ὡς ἠθέλησεν ἐγεννήθη· ἐκεῖνο θαύμασον μᾶλλον, ὅτι ὁ λόγος ἔλαβεν σάρκα, καὶ οὐκ ἐτράπη εἰς σάρκα· ὅτι μένων Θεὸς, γέγονεν ἄνθρωπος. Πλὴν τί θαυμάζεις, ὅτι ἡ γεννήσασα, τὸν ἴδιον ἐγέννησεν κτίςην, ὅτι τὸ ποίημα τὸν ποιητὴν ἐγέννησεν; Οὕτως ἠβουλή-

S. Proclus Constantinopolitanus Episcopus in Sermone suo de S. Deipara „ Qui natura, inquit, impassibilis est, factus est per calamitates, multis subiectus passionibus: non ex progressu factus est Deus, quominus Christus fieret, sed per misericordiam Deus factus est homo, in quem credimus: non hominem deificatum praedicamus, sed Deum incarnatum confitemur: ancillam suam sibi Matrem delegit, qui natura sine Matre est, & dispensatione sine Patre. Quomodo enim ipse, iuxta Paulli sententiam sine Patre, & sine Matre est? Si purus homo, non sine Matre; Matrem enim habet: sin autem nudus Deus, non sine Patre; Patrem quippe habet: est itaque idem ipse Matris expers, ut creator, carens autem Patre, ut creatura. „ Sanctus etiam Augustinus in Sermone de Expositione Symboli haec habet „ Credimus in Filium eius Iesum Christum, natum de Spiritu Sancto, & ex Maria Virgine. Cur, infidelis, hanc nativitatem perturbas? Ne credas vel solum hominem esse, qui natus est, vel si Deus homo erat, deinceps nasci voluisse: nam quemadmodum ipse voluit, sic natus est. Illud potius mirare, quod Verbum caro factum est, & non est conversum in carnem, quodque manens Deus, factus est homo. Sed quid mirare, eam quae genuit proprium genuisse factorem, creaturamque suum creatorem protulisse? Sic vo-

λῆθη ὁ ὕψιςος γεννηθῆναι ταπεινὸς, ἵνα ἐν αὐτῇ τῇ ταπεινώσει ἐπιδείξηται τὴν μεγαλιότητα. „

Καὶ ταῦτα μὲν οἱ ἅγιοι πατέρες. Ὅτι δὲ καὶ αἱ θεῖαι γραφαὶ, αἷς ἠκολύθησαν οἱ ἅγιοι πατέρες, αὐτὸν τὸν Θεὸν λόγον σαρκωθῆναι, καὶ τεχθῆναι ἐκ τῆς ἁγίας παρθένυ Μαρίας, καὶ ἐνανθρωπῆσαι διδάσκυσι, δῆλον ὑπάρχει. Λέγει γὰρ πρῶτον ὁ προφήτης Ἡσαΐας „ Ἰδὺ ἡ παρθένος ἐν γαςρὶ ἕξει, ᾗ τέξεται ὑὸν, καὶ καλέσυσι τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανυὴλ, ὅ ἐςι μεθερμηνευόμενον μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός. „ Εἶτα καὶ Δαβὶδ ὁ προφήτης λέγει ἐν τῷ ἑκατοςῷ ἕκτῳ ψαλμῷ „ Ἀπέςειλεν τὸν λόγον αὐτοῦ, καὶ ἰάσατο αὐτοὺς, καὶ ἐῤῥύσατο αὐτοὺς ἐκ τῶν διαφθορῶν αὐτῶν. „ Ἀλλὰ καὶ ὁ ἅγιος ἀπόςολος Παῦλος οὕτω λέγει „ Ὅτε δὲ ἦλθε τὸ πλήρωμα τῶν καιρῶν, ἐξαπέςειλεν ὁ Θεὸς τὸν ὑὸν αὐτῦ γενόμενον ἐκ γυναικὸς, γενόμενον ὑπὸ νόμον, ἵνα τὺς ὑπὸ νόμον ἐξαγοράσῃ, ἵνα τὴν ὑοθεσίαν ἀπολάβωμεν. „ Τύτων τοίνυν οὕτως ἐχόντων, τίς οὕτω μαίνεται, ὥς τε τολμῆσαι εἰπεῖν, ὅτι ἄνθρωπος ἦν ἐν τοῖς ὐρανοῖς, κἀκεῖνος ἀπεςάλη, ἵνα γένηται ἐκ γυναικὸς, καὶ ὑπὸ νόμον; Οἱ ἄνθρωποι γὰρ πρὸ τῆς τοῦ λόγου σαρκώσεως ὑπὸ νόμον ἦσαν· ἀλλ' αὐτὸς ὁ Θεὸς λόγος, ὁ μονογενὴς ὑὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ μὴ ὢν ὑπὸ νόμον, ἀλλ' αὐτὸς δεδωκὼς τὸν νόμον, ἀπεςάλη παρὰ

τῦ

voluit altissimus humilis nasci, ut suam in ipsa humilitate magnificentiam ostenderet. „

Et haec quidem a SS. Patribus disputantur. Sed haud perspicuum est minus Divinas litteras, quas secuti sunt sancti Ecclesiae Patres, idipsum docere, nimirum Deum Verbum incarnatum, & ex sancta Maria Virgine natum, & hominem factum esse. Ac primo Isaias Propheta „ Ecce, inquit, Virgo concipiet, & pariet filium, & vocabitur nomen eius Emmanuel, quod est interpretatum, nobiscum Deus. „ Rursus David Propheta Psalmo centesimo sexto canit „ Misit Verbum suum & sanavit eos, & eripuit eos de interitionibus eorum. „ Apostolus pariter Paullus „ Quando autem, inquit, venit plenitudo temporis, misit Deus filium suum factum ex muliere, factum sub lege, ut eos qui sub lege erant redimeret, ut adoptionem filiorum reciperemus. „ Quae quum ita se habeant, quis adeo desipiet, ut dicere audeat hominem quempiam in caelis fuisse, ipsumque missum esse, ut ex muliere, atque sub lege nasceretur? Etenim homines quidem ante Incarnationem sub lege erant: at ipse Deus Verbum, Unigenitus Dei filius, qui non subiiciebatur legi, sed erat ipse Legislator, missus est a Patre, & factus ex muliere, factus est sub le-

τοῦ πατρὸς, καὶ ἐκ γυναικὸς γενόμενος, γέγονεν ὑπὸ νόμον, ἵνα ἡμᾶς τοὺς ὑπὸ νόμον ἐξαγοράσῃ, καὶ τὴν υἱοθεσίαν ἀπολάβωμεν.

Εἰ τοίνυν, ὡς γράψας τὴν ἀσεβῆ ἐκείνην ἐπιςολὴν, καὶ ὁ αἱρετικὸς Θεόδωρος μαίνονται, οὐκ ἦν ἀληθῶς, κ͵ κυρίως υἱὸς τῦ Θεῦ ὁ τεχθεὶς ἐκ γυναικὸς, πῶς ἠδύνατο ἡμῖν υἱοθεσίαν δωρήσασθαι; Πρὸς τύτοις περιέχεται ἐν τῇ αὐτῇ ἀσεβεῖ ἐπιςολῇ, ὅτι τὸ, ἠλάττωσας αὐτὸν βραχύ τι παρ' ἀγγέλους, οὐκ ἔςι δυνατὸν περὶ τῆς θεότητος τοῦ μονογενῦς ῥηθῆναι· ὅπερ καὶ ὑμεῖς, ὡς ὀρθῶς ῥηθὲν προτεθήκατε λέγοντες, ὅτι περὶ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ὐχὶ τοῦ Θεοῦ λόγυ τοῦ σαρκωθέντος τῦτο δύναται λέγεσθαι. Ὅτι δὲ καὶ ταύτην τὴν ἀσέβειαν παρὰ Θεοδώρου τοῦ αἱρετικοῦ διδαχθεὶς ὁ τὴν ἐπιςολὴν γράψας τὰ τοιαῦτα ἐβλασφήμησεν, φανερὸν ποιήσομεν ἐκ τῶν τῷ αὐτῷ Θεοδώρῳ εἰρημένων ἐν τῷ τετάρτῳ λόγῳ τῷ κατὰ Ἀπολιναρίυ. Ἔχει δὲ οὕτως „ Τὸν δὲ ἄνθρωπον, περὶ ὖ ταῦτά φησιν ὁ προφήτης, σαφῶς ὁ μακάριος δηλοῖ Παῦλος, τὸν ὑπὸ τῦ μονογενοῦς εἰλημμένον ἄνθρωπον εἶναι· εἰρηκὼς γὰρ, ὅτι διεμαρτύρατο δέ που τὶς λέγων, Τί ἐςιν ἄνθρωπος, ὅτι μιμνήσκῃ αὐτῦ, ἢ υἱὸς ἀνθρώπου, ὅτι ἐπισκέπτῃ αὐτόν; Ἠλάττωσας αὐτὸν βραχύ τι παρ' ἀγγέλυς, δόξῃ καὶ τιμῇ ἐςεφάνωσας αὐτὸν, καὶ κατέςησας αὐτὸν ἐπὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν συ. Πάντα ὑπέταξας ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτοῦ, ἐπάγει·

lege, ut nos qui sub lege eramus redimeret, ut adoptionem filiorum reciperemus.

Si itaque is, qui ex muliere natus est, vere excellenterque non foret Dei filius, quemadmodum impiae illius Epistolae scriptor, haereticusque Theodorus inepte contendunt, quomodo potuisset nobis filiorum adoptionem elargiri? Praeterea in exsecrabili ea Epistola continetur, illud Psalmi „ Minuisti eum paullo minus ab Angelis „ minime adfirmari posse de Vnigeniti Divinitate dictum esse: quod vos, ceu Catholice pronunciatum pariter proposuistis, aientes homini, non autem Verbo incarnato id tribui posse. Hanc autem similiter impietatem ab haeretico Theodoro edoctum Epistolae Scriptorem, eiusmodi protulisse blasphemiam, perspicuum a nobis fiet ex iis, quae ipsemet Theodorus differit in quarto adversus Apollinarium Libro „ Hominem, inquit, de quo Propheta loquitur, manifeste beatus indicat Paullus eum esse, qui ab Vnigenito assumtus est; inquiens enim testimonium de ipso esse prolatum ab eo, qui dixit, Quid est homo, quod memor es eius, aut filius hominis, quia consideras eum? Minuisti eum paullo minus ab Angelis, gloria, & honore coronasti eum, & constituisti eum super opera manuum tuarum; Omnia subiecisti sub pedibus eius, sic pergit: Mi-

γει· τὸν δὲ βραχύ τι παρ' ἀγγέλυς ἠλαττωμένον βλέπομεν Ἰησῦν, διὰ τὸ πάθημα τῦ θανάτυ δόξῃ, καὶ τιμῇ ἐςεφανωμένον· σαφῶς δεικνὺς, ὅτι Ἰησοῦς ἄνθρωπος, περὶ οὗ ὁ μακάριός φησι Δαβὶδ ἐκπληττόμενος, ὅτι ἡ θεία φύσις, ἣν ἔσχε τότε αὐτοῦ ποιήσασθαι μνήμην, καὶ δὴ καὶ ἐπισκέψεως ἀξιώσασα οἰκείας· βραχὺ μέν τι παρὰ τοὺς ἀγγέλους αὐτὸν ἐλαττῶσαι τὸ γεύσασθαι ποιῆσαι θανάτου· δόξῃ δὲ αὐτὸν, καὶ τιμῇ πᾶσι περιβαλεῖν, ὥς τε καὶ κύριον ἀποφῆναι τῶν ἁπάντων διὰ τῆς πρὸς ἑαυτὸν συναφείας. „ Καὶ πάλιν ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τῦ ὀγδόου ψαλμοῦ περὶ τοῦ αὐτοῦ ῥητοῦ ὁ αὐτὸς ἀσεβὴς Θεόδωρος οὕτω λέγει „ Διατοῦτο τοίνυν τὴν μὲν διαφορὰν τοῦ τε Θεοῦ λόγου, καὶ τοῦ ἀναληφθέντος ἀνθρώπου τοσαύτην ἡμῖν δείκνυσιν ὁ ψαλμός· διῃρημένα δὲ ταῦτα ἐν τῇ καινῇ διαθήκῃ εὑρίσκεται, τοῦ μὲν κυρίυ ἐφ' ἑαυτὸν λαμβάνοντος τὰ πρότερα τοῦ ψαλμοῦ, ἐν οἷς ποιητήν τε αὐτὸν εἶναί φησι τῆς κτίσεως, καὶ ἐπηρμένην ἔχειν ὑπεράνω τῶν οὐρανῶν τὴν μεγαλοπρέπειαν, καὶ τεθαυμαςῶσθαι ἐν πάσῃ τῇ γῇ· τοῦ δὲ ἀποςόλου τὰ δεύτερα τὰ περὶ τῦ ἀνθρώπου τῆς τοσαύτης εὐεργεσίας καταξιωθέντος, ἐπὶ τοῦ Ἰησοῦ λαμβάνοντος, πῶς ὃ πρόδηλον, ὅτι ἕτερον μὲν ἡμᾶς ἡ θεία γραφὴ διδάσκει σαφῶς εἶναι τὸν Θεὸν λόγον, ἕτερον δὲ τὸν ἄνθρωπον, πολλήν τε αὐτῶν οὖσαν δείκνυσιν

noratum vero paullo minus ab Angelis videmus Iesum, propter passionem mortis gloria, & honore coronatum: evidenter declarans Iesum eum hominem esse, de quo sanctus loquitur David stupore adfectus, quod Divinae, quam habebat naturae ibi mentio facta esset, & quod propria ipsum dignatus esset visitatione: minoratum vero paullo minus ab Angelis, quia mortem erat gustaturus, gloria porro, & honore circumdari, ita ut Dominus etiam constitueretur universorum, ob suam cum ipso coniunctionem.,, Et iterum in expositione octavi Psalmi de eodem prolati, impius idem Theodorus haec habet ,, Ideo ergo differentiam quidem Dei Verbi, & ab ipso recepti hominis tantam nobis ostendit hic psalmus. Divisa vero haec in novo Testamento reperiuntur; Domino quidem in se accipiente primordia psalmi, in quibus factorem eum dicit esse Creaturae; & elevatam habere super caelos magnificentiam, & mirificari in omni terra; Apostolo autem reliqua, quae de homine sunt, qui beneficium meritus est, de Iesu accipiente, quomodo non manifestum, quod alterum quidem Divina Scriptura docet evidenter esse Deum Verbum, alterum vero hominem, & multam eorum nobis esse ostendit differentiam. Nam iste quidem memorat, ille autem memoriam commeretur;

 iste

σιν ἡμῖν τὴν διαφοράν; Ὁ μὲν γὰρ μνημονεύει, ὁ δὲ τῆς μνήμης καταξιοῦται· καὶ ὁ μὲν ἐπισκέπτεται, ὁ δὲ καὶ ταύτης καταξιούμενος μακαρίζεται· καὶ ὁ μὲν εὐεργετῶν ἐλαττοῖ βραχύ τι παρ' ἀγγέλους, ὁ δὲ εὐεργετεῖται καὶ ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ ἐλαττώσει· καὶ ὁ μὲν δόξῃ, καὶ τιμῇ στεφανοῖ, ὁ δὲ στεφανοῦται, καὶ ἐπὶ τούτοις μακαρίζεται· καὶ ὁ μὲν κατέστη αὐτὸν ἐπὶ πάντα τὰ ἔργα τῶν χειρῶν αὐτοῦ, καὶ πάντα ὑπέταξεν ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτοῦ, ὁ δὲ κατηξιώθη τοῦ δεσπόζειν τούτων, ὧν πρότερον οὐκ εἶχε τὴν ἐξουσίαν.,,

Καὶ ταῦτα μὲν ὁ ἀσεβὴς Θεόδωρος, καὶ ἡ μυσαρὰ ἐκείνη ἐπιστολὴ βλασφημοῦσι, φανερῶς λέγοντες ἄλλον εἶναι τὸν Θεὸν λόγον, καὶ ἄλλον τὸν Χριστόν· οἷς καὶ ὑμεῖς ἀκολουθοῦντες γεγραφήκατε, ὅτι τὸ, ἠλάττωσας αὐτὸν βραχύ τι παρ' ἀγγέλους, περὶ ἀνθρώπου, καὶ οὐ περὶ τοῦ σαρκωθέντος Θεοῦ λόγου εἴρηται· καί τοι ἔχρην ὑμᾶς νοεῖν, ὅτι πᾶς ἄνθρωπος ἐλάττων ἐστὶ τῶν ἀγγέλων, ἀλλὰ τοῦτο εἴρηται διὰ τὸν μονογενῆ υἱὸν τοῦ Θεοῦ· Θεὸς γὰρ ὢν, ἠξίωσεν ἄνθρωπος γενέσθαι τῇ ἡμετέρᾳ συγκαταβαίνων ἀσθενείᾳ· ὅπερ καὶ ὁ ἀπόστολος ἡμᾶς διδάσκει λέγων,, Τὸν δὲ βραχύ τι παρ' ἀγγέλους ἠλαττωμένον βλέπομεν Ἰησοῦν, διὰ τὸ πάθημα τοῦ θανάτου δόξῃ καὶ τιμῇ ἐστεφανωμένον.,, Εἰ τοίνυν, ὡς ὑμεῖς λέγετε, ἄλλος ἐστὶν Ἰησοῦς ὁ βραχύ τι παρ' ἀγγέλους ἠλαττωμένος, καὶ ἄλλος ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος ὁ μὴ ἐλαττωθεὶς, ἀναμφιβόλως ὁ Χριστὸς

iste quidem visitat, alter autem visitationem eam commeretur, beatusque dicitur; & iste quidem beneficium dando minuit paullo minus ab Angelis, ille autem & per talem minutionem beneficium accipit; & iste quidem gloria, & honore coronat, alter autem coronatur, & propterea beatus dicitur; & iste quidem constituit ipsum super omnia opera manuum eius, omniaque subiecit sub pedibus eius, alter autem meritus est dominari eis, quorum antea non habebat potestatem. „

Hactenus impius Theodorus, similiter atque exsecrabilis Epistola, blasphemans aperte aliud Dei Verbum esse, alium vero Christum, quos vos secuti, pariter scripsistis locum illum „ Minuisti eum paullo minus ab Angelis „ de homine, minime autem de Deo Verbo incarnato esse prolatum. Oportebat autem, ut intelligeretis omnem hominem Angelis esse minorem, sed id de Vnigenito Dei Filio dictum esse, qui Deus exsistens dignatus est homo fieri, nostram sibi coniungens infirmitatem, quod docet ipse Apostolus dicens „ Minoratum paullo minus ab Angelis videmus Iesum, per passionem mortis gloria, & honore coronatum. „ Si itaque, ut vestra est sententia, alius est Iesus paullo minus ab Angelis minoratus, aliud autem Dei Verbum non minoratum, pro-

ϛὸς ψιλός ἐϛιν ἄνθρωπος, ὁ τὸ πάθος ὑπομείνας, ὥϛε καθ' ὑμᾶς καὶ τὸν ἀπόϛολον ψεύδεσθαι λέγοντα „ Εἰ γὰρ ἔγνωσαν, οὐκ ἂν τὸν κύριον τῆς δόξης ἐϛαύρωσαν. „ Τίς γάρ ἐϛιν ὁ κύριος τῆς δόξης, εἰ μὴ ὁ Θεὸς λόγος ὁ σαρκωθείς; ὃν οἱ Ἰȣδαῖοι Θεὸν εἶναι ἀγνοȣ̃ντες ἔλεγον „ διατί σὺ ἄνθρωπος ὢν ποιεῖς σεαυτὸν Θεόν; „ Ὅπερ καὶ ὁ ὑμέτερος διδάσκαλος διὰ τῆς πονηρᾶς ταύτης ἑρμηνείας τοῖς Ἰȣδαίοις μᾶλλον ἀκολȣθήσας, κατέναντι τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἐλάλησε.

Πρὸς δὲ βεβαίωσιν τῶν ὑμετέρων λόγων προσεθήκατε τοῖς κεφαλαίοις ὑμῶν λέγοντες, τὸ εἰρημένον παρὰ τοῦ ἀποϛόλȣ „ ὃς ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων ἐκένωσεν ἑαυτὸν, μορφὴν δȣ́λȣ λαβὼν „ συνᾴδειν τῇ ὑμετέρᾳ ἑρμηνείᾳ, καὶ μὴ περὶ τοῦ Θεȣ̃ λόγȣ σαρκωθέντος, ἀλλὰ περὶ ἀνθρώπȣ μόνον εἰρῆσθαι. Ἀλλ' εἰ καὶ ὑμεῖς τῇ τῶν αἱρετικῶν καὶ ἐν τȣ́τῳ ἀκολȣθȣ̃ντες πλάνῃ, περὶ ἀνθρώπου τὸν ἀπόϛολον εἰρηκέναι διαβεβαιοȗσθε, ὅτι ἐκένωσεν ἑαυτόν· ὅμως πᾶσι τοῖς ὀρθοδόξοις δῆλόν ἐϛιν, ὅτι ὁ ἀπόϛολος αὐτὸν τὸν Θεὸν λόγον ἑαυτὸν κενῶσαί φησιν· ἐπειδὴ ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων, τȣτέϛιν ἐν τῇ θείᾳ φύσει, ἠξίωσε μορφὴν δȣ́λȣ λαβεῖν· ἡ δὲ μορφὴ τȣ̃ δȣ́λȣ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν σημαίνει, ἣν ἐν τῇ γαϛρὶ τῆς παρθένȣ, καὶ ἐξ αὐτῆς τῇ ἰδίᾳ ὑποϛάσει ὁ Θεὸς λόγος ἥνωσε, καὶ ȣ̓ προδιαπλασθέντι ἀνθρώπῳ ἡνώθη, καθάπερ ἡ

Νε-

culdubio purus homo est, qui passionem sustinuit, Christus, mendaxque adeo fit a vobis Apostolus dicens „ Si cognovissent, numquam Dominum gloriae crucifixissent. „ Quis enim Dominus est gloriae, nisi Deus Verbum incarnatum, quem Iudaei Deum esse negantes increpabant „ Cur tu homo quum sis, facis te ipsum Deum? „ Quod ipsum etiam praeceptor vester, Iudaeos impia ea interpretatione secutus, pariter contra Deum commentus est.

Vt vero sententias praedictas argumentis confirmaretis, dictum illud Apostoli Capitibus vestris proposuistis „ Qui quum in forma Dei esset, exinanivit semetipsum, formam servi accipiens „ egregie cum expositione vestra convenire, ac non de Verbo Deo incarnato, sed de puro homine solum ibi esse sermonem. Ac quamquam vos circa id etiam sectati haereticorum errorem, de homine contendatis locutum esse Apostolum dicentem, quod semetipsum exinanivit; nihilo tamen secius exploratum Catholicis omnibus est, Apostolum de ipso Deo Verbo sui ipsius exinanitionem docere. Quoniam quum in forma Dei esset, in divina scilicet natura, dignatus est formam servi accipere; forma porro servi humanam naturam significat, quam ex Virgineo utero, atque ex propria subsistentia Deus Verbum sibi perfecit, & non prius plasmato homini ex-

Νεσορίυ, καὶ Θεοδώρυ παραδέδωκεν ἀσέβεια τοῖς ἀκολυθῦσιν αὐτοῖς. Νεσόριος μὲν γὰρ λέγει „ ὅτι ὁ Θεὸς λόγος συνῆν τῷ ἀνθρώπῳ τῷ ἐκ Μαρίας τεχθέντι „ Θεόδωρος δὲ λέγει „ ἐνῆν ὡς εἰκὸς τῷ τεχθέντι. „

Ὅτι δὲ περὶ τῦ Θεῦ λόγυ τῦ σαρκωθέντος εἴρηται τὸ, ἠλάττωσας αὐτὸν βραχύ τι παρ' ἀγγέλυς, καὶ ἐκένωσεν ἑαυτὸν μορφὴν δύλυ λαβὼν, καὶ ἐξ ἄλλων ῥημάτων τῦ ἀποςόλου διδασκόμεθα οὕτω λέγοντος „ Γινώσκετε γὰρ τὴν χάριν τῦ κυρίυ ἡμῶν Ἰησῦ Χριςῦ, ὅτι δι' ὑμᾶς ἐπτώχευσε πλέσιος ὢν, ἵνα ἡμεῖς τῇ ἐκείνυ πτωχείᾳ πλυτήσωμεν. „ Τίς τοίνυν τολμήσει λέγειν, ὅτι ἄνθρωπος πλύσιος ἦν, καὶ ἐπτώχευσεν, ἵνα ἡμᾶς πλυτήσῃ; Ἐπειδὴ δὲ λέγετε, ὅτι εἴ τις εἴπῃ περὶ τῦ σαρκωθέντος Θεῦ λόγυ τῦ μονογενῦς υἱοῦ τῦ Θεῦ, ὅτι αὐτὸς ἠλαττώθη, ἢ ἐκενώθη, τροπὴν τῆς θείας φύσεως ποιεῖ κατὰ τὴν Ἀπολιναρίυ ἀσέβειαν, ἢ παθητὴν εἰσάγει τὴν θεότητα κατὰ τὴν Ἀρείου μανίαν, ἁρμόζει πρὸς ὑμᾶς τὸν εὐαγγελικὸν ἐκεῖνον λόγον εἰπεῖν „ πλανᾶσθε μὴ εἰδότες τὰς γραφὰς, μηδὲ τὴν δύναμιν τῦ Θεῦ ἐπιςάμενοι. „ Τί γὰρ εἰπεῖν ἔχετε περὶ τῦ ῥηθέντος ὑπὸ τῦ κυρίυ „ ὅτι ὐδεὶς ἀναβέβηκεν εἰς τὸν ὐρανὸν, εἰ μὴ ὁ ἐκ τοῦ ὐρανῦ καταβὰς, ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὁ ὢν ἐν τῷ ὐρανῷ; „ Μὴ ἄνθρωπον λέγεται καταβε-

βε-

trinsecus adiecit, quemadmodum impia Nestorii Theodorique disciplina tradidit sectatoribus eorum. Inquit enim Nestorius Deum Verbum esse simul cum eo homine, qui ex Maria editus est: Theodorus autem, quod ei ex Maria edito inerat, ut simile, pronunciat.

Quod autem de Deo Verbo incarnato dictum sit illud „ Minuisti eum paullo minus ab Angelis „ atque „ Exinanivit semetipsum formam servi accipiens „ alio Apostoli loco docemur de ipso dicentis „ Cognoscite gratiam Domini nostri Iesu Christi, quoniam quum dives esset, propter nos egenus factus est, ut nos eius inopia divites essemus. „ Quis autem dicere audeat hominem divitem fuisse, & egenum factum esse, ut nos locupletaret? Quumque rursus dicatis, eum qui de incarnato Deo Verbo, Vnigenitoque Dei Filio adfirmet minoratum esse ipsum atque exinanitum, conversionem Divinae Naturae inducere iuxta Apollinarii impietatem, vel secundum Arii errorem Divinitatem passibilem facere, egregie adversus vos quadrat Evangelica sententia dicens „ Erratis nescientes scripturas, neque virtutem Dei. „ Quid enim vobis supererit, ut dicatis de eo, quod dictum est a Domino „ Nemo adscendit in caelum, nisi qui descendit de caelo, filius hominis qui est in caelo? „ Non hominem dicit de caelo descendisse, sed evidentissime adstruit

Deum

βεβηκέναι ἐκ τῦ ὐρανῦ· ἀλλὰ πρόδηλον, ὅτι αὐτὸς ὁ Θεὸς λόγος ἑνώσεν ἑαυτὸν ἐκ τῶν ὐρανῶν κατελθὼν, καὶ σαρκωθεὶς ἀπὸ τῆς ἁγίας Θεοτόκυ, καὶ ἀειπαρθένυ Μαρίας, καὶ ἐνανθρωπήσας, καὶ τεχθεὶς ἐξ αὐτῆς· καὶ ὁ καταβὰς αὐτός ἐςι καὶ ὁ ἀναβὰς, καὶ αὐτοῦ λέγεται ἡ ἐλάττωσις, καὶ ἡ κένωσις διὰ τὴν κατάβασιν.

Ἐπειδὴ δὲ καὶ ἐν ἄλλῳ τόπῳ εἶπεν ὁ κύριος ἐν τοῖς εὐαγγελίοις „ ὅτι ὁ πατήρ μυ μείζων μου ἐςί „ μὴ ἄρα ἄνθρωπόν τινα περὶ αὐτοῦ ταῦτα εἰρηκέναι νομίζετε, καὶ ὐχὶ τὸν Θεὸν λόγον τὸν ἐνανθρωπήσαντα· ἀλλὰ φανερόν ἐςιν, ὅτι ὁ εἰπὼν „ ὁ πατήρ μυ μείζων μυ ἐςίν „ αὐτὸς εἶπεν „ ἐγὼ καὶ ὁ πατὴρ ἕν ἐσμεν. „ ἀλλ' ἐν μὲν τῷ εἰπεῖν, ἐγὼ καὶ ὁ πατὴρ ἕν ἐσμεν, τὴν ἰσότητα, ἣν αὐτὸς ἔχει πρὸς τὸν πατέρα κατὰ τὴν θείαν φύσιν δηλοῖ· ἐν δὲ τῷ λέγειν τὸν αὐτὸν, ὁ πατήρ μυ μείζων μυ ἐςὶ, τὴν δι' ἡμᾶς οἰκονομικῶς γενομένην ἐλάττωσιν δηλοῖ· ἑκάτερον δὲ, καὶ ἡ ἰσότης, καὶ ἡ ἐλάττωσις περὶ ἑνὸς, καὶ τῦ αὐτῦ κυρίυ, καὶ Θεῦ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριςοῦ, τυτέςι τῦ Θεῦ λόγυ τῦ σαρκωθέντος λέγεται.

Καὶ Ἀρειανοὶ μὲν πονηρᾷ διανοίᾳ ἐκ τῶν ταπεινῶν ῥημάτων ὁμοούσιον εἶναι τῷ πατρὶ τὸν ὑὸν ἀρνῦνται, καὶ διατῦτο ἐλάττονα αὐτὸν εἶναι διαβεβαιῦνται· ὑμεῖς δὲ μὴ θέλοντες περὶ τῦ σαρκωθέντος Θεῦ λόγυ τὰ ταπει-

Deum Verbum eum esse, qui semetipsum exinanivit, qui descendit de caelo, & incarnatus est ex sancta Deipara semperque Virgine Maria, & homo factus est, & ex ipsa natus; & is qui descendit, ille idem est, qui adscendit, cui ob descensionem exinanitio, minoratioque tribuuntur.

Dicente etiam alibi quoque Domino in Evangeliis „ Pater maior me est „ ne cogitetis ibi hominem quempiam, non autem Deum hominem factum, eo modo de se fuisse locutum. Evidentissimum quippe est, eumdem ipsum qui dixit „ Pater maior me est „ dixisse pariter „ Ego & Pater unum sumus. „ Quo enim loci ait „ Ego & Pater unum sumus „ aequalitatem Divinae Naturae, quam cum Patre habet, designat: quo autem illud „ Pater maior me est „ profert, minorationem suam propter nos, sua dispensatione factam, ostendit. Vtrumque scilicet, aequalitas, atque minoratio, de uno, atque eodem Domino nostro Iesu Christo, hoc est de incarnato Dei Verbo, dictum est.

Atque Ariani quidem erronea opinatione ex eiusmodi loquendi demissis modis Filium Patri consubstantialem esse inficiantur, aiuntque propterea esse ipsum Patre minorem; vos autem fateri renuentes, humilia haec

di-

πεινὰ δέξασθαι, ἄλλο πρόσωπον τῇ τριάδι εἰσάγετε κατὰ τὴν Θεοδώρυ, καὶ Νεςορίου δυσσέβειαν. Α'λλ' ἡμεῖς καὶ τὰ ὑψηλὰ, καὶ τὰ ταπεινὰ περὶ ἑνὸς, καὶ τῦ αὐτῦ Θεοῦ λόγυ τῦ σαρκωθέντος, τῦ κυρίυ ἡμῶν Ι'ησῦ Χριςῦ λέγοντες, οὔτε σύγχυσιν, οὔτε διαίρεσιν τῶν φύσεων εἰσάγομεν, ἐξ ὧν τὴν μίαν σύνθετον ὑπόςασιν τοῦ κυρίυ, καὶ Θεοῦ ἡμῶν Ι'ησοῦ Χριςοῦ ὁμολογῦμεν, οὔτε δὲ τέταρτον πρόσωπον ἐπεισάγομεν τῇ ἁγίᾳ τριάδι.

Ο'τι δὲ περὶ τοῦ μονογενῦς Θεῦ λόγου σαρκωθέντος, καθὰ προείρηται, τὸ ἠλάττωσας αὐτὸν βραχύ τι παρ' ἀγγέλυς, γέγραπται, καὶ οἱ ἅγιοι πατέρες, ϗ διδάσκαλοι τῆς ἐκκλησίας, οἱ τὰς ἁγίας γραφὰς ἑρμηνεύσαντες, ἐδίδαξαν ἡμᾶς· καὶ ὁ ἐν ἁγίοις μὲν Κύριλλος ἐν τῇ πρὸς τὰς Βασιλίδας ἐπιςολῇ ὕτως εἶπε „ Πῶς ὖν ἠλάττωται παρὰ τὺς ἀγγέλυς ὁ παρ' αὐτῶν προσκυνύμενος; ἀλλ' ἔςι σαφὴς ἡ πρόφασις· καθίκετο γὰρ ἐν τοῖς τῆς ἀνθρωπότητος μέτροις, καὶ τὸ ἀποθνήσκειν πεφυκὸς σῶμα λαβὼν, ἴδιόν τε αὐτὸ ποιησάμενος, ἐν αὐτῷ πέπονθεν ἑκὼν, καὶ ταῖς ἀνωτάτω δόξαις ςεφανοῦται διὰ τὸ πάθος, ὡς δι' αὐτῦ καταργήσας τὸν θάνατον, καὶ ἄπρακτον ἀποφήνας τὴν φθορὰν, ἅτε δὴ καὶ ὑπάρχων ἀφθαρσία καὶ ζωή. Ο'ταν οὖν Ι'ησοῦν ὀνομάζῃ, καὶ ἠλαττῶσθαι λέγῃ παρὰ τὺς ἀγγέλυς αὐτὸν, ὐκ ἄνθρωπον ἀναμέρος

καὶ

dicta de incarnato Dei Verbo esse intelligenda, novam invehitis in Trinitate personam, Theodori, Nestoriique probantes impietatem: nos vero humiles, haud secus atque sublimes sententias de uno eodemque Deo Verbo incarnato, ac Domino nostro Iesu Christo exponentes, confusionem, divisionemque pariter vitamus naturarum, ex quibus unicam Dei, ac Domini nostri Iesu Christi constitui subsistentiam confitemur, neque quartam inducimus personam Sanctae Trinitatis.

Verum sancti quoque Patres, atque Ecclesiae Doctores, sacras exponentes litteras, eum locum „Minuisti eum paullo minus ab Angelis„ iuxta ea quae superius disputata sunt, de Vnigenito Deo Verbo incarnato dictum esse docuerunt. Sanctus enim Cyrillus in Epistola ad Reginas haec habet „ Quomodo igitur Angelis est minoratus, qui ab ipsis adoratur? Sed evidens est responsio. Sedet enim in humanitatis conditione, & corpore, quod mori posset assumto, in eo veluti proprio spontaneam mortem sustinuit, & suprema gloria propter passionem coronatur, quod per ipsam aboleverit mortem, & sustulerit corruptionem, exsistens ipse vita, & incorruptio. Quando itaque Iesum nominat, & ipsum Angelis esse minoratum dicit, non ibi hominem seorsim, & singulariter acceptum intelligimus, sed ipsum Filium Dei

Vni-

καὶ ἰδικῶς, ἀλλ' αὐτὸν νοοῦμεν τὸν μονογενῆ παραχωροῦντα τῷ προὔχειν οἰκονομικῶς τοῖς ἁγίοις ἀγγέλοις· ὅτι κατὰ ἀλήθειαν γέγονεν ἄνθρωπος ὁ τῆς ἐκείνων ὑπεροχῆς ἡττώμενος· τὰ δὲ τῆς ὑπεροχῆς τοῖς ἁγίοις ἀγγέλοις, ὅτι καὶ ἔξω σαρκὸς, καὶ τοῦ τεθνᾶναι κρείττους εἰσὶ, γεγονότος ἐν τούτοις τοῦ υἱοῦ διὰ τὴν ἑκούσιον κένωσιν. Α'λλ' ὁ βραχὺ παρ' ἀγγέλους ἠλαττωμένος διὰ τὸ τῆς ἀνθρωπότητος μέτρον, ἐν ὑπεροχῇ θεότητος ὢν, προσκυνεῖται παρ' αὐτῶν, καὶ ἐνίδρυται θάκοις, οὓς περιϊστᾶσιν ἐκεῖνοι δοξολογοῦντες ἀεὶ, καὶ τῶν δυνάμεων αὐτὸν ὀνομάζοντες κύριον. „ Ο'τι δὲ καὶ ἡ κένωσις αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ λόγου σαρκωθέντος ἐστὶν, ὁ αὐτὸς ἐν ἁγίοις Κύριλλος ἐν τοῖς πρὸς τὰς ἀντιῤῥήσεις Θεοδωρίτου γραφεῖσιν, ἃς ἐποιήσατο ὁ αὐτὸς Θεοδώριτος κατὰ τοῦ τετάρτου αὐτοῦ κεφαλαίου οὕτω λέγει „ Ο'τι μὲν σμικρὰ τῷ ἐκ τοῦ Θεοῦ φῦντι λόγῳ πάντα ἐστὶ τὰ ἀνθρώπινα, φαίην ἂν ἔγωγε δίχα παντός. Ζητῶ δὲ τὴν κένωσιν, τίνος ἂν γενέσθαι νοοῖτο, καὶ τίς ὁ τοῦτο παθὼν ἑκουσίως; Εἰ μὲν γὰρ, ὡς αὐτοί φασιν, ἡ τοῦ δούλου μορφὴ, ἤτοι, τὸ ἐκ σπέρματος Δαβὶδ, πῶς, ἢ τίνα κεκένωται τρόπον, εἰ προσελήφθη παρὰ Θεοῦ; εἰ δὲ αὐτὸς ὁ ἐν μορφῇ, καὶ ἰσότητι τοῦ Θεοῦ καὶ πατρὸς ὑπάρχων λόγος, ἑαυτὸν κενῶσαι λέγεται, πῶς δὴ πάλιν, ἢ τίνα τρόπον κεκένωται, εἰ παραιτοῖτο τὴν κένωσιν; κένωσις δὲ τῷ Θεῷ λόγῳ, πα-

Vnigenitum secundum dispensationem sanctis Angelis dignitate cedentem; is enim vere factus est homo, qui excellentiae illorum cedere praedicatur. Sublimitas autem sanctorum Angelorum est extra carnem esse, mortique minime subiici: utrisque vero, voluntaria exinanitione, subiectus fuit Filius; & qui parum ab Angelis minuitur, propter humanitatis scilicet conditionem, in sublimitate Deitatis exsistens, ab ipsis adoratur, & in thronis sedet, circa quos stant Angeli, glorificantes semper, ipsumque Dominum virtutum incessanter proclamantes. „ *De eadem rursus exinanitione ad incarnatum Deum Verbum pertinente constat ex eodem Cyrillo in Libro adversus Confutationes Theodoreti, ad Confutationem Theodoreti contra quartum eius Capitulum* „ *Quod parva, inquit, sint omnia humana Verbo ex Deo nato, absque mora, quin haeream, dixero. Quaero autem cuiusnam esse putetur exinanitio, & quis hanc voluntarie tulerit? Etenim, si, quemadmodum illi dicunt, forma servi, vel quod est ex semine David; quomodo, vel quo pacto exinanitum est, si a Deo assumtum est? Si autem ipsum Verbum, quod in forma, & aequalitate Dei & Patris exsistit, se ipsum exinanivisse dicitur; quomodo, vel quo pacto exinanitum est, si refutavit exinanitionem? Exinanitio autem Deo Verbo, versionem*

pa-

παθεῖν οὐκ εἰδότι τὴν τροπὴν, τὸ δρᾶσαι τι καὶ εἰπεῖν τῶν ἀνθρωπίνων, διὰ τὴν πρὸς σάρκα σύνοδον οἰκονομικήν. ,, Καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς ἐν ἁγίοις Κύριλλος ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ κατὰ Νεςοριανῶν οὕτω λέγει ,, Ἆρ' οὖν ὁ θεσπέσιος Παῦλος πεφαινάκικε τοὺς ἡγιασμένους διὰ τῆς πίςεως, ἐναργέςατα λέγων περὶ τοῦ μονογενοῦς, ὅτι πλούσιος ὢν ἐπτώχευσε δι' ἡμᾶς; μὴ γένοιτο· ἀληθεύει γὰρ πάντως τῆς ἀληθείας ὁ κήρυξ· ἀλλὰ γὰρ τίς ὁ πλούσιός ἐςι, καὶ τίνα τρόπον ἐπτώχευσε; βασανιζέτω καὶ νῦν ὁ λόγος ἡμῖν· εἰ μὲν γὰρ, καθὰ καὶ φρονεῖν καὶ λέγειν αὐτοὶ τεθαρσήκασιν, ἄνθρωπος ἀνελήφθη παρὰ τοῦ Θεοῦ, πῶς ἐπτώχευσεν ὁ ἀναληφθεὶς, καὶ τοῖς ὑπὲρ φύσιν ἀξιώμασιν ἐκλελαμπρυσμένος; Δεδόξασαι γὰρ, ἢ εἰ μὴ τοῦτό ἐςιν ἀληθὲς, διαβεβλήσεται παρ' αὐτῶν ἡ ἀνάληψις, ὡς κατακομίσασα πρὸς τὸ μεῖον, καὶ πρός γε τὸ δυσκλεέςερον τὸ τῆς ἀνθρωπότητος μέτρον· ἀλλ' ὧδε φρονεῖν ἀτηχές· οὐκοῦν οὐκ ἐπτώχευσεν ὁ ἀναληφθείς· λείπεται τοίνυν εἰπεῖν, ὅτι γέγονεν ἐν πτωχείᾳ τῇ καθ' ἡμᾶς ὁ πλούσιος, ὡς Θεός. ,,

Ὁμοίως δὲ καὶ ὁ ἐν ἁγίοις Γρηγόριος ὁ Θεολόγος ἐν τῷ λόγῳ τῷ περὶ τῶν θεοφανίων οὕτω λέγει ,, Προελθὼν δὲ Θεὸς μετὰ τῆς προςλήψεως, ἓν ἐκ δύο τῶν ἐναντίων, σαρκὸς, καὶ πνεύματος, ὧν τὸ μὲν ἐθέωσε, τὸ δὲ ἐθεώθη· ὢ τῆς καινῆς μίξεως, ὢ τῆς παραδόξου κράσεως· ὁ ὢν γίνεται, καὶ ὁ ἄκτιςος

pati nescio, est facere, ac dicere quiddam humanum propter dispensativum ad carnem conventum.„ Iterum sanctus Cyrillus in eodem Libro contra Nestorianos haec habet „ Numquid igitur divinus Paullus fide sanctificatos seduxit, perspicue de Vnigenito dicens, Quum esset dives, egenus propter nos effectus est? Absit. Vera namque omnino loquitur veritatis praeco. Sed quisnam est dives, & quomodo factus est egenus? Etiam nunc sermo noster examinet; siquidem quemadmodum sentire, ac proloqui ausi sunt ipsi, homo assumtus est a Deo, quomodo pauper factus est, is qui assumtus est, dignitatibus super naturam effulgens? nam glorificatus est, vel si hoc nequaquam verum est, derogabitur ab eis aßumtioni, quod eum ad ignobiliorem, atque minorem deduxerit humanitatis conditionem. Id porro absurdum est cogitare: non igitur egenus factus est, assumtus. Reliquum est ergo ut dicamus in paupertate nostra factum esse eum, qui tamquam Deus, dives erat.„

Similiter S. Gregorius Theologus in Sermone de Christi Natali haec habet „ Progressus autem Deus cum humanitate, unum ex duobus inter se contrariis, carne nimirum, & spiritu, quorum alterum deificavit, alterum deificatum est. O novam mixtionem! o admirandam temperationem? Qui est, fit:

φος κτίζεται, καὶ ὁ ἀχώρητος χωρεῖται διὰ μέσης ψυχῆς νοερᾶς μεσιτευούσης θεότητι, κ) σαρκὸς παχύτητι, κ) ὁ πλουτίζων πτωχεύει· πτωχεύει γὰρ τὴν ἐμὴν κάθαρσιν, ἵν' ἐγὼ πλουτήσω τὴν αὐτοῦ θεότητα· καὶ ὁ πλήρης κενοῦται· κενοῦται γὰρ τῆς ἑαυτοῦ δόξης ἐπὶ μικρὸν, ἵν' ἐγὼ τῆς ἐκείνου μεταλάβω πληρώσεως. „

Α'λλὰ καὶ ὁ ἐν ἁγίοις Α'θανάσιος ἑρμηνεύων τὰ τοῦ ἀποστόλου ῥητὰ λέγοντος, ὃς ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων ἐκένωσεν ἑαυτὸν, μορφὴν δούλου λαβὼν, οὕτω λέγει „ Τί τούτου λευκότερον, κ) ἀποδεικτικώτερον γένοιτο ἄν; οὐ γὰρ ἐξ ἐλαττόνων βελτίων γέγονεν, ἀλλὰ μᾶλλον Θεὸς ὑπάρχων, τοῦ δούλου μορφὴν ἔλαβε, κ) ἐν τῷ λαβεῖν οὐκ ἐβελτιώθη, ἀλλ' ἐταπείνωσεν ἑαυτόν „ Καὶ μετ' ὀλίγον „ Τί δὲ τοῦτό ἐστιν, ἢ τὸν ἐν μορφῇ Θεοῦ ὄντα, κ) εὐγενοῦς πατρὸς υἱὸν ταπεινῶσαι ἑαυτὸν, κ) δοῦλον ἀνθ' ἡμῶν, καὶ ὑπὲρ ἡμῶν γενέσθαι; „ Καὶ μετ' ὀλίγον „ Ο' γὰρ λόγος σὰρξ ἐγένετο, καὶ λέγεται, ὅτι ὁ τοιοῦτος ἄνθρωπος ἐξ οὐρανοῦ, καὶ ἐπουράνιος, διὰ τὸ ἐξ οὐρανοῦ καταβεβηκέναι τὸν λόγον. „

Α'λλὰ κ) ὁ ἐν ἁγίοις Γρηγόριος ὁ ἐπίσκοπος Νύσσης κατὰ Εὐνομίου ἐν τῷ τρίτῳ λόγῳ οὕτω λέγει „ Ταῦτα περὶ τὸν ἐσαυρωμένον ἡμεῖς πεπιστεύκαμεν· κ) διατοῦτο ὑπερυψοῦντες κατὰ τὸ ἡμέτερον τῆς δυνάμεως μέτρον οὐκ ἀπολή-

qui creatus non est, creatur: qui nullo loco contineri potest, per interventum animae spiritualis, inter divinitatem, & carnis crassitiem medius continetur. Qui locupletes alios ditat, paupertate adficitur: carnis enim meae paupertatem sumit, ut ego divinitatis illius divitias consequar. Et qui plenus est, exinanitur: sua enim gloria ad breve tempus exinanitur, ut ego plenitudinis ipsius particeps efficiar.„

Sed sanctus etiam Athanasius exponens ea Apostoli verba „Qui quum in forma Dei esset, exinanivit semetipsum, formam servi accipiens „ haec scribit „ Quid hoc clarius, aut probatius esse poterit? Non enim ex deteriore melior factus est, sed potius, quum Deus esset, servi speciem adsumsit, neque in adsumendo melioratus est, sed humiliavit semetipsum. „ Et post pauca „ Quid hoc est autem, quam eum, qui in forma Dei esset nobilisque Patris filius, humiliasse semetipsum, & servum pro nobis factum esse? „ Rursusque post pauca „ Verbum enim caro factum est, diciturque propterea hic homo de caelo caelestis, quia Verbum ipsum de caelo descendit.„

Sanctus pariter Gregorius Nyssenus in tertio adversus Eunomium Libro disserit in hunc modum „ Haec ipsi de Crucifixo credidimus: itaque iuxta propriae virtutis mensuram ipsum extollere non cessamus, quod scilicet ob ineffa-

λήγομεν, ὅτι ὁ μηδενὶ χωρητὸς διὰ τὴν ἄφρασον αὐτῦ, ϗ ἀπρόσιτον μεγαλιότητα, πλὴν ἑαυτῷ, ϗ τῷ πατρὶ, καὶ τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ, ὕτος ϗ πρὸς κοινωνίαν τῆς ἀσθενείας ἡμῶν κατελθεῖν ἠδυνήθη· οἱ δὲ ταύτην ἀπόδειξιν τῆς κατὰ τὴν φύσιν ἀλλοτριότητος τῦ ᾗοῦ πρὸς τὸν πατέρα ποιοῦνται, τὸ διὰ σαρκὸς, καὶ ϛαυροῦ φανερωθῆναι τὸν κύριον· ὡς τῆς μὲν τῦ πατρὸς φύσεως καθαρῶς ἐν ἀπαθείᾳ διαμενύσης, ϗ μηδενὶ τρόπῳ τὴν πρὸς τὸ πάθος κοινωνίαν ἀναδέξαθαι δυναμένης, τῦ δὲ ᾗῦ διὰ τὸ πρὸς τὸ ταπεινότερον παρηλλάχθαι τὴν φύσιν, πρὸς σαρκός τε καὶ θανάτυ πεῖραν ὑκ ἀδυνατῦντος ἐλθεῖν. „ Καὶ μεθ᾽ ἕτερα „ Διατῦτο γὰρ ϗ τῦ κυρίυ τῆς δόξης ὁ ϛαυρὸς λέγεται, καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογεῖται, ὅτι κύριος Ἰησῦς Χριϛὸς εἰς δόξαν Θεῦ πατρός. Εἰ δὲ χρὴ ϗ τὰ λοιπὰ κατὰ τὸν αὐτὸν διελεῖν τρόπον, σκ.ψόμεθα τί τὸ ἀπόθνησκον, ϗ τί τὸ κατάλυον τὸν θάνατον, ϗ τί τὸ ἀνακαινύμενον, ϗ τί τὸ κενύμενον κενῦται μὲν γὰρ ἡ θεότης, ἵνα χωρητὴ τῇ ἀνθρωπίνῃ γένηται φύσει· ἀνακαινῦται δὲ τὸ ἀνθρώπινον διὰ τῆς πρὸς τὸ θεῖον ἀνακράσεως θεῖον γινόμενον. „

Καὶ ταῦτα μὲν ἐκ τῆς διδασκαλίας τῶν ἁγίων πατέρων τεθήκαμεν, ἵνα ταῦτα κατανοῦντες γνώητε, ὡς τὰ παρ᾽ ὑμῶν προτεθειμένα, ϗ Ἀρειανοὶ, ϗ Νεϛοριανοὶ κατὰ τῦ κυρίυ, ϗ Θεῦ ἡμῶν Ἰησῦ Χριϛῦ λέγυσιν ἀσεβῶς. Οἱ μὲν γὰρ Ἀρειανοὶ σπυδάζοντες τὸν

ᾗὸν

bilem, inaccessibilemque magnificentiam suam indivisus a Patre etiam, & a Spiritu Sancto ad nostrae infirmitatis communionem advenire potuerit: illi autem, id argumentum esse naturae extraneitatis Filii a Patre constituunt: apparuisse nimirum aientes Dominum per carnem, & crucem, ita ut paterna natura in impassibilitate permanente, nullaque ratione passionis communionem suscipere potenti, Filius, transformata in humiliorem natura, per carnem, & mortem minime incapax passionis advenerit. „ Et post alia, subdit „ Idcirco enim & Domini gloriae Crux dicitur, & omnis lingua Dominum Iesum Christum in gloria Dei Patris esse confitetur. Namque si cetera etiam eodem modo dividere oporteat, quis sit ille qui mortuus est prospiciemus: quis, qui mortem dissoluerit: & quid renovatum, quid autem exinanitum. Exinanitur quippe divinitas, ut humanitatis suscipiendae capax fiat; humanitas autem propter commixtionem divinitatis divina effecta, renovatur. „

Atque haec nos quidem ex Sanctorum Patrum doctrina proposuimus, ut ea percipientes intelligatis, quae constituta a vobis sunt, ea ipsa ab Arianis, atque Nestorianis adversus Dominum nostrum Iesum Christum impie sustineri. Ariani scilicet Filium creaturam esse, at-

ῦὸν κτίσμα, ϗ ἀλλότριον τῆς πατρικῆς ὀσίας ἀποδεῖξαι, ϗ τὸ πάθος, ϗ τὰ ἄλλα τὰ ταπεινὰ τῇ θεότητι αὐτῦ μόνῃ ἐπάγουσιν· οἱ δὲ Νεϛοριανοὶ δύο ῦὸς εἰσάγειν βυλόμενοι, κεχωρισμένως λέγουσι τὸν Θεὸν λόγον, ϗ κεχωρισμένως τὸν Χριϛὸν ψιλὸν ἄνθρωπον, ϗ μόνῳ τῷ ἀνθρώπῳ τὰ ταπεινὰ ἀπονέμουσιν. Α'λλ' ὀχ ὅτως οἱ ἅγιοι πατέρες διδάσκουσιν· ὀδὲ γὰρ διὰ τὰ ταπεινὰ τροπὴν λέγουσι τῆς τῦ ῦῦ θεότητος, ὀδὲ διὰ τὰ ὑψηλὰ διαιρῦσι τὴν ἀνθρωπότητα τῆς θεότητος, ἀλλὰ τῦ ἑνὸς, ϗ τῦ αὐτῦ μονογενῦς Θεῦ λόγυ σεσαρκωμένυ, καὶ ἐνανθρωπήσαντος, καὶ τὰ ὑψηλὰ, ϗ τὰ ταπεινὰ εἶναι παραδιδόασιν.

Ε'πειδὴ δὲ καὶ τῦτο τοῖς ὑμετέροις ἐντεθείκατε κεφαλαίοις ἐκ τῆς αὐτῆς ἐπιϛολῆς, ὅτι καλῶς εἶπε δύο φύσεις, μίαν ἐξουσίαν, ἓν πρόσωπον, καὶ ἐν τούτῳ τὴν πονηρίαν τοῦ γράψαντος τὴν ἐπιϛολὴν διελέγξομεν. Ο' γὰρ μὴ ὁμολογῶν, ὅτι αὐτὸς ὁ Θεὸς λόγος σαρκωθεὶς ἐκ τῆς παρθένου ἐνηνθρώπισε, τίνος τὰς δύο φύσεις λέγει; Α'λλὰ πρόδηλον, ὅτι ἀντὶ προσώπων τὰς δύο φύσεις λαμβάνει, κατὰ Νεϛόριον, καὶ Θεόδωρον, ὃς ἐπαινεῖ ἡ ἀσεβὴς αὐτὴ ἐπιϛολή. Εἰ γὰρ καὶ ἓν πρόσωπον, καὶ ἕνα ῦὸν δοκεῖ λέγειν ἡ ἐπιϛολὴ, τῦτο καὶ Θεόδωρος, καὶ Νεϛόριος λέγουσι, τὸν Χριϛὸν ἄνθρωπον μόνον λέγοντες ἐπέχειν τὸ πρόσωπον

que extraneum a paterna substantia demonstrare conati, passionem eius, ceteraque humilia soli tribuunt divinitati: Nestoriani contra, qui duos invehere filios nitantur, separatim Deum Verbum, separatimque purum hominem profitentur, quaeque ad humilitatem pertinent passionis, soli homini adiudicanda esse decernunt. Verum non haec a sanctis Patribus docemur; neque enim ex his, quae demisse dicta sunt divinitatis Filii conversionem admittunt, quemadmodum neque ex sublimibus divinitatem dividunt ab humanitate, sed de uno, eodemque Deo Verbo incarnato, homineque facto tam sublimia, quam humilia dicta esse tradiderunt.

Quum autem in vestris iisdem Capitibus hoc adieceritis etiam, ex eadem haustum Epistola, recte ibi duas naturas, unicam autem personam, unicam potestatem dici, circa idipsum quoque illius scriptoris impietatem operae pretium erit detegere. Qui enim non confitetur Deum Verbum incarnatum ex Maria Virgine, & hominem factum esse, cuiusnam dicit duas esse naturas? Sed patet ipsum duas naturas loco personarum admittere; Nestorii, Theodorique sensu, quos summis laudibus exsecrabilis ea extollit Epistola. Si enim unicam personam, unicumque Filium indicare videtur Epistola, hac loquendi ratione usi sunt Nestorius etiam, & Theodorus, aientes

που τῦ Θεῦ λόγυ, καὶ ἔχειν τὴν ἀξίαν ϛ τὴν τιμὴν τοῦ Θεοῦ λόγυ, καὶ τὴν χάριν τῆς ὑοθεσίας, ᾗ εἰς τόπον αὐτοῦ προσκυνεῖσθαι, καὶ διατοῦτο ὑποκρίνονται λέγειν ἕνα ὑὸν, καὶ ἓν πρόσωπον τοῦ λόγου, καὶ τοῦ Χριςοῦ, κοινωνοῦντες μόνῳ τῷ ὀνόματι τῆς ὑότητος· τοῦτο δὲ δείκνυται φανερῶς ἐκ τοῦ λέγειν τὴν ἐπιςολὴν τῶν δύο φύσεων μίαν ἐξυσίαν, ὡς καὶ ὑμεῖς ἐγράψατε· μία γὰρ ἐξουσία οὐκ ἐπὶ διαφόρων φύσεων, ἀλλ' ἐπὶ διαφόρων λέγεται προσώπων, ὅπερ ἐπὶ τῆς ἁγίας τριάδος ὁμολογῦμεν. Ὅθεν καὶ οἱ ἅγιοι πατέρες ἀνεθεμάτισαν τὺς λέγοντας κατὰ δύναμιν, ἢ ἀξίαν, ἢ αὐθεντίαν, ἢ σχέσιν, ἢ τιμὴν ἡνῶσθαι τῷ λόγῳ τὸν ἄνθρωπον, καὶ μὴ ὁμολογῦντας καθ' ὑπόςασιν τῶν δύο φύσεων τὴν ἕνωσιν γεγενῆσθαι. Ὅπως δὲ καὶ τοῦτο ὀρθῶς εἰρημένον τοῖς ἁγίοις πατράσι περὶ διαφορᾶς τῶν δύο φύσεων, οἱ τὰ Νεςορίυ δοξάζοντες, ὧν τῆς ἀπιςίας ἀρχηγὸς ἐςι Θεόδωρος, ἀσεβῶς ἐκλαμβάνυσι, τὰς φύσεις ἀντὶ προσώπων λέγοντες, καὶ προσώπων κατὰ σχέσιν ἕνωσιν πρεσβεύοντες, ἓν πρόσωπον ὑποκρίνονται λέγειν, αὐτὸς ὁ ἀσεβὴς Θεόδωρος δείκνυσιν ἐν τῷ τετάρτῳ λόγῳ τῶν κατὰ Ἀπολιναρίου τοῦ αἱρετικοῦ γράφων οὕτως „ Αὐτάρκως δὴ τὸ διάφορον τῶν φύσεων ἡμῖν ὑποδείκνυσι διὰ τύτων· εἴγε τὸν μὲν ἐκπλήττεται, ὡς δι' ὑπερβολὴν φιλανθρωπίας ἑλόμενον, μνήμην τε καὶ ἐπίσκεψιν

ποι-

Christum purum hominem superhabere Dei Verbi personam, habereque Dei Verbi honorem atque dignitatem, gratiamque adoptionis praeterea, atque eius loco adorari; quamobrem se unicum Filium, unicamque Christi personam dicere simulant, solo convenientes filiationis nomine: quod manifeste ex sententiarum modo, qui in Epistola adhibetur, colligitur, quo dicitur duplicis naturae unicam esse potestatem, quemadmodum pariter vos ipsi scripsistis. Vnica nempe potestas non de diversis naturis, sed de diversis personis dicitur, quod etiam in Sancta Trinitate agnoscimus, atque confitemur. Quamobrem SS. Patres anathema dixerunt iis, qui adfirmarent hominem Deo Verbo unitum esse secundum potentiam, vel potestatem, vel habitum, vel dignitatem; neque unionem factam esse in duplicis naturae unica subsistentia faterentur. Quemadmodum quod pariter recte dictum a sanctis Patribus est de duplicis naturae discrimine, id Nestorii sectatores, Theodoro infidelitatis duce, sibi adsumunt, naturas loco personarum nominantes, & personarum habitualem unionem venerantes, ut unam simulent personam se dicere. Impius ipse id ostendit Theodorus, in quarto adversus Apollinarium haereticum Sermone haec scribens „ Satis profecto nobis naturarum discrimen ostenditur per haec, quae proposita sunt; de illo siquidem obstupescit,

quod

ποιήσασθαι τοῦ οὕτως εὐτελοῦς· τὸν δὲ μακαριςὸν ἡγεῖται, ὡς τοιούτων ἠξιωμένον. Α'λλὰ γὰρ οὕτω μὲν τήν τε διαίρεσιν τῶν φύσεων ποιεῖται, καὶ μὴν καὶ τὴν διαφορὰν τῆς τε τοῦ λαβόντος φύσεως, καὶ τῆς τοῦ ληφθέντος ἡμῖν ὑποδείκνυσιν ἡ θεία γραφή· φροντίζουσα δὲ τοῦ καὶ τὴν ἕνωσιν ἡμῖν ὑποδεικνῦναι, ἣ τῷ ληφθέντι πρὸς τὸν λαβόντα προσγέγονε, λέγει πολλάκις καθ' ἕνωσιν τὰ ἑκάτερα τῶν φύσεων ἰδιαζόντως προσόντα, ὡς ἂν τὴν πρὸς τὸν λαβόντα ἕνωσιν τοῦ ληφθέντος ἡμῖν παραδηλώσειεν, ὅσα τε τούτῳ ἐκ τῆς πρὸς ἐκεῖνον γέγονε συναφείας.,,

Α'ποδείξαντες τοίνυν τὸν δυσσεβῆ Θεόδωρον τὰς φύσεις ἀντὶ προσώπων λέγοντα, ἔτι μείζονα προαγάγωμεν αὐτοῦ βλασφημίαν διελέγχουσαν αὐτὸν, ποίαν λέγει τὴν ἕνωσιν πρὸς κατάκρισιν τῶν ἐκδικούντων αὐτόν. Ε'ν γὰρ τῷ περὶ ἐνανθρωπήσεως ὀγδόῳ λόγῳ οὕτω λέγει „ Πρόδηλον δὲ ὡς τὸ τῆς ἑνώσεως ἐφαρμόζει· διὰ γὰρ ταύτης συναχθεῖσαι αἱ φύσεις, ἓν πρόσωπον κατὰ τὴν ἕνωσιν ἀπετέλεσαν· ὥς τε ὅπερ ὁ κύριος ἐπί τε τοῦ ἀνδρὸς, καὶ τῆς γυναικὸς φησιν, ὥς τε οὐκέτι εἰσὶ δύο, ἀλλὰ σὰρξ μία, εἴποιμεν ἂν καὶ ἡμεῖς εἰκότως κατὰ τὸν τῆς ἑνώσεως λόγον, ὥς τε οὐκέτι εἰσὶ δύο πρόσωπα, ἀλλ' ἓν, δηλονότι τῶν φύσεων διακεκριμένων. Ω'σπερ γὰρ ἐκεῖ οὐ λυμαίνεται

quod per benignitatis superabundantiam ita instituerit, ut sic sumti hominis memoria, & visitatio fieret; hunc vero, veluti talibus dignatum, beatissimum existimat. Idipsum autem naturarum distinctionem ostendit: quod quidem sumentis sumtique naturae discrimen divina ipsa nobis ostendit Scriptura. Indicare quippe eam unitatem volens, quae ad id quod sumtum est pertinet, dicit per unitatem, sive unionem utrasque naturas sibi fecisse proprias; ita ut, neque eius qui erat, atque sumsit, ac eius qui sumtus est nobis ostenderit unitatem, quae ex facta cum ipso coniunctione processit.„

Quum itaque demonstratum luculenter sit, impium Theodorum naturae nomen pro persona usurpasse, deteriorem adhuc eius blasphemiam proferamus in medium, qua docetur, quid ipse unitatis nomine intelligat, ut plenius condemnentur eius patrocinatores. In octavo igitur Sermone de Incarnatione haec scribit „ Constat autem quid unitate importetur: per hanc enim coalescentes naturae unicam personam unitate perficiunt; ita ut, quemadmodum de masculo, & femina Dominus inquit, eos non iam duos, sed unam carnem esse, similiter etiam, unitatis ratione, non iam duae, sed unica sit persona, constante semper distinctione naturarum. Quemadmodum enim ibi numeri non tollitur duplicitas,

quod

ται τῷ ἀριθμῷ τῆς δυάδος τὸ μίαν λέγεσθαι τὴν σάρκα, πρόδηλον γὰρ καθὸ μία λέγεται· οὕτω κἀνταῦθα ἐ λυμαίνεται τὴν τῶν φύσεων διαφορὰν τοῦ προσώπου ἡ ἕνωσις. Ο᾽ταν μὲν γὰρ τὰς φύσεις διακρίνωμεν, τελείαν τὴν φύσιν τοῦ Θεοῦ λόγου φαμὲν, καὶ τέλειον τὸ πρόσωπον, οὐδὲ γὰρ ἀπρόσωπόν ἐςιν ὑπόςασιν εἰπεῖν, τελείαν δὲ καὶ τὴν τοῦ ἀνθρώπου φύσιν, καὶ τὸ πρόσωπον ὁμοίως. Ο᾽ταν μέντοι ἐπὶ τὴν συνάφειαν εἴδωμεν, ἓν πρόσωπον τότε φαμέν.„ Ταῦτα ἡμεῖς, εἰ καὶ φρικτόν ἐςι λέγειν χριςιανοῖς, ὅμως διὰ τὴν μανίαν τῶν ἐκδικούντων Θεόδωρον, καὶ τὴν ἀσεβῆ ἐκείνην ἐπιςολὴν προαγαγεῖν ἠναγκάσθημεν, ἵλεων τὸν Θεὸν ἡμῖν παρακαλοῦντες γενέσθαι, δι᾽ ὧν ἁπάντων ἀποδέδεικται, ὅτι πάσης τῆς Θεοδώρου ἀσεβείας μεςή ἐςιν ἡ κατάρατος ἐκείνη ἐπιςολή.

Καὶ ταῦτα μὲν ἅπαντα ἀπεκρινάμεθα πρὸς τὰ τῷ ὑμετέρῳ κεφαλαιογραφίῳ περιεχόμενα, δι᾽ ὧν ἐσπουδάσατε τὴν ἀσεβῆ ἐκείνην ἐπιςολὴν ἐκδικῆσαι, καὶ διὰ ταύτην τὴν Θεοδώρου, καὶ Νεςορίου κακοδοξίαν ἀνανεώσασθαι, ὧν τὴν ἀσέβειαν ἡ αὐτὴ ἐπιςολὴ ἐπαινεῖ. Ε᾽πειδὴ δὲ πολλὰ τῆς μνημονευθείσης ἀσεβῦς ἐπιςολῆς τῆς πρὸς Μάριν τὸν αἱρετικὸν γεγραμμένης παραλελοίπατε, καὶ οὐκ ἐτολμήσατε ταῦτα τοῖς ὑμετέροις κεφαλαίοις ἐνθεῖναι, ἵνα μὴ ϛ ἐκ τύτων τὴν ἐξ ὑμῶν ἐκδικυμένην ἀσέβειαν ὁ παρ᾽ ὑμῖν τῶν χριςια-

ςια-

quod una caro dicatur; liquet enim quemadmodum una dicatur, eodem pariter modo minime naturae aufert discrimen, unitas ipsa personae. Quum porro naturas discernimus, perfectam Dei Verbi naturam profitemur, perfectamque personam; non enim hypostasis dici absque persona potest, perfectam pariter humanam naturam, personamque similiter. Quum autem in harum copulationem, sive coniunctionem animum intendimus, unicam tunc esse personam praedicamus. „ *Haec nos, quamquam dictu Christianis horribilia, producere in medium coacti sumus ex Theodori, impiaeque Epistolae patronorum insania, propitium nobis Deum fieri postulantes; quibus tamen demonstratum est, universa Theodoriana impietate exsecrabilem eam Epistolam esse refertam.*

Et haec quidem respondimus ad ea, quae in vestro Capitulorum Libro continebantur, quibus impiam praefatam Epistolam vindicare nitebamini, pravasque propterea Theodori, Nestoriique instaurare sententias, quorum praefata Epistola commendat impietatem. Quoniam vero permulta in memorata impia Epistola ad Marim haereticum scripta praeteriistis, neque ausi estis ea vestris Capitibus inserere, ne forte ex iis etiam Christianus populus, quanta a vobis propugnaretur impietas intelligeret, necessa-

σιανῶν μάθῃ λαὸς, ἀναγκαῖον ἐνομίσαμεν εἶναι καὶ ταῦτα διὰ βραχέων φανερῶσαι· περιέχεται γὰρ τοῖς παρ' ὑμῶν παραλελειμμένοις ῥήμασι τῆς ἀσεβοῦς ἐκείνης ἐπιστολῆς „ Ὅτι Κύριλλος τὰς ἀκοὰς πάντων τῶν ἐπισκόπων τῶν ἐν τῇ κατ' Ἔφεσον συνόδῳ συνελθόντων, τῷ φαρμάκῳ τῷ πηρῶντι τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν σοφῶν κατέσχεν· εὗρε δὲ ἀφορμὴν ἐκ τοῦ κατὰ Νεστορίου μίσους· καὶ ὅτι καθεῖλε τῆς ἐπισκοπῆς Νεστόριον ἡ ἐν Ἐφέσῳ σύνοδος, κρίσεως, καὶ ζητήσεως μὴ γενομένης. „ Καὶ πάλιν ἐν τῇ αὐτῇ ἐπιστολῇ περιέχεται „ Ὅτι τὰ δώδεκα κεφάλαια τὰ παρὰ Κυρίλλου γραφέντα, ἐναντία ὄντα τῆς ὀρθῆς πίστεως, προέθηκαν οἱ ἐν Ἐφέσῳ συναχθέντες ἐπίσκοποι, καὶ ἐβεβαίωσαν, καὶ συνήνεσαν αὐτοῖς, ὡς τῇ ὀρθῇ πίστει συνᾴδουσιν· καὶ ὅτι Νεστόριος ἐπειδὴ ἐμισεῖτο ἐν τῇ ἰδίᾳ πόλει, καὶ παρὰ τῶν πρώτων αὐτῆς, ὑποστρέψαι ἐκεῖ οὐκ ἠδυνήθη. „ Καὶ διὰ πάντων ὁ γράψας τὴν αὐτὴν ἀσεβῆ ἐπιστολὴν, οὐ μόνον τοὺς αἱρετικοὺς ἐκδικεῖ καὶ ἐπαινεῖ, ἀλλὰ καὶ τοὺς ὀρθοδόξους λέγει. Περὶ γὰρ τοῦ μακαρίου Ῥαββούλου τοῦ Ἐδέσσης ἐπισκόπου, ἀνδρὸς ἐν ἐπισκόποις ἐπισήμου, οὗ τὸ μνῆμα θαύματα ποιεῖ μέχρι τῆς σήμερον, οὕτω φησὶν ἐν τῇ αὐτῇ ἀσεβεῖ ἐπιστολῇ „ Ὅτι ὁ τύραννος τῆς ἡμετέρας πόλεως, ὃν οὐδὲ αὐτὸς ἀγνοεῖς, προφάσει τῆς πίστεως οὐ μόνον τοὺς συζῶντας αὐτῷ διώκει, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἤδη πάλαι πρὸς τὸν κύ-

sarium esse iudicavimus, haec quoque paucis ostendere. In ea enim Epistolae parte, quae praetermissa a vobis est, habetur „ Cyrillum aures omnium Episcoporum Ephesum convenientium medicamine quodam obcaecanti sapientium oculos obtinuisse; invenisse autem modum ex odio in Nestorium praeconcepto: nullaque instituta disquisitione & iudicio Nestorium ab Ephesina synodo, sede sua fuisse deturbatum. „ Pariter in eadem Epistola habetur „ Duodecim ea Capitula a Cyrillo conscripta, quamquam cum recta fide pugnarent, ab Ephesinae synodi Episcopis proposita fuisse atque confirmata, illisque eos, tamquam verae fidei consonantibus consensisse; atque Nestorium, propterea quod odio haberetur a civitate sua, primariisque civibus eius, illuc minime potuisse reverti. „ Atque hoc modo nefariae illius Epistolae scriptor, non modo haereticos tuetur, ac laudat, sed Catholicos etiam nominare non veretur. De beato namque Rabbula, Edessenorum Episcopo, eximiae pietatis Antistite, cuius ad sepulcrum ad haec usque tempora mirabilia patrantur, hoc modo in impia illa sua Epistola scribit „ Tyrannus nostrae civitatis, quem tu etiam ipse non ignoras, qui occasione fidei, non solum cum eo viventes persequitur, sed etiam eos, qui dudum ad

Do-

κύριον ἀπελθόντας· ὧν εἷς ἐστιν ὁ μακάριος Θεόδωρος, ὁ κήρυξ τῆς ἀληθείας, καὶ διδάσκαλος τῆς ἐκκλησίας, ὃς ὀ μόνον ἐν τῇ οἰκείᾳ ζωῇ τὸς αἱρετικοὺς ἐκολάφισε διὰ τῆς οἰκείας πίστεως, ἀλλὰ καὶ μετὰ θάνατον ὅπλα πνευματικὰ τοῖς ἰδίοις βιβλίοις, τοῖς τῆς ἐκκλησίας τέκνοις κατέλειψεν· ὡς καὶ ἡ σὴ εὐλάβεια μετ' αὐτοῦ λαλήσασα γινώσκει, καὶ ἐκ τῶν παρ' αὐτῷ συγγραφέντων ἐπίστευσε· τοῦτον ἐτόλμησεν ὁ πάντα τολμῶν ἐπ' ἐκκλησίας φανερῶς ἀναθεματίσαι. „ Καὶ πάλιν περιέχεται τῇ αὐτῇ ἀσεβεῖ ἐπιστολῇ πρὸς ὕβριν τοῦ ἐν ἁγίοις Κυρίλλȣ „ Ὅτι ἡ καρδία τοῦ Αἰγυπτίου ἐμαλάχθη, καὶ χωρὶς σκύλσεως τῇ ὀρθῇ πίστει συνήνεσε· καὶ ὅτι ἀτάκτως κατὰ τῶν ζώντων, καὶ τῶν τελευτησάντων ὁρμήσαντες, ἐν αἰσχύνῃ εἰσὶν, ὑπὲρ τῶν ἰδίων ἀπολογούμενοι πταισμάτων, καὶ ἐναντία τῇ πρώτῃ αὐτῶν διδασκαλίᾳ διδάσκοντες· καὶ ὅτι χρὴ ὁμολογεῖν εἰς τὸν ναὸν, καὶ εἰς τὸν ἐνοικοῦντα ἐν αὐτῷ. „ Καὶ ταῦτα μὲν ἐγκείμενα τῇ μνημονευθείσῃ ἐπιστολῇ φανερὰ ὑμῖν ἐσπουδάσαμεν καταστῆσαι, ἵνα κἂν οὕτως ὀψὲ, ποτὲ τὰ ὀρθὰ ἐπιλεγόμενοι ἀναχωρήσητε ταύτης τῆς κακοδοξίας.

Τοσαύτη δέ ἐστιν ἡ τῆς μυσαρᾶς ἐπιστολῆς ἀσέβεια, ὅτι οὐδὲ ὑμεῖς ἐτολμήσατε πάντα, ὡς εἴρηται, τὰ περιεχόμενα αὐτῇ τοῖς παρ' ὑμῶν πεμφθεῖσι κεφαλαίοις ἐνθεῖναι· εἰ καί τινα ἐξ αὐτῶν διεστραμμένῃ ἐννοίᾳ ἑρμηνεύειν ἐπειράθητε

Dominum abierunt : quorum unus eſt beatus Theodorus, praedicator veritatis, & doctor Eccleſiae, qui non ſolum vivens haereticos per propriam fidem percuſſit, ſed etiam poſt mortem arma ſpiritalia in libris ſuis reliquit Eccleſiae filiis, ſicut & tua reverentia, cum eo collocuta, cognovit, & his, quae ab eo ſcripta ſunt praebuit fidem. Hunc auſus eſt, qui omnia audet, ab Eccleſia anathematizare. „ Rurſuſque in ſancti Cyrilli contumeliam, haec ipſa in exſecrabili ea Epiſtola continentur „ Cor Aegyptii emollitum eſt, & ſine vexatione rectae fidei adſentitum eſt : & inordinate contra vivos, & mortuos irruentes in confuſione ſunt, ſatisfacientes pro delictis ſuis. & contraria priori ſuae doctrinae docentes; & quod oporteat confiteri in templum, atque inhabitantem in eo. „ Atque haec quidem in memorata Epiſtola ſparſim interiecta, manifeſte vobis ob oculos ponere conati ſumus, ut, etſi ſero, quandoque tamen, recta cogitantes a pravis iis opinationibus, erroribuſque diſcedatis.

Tanta porro ſceleratae illius Epiſtolae eſt impietas, ut neque vos ipſi auſi ſitis, ut dicitur, univerſa, quae ipſa complectitur, in Capitibus, quae miſiſtis, proponere ; quamquam nonnulla perverſa explicatione interpretari

τε. Τίς γὰρ χριστιανοῖς δύναται συναριθμεῖσθαι μὴ λέγων ἀσεβῆ τὴν ἐπιστολὴν, ἐν ᾗ τοιαῦται, ϗ τοσαῦται περιέχονται βλασφημίαι; Ο᾽ γὰρ τὴν ἐπιστολὴν ἐκδικῶν, τὴν τὸν ἅγιον Κύριλλον αἱρετικὸν καλοῦσαν, καὶ τὴν ἐν Ε᾽φέσῳ πρώτην σύνοδον ἐκβάλλουσαν, φανερῶς Νεστόριον, καὶ τὴν αὐτοῦ ἀσέβειαν δέχεται, ὃν ἡ αὐτὴ ἐπιστολὴ λέγει δίχα κρίσεως καὶ ζητήσεως καταδικασθῆναι, καὶ οὐ διὰ τὰ δόγματα, ἀλλὰ διὰ τὸ μῖσος τῶν πολιτῶν εἰς τὴν ἐκκλησίαν μὴ ὑποστρέψαι· καὶ οὐ μόνον εἰς τοῦτο ἁμαρτάνει ὁ τὴν ἀσεβῆ ἐπιστολὴν ἐκδικῶν, ἀλλὰ καὶ Καιλεστῖνον τὸν πάπαν καταδικάζει τὸν εἰπόντα περὶ Κυρίλλου, ὅτι ἡ πίστις Κυρίλλου, ἡμετέρα πίστις ἐστί· καὶ ὁ τὰ δώδεκα κεφάλαια τοῦ ἐν ἁγίοις Κυρίλλου, ἐναντία τῇ ὀρθῇ πίστει λέγων ὑπάρχειν, οὐ μόνον αὐτὸν τὸν ἐν ἁγίοις Κύριλλον, καὶ τὸν ἐν μακαρίᾳ τῇ μνήμῃ Καιλεστῖνον, καὶ τὴν πρώτην ἐν Ε᾽φέσῳ σύνοδον κατακρίνει, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον καταδικάζει, τὴν πατέρα, καὶ διδάσκαλον ἴδιον Κύριλλον ἐπιγραψαμένην· ὁπότε καὶ Λέοντα τὸν ἐν ἁγίοις πάπαν Ρ῾ώμης ὁμοίως καταδικάζει, ὃς πρὸς τὴν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον γράφων, εἶπε περὶ τῶν δώδεκα κεφαλαίων τοῦ ἐν ἁγίοις Κυρίλλου „ Οἱ ὅροι οἱ προενεχθέντες κατὰ Νεστορίου παρὰ Κυρίλλου τοῦ τῆς ἁγίας μνήμης ἐν βεβαίῳ μενέστωσαν. „

Πάσης δὲ ἀσεβείας πεπληρωμένη ἡ μυσαρὰ ἐπι-

tentaveritis. Quis enim Christianis erit adnumerandus, qui eam impiam non dicat, quae tot, tantasque continet blasphemias? Quisquis enim eius Epistolae defensionem suscipit, in qua S. Cyrillus haereticus appellatur, primaque Ephesina reiicitur synodus, hic manifeste stat a Nestorii partibus, eiusque adhaeret impietati; quem ipsa Epistola sine inquisitione, iudicioque damnatum fuisse fatetur quidem, sed non dogmatum caussa, verum civium odio ad Ecclesiam non esse reversum: atque non peccati reus est modo ob hanc caussam, qui eius Epistolae tuetur partes, verum quia Caelestinum quoque Papam condemnat, de Cyrillo dicentem, Cyrilli fidem, nostram fidem esse. Ac pariter, qui duodecim ea sancti Cyrilli Capita cum recta fide pugnare contendit, is non sanctum Cyrillum modo, atque beatae memoriae Caelestinum, primamque Ephesinam synodum damnat, sed adversus quoque sanctum Chalcedonense Concilium iudicium fert, quod Cyrillum scriptis Patrem esse sibi, atque Doctorem declaravit; atque insuper adversus sanctum Leonem Romanorum Pontificem, qui ad Chalcedonense Concilium scribens de duodecim sancti Cyrilli Capitibus haec habet „ Definitiones adversus Nestorium a sanctae recordationis Cyrillo propositae in tuto persliterunt. „

Quamquam vero omnis plena sit iniquita-

 tis

ἐπιϛολῇ, ἓν μόνον τῶν ἀληθῶν ἀποκρύψαι ὐκ ἴσχυσεν, ὅτι ἀπὸ ὀρθοδόξων καὶ ἁγίων ἀνθρώπων Θεόδωρος ἐπ' ἐκκλησίας καὶ μετὰ θάνατον ἀνεθεματίσθη, ὃν ἀσεβῆ Θεόδωρον διδάσκαλον τῆς ἐκκλησίας, καὶ κήρυκα τῆς ἀληθείας καλεῖ ἡ αὐτὴ ἀσεβὴς ἐπιϛολὴ, τὸν ὑπὲρ πάντας τὺς αἱρετικὺς βλασφημήσαντα· οὗ τινος τῶν βλασφημιῶν μέρος ἐλάχιϛον δι' ἑτέρας ὑμῖν ἐπιϛολῆς ἐπ' αὐτῶν ὑμῖν τῶν ῥημάτων ἤδη ἐφανερώσαμεν, ἀποδείξαντες, καὶ τί οἱ ἅγιοι πατέρες, Κύριλλος, καὶ Πρόκλος, καὶ Ῥαββούλας κατὰ Θεοδώρου, καὶ τῶν ἀσεβῶν αὐτοῦ λόγων ἔγραψαν, κατακρίναντες αὐτὸν μετὰ τῆς αὐτῆς ἀσεβείας. Τοιαῦται γὰρ αἱ Θεοδώρου βλασφημίαι εἰσὶν, ὅτι οὐδὲ ὑμεῖς ἐτολμήσατε ταύτας ἐκδικῆσαι, εἰ καὶ τὸν ἐκθέμενον αὐτὰς ἐκδικεῖτε, φανερῦ ὄντος, ὅτι ὐδεὶς τὰ κακὰ κατακρίνων, τὸν ἐκθέμενον αὐτὰ ἐκδικεῖ, πλὴν εἰ μὴ ἐκεῖνον τὸν μετανοήσαντα, καὶ τῆς ἰδίας ἀποϛάντα πλάνης, καὶ ταῦτα καταδικάσαντα. Ταῖς δὲ ἄλλαις ὕβρεσι ταῖς ἐν τῇ αὐτῇ ἐπιϛολῇ κατὰ τοῦ ἐν ἁγίοις Κυρίλλυ ῥηθείσαις πρόσκειται κἀκεῖνο, ὅτι ἀναισχύνης αὐτὸς ἐν ἁγίοις Κύριλλός ἐϛι, καὶ ὅτι μεταμεληθεὶς ἐναντία τῇ πρώτῃ αὐτοῦ διδασκαλίᾳ ἐξέθετο· ἐξ ὧν ὁ τὴν ἐπιϛολὴν ἐκείνην γράψας δείκνυται πάσης ἀνοίας μεϛός. Ποῦ γὰρ ὁ ἐν ἁγίοις Κύριλλος ἐναντία τῇ πρώτῃ αὐτοῦ διδασκαλίᾳ ἐξέθετο, ἢ μετενόησεν; ἢ πῶς ἡ ἐν

Χαλ-

tis exsecrabilis ea Epistola, unam tamen minime celare potuit veritatem; Theodoro scilicet post mortem etiam a piis, orthodoxisque hominibus fuisse dictum anathema, & ab Ecclesia reiectum esse, quem Theodorum omnium, qui hactenus extitere, haereticorum maxime blasphemum, impia illa Epistola Ecclesiae magistrum vocat, praeconemque veritatis, cuius blasphemiarum exiguam partem altera iam vobis Epistola exposuimus: verbis namque SS. Cyrilli, Procli, ac Rabbuli, quid ipsi contra Theodorum scripserint, ostendimus, atque quemadmodum eum, impiamque eius doctrinam, atque iniquitatem condemnaverint. Eiusmodi autem sunt Theodori blasphemiae, ut neque vos ipsi, qui Theodorum eas proponentem tuemini, illas propugnare ausi sitis: quum tamen constet, a nemine, qui impietatem iudicio suo proscripserit, defendi posse eiusdem impietatis patronum, nisi is fortasse ab errore recesserit primum, atque resipuerit, atque illa condemnaverit, quae olim impie docuisset. Ad ceteras autem contumelias adversus sanctum Cyrillum ea in Epistola iactatas adiicitur etiam, turpiter egisse Cyrillum; adeo ut eorum poenitens, quae docuisset pridem, adversam illis doctrinam proposuerit. Exinde vero Epistolae Scriptor insanissimus esse proditur. Quo namque loci doctrinam adstruxit Cyrillus cum sua priore pugnantem?

Χαλκηδόνι ἁγία σύνοδος πατέρα τοῦτον ἐπεγράφετο, εἰ μετεμελήθη, καθὰ τῇ ἐπιςολῇ περιέχεται; Ο῾ γὰρ μετανοῶν οὐ τοῖς διδασκάλοις συναριθμεῖται, ἀλλ᾽ ὡς ἀπὸ πλάνης ἐπιςρέψας δεκτέος ἐςί.

Τέλος δὲ τῦτο αὐτῆς ὁ γράψας τὴν ἐπιςολὴν ἐποιήσατο λέγων ,, Ο῞τι δεῖ ὁμολογεῖν εἰς τὸν ναὸν, καὶ εἰς τὸν ἐνοικῦντα ἐν τῷ ναῷ. ,, Ε᾽κ τύτων δὲ ὅσον ἧκεν εἰς τὴν ἀσέβειαν τῆς ἐπιςολῆς, ϗ τοὺς ἐκδικῦντας αὐτὴν, πᾶσα ἡ ὀρθὴ πίςις ἀνατρέπεται. Η῾ γὰρ καθολικὴ ἐκκλησία ἕνα κύριον Ι᾽ησοῦν Χριςὸν μονογενῆ ὑὸν τοῦ Θεοῦ ὁμολογεῖ, καὶ οὐχὶ εἰς τὸν ναὸν, ϗ εἰς τὸν ἐνοικῦντα ἐν τῷ ναῷ πιςεύειν, ἢ ὁμολογεῖν διδάσκει· ὅθεν καὶ τοῖς τοῦ ἁγίυ ἀξιουμένοις βαπτίσματος παραδίδοται ὁμολογεῖν ϗ πιςεύειν εἰς ἕνα πατέρα παντοκράτορα, καὶ εἰς ἕνα κύριον Ι᾽ησοῦν Χριςὸν τὸν ὑὸν αὐτῦ τὸν μονογενῆ, ϗ εἰς τὸ ἅγιον πνεῦμα, οὐ μὴν εἰς δύο ὑὺς, ἢ δύο Χριςύς· ὅπερ ἡ πρὸς Μάριν τὸν Πέρσην ἐπιςολὴ δηλοῖ, λέγυσα χρῆναι ὁμολογεῖν εἰς τὸν ναὸν, καὶ εἰς τὸν ἐνοικῦντα ἐν τῷ ναῷ, ϗ ἐκ τύτυ τέταρτον πρόσωπον τῇ ἁγίᾳ Τριάδι ἐπεισάγυσα.

Ε᾽κ τύτων τοίνυν ἁπάντων δέδεικται, ὅτι ἀλλότριός ἐςι τῆς ὀρθοδόξυ πίςεως ὁ τὴν προειρημένην ἀσεβῆ ἐπιςολὴν ἐπαινῶν, ἢ ἐκδικῶν.

Ε᾽πει-

quo poenituit? vel quomodo fieri potuit, ut a sancta Chalcedonensi synodo sanctis Patribus adnumeraretur, si, quemadmodum narrat Epistola, prioris eum suae doctrinae poenituisset? Qui enim ab errore revertitur ad sanitatem, non inter Doctores adscribitur, sed veluti ab errore conversus est excipiendus.

Hoc denique modo Epistolam Scriptor concludit „ Confiteri, ac credere oportet in templum, & eum qui in templo inhabitat. „ Quo ex loco, quantum ad impietatem Epistolae spectat, eiusque patronos, universa subvertitur recta Fides. Catholica quippe Ecclesia unicum Dominum Iesum Christum Filium Dei Vnigenitum confitetur, neque uspiam docet credendum esse in templum, eiusque inhabitatorem, aut haec confiteri oportere; quemadmodum ad sancti baptismatis gratiam admissis tradit, ut confiteantur & credant in unum Deum Patrem omnipotentem, & in unum Dominum Iesum Christum Filium Dei Vnigenitum, & in Spiritum Sanctum, non in duos Filios, vel in duos Christos; prout Epistola ad Marim Persam diserte statuit esse credendum templi, atque in ipso inhabitantis fide proposita; quo fit, ut quarta Sanctae Trinitatis persona constituatur.

Demonstratum est itaque his omnibus, praefatae exsecrabilis Epistolae patronos, atque laudatores ab orthodoxa Fide omnino alienos

 esse

Ἐπειδὴ δὲ λέγετε, ὡς ὁ ἐν ἁγίοις Κύριλλος διατοῦτο παρὰ τῶν Ἀνατολικῶν ἐδέχθη, ὅτι τὰ ἴδια κεφάλαια ἡρμήνευσεν, οὐ θαυμάζομεν ὑμᾶς, ὅτι καὶ ἐν τοῖς πεμφθεῖσι παρ' ὑμῶν κεφαλαίοις οὕτως ἠπατήθητε, οἱ καὶ αὐτὰ τὰ ἐν τῇ κατ' Ἔφεσον πρώτῃ συνόδῳ γεγραμμένα ἠγνοηκότες. Καὶ γὰρ καὶ ὁ ἐν ἁγίοις Καιλεστῖνος, καὶ ἡ ἐν Ἐφέσῳ πρώτη σύνοδος, καὶ ὁ ἐν ἁγίοις Λέων, καὶ ἡ ἐν Χαλκηδόνι ἁγία σύνοδος αὐτὰ κατ' αὐτὰ τὰ κεφάλαια τοῦ ἐν ἁγίοις Κυρίλλου καὶ ἐδέξαντο, καὶ ἐβεβαίωσαν, καὶ οὐδεμίαν τούτων ἑρμηνείαν ἐζήτησαν· ἡ γὰρ ἑρμηνεία οὐ διὰ τοὺς ὀρθοδόξους ἐγένετο, ἀλλὰ διὰ τοὺς αἱρετικοὺς, οἳ Νεστόριον ἐκδικοῦντες, τοῖς μνημονευθεῖσι κεφαλαίοις ἀντέλεγον. Ὡς γὰρ ὑμεῖς λέγετε, οὔτε τὰ ἅγια εὐαγγέλια, οὔτε ὁ ἀπόστολος, οὔτε αἱ λοιπαὶ θεῖαι γραφαὶ δεκταί εἰσιν, εἰ μὴ ὅτι οἱ ἅγιοι πατέρες ταύτας ἡρμήνευσαν· Ἐρυθριᾶν δὲ ὀφείλετε λέγοντες, ὅτι οἱ Ἀνατολικοὶ οἱ Νεστόριον ἐκδικοῦντες ἐδέξαντο τὸν ἐν ἁγίοις Κύριλλον τὰ ἴδια κεφάλαια ἑρμηνεύοντα· ἐκ τοῦ ἐναντίου γὰρ ἡ ἀποστολικὴ καθέδρα Ῥώμης, καὶ Κύριλλος ὁ ἐν ἁγίοις τοὺς Ἀνατολικοὺς ἐπισκόπους κατακρίναντας Νεστόριον, καὶ τὴν αὐτοῦ ἀσέβειαν, εἰς κοινωνίαν ἐδέξαντο· ὡς καὶ ὁ ἐν ἁγίοις πάπας Ῥώμης Ξύστος γράφων μετὰ τῆς ἰδίας συνόδου πρὸς τὸν ἐν ἁγίοις Κύριλλον, καὶ τοὺς καμάτους ἐπαινῶν τοὺς αὐτοῦ τοὺς ὑπὲρ τῆς ἑνώσεως γενομένους μεταξὺ ἄλλων οὕτως εἰ-

esse iudicandos. Ceterum, quia sanctum Cyrillum idcirco ab Orientalibus esse receptum dicitis, propterea quod sua illa Capita interpretatus sit, minime miramur, vos in vestris ad nos missis Capitibus similiter esse deceptos, quum videlicet acta quoque prioris Ephesinae synodi ignorare videamini. Namque sanctus Caelestinus, & prima Ephesina synodus, & S. Leo, & ipsum quoque S. Chalcedonense Concilium, ea S. Cyrilli Capitula exceperunt, suoque suffragio confirmarunt, nullamque eorum expositionem umquam quaesivere. Explicatio enim adhibita est non Catholicorum gratia, sed propter haereticos, qui Nestorii partibus addicti memorata Capita oppugnabant. Vt enim vos ipsi fatemini, neque sancta Evangelia, neque Apostolus, nec reliquae divinae litterae perciperentur satis, nisi essent a sanctis Patribus explanatae. Ceterum in vos ipsos argumenta confusionis congeritis aientes, tunc ab Orientis Nestorii propugnatoribus receptum esse Cyrillum, quum sua Capitula exposuisset. Contra namque Apostolica Romana Sedes, atque Cyrillus in suam communionem admiserunt Episcopos, qui in Nestorium sententiam dixerant, eiusque impietatem condemnaverant. Itaque sanctus ipse Romanus Pontifex Xystus, cum Concilio suo ad S. Cyrillum scribens, laboresque ab eo pro Ecclesiae unitate susceptos laudans, inter-

ce-

εἶπεν „ Ἐπανῆλθον πρὸς ἡμᾶς οἱ ἀδελφοὶ, πρὸς ἡμᾶς, φημι, οἳ τὴν νόσον κοινῇ σπουδῇ ἀποδιώξαντες τῆς τῶν ψυχῶν ἐφροντίσαμεν θεραπείας. „ Καὶ πάλιν „ Εὐφραίνου, ἀδελφὲ ἀγαπητὲ, καὶ πρὸς ἡμᾶς ἐπὶ συναχθέντων τῶν ἀδελφῶν νικήτης ἀγαλλιῶ. Ἐζήτει ἡ ἐκκλησία ὃς ἀπέλαβεν. Εἰ γὰρ μηδένα τῶν μικρῶν ἀπολέσθαι θέλομεν, πόσῳ μᾶλλον δεῖ χαίρειν ἡμᾶς ἐπὶ τῇ ὑγιείᾳ τῶν ἡγυμένων; ἀνέγνομεν πόσην χαρὰν παρέσχεν ἓν πρόβατον ἀνακομισθὲν, καὶ διατοῦτο ἐννοεῖν ὀφείλομεν, πόσον ἔπαινον ἔχει τοσούτους ποιμένας συγκαλέσασθαι· ἐν ἑκάστῳ ἀγέλαι θεωρῦνται, ὐχ ἑνὸς ἐνταῦθα τὸ πράγμα ζητεῖται, ὁσάκις πράττεται περὶ τῆς ὑγιείας τῶν πολλῶν. „ Καὶ πάλιν „ Χαίρομεν ἐπὶ τῷ καλεῖσθαι τὸν τῆς Ἀντιοχέων ἐκκλησίας ἱερέα παρὰ τῆς σῆς ἁγιωσύνης ἤδη νῦν εὐλαβέσατον ἄνδρα ϗ κύριον· ϗ εἰκότως καλεῖται κύριος, ἐπειδὴ τὸν κοινὸν κύριον ἐπέγνω, ὃς τὸ τῆς σαρκώσεως αὐτοῦ μυστήριον ὀρθοδόξῳ φωνῇ μεθ' ἡμῶν ὁμολογεῖ. „ Καὶ πάλιν „ Εὐκταῖαί εἰσι διαπαντὸς αἱ θλίψεις τῷ τὴν πίστιν κηρύσσοντι· καὶ γὰρ τούτοις μετὰ μακαρισμῦ πλούσιος μισθὸς ἐν τοῖς ὐρανοῖς ἡτοίμασαι, οἷς ὑπὲρ τῆς δικαιοσύνης ὕβρεις, διωγμὺς, καὶ πᾶν κακὸν προςέτακται ὑπομένειν. Ὑπέμεινας τὸ ψεῦδος, ἵνα νικῆσαι ποιήσῃς τὴν ἀλήθειαν· ϗ διατῦτο νῦν καταπανίσασθαι χρὴ τῦ ψεύδυς, ἐπειδὴ μηδεὶς ἀπώλετο τῇ ἀληθείᾳ. „ Καὶ πάλιν „

Ταῦ-

cetera haec habet „ Ad nos reversi sunt fratres, ad nos, inquam, qui morbum communi studio persequentes, animarum curavimus sanitatem. „ Et post pauca „ Exsulta, frater charissime, & ad nos recollectis fratribus victor exsulta. Quaerebat Ecclesia, quos recepit. Nam si neminem perire volumus de pusillis, quanto magis gaudere nos oportet sanitate rectorum! Legimus quantum gaudii una ovis reportata praestiterit, & idcirco intelligendum est, quid laudis habeat tantos revocasse pastores. Greges aspiciuntur in singulis, nec unius heic caussa tractatur, quoties agitur de sanitate multorum. „ Et rursus „ Gaudeo, inquit, Antiochenae Ecclesiae sacerdotem vocari iam a sanctitate tua venerabilem virum, & Domnum: & merito vocatur Domnus, qui communem Dominum recognovit, qui incarnationis eius mysterium voce Catholica nobiscum confitetur. „ Et iterum „ Votivae, ait, sunt semper molestiae fidem praedicanti; his namque cum beatitudine copiosa merces paratur in caelo, quibus propter iustitiam maledictiones, persecutiones, & omne malum praecipitur sustinere. Passus es falsitatem, ut victricem faceres veritatem; & ideo nunc insultandum est falsitati, quia nullus perire potuit veritati. „ Ac denique „ Haec, inquit, ad venerationem tuam fraternitas me-

Ταῦτα πρὸς τὴν σὴν εὐλάβειαν ἡ μετ' ἐμοῦ ἁγία ἀδελφότης ἀντέγραψεν, ἀποδεχομένη τοὺς σοὺς ἐν ἅπασι, καὶ βεβαιοῦσα καμάτους, οἵ τινες βαρεῖς, ἢ πικροὶ οὐ γεγόνασιν, ἐπειδὴ ὑπὲρ ἐκείνου κατεβλήθησαν, οὗ τινος τὸ ἐλαφρὸν φορτίον, καὶ τὸν χρηστὸν ζυγὸν βαστάζομεν. „

Καὶ ταῦτα μὲν ὁ ἐν ἁγίοις Ξύστος πρὸς τὸν ἐν ἁγίοις Κύριλλον περὶ τῶν Ἀνατολικῶν ἔγραψεν. Ἐπειδὴ δὲ ἀσυνέτως καὶ τοῦτο εἰρήκατε, ὅτι βλάπτει τὴν ὑπόληψιν τῆς ἁγίας ἐν Χαλκηδόνι συνόδου ἡ κατάκρισις τῆς ἀσεβοῦς πρὸς Μάριν ἐπιστολῆς, ἐρωτῶμεν ὑμᾶς ποίῳ λόγῳ τοῦτο ὑπεμείνατε γράφειν. Μὴ ἄρα νομίζετε τὴν ἔκθεσιν τῆς ἁγίας ἐν Χαλκηδόνι συνόδου ὅμοιόν τι τῆς ἀσεβοῦς περιέχειν ἐπιστολῆς· ἀλλὰ μὴ γένοιτο χριστιανὸν τοῦτο εἰπεῖν. Κατανοήσατε γὰρ, ὅτι πάντα τὰ ἐν τῇ ἀσεβεῖ ἐκείνῃ ἐπιστολῇ, καὶ τοῖς Θεοδώρου συγγράμμασι περιεχόμενα, ἐναντία εἰσὶ τῷ ὅρῳ τῆς κατὰ Χαλκηδόνα συνόδου τῷ περὶ τῆς πίστεως δεδομένῳ. Θεόδωρος γὰρ, καὶ ἡ ἐπιστολὴ ἄλλον λέγουσιν εἶναι τὸν Θεὸν λόγον, καὶ ἄλλον τὸν Χριστόν· ἡ δὲ ἁγία κατὰ Χαλκηδόνα σύνοδος ἕνα λέγει τὸν κύριον ἡμῶν Γησοῦν Χριστὸν τὸν Θεὸν λόγον σαρκωθέντα, καὶ ἀτρέπτως ἐνανθρωπήσαντα. Ἡ ἐπιστολὴ, καὶ Θεόδωρος οὐχ ὁμολογοῦσι τὸν Θεὸν λόγον σαρκωθῆναι ἐκ τῆς ἁγίας ἐνδόξου Θεοτόκου, καὶ ἀεὶ παρθένου Μαρίας, καὶ τεχθῆναι ἐξ αὐτῆς, καὶ διατοῦτο ἀρνοῦνται Θεοτόκον εἶναι τὴν ἁ-

γίαν

mecum sancta scribit, probans tuos in omnibus, & confirmans labores, qui tamen graves, aut amari esse non potuerunt, quia huic impensi sunt, cuius onus leve, & iugum suave portamus.,,

Haec ad S. Cyrillum de Orientalibus S. Xystus. Sed quum stulte admodum protuleritis pariter, ea Epistolae, quae ad Marim Persam inscribitur damnatione laedi sancti Chalcedonensis Concilii definitionem, quaerimus, qua tandem ratione commoti id scribere sustinueritis? Non itaque putetis, sanctae Chalcedonensis synodi doctrinam quidpiam eorum, quae in impia Epistola continentur simile complecti; id enim dicere Christianum non est. Quinimmo scitote ea omnia, quae in eadem Epistola, Theodorique Libris habentur, cum sanctae Fidei definitione, a Chalcedonensi Concilio tradita, omnino pugnare. Epistola enim, ac Theodorus alium esse Deum Verbum, alium Christum statuunt: sancta autem Chalcedonensis synodus, unicum agnoscit Dominum nostrum Iesum Christum Deum Verbum incarnatum, & absque sui mutatione hominem factum. Epistola, atque Theodorus Dei Verbum ex sancta atque gloriosa Deipara, ac semper Virgine Maria carnem assumsisse, ac ex ipsa natum esse non confitentur; quare etiam sanctissimam Virginem Mariam

insi-

γίαν παρθένον Μαρίαν· οἱ δὲ ἅγιοι πατέρες οἱ ἐν Χαλκηδόνι συνελθόντες συνοδικῶς, Θεοτόκον εἶναι τὴν ἁγίαν παρθένον Μαρίαν ὡμολόγησαν· Θεόδωρος ὁ ἀσεβὴς, ϗ ἡ ἀνώνυμος ἐπιςολὴ δύο πρόσωπα λέγοντες, κατὰ σχετικὴν ἕνωσιν ἓν πρόσωπον ἀναπλάττυσιν· ἡ σύνοδος δὲ τῶν δύο φύσεων τὴν καθ' ὑπόςασιν ἕνωσιν λέγυσα, ἓν κηρύττει πρόσωπον, ἤτοι μίαν ὑπόςασιν Χριςȣ̃ τοῦ μονογενȣ̃ς Θεȣ̃ λόγȣ. Πάλιν ἡ ἀσεβὴς ἐκείνη ἐπιςολὴ καταδικάζει τὴν ἐν Ἐφέσῳ πρώτην σύνοδον, καὶ τὸν ἐν ἁγίοις Κύριλλον, καὶ ἀσεβῆ τὰ αὐτοῦ κεφάλαια ὀνομάζει, Νεςόριον δὲ, ϗ Θεόδωρον ἐκδικεῖ ϗ ἐπαινεῖ· ἡ δὲ ἐν Χαλκηδόνι σύνοδος διὰ πάντων ἀκολȣθεῖ τῇ αὐτῇ πρώτῃ ἐν Ἐφέσῳ συνόδῳ, ϗ πατέρα, ϗ διδάσκαλον Κύριλλον ἐπιγράφει, καὶ τὴν συνοδικὴν αὐτȣ̃ ἐπιςολὴν, ἐν ᾗ τὰ δώδεκα κεφάλαια ὑποτέτακται, βεβαιοῖ, Νεςόριον δὲ τὸν ἀσεβῆ κατακρίνει, ϗ πρὸς τούτοις τὸ Ἰουδαϊκὸν σύμβολον τὸ ὑπὸ Θεοδώρȣ συμπεπλασμένον, τὸ ϗ ἐν τῇ κατ' Ἔφεσον πρώτῃ συνόδῳ κατακριθὲν, ϗ ἐν αὐτῇ τῇ ἐν Χαλκηδόνι συνόδῳ μετὰ ταῦτα προκομισθὲν, μετὰ τȣ̃ γράψαντος αὐτὸ παραπλησίως καταδικάζει.

Ταῦτα δὲ ἐν τοῖς ὁρισθεῖσιν ἡ ἁγία ἐν Χαλκηδόνι σύνοδος ἐξέθετο, ȣ̓κ αἰνίζȣσά τι περὶ τὴν ὀρθόδοξον πίςιν, ἀλλὰ διὰ πάντων ἀκολȣθȣ̃σα τῇ ὁμολογίᾳ τῆς πίςεως, ἣν ὁ κύριος διὰ τῶν ἁγίων ἀποςόλων ἐδωρήσατο, ϗ οἱ

inficiantur Deiparam esse: sancti vero Patres in Chalcedonensi Concilio congregati, sanctissimam Mariam Deiparam confessi sunt. Impius Theodorus, atque unonyma Epistola duas admittentes personas, unicam tamen personam per habitualem unionem profiteri se simulant: synodus autem duplicis naturae hypostaticam esse unionem adfirmans, unicam personam praedicat, sive potius unicam subsistentiam Christi Vnigeniti Verbi Dei. Rursus ea Epistola priorem Ephesinam synodum, ac sanctum Cyrillum damnat, cuius etiam Capitula impia vocat, Nestorium autem, & Theodorum vindicat, ac laudat: Chalcedonensis vero synodus in omnibus Ephesinam priorem synodum sequitur, Cyrillum Patris, Doctorisque titulis ornat, synodicamque illius Epistolam, cui duodecim ea subnexa sunt Capitula, confirmat, Nestorium damnat, atque ad haec Iudaicum symbolum a Theodoro consarcinatum, quod olim etiam in prima Ephesina synodo damnatum fuerat, & post ea, quae superius recensuimus in eadem sancta Chalcedonensi synodo prolatum fuerat, similiter exsecratur, atque cum auctore suo anathematizat.

Haec itaque definitionibus sanctae Chalcedonensis synodi constituta sunt; nec obscurum quidpiam prolocuta est circa fidem synodus, verum ubique, & in omnibus eam sectata est confessionem Fidei, a Domino benigne concess-

οἱ ἅγιοι ἀπόστολοι ἐκήρυξαν, ϗ οἱ τριακόσιοι δέκα, ϗ ὀκτὼ ἅγιοι πατέρες παραδεδώκασι τῇ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίᾳ, ϗ οἱ ἑκατὸν πεντήκοντα πατέρες ἐβεβαίωσαν, σαφηνίσαντες τὰ περὶ τῆς θεότητος τοῦ ἁγίου πνεύματος. Ταύτῃ δὲ καὶ οἱ ἐν Ἐφέσῳ τὸ πρώην συναχθέντες ἅγιοι πατέρες ἠκολούθησαν· ἡ δὲ ἐν Χαλκηδόνι ἁγία σύνοδος, καὶ ἀνεθεμάτισε τοὺς ἕτερον σύμβολον, ἢ ἔκθεσιν πίστεως παραδιδόντας, παρὰ τὸ ὑπὸ τῶν τριακοσίων δέκα, καὶ ὀκτὼ ἁγίων πατέρων παραδοθέν.

Οὕτω τοίνυν τῆς ἀληθείας ἐχούσης, ὀψὲ γοῦν κατανοήσατε, τίς ὀρθῶς τὴν ἁγίαν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον ἐκδικεῖ; πότερον ὁ δεικνύων, ὅτι τοῖς εἰρημένοις ἁγίοις πατράσιν ἀκολουθήσασα πάντα ὀρθῶς ἐξέθετο, ἢ ὁ τοὺς ἀσεβεῖς τῶν αἱρετικῶν λόγους προσάπτειν σπουδάζων αὐτῇ; Τοὺς γὰρ καθαρᾷ συνειδήσει, καὶ ὀρθῷ σκοπῷ δεχομένους τὴν ἐν Ἐφέσῳ πρώτην σύνοδον, ϗ τοὺς ἁγίους πατέρας Καιλεστῖνον, Κύριλλον, ϗ Λέοντα, ϗ τὸν ὅρον τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου, ἀδύνατόν ἐστι δέχεσθαι μετὰ τούτων καὶ τὴν πρὸς Μάριν μυσαρὰν ἐπιστολὴν, τὴν κατὰ πάντα τούτοις ἐναντιουμένην. Τίς γὰρ τοὺς διδασκάλους τῆς ἐκκλησίας, ϗ τοὺς τὰ ἐναντία διδάσκοντας, ἢ τοὺς ὀρθοδόξους, ϗ τοὺς αἱρετικοὺς, ἢ τοὺς καταδικάσαντας, ϗ τοὺς κατακριθέντας ὁμοῦ δύναται δέξασθαι; Ἵνα δὲ τελειότερον τὰ διὰ

Ἴβαν

cessam per Apostolos suos, quam sancti praedicarunt Apostoli, quam sancti trecenti octodecim Patres Dei Ecclesiae tradiderunt, quam centum, & quinquaginta Patres itidem de Spiritus Sancti divinitate dogmata declarantes confirmaverunt. Hanc secuti sunt sancti Patres Ephesum convenientes primum: hanc amplexa est sancta Chalcedonis synodus, quae anathemate ferit, quicumque aliud symbolum traderet, sive fidei expositionem, praeter eam, quae ab sanctis tercentis, & octodecim Patribus tradita est.

Quae quum ita se habeant, sero tandem cognoscite, uter rectius sanctam Chalcedonensem tueatur synodum; is ne, qui eam praefatos SS. Patres fideliter secutam, recte universa definiisse contendit; an is, qui ei tribuere nititur impios loquendi modos haereticorum? Fieri namque minime potest, ut qui puras primae Ephesinae synodi sanctiones, catholicasque voces admittunt, quique SS. PP. Caelestinum, Cyrillum, Leonem, ac Chalcedonensis synodi definitionem recipiunt, ii scelestam quoque ad Marim Epistolam, cum iis, quae percensuimus omnino pugnantem, admittant. Quis enim Ecclesiae Magistros, atque contraria docentes, vel orthodoxos simul, atque haereticos, vel condemnatos una cum condemnantibus valeat amplecti? Ceterum, ut plenius ea, quae a Theo-

Ἴβαν, καὶ Θεοδώριτον κεκινημένα γνῶτε, ἀναγκαῖον ἐνομίσαμεν καὶ ταῦτα ὑμῖν φανερῶσαι.

Γινώσκετε τοίνυν, ὅτι κατὰ διαφόρυς καιροὺς διὰ τὴν ἀσέβειαν Θεοδώρου, καὶ Νεςορίυ τὴν τῇ αὐτῇ ἐπιςολῇ περιεχομένην, καὶ διὰ τὰς ὕβρεις τὰς κατὰ τῦ ἐν ἁγίοις Κυρίλλου, καὶ τῶν αὐτοῦ κεφαλαίων λεχθείσας, κατηγορηθέντος Ἴβα παρὰ Θεοδοσίῳ τῷ τῆς εὐσεβοῦς λήξεως βασιλεῖ, καὶ παρὰ Πρόκλῳ τῷ ἐν ἁγίοις ἀρχιεπισκόπῳ Κωνςαντινουπόλεως, καὶ παρὰ διαφόροις Ἀντιοχείας ἀρχιεπισκόποις, τελευταῖον παρὰ τοῦ αὐτοῦ βασιλέως, καὶ Φλαβιανοῦ μετὰ Πρόκλον τὸν ἐν ἁγίοις ἀρχιεπισκόπυ Κωνςαντινυπόλεως γενομένυ, ἀπενεμήθη ἡ κινυμένη δίκη κατὰ τοῦ αὐτοῦ Ἴβα Φωτίῳ ἐπισκόπῳ Τύρυ, καὶ Εὐςαθίῳ ἐπισκόπῳ Βηρυτοῦ· παρ' οἷς περί τε πίςεως κατηγορήθη ὁ αὐτὸς Ἴβας, καὶ περὶ ὕβρεων κατὰ τῦ ἐν ἁγίοις Κυρίλλου γενομένων· ἐκεῖνος δὲ ἀπολογούμενος ἀπεκρίνατο, μηδὲν ὑβριςικὸν μετὰ τὴν ἕνωσιν τὴν γενομένην μεταξὺ τῶν Ἀνατολικῶν, καὶ τοῦ ἐν ἁγίοις Κυρίλλου εἰπεῖν, ἢ γράψαι κατ' αὐτοῦ· ἡ δὲ μυσαρὰ αὕτη ἐπιςολὴ ἡ προκομισθεῖσα παρὰ τῶν κατηγόρων αὐτοῦ δηλοῖ, ὅτι μετὰ τὴν ἕνωσιν γέγραπται.

Δείκνυται τοίνυν Ἴβας ἐκ τῆς οἰκείας καταθέσεως τὴν μνημονευθεῖσαν ἐπιςολὴν ἀπαρνούμενος· ὅθεν οἱ προειρημένοι ἐπίσκοποι ὁρῶντες τὴν ἀσέβειαν τῆς ἐπιςολῆς, εἰ καὶ Ἴβας

οὐχ

doreto, & Iba turbata sunt intelligatis, haec alia quoque vobis exponere operae pretium existimavimus.

Noveritis itaque, quod quum diversis temporibus accusatus esset Ibas apud piissimae recordationis regem Theodosium, ob Nestorianam, Theodorianamque impietatem in sua ea Epistola contentam, ac propter contumelias in sanctum Cyrillum, eiusque Capitula prolatas, & apud Proclum sanctum Constantinopoleos Archiepiscopum, atque apud complures Antiochiae Archiepiscopos; novissime autem ab eodem Rege, ac Flaviano, qui Proclo in Constantinopolitana sede successor suffectus fuit, iudicio adversus eumdem Ibam ferendo Photius Tyri, & Eustathius Beryti Episcopi delecti sunt: a quibus de fide sua reprehensus Ibas, deque iniuriis in sanctum Cyrillum iactatis, quum sibi defensionis daretur locus, negavit quidpiam ab se in sanctum Cyrillum contumeliose dictum, vel scriptum esse, post reconciliationem inter Orientales, sanctumque Cyrillum ipsum constitutam: verum criminosa ea Epistola ab accusatoribus producta, palam eam post reconciliationem, conscriptam fuisse demonstratum est.

Ibas igitur ex suamet eadem depositione memoratam Epistolam omnino repudiasse cognoscitur: quamobrem praelaudati Episcopi impietatem Epistolae considerantes, etiamsi

οὐχ ὡμολόγησε ταύτην ἰδίαν εἶναι, ὅμως ψῆφον ἐξήνεγκαν διὰ πάντων ἐναντίαν τῇ ἀσεβείᾳ τῇ ἐν τῇ αὐτῇ ἐπιςολῇ περιεχομένῃ. Διετύπωσαν γὰρ ὥς τε Ἴβαν ἀναθεματίσαι μὲν Νεςόριον, καὶ τὰ ἀσεβῆ αὐτοῦ δόγματα, ϗ τοὺς ἐκδικοῦντας αὐτὸν, ἅπερ ἡ ἀσεβὴς ἐπιςολὴ ἐξεδίκει· δέξασθαι δὲ ἐπίσης τῶν τριακοσίων δεκαοκτὼ ἁγίων πατέρων, καὶ τὴν ἐν Ἐφέσῳ πρώτην σύνοδον, ὡς ἀπὸ ἁγίου πνεύματος συναχθεῖσαν, καθ' ὁμοιότητα τῶν τριακοσίων δεκαοκτὼ ἁγίων πατέρων· ἣν Ἴνα ἐν Ἐφέσῳ σύνοδον μετ' αὐτοῦ τοῦ ἐν ἁγίοις Κυρίλλου, ϗ τῶν δώδεκα αὐτοῦ κεφαλαίων ἐνυβρίζει ἡ αὐτὴ ἀσεβὴς ἐπιςολή.

Τὰ τοίνυν παρὰ τῶν δικαςῶν κεκριμένα μὴ πληρώσας Ἴβας, τῆς ἐπισκοπῆς καθῃρέθη, ϗ μετὰ ταῦτα συνήχθη ἡ ἐν Χαλκηδόνι ἁγία σύνοδος, ἐν ᾗ ὐδὲ ἐκλήθη Ἴβας, οὐδὲ ὡς ἐπίσκοπος παραγέγονε, Νόννου ἤδη εἰς τόπον αὐτοῦ χειροτονηθέντος, τῦ ϗ κληθέντος ἐν τῇ ἁγίᾳ ἐν Χαλκηδόνι συνόδῳ. Ἀλλὰ μετὰ τὸν ὅρον τὸν περὶ τῆς πίςεως δεδομένον, εἰσελθὼν ὁ μνημονευθεὶς Ἴβας, ᾔτησε τὴν περὶ αὐτοῦ ὑπόθεσιν ζητηθῆναι, δι' ἣν τῆς ἐπισκοπῆς καθῃρέθη, ϗ προεκόμισε τὴν προειρημένην ψῆφον Φωτίου, ϗ Εὐςαθίυ· ἧς ἀναγνωσθείσης, εἰσελθόντες ϗ οἱ τούτου κατήγοροι, προεκόμισαν τὰ ἐν Τύρῳ πεπραγμένα, ἐν οἷς περιείχετο ἡ αὐτὴ ἀσεβὴς ἐπιςολή· ἧς ἀναγνωσθείσης, εἰδὼς Ἴβας, ὡς εἰ ὁμολογήσῃ ταύ-

Ibas eam ab se editam esse minime consiteretur, tamen par per omnia suffragium protulere adversus impietatem, quam Epistola complectebatur. Censuerunt quippe ab Iba anathematizari Nestorium cum impiis dogmatibus suis, quae in iniqua Epistola colligebantur; excipi autem trecentorum, atque octodecim Patrum fidem oportere, prioremque Ephesinam synodum, ceu in Spiritu Sancto congregatam, eodem modo, atque eam, quae ex trecentis iisdem, atque octodecim sanctis Patribus constitit; quam Ephesinam synodum, una cum sancto Cyrillo, duodecimque Capitulis eius ea impia Epistola contumeliis lacessebat.

Quum porro ab Iba minime perficerentur ea, quae fuerant ab Iudicibus constituta, ipse ab Episcopatu deiectus est, atque interea sancta Chalcedonensis synodus coacta, ad quam neque vocatus est Ibas, neque ut Episcopus interfuit, Nonno iam in eius locum per manuum impositionem subrogato, qui etiam ad sanctam eamdem Chalcedonis synodum advocatus fuerat. Perfectis autem iis, quae circa Fidem constituenda fuerant, adveniens Ibas postulavit, de substitutione sibi facta caussam agitari, qua ab Episcopatu deiiciebatur, praefatumque Photii Eustathiique suffragium in medium protulit; quod quum legeretur, advenientes pariter accusatores eius, acta Tyri produxerunt, in quibus etiam impia ea Epi-

ταύτην ἰδίαν εἶναι, διὰ τὴν ἀσέβειαν αὐτῆς κατεδικάζετο, ἐγκόψας τὴν τῶν πεπραγμένων ἀνάγνωσιν, οὕτως εἶπε „ Κελεύσατε ἀναγνῶναι τὰ γράμματα τῶν κληρικῶν Ἐδέσης, ἵνα ἐξ αὐτῶν μάθητε, ὅτι ἀλλότριός εἰμι τῶν ἐπαχθέντων μοι. „ Καὶ ἀναγνωσθέντων αὐτῶν, κατανοήσαντες οἱ ἐπίσκοποι τὴν ψῆφον Φωτίου ϗ Εὐςαθίου, καὶ τὴν κατὰ Ἴβα γενομένην κατηγορίαν, ἀπήτησαν αὐτὸν τὰ παρὰ Φωτίου, καὶ Εὐςαθίου κεκριμένα πληρῶσαι, καὶ δέξασθαι τὸν ὅρον, ὃν ἡ αὐτὴ ἁγία σύνοδος ἐξεφώνησε, καὶ ὑπογράψαι ἐν αὐτῷ· δι᾽ οὗ καὶ τὴν πρώτην ἐν Ἐφέσῳ σύνοδον, ϗ τὸν ἐν ἁγίοις Κύριλλον, ϗ τὴν αὐτοῦ διδασκαλίαν ἐδέξατο· ἅπερ ἅπαντα, ὡς εἰρήκαμεν, ἡ μυσαρὰ ἐκείνη ἐνυβρίζει ἐπιςολή· δι᾽ ὧν ἀποδείκνυται πάντα ταῦτα τὴν ἁγίαν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον ἐπὶ κατακρίσει, καὶ ἀνατροπῇ τῆς ἀσεβοῦς ἐκείνης ἐπιςολῆς Ἴβαν παρασκευᾶσαι ποιῆσαι. Θαυμάζομεν τοίνυν ὑμᾶς, ὅτι τὴν μυσαρὰν ἐκείνην ἐπιςολὴν ἐκδικεῖτε, ἣν οὐδὲ αὐτὸς Ἴβας ἢ ἐν Τύρῳ, ἢ καὶ μετὰ ταῦτα ἐν τῇ ἁγίᾳ κατὰ Χαλκηδόνα συνόδῳ ἐτόλμησεν ἰδίαν εἰπεῖν, ἢ ἐκδικῆσαι, ἀλλὰ καὶ τοῖς γράμμασι τῶν κληρικῶν Ἐδέσης, καὶ τῇ ψήφῳ Φωτίου καὶ Εὐςαθίου ἐχρήσατο πρὸς τὸ ἀποφυγεῖν τὴν περὶ τῆς ἀσεβοῦς ἐπιςολῆς κατ᾽ αὐτοῦ γενομένην κατηγορίαν.

ſtola continebatur. Hac legi ſimiliter coepta, cognoſcens Ibas ob eius impietatem condemnandum ſe omnino fore, ſi ſuam eſſe fateretur, actorum interpellans lectionem, ſic locutus eſt „ Clericorum Edeſſenorum litteras legi iubete, ut, quam alienus ab iis ſim, quorum inſimulor, cognoſcatis. „ Quum hae pariter lectae eſſent, conſiderantes Epiſcopi Photii, Euſtathiique ſuffragium, atque inſtitutam adverſus Ibam accuſationem, conſtituere rurſus ab ipſo impleri oportere, quae Photius, atque Euſtathius iudicaverant, ac ſuſcipi definitionem, quam ipſa ſancta ſynodus conclamavit, ipſique ſubſcribi; qua quidem definitione, & primam Ephesinam ſynodum, & ſanctum Cyrillum complexa fuerat, eiuſque doctrinam: quae omnia, ut animadvertimus, in nefaria ea Epiſtola ludibriis contemnebantur. His autem manifeſte docemur, ſanctam ipſam Chalcedonenſem ſynodum diſpoſuiſſe, ut ea omnia ab Iba fierent, ad impiae ſaepius memoratae Epiſtolae everſionem, atque condemnationem. Miramur igitur vos adhuc iniquae ei Epiſtolae patrocinari, quam neque Ibas ipſe, vel Tyri, vel poſt ea, quae ibi acta ſunt, in ſancta Chalcedonenſi ſynodo ſuam auſus eſt appellare, neque ſuſtinere; quin potius Cleri Edeſſeni litteris, Photiique, atque Euſtathii ſuffragio uſus eſt, ut inſtitutam adverſum ſe, ob impiam illam Epiſtolam, declinaret accuſationem,

Ad

Πρὸς δὲ τοῖς ἄλλοις ἅπασι τοῖς κακῶς παρ᾽ ὑμῶν ἑρμηνευθεῖσι, καὶ τὴν Εὐνομίου διαλαλιὰν τὴν περὶ Ἴβα γενομένην πρὸς ψευδῆ ἔννοιαν μετηγάγετε, διαβεβαιώμενοι τὴν διαλαλιὰν Εὐνομίου ὑπὲρ τῆς ἀσεβοῦς ἐπιςολῆς γεγενῆσθαι. Λέγεται γὰρ περιέχειν τὴν αὐτὴν διαλαλιὰν, ὅτι ἐν τοῖς ἀνωτέροις τῆς ἐπιςολῆς ὑβρίσας Ἴβας τὸν ἐν ἁγίοις Κύριλλον, ἐν τοῖς τελευταίοις ἑαυτὸν ἐπηνορθώσατο· ὁπότε δῆλόν ἐςι τὴν Εὐνομίου διαλαλιὰν, οὐ περὶ τῆς ἀσεβοῦς ἐκείνης ἐπιςολῆς, ἀλλὰ περὶ τῆς καταθέσεως Ἴβα τῆς ἐν Τύρῳ γενομένης παρὰ Φωτίῳ, καὶ Εὐςαθίῳ εἰρῆσθαι. Ἐν γὰρ τοῖς παρ᾽ αὐτοῖς πεπραγμένοις φανερῶς Ἴβας ὡμολόγησεν, ὡς καὶ ἀνωτέρω εἰρήκαμεν, πρὸ τούτου μὲν μετὰ τῶν ἄλλων Ἀνατολικῶν ἐπισκόπων ὑβρίσαι τὸν ἐν ἁγίοις Κύριλλον, ὅτε μεταξὺ αὐτῶν διχόνοια ἦν· μετὰ δὲ τὴν ἕνωσιν τὴν μεταξὺ αὐτῶν γενομένην, μηδὲν ὑβριςικὸν εἰπεῖν κατὰ τοῦ ἐν ἁγίοις Κυρίλλου· ἐξ ἧς ὁμολογίας εὑρίσκων Εὐνόμιος Ἴβαν, πρῶτον μὲν ὑβρίσαντα τὸν ἐν ἁγίοις Κύριλλον, μετὰ ταῦτα δὲ ἀπολογούμενον, καὶ λέγοντα, ὅτι μετὰ τὴν ἕνωσιν οὐδὲν ὑβριςικὸν κατὰ τοῦ ἐν ἁγίοις εἶπε Κυρίλλου, τὴν μνημονευθεῖσαν ἐποίησε διαλαλιάν. Ὅτι δὲ ἡ προειρημένη ἀσεβὴς ἐπιςολὴ, ἡ λεγομένη Ἴβα, πάσης ἀσεβείας, καὶ τῶν κατὰ Κυρίλλου ὕβρεων ἀπὸ ἀρχῆς ἕως τέλους πεπλήρωται, οὐδενὶ ἀμφιβάλλεται· ἀλλ᾽

οὐδὲ

Ad cetera porro omnia pessime a vobis exposita adiecistis etiam, ut Eunomii divulgationem de Iba factam mendaci intelligentia perverteretis, adfirmantes eam Eunomii divulgationem super impia ea Epistola institutam esse. Fertur enim haec in ipsa contineri: quod quum in priore Epistolae parte Ibas sanctum Cyrillum iniuriis proscidisset, circa finem tamen se ipsum corrigendo emendaverit: quum tamen manifestum sit Eunomii eam declamationem minime ad impiam eam Epistolam pertinere, sed de subrogatione, quae Tyri Ibae facta fuerat per Photium, & Eustathium, in ea sermonem institui. In actis enim apud ipsos manifeste fassus est Ibas, quemadmodum etiam superius indicavimus, se ante haec cum reliquis Orientis Episcopis sanctum Cyrillum iniuriis adfecisse, quum scilicet ipsorum eiusque dispar esset sententia: post autem, unione inter ipsos perfecta, nihil omnino ab se iniuriosum in sanctum Cyrillum fuiße prolatum; ex qua Ibae confessione, Eunomius Ibam primum in sanctum Cyrillum iniurias congerentem reperiens, post autem resipiscentem, aientemque abs se nihil omnino, post constitutam unionem, adversus sanctum Cyrillum fuisse prolatum, memoratam perfecit declamationem. Nemini porro dubium esse potest, indicatam impiam Epistolam, Ibae tributam, ab initio ad extremum omni

ini-

ὐδὲ ἔχει λόγον τὸ πιςεῦσαι, ὅτι Εὐνόμιος τὰ πρῶτα μὲν διέβαλε τῆς ἐπιςολῆς, ὡς κακὰ, τὰ τελευταῖα δὲ χείρονα ὄντα ἐπήνεσεν. Οὐδεὶς γὰρ εὐφρονῶν ἀποδέχεται τὸν ἐπὶ ἑνὸς, καὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος ὁμοῦ τὸν αὐτὸν ἐπαινοῦντα καὶ ψέγοντα. Εἴ τις τοίνυν τὴν Εὐνομίου διαλαλιὰν τολμήσῃ λέγειν μὴ τῇ Ι″βα καταθέσει τῇ ἐν Τύρῳ γενομένῃ, ἀλλὰ τῷ ὕφει συνᾴδειν τῆς μνημονευθείσης ἀσεβοῦς ἐπιςολῆς, τὴν τῆς ἀληθείας ἀκολουθίαν ὐ φυλάττει, ἀλλ' ὡς αἱρετικὸς ὕβριν τοῖς πατράσι προσάπτειν σπουδάζει.

Καὶ εἰς τοῦτο δὲ ἐθαυμάσαμεν, ὅτι γράψαι ὑπεμείνατε, τὰ κεφάλαια μὲν τοῦ ἐν ἁγίοις Κυρίλλου σκοτεινὰ εἶναι· τὴν δὲ ἀσεβῆ ἐπιςολὴν, ὡς τοῦ ἁγίου πνεύματος μεσάζοντος ἀποδεχθεῖσαν ἐπῃνέσατε· καὶ φανερόν ἐςιν, ὅτι ταῦτα τὰ ῥήματα ὐκ ἐξ ἁγίου πνεύματος, ἀλλ' ἐξ ἐνεργείας τοῦ πονηροῦ πνεύματος προηγάγετε, ὅτι τοὺς μὲν πατέρας, καὶ διδασκάλους τῆς ἐκκλησίας σκοτεινοὺς ἐκαλέσατε, τὴν δὲ κακοδοξίαν τῆς ἐπιςολῆς μετὰ βλασφημίας ἐπῃνέσατε· ὅθεν καλῶς ἁρμόζει καὶ ὑμῖν, καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς τὰ παραπλήσια ὑμῖν περὶ τῶν ἁγίων πατέρων φρονῦσι, τὸ παρὰ τοῦ ἁγίου Πέτρου τοῦ ἀποςόλου ῥηθὲν περὶ τῶν κακῶς νοούντων τὰς ἐπιςολὰς τοῦ ἁγίου Παύλου „ ὅτι ταῦτα οἱ ἀμα-

iniquitate, atque in sanctum Cyrillum contumelia scatere; neque caussae quidquam est, ut credatur, Eunomium priores Epistolae partes, tamquam pravas traduxisse, reliquas vero, quae peiores sunt, laudibus efferre voluisse. Nemo enim cordatus probat eum, qui unius eiusdemque, ac similis rei simul laudator sit, idemque vituperator. Quisquis igitur Eunomii declamationem non ad Ibae subrogationem Tyri factam, verum ad impiae memoratae Epistolae contextum pertinere, quisquis, inquam, id dicere audet, is minime veritati obsequitur, verum, veluti haereticus, Patribus iniuriam adferre nititur.

Atque id etiam mirati sumus, quod scribere veriti minime sitis, sancti Cyrilli Capita obscura esse; eamque impiam Epistolam, tamquam Spiritu Sancto adflante clarescentem laudaveritis. Manifestum est siquidem, verba haec non Spiritus Sancti virtute, sed maligni spiritus impetu a vobis esse prolata, quum Patres, Ecclesiaeque magistros obscuritatis redargueritis, Epistolae autem illius malitiam, blasphemiasque laudibus extuleritis. Quamobrem recte convenit vobis, ceterisque omnibus similia de sanctis Ecclesiae Patribus sentientibus, illud a Petro Apostolo de iis dictum, qui Epistolas sancti Paulli perverse intelligebant „ Quod has indocti, atque instabiles depravant, ut & ceteras scripturas, ad suam ipsorum

rum

ἀμαθεῖς, καὶ ἀςήρικτοι ςρεβλοῦσιν, ὡς ϗ τὰς λοιπὰς γραφὰς, πρὸς τὴν ἰδίαν αὐτῶν ἀπώλειαν. „ Οὕτω τοίνυν ϗ ὑμῖν κακῶς νοῦσι σκοτεινὰ εἶναι δοκεῖ τὰ παρὰ τῶν τῆς ἐκκλησίας διδασκάλων, καὶ τῶν θείων γραφῶν ἐκτεθειμένα. Καὶ ταῦτα μὲν τὰ περὶ Ἴβα, καὶ τῆς ἀσεβοῦς ἐκείνης ἐπιςολῆς ὅτω παρακολυθήσαντα ἔν τισι βιβλίοις εὑρίσκονται.

Εἰδέναι δὲ ὑμᾶς χρὴ, ὅτι τὰ πεπραγμένα, ἐν οἷς ἡ ἀσεβὴς ἐκείνη ἐπιςολὴ περιέχεται, ὐχ ἰσοτέτακται τοῖς αὐθεντικοῖς, οἷς οἱ ἐπίσκοποι ὑπέγραψαν, ὧν καὶ τὰ ἰσότυπα αὐθεντικὰ, ἔν τε τῇ ἁγιωτάτῃ ἐκκλησίᾳ Ῥώμης, ϗ ἐν τῇ Κωνςαντινουπόλει, ϗ ἐν τῷ θείῳ ἡμῶν παλατίῳ παραδέδωκασιν. Ἐπεὶ τοίνυν δείκνυται πανταχόθεν πάσης ἀσεβείας πεπληρωμένη ἡ αὐτὴ ἀσεβὴς ἐπιςολὴ, ϗ ἐναντία οὖσα τοῖς ὁρισθεῖσιν ὑπὸ τῆς ἁγίας ἐν Χαλκηδόνι συνόδου, οἱ ταύτην λέγοντες δεδέχθαι ὑπὸ τῆς ἁγίας ἐν Χαλκηδόνι συνόδου, ὐ μόνον τὴν οἰκείαν κακοδοξίαν σπυδάζουσιν ἐκδικεῖν, ἀλλὰ καὶ ὕβριν τῇ αὐτῇ ἁγίᾳ συνόδῳ προσάπτειν. Τὰ γὰρ δεχθέντα, καὶ βεβαιωθέντα παρὰ τῆς μνημονευθείσης ἁγίας συνόδου, ὀνομαςὶ ἐν τῷ παρ' αὐτῆς δεδομένῳ περὶ τῆς πίςεως ὅρῳ περιέχεται.

Γινώσκειν δὲ ὑμᾶς βουλόμεθα, ὅτι καὶ Θεοδώριτος, ἐπειδὴ κατὰ τῶν δώδεκα κεφαλαίων τοῦ ἐν ἁγίοις Κυρίλλου ἔγραψε, Νεςό-

rum perditionem. „ Sic itaque vobis etiam prave intelligentibus ea, quae ab Ecclesiae magistris tradita sunt, atque ex divinis litteris hausta, obscura esse videntur. Atque haec quidem de Iba, atque impia illa Epistola in aliquibus libris perscrutata reperiuntur.

Namque operae pretium est, ut sciatis, acta ea, in quibus impia illa continetur Epistola, minime complecti in authenticis iis, quibus Episcopi subscripserunt, quorum authentica exemplaria in sanctissima Romana Ecclesia, & in Constantinopolitica, atque etiam in sacro nostro Palatio servata sunt. Quoniam igitur undique manifestum est, impiam eam Epistolam omni iniquitate refertam esse, sanctisque sacrae Chalcedonensis synodi definitionibus adversari, reliquum est, ut qui dixerint ipsam in sancta Chalcedonensi synodo contineri, ii non modo propriam tutari malitiam omni conatu eniti censeantur, verum insignem quoque sancto Concilio faciant iniuriam. Quaecumque enim approbata, atque confirmata a memorata sancta synodo sunt, ea omnia nominatim in fidei definitione ab ipsa tradita continentur.

Volumus autem vobis simul constare, Theodoretum quoque, postquam adversus duodecim sancti Cyrilli Capita calamum perstrinxisset,

Ne-

ςόριον, καὶ τὴν αὐτοῦ κακοδοξίαν ἐκδικῶν, μετὰ τὸν ὅρον τῆς ἐν Χαλκηδόνι ἁγίας συνόδου συνωθήθη, πρῶτον μὲν ἀναθεματίσαι Νεςόριον, καὶ τὴν ἀσέβειαν τὴν αὐτοῦ, καὶ ὁμολογῆσαι θεοτόκον τὴν ἁγίαν ἔνδοξον ἀεὶ παρθένον Μαρίαν, καὶ οὕτως ἐδέχθη. Ὅθεν καὶ Ἴβας, ϗ Θεοδώριτος οὐχ ὡς διδάσκαλοι, καὶ πατέρες, ἀλλ' ὡς μετανοοῦντες, καὶ ἀναθεματίζοντες τὴν κακοδοξίαν, ὑπὲρ ἧς κατηγορήθησαν, ϗ δεξάμενοι τὸν ὅρον τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου, ϗ ὑπογράψαντες ἐν αὐτῷ, ἐδέχθησαν· ἐπειδὴ ἔθος ἐςὶν ἐν τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ ἅπαντας τοὺς αἱρετικοὺς τῆς οἰκείας πλάνης ἀναχωροῦντας, ϗ πρὸς τὴν ὀρθόδοξον ἐπανιόντας πίςιν, δεχθῆναι εἰς κοινωνίαν, οὐ μὴν ὡς διδασκάλους τοῖς πατράσι συναριθμεῖσθαι. Ὅθεν καὶ τοὺς ἄλλους Ἀνατολικοὺς ἐπισκόπους, οἵ τινες Νεςόριον ἐκδικοῦντες ἄντειπον τῇ πρώτῃ ἐν Ἐφέσῳ συνόδῳ, καὶ τῷ ἐν ἁγίοις Κυρίλλῳ, ἐπειδὴ μετὰ ταῦτα Νεςόριον, καὶ τὴν κακοδοξίαν ἀνεθεμάτισαν τὴν αὐτοῦ, ἐδέξατο ὁ κατὰ Ῥώμην ἀποςολικὸς θρόνος, καὶ ὁ ἐν ἁγίοις Κύριλλος, καὶ διατοῦτο ϗ ἡ ἁγία τοῦ Θεοῦ ἐκκλησία δέχεται αὐτούς.

Καὶ τοῦτο δὲ ὑμᾶς εἰδέναι βουλόμεθα, ὅτι οὐ μόνον Ἴβας, καὶ Θεοδώριτος διὰ τὸ ἀντειπεῖν τοῖς δώδεκα κεφαλαίοις τοῦ ἐν ἁγίοις Κυρίλλου ἐξεβλήθησαν τῆς ἐπισκοπῆς, ἀλλὰ καὶ Δόμνος ὁ Ἀντιοχείας ἀρχιεπίσκοπος διατοῦτο κατεδικάσθη, ὡς γράψας ὀφείλειν μόνον σιωπηθῆναι τὰ αὐτὰ δώδεκα κεφάλαια·

ὧν

Nestorium, eiusque pravitatem defendens, post sanctae synodi definitionem id habuisse in mandatis, primo quidem ut anathematizaret Nestorium, sanctamque, & gloriosam semper Virginem Mariam Deiparam confiteretur, & idipsum exsequutus est. Quare Ibas pariter, atque Theodoretus, non veluti Magistri, aut Patres, sed ut poenitentes, & perniciosas sententias detestantes, de quibus fuerant accusati, atque definitionem Chalcedonensis synodi amplexi, ipsique subscribentes, in ea recepti sunt; quum in Ecclesia Catholica sit in more positum, haereticos, qui proprium exsecrentur errorem, ad orthodoxamque fidem revertantur, suscipi in communionem, non autem veluti Magistros Patribus connumerari. Itaque alios etiam Orientales Episcopos, quorum quidam a Nestorii partibus stantes, priori Ephesinae synodo sanctoque Cyrillo contradixerant, quum postea anathema dixissent Nestorio, perversaeque ipsius sententiae, Apostolica Romana Sedes, sanctiusque Cyrillus in communionem receperunt, atque propterea ab sancta Dei Ecclesia suscepti intelliguntur.

Id autem a vobis etiam animadverti cupimus, non Ibam tantum, & Theodoretum ob oppugnata duodecim ea sancti Cyrilli Capita fuisse ab Episcopatu deiectos, verum Domnum quoque Antiochensem Archiepiscopum condemnationis subiisse iudicium, propterea quod scripsisset expedire, ut duodecim ea Capita silen-

tio

ἥν τινα κατάκρισιν κατὰ Δόμνου γενομένην, καὶ μετὰ θάνατον αὐτοῦ ἡ ἐν Χαλκηδόνι σύνοδος ἐδέξατό τε καὶ ἐβεβαίωσεν. Ὅτι δὲ τῦτο ἀληθές ἐςι, καὶ αὐτὸς Θεοδώριτος πρὸς Ἰωάννην τὸν Γερμανικίας ἐπίσκοπον μαρτυρεῖ γράφων οὕτω „ Τί δήποτε καὶ προφανῶς ψεύδονται, καί φασὶ μηδεμίαν γεγενῆσθαι περὶ δόγμα καινοτομίαν; διὰ ποίυς φόνους, καὶ γοητείας ἐξηλάθην ἐγώ; ὁ δεῖνα τίνας μοιχείας ἐτόλμησε; ποίους ὁ δεῖνα διώρυξε τάφυς; δῆλόν ἐςι καὶ τοῖς βαρβάροις, παρακαλῶ, ὡς δογμάτων χάριν κἀμὲ, καὶ τοὺς ἄλλυς ἐξήλασαν. Καὶ γὰρ τὸν κύριον Δόμνον, ὡς τὰ κεφάλαια μὴ δεξάμενον καθεῖλαν οἱ βέλτιςοι, πανεύφημα ταῦτα καλέσαντες, καὶ ἐμμένειν τούτοις ὁμολογήσαντες. Ἐγὼ γὰρ αὐτῶν τὰς καταθέσεις ἀνέγνων· ἐμὲ δὲ ὡς τῆς αἱρέσεως ἔξαρχον ἀπεκήρυξαν. „ Ἐκ τούτων τοίνυν δείκνυται, ὅτι διὰ τὰ κεφάλαια τοῦ ἐν ἁγίοις Κυρίλλου τὰ κατὰ Νεςορίου προτεθέντα, καὶ Δόμνος, καὶ αὐτὸς Θεοδώριτος, καὶ Ἴβας, ϗ ἄλλοι τινὲς ἐξεβλήθησαν· καὶ Θεοδώριτον μὲν, καὶ Ἴβαν μεταμεληθέντας, ϗ δεξαμένους τὰ μνημονευθέντα κεφάλαια, ϛ τὰ ἄλλα, δι' ἃ ἐξεβλήθησαν, ἡ ἁγία σύνοδος ἡ ἐν Χαλκηδόνι ἐδέξατο· οἱ ἄλλοι δὲ οἱ μὴ μεταμεληθέντες ὐκ ἐδέχθησαν· ἡ δὲ Δόμνου κατάκρισις, καὶ μετὰ θάνατον αὐτοῦ ἐβεβαιώθη.

Ἐπει-

tio premerentur; quod iudicium in Domnum institutum, synodus Chalcedonensis, eo quoque e vivis sublato, probavit, atque confirmavit. Haec porro verissima esse, atque ita, quemadmodum a nobis exposita sunt, se habere, ipsemet Theodoretus testatur in Epistola ad Ioannem Germaniciae Episcopum haec scribens „ Quid autem etiam aperte mentiuntur, ac dicunt, nullam doctrinae factam esse innovationem? propter quas caedes igitur, sive praestigia expulsus ego sum? quaenam adulteria perpetravit quispiam? quaenam quis sepulcra perfodit? sed notum ipsis quoque barbaris est, atque perspicuum, me, ceterosque dogmatum caussa fuisse deiectos. Enimvero dominum Domnum, tamquam Capitula non admittentem deposuerunt, ea omni laude digna optimi illi vocantes, seque in his adquiescere profitentes. Me autem, qui ipsorum constitutiones legerem, ut haereseos principem abdicarunt. „ Ex quibus aperte colligitur ob sancti Cyrilli Capita adversus Nestorium proposita, & Domnum, & Theodoretum ipsum, & Ibam, & nonnullos praeterea deturbatos sedibus suis fuisse; ac Theodoretum quidem, & Ibam resipiscentes, atque memorata Capitula probantes, ac reliqua omnia, quorum caussa suis pulsi sedibus fuerant, a sancta Chalcedonensi synodo fuisse receptos: minime vero eos, qui non resipuerant: Domni vero condemnationem etiam post mortem eius fuisse confirmatam.

Ἐπειδὴ δὲ ἐγράψατε, ὅτι τὰς Θεοδώρου βλασφημίας τὰς παρ' ἡμῶν πεμφθείσας ὑμῖν ἀναθεματίζετε, εἴ τινος ἂν ὦσιν, αὐτὸν δὲ Θεόδωρον ἠμφεβάλετε ἀναθεματίσαι διὰ τὸ ἤδη προτελευτῆσαι αὐτὸν ἐν τῇ κοινωνίᾳ, ὡς λέγεται, τῶν ἐκκλησιῶν, γινώσκετε, ὅτι οἱ λέγοντες μὴ ἐξὸν εἶναι Θεόδωρον ἀναθεματίζεσθαι, ἀλλὰ τοῖς ἐπισκόποις συναριθμεῖσθαι, ἐπειδὴ ἐν τῇ κοινωνίᾳ, καθὼς εἰρήκατε, τῆς ἐκκλησίας ἐτελεύτησεν, ὀφείλουσι καὶ Ἰούδαν τοῖς ἀποςόλοις συναριθμεῖν τὸν, ὡς ἐνόμισε, λαθόντα τὸν γινώσκοντα τὰ κρυπτὰ τῶν ἀνθρώπων Θεὸν, ϗ μετὰ τῶν ἄλλων μαθητῶν κοινωνίαν δεξάμενον ἀπ' αὐτοῦ· ὅσον γὰρ ἧκεν εἰς τοὺς ταῦτα λέγοντας, μέμψεως εἰσὶν ἄξιοι καὶ οἱ ἀπόςολοι οἱ μετὰ τὸν αὐτοῦ θάνατον ψῆφον κατ' αὐτοῦ προαγάγοντες, κατακρίναντες αὐτὸν, καὶ εἰς τόπον αὐτοῦ ἄλλον ἀντεισαγάγοντες. Καὶ πάλιν ἐπειδὴ ἐν τοῖς ἁγίοις εὐαγγελίοις τὸ ὄνομα αὐτοῦ μεταξὺ τῶν ἄλλων ἀποςόλων ἀναγινώσκεται, μὴ ἄρα ἐκ τούτου ἢ ὡς ἀπόςολος δέχεται, ἢ τῆς κατακρίσεως τῦ ἀναθέματος ὤφειλεν ἐλευθερωθῆναι. Κατανοεῖτε τοίνυν, ὅτι ἐκεῖνος τελευτᾷ ἐν τῇ κοινωνίᾳ τῶν ἐκκλησιῶν, ὁ τὴν ὀρθόδοξον πίςιν μέχρι πέρατος τῆς οἰκείας ζωῆς φυλάξας.

Καὶ γὰρ εἰ ϗ Μανιχαῖος, ἢ Ἀρειανὸς, ἢ Νεςοριανὸς, ἢ Εὐτυχιανιςὴς, ἢ ἄλλος οἷος ἂν αἱρετικὸς, ἢ Ἑλληνικῇ μανίᾳ κρατούμενος λάθη

Quum autem scripseritis pariter exsecrari vos eas Theodori blasphemias, quas ad vos ipsi transmisimus, cuiuscumque illae sint; Theodoro porro anathema dicere dubitetis, quod iam ipse sit in Ecclesiarum, ut dicitur, communione praemortuus: scitote eum, qui dixerit minime Theodorum anathematizari licere, sed Episcopis esse adnumerandum ob eam caussam, quod, ut adseruistis, in Ecclesiae communione decesserit, eum pariter & Iudam posse in Apostolorum numerum adsciscere, qui latens, & notus solum perscrutanti humana secreta Deo, fuit ab ipso cum ceteris Discipulis ad communionem admissus; nam iuxta id, quod sentire haec aientes videntur, digni reprehensione sunt Apostoli quoque, qui post mortem eius suffragio adversus ipsum lato, eum condemnaverunt, aliumque in locum eius substituerunt. Praeterea, quum nomen ipsius in sacris Evangeliis legatur inter ceteros Apostolos, non tamen idcirco, vel ut Apostolus recipitur, vel exinde anathematis iudicio potuit liberari. Sic igitur habete, eum in Ecclesiarum communione decedere, qui fidem Catholicam ad mortem usque illibatam custodierit.

Enimvero, si Manichaeus quispiam, vel Arianus, sive Nestorianus, vel Eutychianus, aut alius cuiuscumque generis haereticus, vel

θῃ κοινωνῶν τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ οὕτω τελευτήσῃ, καὶ μετὰ θάνατον ἢ ἐκ τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ, ἢ καθ' ἕτερον τρόπον αἱρετικὸς εἶναι φανῇ· ὅμως οὐκ ἐκ τούτου ἡ ὀρθόδοξος βλάπτεται πίστις, ἢ ἐκεῖνος ἐλευθεροῦται τῆς κατακρίσεως, εἰ ἐν τῇ εἰρήνῃ τῶν ἐκκλησιῶν λέγεται τελευτῆσαι· καὶ γενικῶς οὐδένα τῶν αἱρετικῶν θάνατος ἐκ τῆς περὶ τῆς κακοδοξίας αὐτοῦ κατακρίσεως ἐλευθεροῖ· μᾶλλον μὲν οὖν διατοῦτο καταδικάζει, ὅτι ζῶν οὐ μετεμελήθη.

Ὅτι δὲ οἱ αἱρετικοὶ οἱ ἐν τῇ ζωῇ αὐτῶν μὴ μεταμεληθέντες, καὶ μετὰ θάνατον κατεκρίθησαν, ἐκ πολλῶν δείκνυται· καὶ Εὐνόμιος γὰρ, καὶ Ἀπολινάριος, καὶ Βόνωσος, καὶ ἐν τοῖς ἀρχαιοτέροις χρόνοις Οὐαλεντῖνος, Βασιλείδης, Μαρκίων, καὶ Κήρινθος, καὶ ἄλλοι πολλοὶ ἐν τῇ οἰκείᾳ ζωῇ μὴ ἀναθεματισθέντες, μετὰ θάνατον κατεκρίθησαν, καὶ ὑπὸ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἀναθεματίζονται, ἐπειδὴ ἐν τῇ οἰκείᾳ πλάνῃ ἐτελεύτησαν· ὥσπερ οἱ ἐν τῇ ἰδίᾳ ζωῇ ἀδίκως κατακριθέντες, μετὰ θάνατον ὑπὸ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἀνεκλήθησαν, τουτέστιν Ἰωάννης, καὶ Φλαβιανὸς οἱ ἐν ἁγίοις ἀρχιεπίσκοποι Κωνσταντινουπόλεως· κατὰ γὰρ τὴν ὑμετέραν ἔννοιαν χρὴ τοὺς αἱρετικοὺς ἐν τῇ οἰκείᾳ πλάνῃ τελευτήσαντας ἐλευθεροῦσθαι, τοὺς δὲ ὀρθοδόξους τοὺς ἀδίκως κατακριθέντας, μὴ ἀνακαλεῖσθαι μετὰ

τὸν

Graecorum insania captus, Ecclesiae communicans vixerit, atque hoc modo decesserit; post mortem autem, vel ex scriptis suis, vel alia quavis ratione haereticus fuisse deprehendatur, nihil tamen Catholica fides detrimenti capit, neque ipse propterea a condemnatione liberatur, quod in Ecclesiarum pace dicatur decessisse. Ac revera nequaquam interitus haereticos a condemnationis iudicio, quod perversa eorum commerita est opinatio, liberat; quinimmo potius, vel ob hoc ipsum, quod viventes non resipuerint, iustius condemnantur.

Multis autem id ipsum confirmari potest exemplis, haereticos videlicet, qui dum viverent, ad sanitatem reversi non sunt, post mortem fuisse condemnatos. Eunomius enim, & Apollinarius, & Bonosus, ac superioribus temporibus Valentinus, Basilides, Marcion, & Cerinthus, aliique permulti, qui anathematibus, dum viverent, subiecti non fuerant, post mortem damnati sunt, atque ab Ecclesia Catholica anathematizantur, propterea quod in suis erroribus vita functi sunt; quemadmodum e contra ii, qui iniuste damnationis passi fuerant iudicium, Flavianus videlicet, atque Ioannes, sancti Constantinopoleos Archiepiscopi, post mortem sunt ab ipsa Catholica Ecclesia restituti. Vestro porro iudicio haereticos, qui propriis inhaerentes erroribus decesserint, damnatione liberari opus est: Catha-

τὸν θάνατον· ὅπερ πάσης ἀσεβείας πεπλήρωται.

Ὅτι δὲ ἐκκλησιαςικὴ ἐςὶ παράδοσις τοὺς αἱρετικοὺς καὶ μετὰ θάνατον καταδικάζεσθαι, καὶ ἀναθεματίζεσθαι, φανερὸν μὲν ἐκ τούτων ἐποιήσαμεν· πλὴν ὅμως καὶ ἐκ τῶν διατάξεων τῶν ἁγίων ἀποςόλων τοῦτο δείκνυται· λέγοντες γὰρ προσήκειν ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν τελευτόντων ἐλεημοσύνας παρέχεσθαι, ὕτως ἐπάγουσι „ Ταῦτα δὲ περὶ τῶν εὐσεβῶν λέγομεν· περὶ δὲ τῶν ἀσεβῶν, ἐὰν τὰ τοῦ κόσμου δῷ πένησιν, ὐδὲν ὀνήσει αὐτῶν· ᾧ γὰρ περιόντι ἐναντίον ἦν τὸ θεῖον, δῆλον, ὅτι καὶ μεταςάντι. „ Ὁπότε τοίνυν οἱ ἀπόςολοι περὶ τῶν εὐσεβῶν οὕτω διετύπωσαν, τίς εἴποι χρῆναι μετὰ θάνατον τὺς αἱρετικὺς, ἢ αὐτὸν μάλιςα Θεόδωρον, τῆς κατακρίσεως τῦ ἀναθέματος ἐλευθερῦσθαι, ὅν τινα οἱ ἅγιοι πατέρες, ὡς χείρονα Ἰουδαίων, καὶ Ἑλλήνων, καὶ Σοδομητῶν, κ̀ πάντων τῶν αἱρετικῶν βλασφημήσαντα, τύτοις συνηρίθμηταν, καὶ μετὰ τῆς αὐτῦ ἀσεβείας κατέκριναν;

Ὅτι δὲ καὶ μετὰ θάνατον τοὺς αἱρετικοὺς, ὡς προείπομεν, ἀναθεματίζεσθαι δεῖ, καὶ ὁ ἐν ἁγίοις Αὐγουςῖνος ἐπίσκοπος ἐκ τῆς τῶν Ἀφρῶν χώρας οὕτω λέγει ἐν τῇ ἐπιςολῇ τῇ πρὸς Βονιφάτιον γεγραμμένῃ „ Ὁπότε

licos autem iniuste iudicatos, minime post mortem revocari ad Ecclesiae pacem: quod quanta plenum sit iniquitate, vix dici potest.

Quibus exemplis perspicue ostendimus, Ecclesiae esse traditione sancitum, haereticos post mortem quoque iudicari posse, atque anathematibus condemnari. Ceterum ulterius adhuc idipsum ex Sanctorum Apostolorum Constitutionibus demonstratur validius: quo namque loci constituunt utiles esse pro mortuorum requie eleemosynarum oblationes, sic prosequuntur „ Id autem de piis hominibus dicimus: de impiis enim, etiam si universa mundi substantia pro ipsis pauperibus distribuatur, non eis quidquam proderit: cui enim superstiti divina adversabantur, certum est etiam amoto non esse profutura. „ Apostoli igitur hoc modo circa pios, qui decesserint homines, definientibus, quis statuere audeat, haereticos post mortem, potissimum vero Theodorum ipsum, a condemnatione liberos esse oportere, quem Sancti Patres, veluti Iudaeis, Graecis, atque Sodomitis deterius blasphemantem, ipsis connumerarunt, atque una cum impietate sua condemnaverunt?

Ceterum haereticos post mortem quoque, ut superius constituimus, esse damnandos, sanctus etiam Augustinus Africanae cuiusdam Urbis Episcopus in Epistola ad Bonifacium diserte tradit „ Quamvis, inquit, & si vera es-

τε κἂν ἀληθῆ, ἢ δυνατὸν δειχθῆναι τὰ παρ' αὐτῶν ἀντιτεθέντα Καικιλιανῷ, ϗ ὑμῖν, ϗ ἀποθανόντα ἂν αὐτὸν ἀναθεματίζομεν· ἀλλ' ὅμως τὴν τοῦ Χριςοῦ ἐκκλησίαν, ἥ τις ὐ ταῖς ἐν φιλονείκοις δόξαις μεταβάλλεται, ἀλλὰ ταῖς θείαις μαρτυρίαις βεβαιῦται, δι' οἷον δήποτε ἄνθρωπον καταλειπεῖν ὐκ ὀφείλομεν. „

Καὶ ταῦτα μὲν ὁ ἐν ἁγίοις Αὐγουςῖνος. Ὅμως ὐ μόνον τοὺς εἰς πίςιν ἁμαρτάνοντας μετὰ θάνατον οἱ ἅγιοι πατέρες ἀναθεματίζουσιν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐπισκόπους, τοὺς ἐν τῇ τελευταίᾳ αὐτῶν βουλήσει, ἢ ἐξ ἀδιαθέτου αἱρετικοῖς συγγενέσιν, ἢ ἐξωτικοῖς καταλιμπάνοντας. Τῆς γὰρ ἐν Ἀφρικῇ συνόδου ὀγδοηκοςὸς πρῶτος κανὼν οὕτω λέγει „ Πάλιν ὡρίσθη, εἴ τις ἐπίσκοπος κληρονόμυς ἐξωτικὺς τῆς ἰδίας συγγενείας, ἢ αἱρετικὺς, κἂν ἰδίυς συγγενεῖς, ἢ Ἕλληνας προτιμήσει τῆς ἐκκλησίας, καὶ μετὰ θάνατον ἀναθεματιζέσθω, ϗ τὸ ὄνομα αὐτοῦ μεταξὺ τῶν τοῦ Θεοῦ ἱερέων μὴ ἀναγινωσκέσθω, ϗ ὐδὲ ἐξαιρεῖται τῆς κατακρίσεως, εἰ ἀδιάθετος τελευτήσει· ἐπειδὴ ἔχρην αὐτὸν ἐπίσκοπον γενόμενον μηδαμῶς ἀναβάλεσθαι τὴν τῆς ἰδίας ὐσίας διοίκησιν, ἁρμοδίαν τῷ οἰκείῳ ἐπαγγέλματι. „ Εἰ τοίνυν, καθὼς ὁ ἐκκλησιαςικὸς ὥρισε κανὼν, ὑπὲρ ἰδίας οἱ ἐπίσκοποι περιουσίας μὴ ὀρθῶς διοικηθείσης, καὶ μετὰ θάνατον ἀναθεματίζονται, πόσῳ μᾶλλον ἀναθεματίζεσθαι ὤφειλον οἱ εἰς αὐτὸν τὸν Θεὸν ἁμαρτάνοντες, τῆς ἁγίας γραφῆς

λε-

essent, quae ab eis obiecta sunt Caeciliano, & nobis possent aliquando monstrari, ipsum iam mortuum anathematizaremus: sed tamen Ecclesiam Christi, quae non litigiosis opinionibus fingitur, sed divinis attestationibus comprobatur, propter quemlibet hominem relinquere minime debemus.»

Haec Augustinus. Similiter autem non modo permultos, qui adversus fidem erraverant, mortuos anathematizavit Ecclesia, & sancti Patres, sed Episcopos etiam, qui vel in ultima sua voluntate, vel ab intestato haereticis consanguineis, vel etiam extraneis sua bona reliquissent. Octuagesimus enim primus Africanae synodi Canon haec habet „ Item constitutum est, ut si quis Episcopus haeredes extraneos a consanguinitate sua, vel haereticos etiam consanguineos, aut Paganos Ecclesiae praetulerit, etiam post mortem ei dicatur anathema, & nomen eius inter sacerdotes Dei non computetur; nec excusationi illi locus sit, quod intestatus decesserit, quia utique debuit factus Episcopus, rei suae ordinationem, congruam suae professioni, nequaquam in alind tempus differre. „ Si itaque, quemadmodum Ecclesiastico eo Canone definitum est, post mortem quoque anathemate feriuntur Episcopi ob divitias ipsas haud recte distributas, quanto iustius excommunicationi subiiciendi erunt, qui in Deum ipsum peccaverunt, dicen-

λεγέσης „ Ε'ὰν ἄνθρωπος εἰς ἄνθρωπον ἁμαρτῇ, ϗ προσεύξονται περὶ αὐτῦ· εἰ δὲ εἰς Θεόν τις ἁμαρτῇ, τίς προσεύξεται περὶ αὐτοῦ; „

Α'ποδείξαντες δὲ, ὅτι ἐν τοῖς προλαβοῦσι χρόνοις ὡρίσθη παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων χρῆναι καὶ μετὰ θάνατον ἀναθεματίζεσθαι τοὺς εἴ τε εἰς πίςιν, εἴ τε εἰς κανόνας ἁμαρτήσαντας, ἀναγκαῖον εἶναι συνείδομεν καὶ τὰ ἐν τοῖς ἡμετέροις χρόνοις γενόμενα πᾶσι δῆλα καταςῆσαι, πρὸς ἀναίρεσιν πάσης ἀφορμῆς τῶν τοὺς προφανεῖς αἱρετικοὺς, καὶ τὴν τούτων ἀσέβειαν ἐκδικούντων. Λαυρέντιον γὰρ, καὶ Διόσκορον, τοὺς ἐν διαφόροις χρόνοις τὴν τοῦ ἀποςολικοῦ θρόνου ἱερωσύνην ὑφαρπάσαντας, εἰ καὶ μὴ εἰς πίςιν ἥμαρτον, ἀλλ' οὖν ἐπειδὴ κατὰ περιδρομὴν ἐσπούδασαν τῆς ἐπισκοπῆς ἐπιλαβέσθαι, μετὰ θάνατον ὁ ἀποςολικὸς θρόνος κατέκρινε, καὶ ἀνεθεμάτισεν.

Ε'πειδὴ δὲ καὶ τοῦτο τοῖς ὑμετέροις προστεθήκατε γράμμασιν, ὅτι ἐάν τις τὸν αἱρεσιάρχην ἀναθεματίσῃ, ὃ εἴπῃ κατακρίνων, καὶ τοὺς τὰ ὅμοια φρονοῦντας αὐτῷ, συμπεριλαμβάνει πάντας τὰς ὅτε δήποτε ταῦτα φρονήσαντας· καὶ διατοῦτο, ἐπειδὴ Παῦλον τὸν Σαμοσατέα, καὶ Φώτιον, ὃ Βόνωσον, ϗ Νεςόριον ἀναθεματίζετε, ἐκ ὀφείλετε καὶ Θεόδωρον τὸν τὰ ὅμοια ἐκείνοις φρονήσαντα ὀνομαςὶ ἀναθεματίσαι· γινώσκετε, ὅτι πρῶτον

cente Scriptura „ Si homo in hominem peccaverit, erit qui pro ipso oret; si autem in Deum deliquerit, quis orabit pro eo? „

Quum autem ostenderimus fuisse praeteritis temporibus a sanctis Ecclesiae Patribus lege sancitum, post mortem etiam, eos qui vel contra fidem, vel adversus Ecclesiae Canones erraverint, anathematizari oportere: necessarium pariter esse prospicimus, ea quoque, quae nostra hac aetate facta sunt omnibus manifesta constituere, ut omnis tollatur contradictio, quae a profanorum haereticorum, ipsorumque impietatis patrocinatoribus possit excitari. Laurentium namque, & Dioscorum, qui diversis temporibus Apostolici throni sanctitatem subripuerant, quamquam nihil in fide peccassent, ob idipsum tamen, quod per ambages Episcopatum suscipere conati fuerant, vita iam functos Apostolica iudicavit sedes, atque condemnavit.

Verum quum in vestris Litteris id etiam adieceritis: si quis haereticum anathematizaverit, & in ipsum sententiam ferens „ omnes quoque cum ipso sentientes „ adiunxerit, eum illos omnes complecti, qui quavis ratione idipsum, quod damnatur, probaverint: itaque quum Paullum Samosatensem, & Photium, & Nestorium, & Bonosum condemnaveritis, minime opus esse, ut Theodorum quoque eadem cum ipsis sentientem nominatim condemnetis:

sci-

τον μὲν ἐκεῖνοι δίχα ὀνόματος ἀναθεματίζονται, οἱ κατὰ πλάνην ἀκολουθήσαντες τοῖς αἱρεσιάρχαις, οὐ μὴν οἱ ἄλλους ἀπατήσαντες. Τοὺς γὰρ ἀρχηγοὺς τῶν αἱρέσεων καὶ ὀνομαςὶ ἡ ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ ἀναθεματίζει. Θεόδωρος δὲ οὐ μόνον διδάσκαλος ἦν τῆς Νεςορίου δυσσεβείας, ἀλλὰ ϗ πολλοὺς διὰ τῶν ἀσεβῶν αὐτοῦ συγγραμμάτων ἠπάτησεν. Ὥσπερ γὰρ οἱ ὀρθοὶ τῆς ἐκκλησίας διδάσκαλοι διὰ τῶν οἰκείων ἐκθέσεων γνωρίζονται, καὶ ἐπαινοῦνται, οὕτω ϗ ἐκ τοῦ ἐναντίου πάντες οἱ τῆς κακοδοξίας ἀρχηγοὶ διὰ τῶν ἰδίων ἀσεβῶν συγγραμμάτων ἐλέγχονται, ϗ ἀναθεματίζονται. Ὁπότε τοίνυν Θεόδωρος, καὶ αἱρεσιάρχης γέγονε, καὶ ἀναριθμήτους βλασφημίας ἐν τοῖς οἰκείοις βιβλίοις ἐξήμεσεν, οὐδεμίαν ἔχετε δικαίαν ἀφορμὴν πρὸς τὸ παραιτήσασθαι τὸν κατ' αὐτοῦ ἀναθεματισμόν.

Περὶ δὲ τῆς ἐκθέσεως τῆς πίςεως, ἣν τοῖς ὑμετέροις γράμμασιν ἐνεθήκατε, εἰ καὶ πολλὰ εἴχομεν μέμψασθαι, ἀλλ' οὖν ὅμως διὰ τὴν ὑμετέραν ἄγνοιαν, ϗ ἁπλότητα τοῦτο παραλειπεῖν τέως δεῖν ἐνομίσαμεν· ἔν τισι γὰρ ἀνασφαλῶς ἐγράψατε· ἔν τισι ῥήματα τεθήκατε, μηδὲ ταῖς θείαις γραφαῖς, μηδὲ τοῖς ἁγίοις πατράσιν ἐγνωσμένα· ἐν ἄλλοις δὲ τοὺς διδασκάλους τῆς ἐκκλησίας τό γε εἰς ὑμᾶς ἧκον κατεδικάσατε· πρὸς τούτοις δὲ ϗ τινὰ εἰς τὴν ὀρθόδοξον συντείνοντα πίςιν παρελείψατε. Ὅθεν χρὴ ὑμᾶς κατὰ τὴν παραίνε-

scitote, primo quidem illos suppresso nomine anathematizari, qui haeresum auctores sunt in errore secuti, ceteros autem minime deceperunt. At vero haeresum duces, & magistros Ecclesia nominatim anathematizat. Theodorus porro non modo Nestorii magister exstitit, verum etiam impiis scriptis suis permultos induxit in errorem. Etenim, quemadmodum recti Ecclesiae Doctores ex propriis doctrinis agnoscuntur, atque propter ipsas commendantur, ita e contra perversarum sententiarum auctores ex propriis ipsorum litteris redarguuntur, atque anathematizantur. Quum igitur Theodorus, & haeresiarches exstiterit, & innumeras prope blasphemias in suis libris protulerit, nihil vobis superest caussae, cur anathema in ipsum dicere detrectetis.

Circa Fidei vero expositionem, quam vestris Litteris inseruistis, etsi multa sint, de quibus nobis vobiscum esset conquerendum, nihilo tamen minus id totum ignorantiae, simplicitatique condonari oportere existimavimus. Alicubi namque versute scripsistis: alicubi verbis usi estis, neque in sacris Litteris, neque a sanctis Ecclesiae Patribus umquam adhibitis: alibi Ecclesiae Doctores ipsos, iuxta quod vobis visum est, condemnastis, atque adhuc quemdam ad orthodoxam fidem omnino pertinentem silentio praeteriistis. Quapropter oportet vos, iuxta san-

νεσιν τῶν ἁγίων πατέρων ἢ γινώσκοντας λαλεῖν, ἢ ἀγνοοῦντας σιωπᾷν, κ) ἀπὸ τῶν ἐπιςαμένων διδάσκεσθαι.

Ἐπειδὴ δὲ ἐγράψατε ἡμῖν, πῶς ὀφείλομεν τοῖς Αἰγυπτίοις ἀποκρίνασθαι, θαυμάζομεν ὑμᾶς, ὅτι τὴν ἀσεβῆ ἐκείνην ἐπιςολὴν, καὶ Θεόδωρον, καὶ Νεςόριον, καὶ τὴν κακοδοξίαν τὴν αὐτῶν ἐκδικοῦντες, ἡμῖν παραινεῖν ἐπιχειρεῖτε, τί ὀφείλομεν ἄλλοις ἐναντίοις τῆς ἐκκλησίας ἀποκρίνασθαι. Εἰ γάρ τις τοῖς παρ' ὑμῶν γραφεῖσι συναινέσει, οὐδὲν ἕτερον παραινέσει τοῖς Αἰγυπτίοις, ἢ Θεόδωρον, καὶ Νεςόριον τοὺς αἱρετικοὺς δέξασθαι, καὶ πάντας τοὺς ἁγίους πατέρας καταδικάσαι, τοὺς κατακρίναντας ἐκείνους τε καὶ τὴν αὐτῶν ἀπιςίαν, καὶ πρὸς τούτοις ἐξ ἑτέρας πλάνης εἰς ἄλλην ἐμπεσεῖν· ὁπότε ἡμῖν ἐγράψατε ἀποκρίνασθαι τοῖς ἐναντίοις τῆς ἐκκλησίας, καλὴν, καὶ ὀρθόδοξον εἶναι τὴν μυσαρὰν ἐκείνην ἐπιςολήν.

Σπουδάσατε τοίνυν πρῶτον μὲν ὑμᾶς αὐτοὺς διορθώσασθαι, καὶ οὕτως ἄλλους διδάξαι· εἴ τις γὰρ ἢ Θεόδωρον, ἢ τὴν λεγομένην Ἴβα ἐπιςολὴν, ἢ τὰ Θεοδωρίτου συγγράμματα τὰ κατὰ τῆς ὀρθῆς πίςεως ἐκτεθέντα ἐκδικεῖ, τοῖς αἱρετικοῖς ἑαυτὸν συναριθμῶν, ἀλλότριον ἑαυτὸν ποιεῖ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας· ἧς κεφαλή ἐςιν ὁ μονογενὴς ὑιὸς τοῦ Θεοῦ ὁ κύριος καὶ Θεὸς ἡμῶν Ἰησοῦς ὁ Χριςὸς, οὗ τινος ὑμᾶς αὐτοὺς χωρίζετε, τὴν ἀσεβῆ ἐπιςολὴν,

καὶ

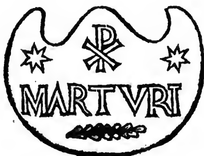
sanctorum Patrum admonitionem, vel scientes loqui, vel si ignari estis, tacere, atque a doctis & scientibus erudiri.

Iam vero quum scripseritis, quemadmodum Aegyptiis respondere debeamus, miramur quidem, vos scilicet, qui impiam eam Epistolam, Theodorum, Nestorium, perversasque eorum sententias defenderitis, nunc commonere nos instituisse, quid sit a nobis, aliis Ecclesiae hostibus respondendum. Siquidem si ea, quae scripta a vobis sunt, quis consideraverit, nihil aliud Aegyptios hortabitur, quam ut Nestorium, Theodorumque haereticos suscipiant, universosque sanctos Patres reiiciant, qui ipsos, eorumque infidelitatem condemnaverunt: atque adeo ex uno in alium incidant errorem; quum ad nos scribentes, ut hostibus Ecclesiae responderemus, abominabilem eam Epistolam orthodoxam appellare non dubitaveritis.

Nitimini itaque primum vosmetipsos corrigere, post autem ceteros docere: si quis enim vel Theodorum, vel dictam Ibae Epistolam, vel Theodoreti scripta adversus rectam Fidem proposita defendit, haereticis is adnumeratur, & ab Ecclesia Catholica alienus efficitur; cuius caput est Vnigenitus Dei Filius, Deus & Dominus noster Iesus Christus, ab cuius Ecclesia impia ea Epistola separatur, & Theodori patrocinatores. Itaque expedit vobis

ab

καὶ Θεόδωρον ἐκδικοῦντες· καὶ διατοῦτο προσήκόν ἐςιν ὑμᾶς τῆς ἀσεβείας τῆς ἐπιςολῆς, καὶ τοῦ ἐκδικεῖν Θεόδωρον τὸν οὕτω προφανῆ αἱρετικὸν ἀποσχέσθαι. Εἰ γὰρ ὁ ἅγιος ἀπόςολος Παῦλος κωλύει, τοῦτο μὲν ἐκ τοῦ ἰδίου ὀνόματος, τοῦτο δὲ ἐκ τῶν λοιπῶν ἀποςόλων καλεῖσθαί τινα, καὶ ἐπιτιμᾷ τοῖς λέγουσιν „ ἐγὼ μὲν ....

ab impiae illius Epistolae, Theodorique defensione cessare. Si enim Paullus Apostolus probibet aliquid suo, aliquid ceterorum Apostolorum nomine vocari, eosque obiurgat, qui dicebant „ Ego sum Paulli, ego autem Cephae, &c. „

Desunt pauca.

ΕΥΔΟΚΙΑΣ

ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΙΔΟΣ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΥΠΡΙΑΝΟΥ

ΒΙΒΛΟΣ ΠΡΩΤΗ ΑΚΕΦΑΛΟΣ.

---

* * * * * *

Πάντας δ' ἠϊθέυς κεν ἀταρτηρῶς ἀπέπεμπεν,
Ὡς Χριςὸν μȣ̂νον μνηςὸν θεμένη τὸν ἄνακτα.
Ὃς δὲ λεὼν συναγείρας ἀνακτορίυς κατὰ θώκυς
Πρός ῥα βίην ἐθέλησεν ἀγαυὴν παῖδα μιῆναι.
Ὅσσοι ἐσπετόωνθ' ἅμ' αὐτῇ αἰπὺ βόησαν·
Πάντες δ' ἐκ θαλάμων σὺν τεύχεσιν ἐσσεύοντο,
Τεῦξαν δ' Ἀγλαΐδαο νεήλυδας εἶθαρ ἀΐςυς.
Αὐτὸς δ' ἐν κραδίηφι φέρων ὅλον ἔνδον ἔρωτα,
Πληγεὶς, εὖτε μύωπι λαθὼν, πηχύνετο κȣ́ρην.

Ἡ δ' αἶψα Χριςȣ̂ κρατερὴν σφρηγῖδα τέλεσσεν,

Ῥίψεν δ' ὕπτιον εἶθαρ ἀναιδέα, χερσὶ δ' ἔθρυψε
Μορφὴν Ἀγλαΐδαο, ϗ ὐλοκόμυς γε παρειὰς,
Ῥῆξεν δ' εἵματα καλὰ, ὅλοις δ' ἀπέδειξε γέλωτα,
Θέκλης ἀντιθέης τὸν ὁμὸν δρόμον ἐκτελέυσα.
Καὶ τὰ μὲν ὡς ῥέξασα Θεοῦ πάλιν ἦλθεν ἐς οἴκυς,
Αὐτὰρ ὁ χωόμενος κακοεργέα λίσσετο φῶτα,
Δυσσεβέος μαγίης ὑποθήμονα Κυπριανόν γε,
Καί οἱ ὑποσχόμενος δοιὰ χρυσοῖο τάλαντα,

Λαμ-

EVDOCIAE
AVGVSTAE
DE S. CYPRIANO
LIBER I. INITIO MVTILVS.

* * * * * * *

Omnes at iuvenes dictis dimisit acerbis,
Christum induta Ducem, soli cui nupserat illa.
Hic vero magnam templi ad subsellia turbam
Cogit, vique bonam tentat violare puellam.
Quotquot erant illi comites, ad sidera voces
Tollere, & armati thalamis prorumpere cuncti,
Aglaidaeque novam confestim pellere gentem.
At miser inclusum servans in pectore amorem,
Percussus, tamquam caeco latitaret, amatae
Virginis amplexus petiit; quae protinus almae
Signa crucis faciens, audentem turpia longe
Proiecit iuvenem resupinum, aptoque comantes
Crine genas manibus foedans vultumque, decoras
Abscidit vestes, cunctorumque ora resolvit
In risus, Theclae divina exempla sequuta.
Haec ubi facta, Dei rursus secessit in aedes.
His super accensus, pravum, magicaque potentem
Advocat arte virum, Cyprianum nomine, supplex,
Binaque promittens auri, argentique talenta

Λαμπροῦ τ' ἀργυρίοιο, ὅπως πείσειεν ἀνάγκῃ
Παρθένον ὐκ ἐθέλυσαν ἐπινεῦσαι φιλότητι,
Οὐ δεδαὼς Χριςοῦ κρατερὸν μένος ἀκαμάτοιο.
Οἰκτείρας δὲ μάγος δυερὸν βροτὸν, ἐξ ἐπαοιδῆς
Κίκλησκεν χαλεπὸν κακοεργέα δαίμονα ῥίμφα.
Α'πτερέως δ' ἐλθὼν, τί μ', ἔφη, καλέεις; ἀγόρευε.
Ο῝ς δ' ἔφατ', αἰνῶς μοι κύρης μιῆς Γαλιλαίης
Η῏τορ ἔρως ἐδάμασσε· σὺ δ' ἔννεπε, εἴ τέ μιν αὐτὸς
Λέκτροισιν δόμεναι κρατέεις; αἰνῶς ποθέω γάρ.
Α῎φρων δ' ἀντίπαλος δώσειν κατένευσεν ἄελπτα.
Κυπριανὸς δ' αὖθίς γε παλαμναῖον προσέειπεν·
Ε῎ννεπέ μοι τεὰ ἔργα, ὅπως φρεσὶ θάῤῥος ἔχοιμι.
Ο῝ς δ' ἔφατ', Α'γγελικῶν ςιχέων πάρος ἦα φέριςος,
Α'λλά γ' ἐμῷ γενετῆρι πεπιθμένος, ἔλλιπ' ἄνακτα
Ε῾πταπόλυ σφαίρης τὸν ὑπέρτατον· ὅσσα δ' ἔρεξα
Εἰδήσεις· ἐρέω δέ. Πόλυ καθαροῖο θέμεθλα
Ταὐτὸς ἐμῇ κακίῃ γε διάνδιχα θήκατα ῥέξα,
Καὶ ςίφος ὐρανίων ναετῶν ἐς γαῖαν ἔριψα.
Μητέρα δ' αὖ μερόπων πάλιν ἤπαφον Εὔαν, ἀνάγκῃ
Νοσφισάμην δ' Α῎δαμον πολυγηθέος ἐκ παραδείσυ,
Καὶ Καΐνυ παλάμην γνωτοκτόνον αὐτὸς ἔτευξα,
Αἵματι γαῖαν ἔδευσα· ἀκανθώδη δ' ἀναθάλλει
Καρπὸν ἀεικέλιον μερόπων γένει εἵνεκ' ἐμεῖο.
Ε'χθρὰ Θεῷ συνάγειρα θεήματα, κ̀ κλοπίας δὲ
Εὐνὰς ἐγὼν ἐτέλεσσα· σεβίζεσθαι δ' ἀμενηνὰ
Εἴδωλα βρότεον νέον ἤπαφον, ἠδὲ θυηλὰς
Α'νθρώπυς ῥέζειν βλοσυρῷ κατεμήνυσα ταύρῳ.
Αὐτὸς κ̀ κρατέοντα Θεῦ Λόγον, ὑὸν ἄναρχον,
Ε'ν σκόλοπι τανύσαι μαλερῷ σοβαρὺς ὀρόθυνα.

Α῎ςεα

Hortatur, carae renuentia corda puellae
Cogat flagranti tandem concedere amori,
Ignorans, Christi virtus quam nescia frangi.
Tunc magus Aglaidae sortem miseratus iniquam,
Evocat actutum tenebrosum daemona cantu.
Adveniens subito, Quid vis? ait ille, profare.
Cui magus haec: Nostrum Galilaeae virginis ardens
Vicit pectus amor: thalamis hanc tradere nostris
Dic, tibi num liceat, namque est mihi magna cupido.
Annuit huic daemon temere insperata daturum.
At magus haec contra sceleratum, Nunc tua, dixit,
Facta doce, nostrae ut subeat fiducia menti.
Tunc ille: Angelicae fueram prius ipse cohortis
Optimus; inde mei genitoris iussa sequutus,
Regem, qui caeli septem supereminet orbes,
Deserui: quae tunc egi nosces modo, singula namque
Promere fert animus. Puri fundamina caeli
In partes discissa duas me auctore maligno,
Atque cohors superûm in terram deiecta colonûm.
Inde meis rursus decepta est fraudibus Eva
Primiparens, laetisque procul migrare viretis
Iussus Adam, dextraque Cain mactatus Abelus:
Caede madet tellus; hinc duros horrida sentes
Me propter, vilesque homini parit undique fructus.
Ipse inimica Deo spectacula taetra coëgi,
Et furtiva toris alienis semina fudi:
Vanaque mortales colerent idola recentes,
Ac torvo ferrent Tauro libamina, suasi,
Consiliis egique meis: Verbumque supremum,
Aeternam sobolem, dira trabe figere adegi.

Ἄστεα συγκλονέω, καὶ τείχεα κάββαλον αἰπά·
Πολλοὺς δ' ἐξ ἔριδος θαλάμους ἐδόνησα χορεύσας.
Ἀλλά γε δὴ τάδε πάντα κακὰ καὶ ἀπείρονα τεύξας
Πῶς τῆσδ' ἠϊθέου μεγαλόφρονος οὐδὲ τυχήσω;
Κυπριανὸς δ' ἔνεπεν κακοτερπέϊ δαίμονι λυγρῷ,
Τήνδε λαβὼν βοτάνην κύκλῳ θαλάμου κατάδευσον
Κούρης αἰδέσιδος· ἀτὰρ ὕστατος ἵξομαι αὐτὸς,
Καὶ νόον ἐνθήσω κραδίῃ πατρώϊον αὐτῇ.
Ἡ δέ σοι ἐλδομένῳ μάλα πείσεται ἔμπερ ὀνείρῳ.
Παρθένος ἠΐθεος δὲ τότ' εἶδος ἔχουσ' ἐπὶ γαίης
Ὤρῃ νυκτελίῃ τριτάτῃ μέλπεν Θεὸν ἠῦν.
Ἀλλ' ὅτε δὴ πραπίδων μέσσον πελεμίζετο κούρη,
Ἐν φρεσὶν ᾗσι νόησεν ἀτασθαλίην κακοεργοῦ
Ἡμιτόμους πρησθεῖσαν ὀφρεῖς πυρί· θᾶττον ἄνακτα
Ἔγνω, τὸν ποθέεσκεν, ἀτὰρ σημήνατο χειρὶ
Σταυρῷ πᾶν δέμας· αἶψα γεγωνήσασα δ' ἔειπεν.
Πάντων δεσπόζων, Θεὲ κύδιμε, παιδὸς ἀχράντου
Ἰησοῦ Χριστοῦ γενέτωρ, ὃς ταρταρόεντα
Αἰνοπέλωρον ὄφιν ζοφεροῖς ἐπέδησας ἐν αὐλαῖς,
Οὓς δὲ πέδαις ζώγρησεν, ὅλους κύδιστ' ἐσάωσας,
Ὃς πόλον ἀστερόεντα τανυσσάμενος σέο χειρὶ,
Γῆν δὲ μέσον χάεος νοτίοις νώτοισιν ἔρεισας,
Ὁ φλογερὰς δαΐδας πώλοις τιτᾶνος ὄπασσας,
Μηνὴν ἀργεννὴν δὲ βοόζυγα νυκτὶ τέλεσσας,
Ὁ βροτὸν ἄνδρα τεῇ μορφῇ τεύξας πανόμοιον,
Ὃν παραδεισιάδος καλιῆς κορέσασθαι ἄνωγας,
Θηρὸς δ' αἰνοτάτου ὄφεως ὑποθημοσύνῃσιν
Εὐδένδροιο πέδοιο λιασθέντα πάλιν αὐτὸς
Διζόμενος ἐσάωσας ἄναξ ἐλεήμονι θυμῷ,
Κείνου δὲ σκόλοπι πληγὴν τεῷ ἐξακέσαο,

Χρι-

Per me commotaeque urbes, eversaque celsa
Moenia, multorumque toros discordia gaudens
Turbavit: totque ipse malis, aliisque peractis
Millibus, audacem dubitem captare puellam?
Tum monstro magus haec tristique malisque fruenti,
Hoc cape gramen, ait, circumque adsperge cubile
Virginis intactae, veniensque novissimus ipse
Iniiciam patrios ima in praecordia sensus;
Illa tibi multum optanti per somnia cedet.
Virgo bonum interea, quum tertia noctis adesset
Hora, Deum, terrae vultum demissa, canebat.
Quum subito concussa gravi praecordia motu
Sensit, nequitiamque mali semiusta gerentem
Igne supercilia agnovit. Regem illico tota
Mente petens, votisque vocans, membra omnia signo
Muniit illa crucis, clamansque bis ora resolvit:
Summe Deus, qui cuncta regis, quo intacta parente
Edita progenies, Christus, qui in Tartara missum
Horrendum obscura religasti sede draconem,
Humanumque genus servasti compede rupto,
Qui manibus caelum stellis ardentibus aptum
Extendens, mediam super humida tergora terram
Firmasti, qui Solis equis ignita dedisti
Lumina, noctivagae formans iuga candida Lunae:
Quo satus, atque tua donatus imagine quondam,
Et paradisiaco satiari dulciter horto
Iussus homo, quique huic horrendi fraude colubri
Decepto, arboribusque sata regione fugato
Ferre iterum voluisti animo miserante salutem,
Illius atque tuo sanasti vulnera ligno,

Χριςῦ ἐπωνυμίῃ πάντ' ἄλγεα τῦδε καθήρας·
Τῦδε γὰρ εἵνεκα πᾶσα φαείνεται ἀνδροφόρος γῆ,
Οὐρανὸς ἐκτετάνυςαι, ἀτὰρ χθὼν ἠρείριςαι,
Υ῞δατα δὲ προχέονται· ὕλη δέ σε μῦνον ἄνακτα
Βαλβὶς παντομέδοντα ἐπίςαται· ἐλθὲ, σάωσον
Σῇ κρατερῇ βυλῇ δμωὴν σέο, μηδέ με δεινὸς
Μῶμος νικήσῃ· σεῦ γὰρ χάριν, ἀφθιτοεργὲ,
Ἠνεκέως μενέμεν ἐθέλω μάλα παρθένος ἁγνή.
Κηρόθι γάρ σε φέριςε λίην ἀγάπαζον, Ἰησῦ,
Δέσποτά μευ πολύαινε· σὺ γὰρ πυρσὸν φλεγέθοντα
Σεῖο πόθῆς πύρσευσας, ἐμῷ δ' ἐνεθήκαο θυμῷ.
Τῷ νῦν μήποτε σὴν δμωὴν δαμάσῃς ὑπὸ χεῖρα
Ἀντιβίυ, ςυγεροῖο, ἀθεσμίυ, ἀντιθέοιο,
Μηδὲ πάρεξελθεῖν με, μάκαρ, σέο θέσφατ' ἐάσῃς,
Ἀλλ' ἀπάλακτ' ἀλάτην, συνθήμονα, αἰνοσοφιςήν.
Ὡ'ς ἡ μὲν τὰ ἕκαςα πιφασκομένη, ἑὸν αἶψα
Σῶμα Θεῦ σφρηγῖδι κεκορυθμένη, βδελυρωπὸν
Αὐτίκα δαίμονα σεῦ' ἐν ἐπωνυμίῃ Χριςοῖο,
Καὶ τὸν μὲν προέηκεν ἀτίμητον μάλα πάγχυ.
Ὅς δὲ σὺν αἴσχεϊ πολλῷ ἔβη κατενῶπα μάγοιο.
Δαίμονα Κυπριανὸς δ' εἰρώτεε, ποῖ πέλει αὕτη,
Ἣν σοι ἐγὼ κελόμην δεῦρ' ἀξέμεν ὅττι τάχιςα;
Ἔννεπε δ' ἀντίπαλος σάφα πάντα· μήτι μετάλλα
Ἤ γὰρ ἐγὼ φοβερὸν περιδείδια σῆμα νοήσας.
Μειδήσας δὲ μάγος, χαλεποῖς ἔργοισι πεποιθὼς,
Κίκλησκεν πάλιν ἄλλον ἀταρτηρὸν Βελίαρον.
Κυπριανῷ δ' ἀγόρευε, μάθον ϗ σεῖο ἀνωγὴν,
Καὶ τῦδ' αὖ κακότητα· ὅθεν γενέτης μ' ἀνέπεμπε
Σῶν ἀχέων ἐπαρωγόν. ὁ δ' αἶψα μάγος κεχαρηὼς
Ε῎υ-

Propellens cunctos Christi cognomine morbos.
Quem propter genitrix hominum comparuit omnis
Tellus, extensum est caelum, firmataque terra,
Vndaeque effusae: at solum te cuncta prementem
Imperio noscunt rerum fundamina Regem.
Adsis, atque tuam famulam tueare potenti
Consilio, ne me vincat derisor iniquus:
Incorruptorum nam te, faber alme, iuvante,
Virgineum cupio aeternum servare pudorem.
Scilicet ex animo dilexi te, optime Iesu,
Ac multum celebrande Deus: namque ignea amoris
Flamma tui succensa, meoque est indita cordi.
Ne famulam, ne, quaeso, tuam adversantis, iniqui
Daemonis invisa subigi ditione, tuamque
Permittas umquam legem violare, beate:
Sed nunc tolle vagum, mendacem, foeda loquentem.
Haec ubi dicta dedit, divino protinus ipsa
Armavit corpus signo, Christique vocato
Nomine, deformem visu, turpemque fugavit,
Ac penitus spretum proiecit daemona longe.
Ille autem multo suffusus corda pudore
Adstitit ante magum, quaerentique, est ubi virgo,
Quam te huc actutum iussi deducere? clare
Cuncta docens, ait, Vlterius ne quaere; tremendum
Namque videns signum tremui formidine totus.
Subrisit, rursusque alium Cyprianus iniquum
Daemona, Thessalica confisus in arte vocavit.
Adfuit hic, Iussusque tuos, & inertia novi
Corda, ait, alterius; meque huc pater ipse dolenti
Ferre tibi auxilium misit. Nec plura loquuto

Ε῎ννεπε, τῇ τόδε δαῖμον, ὅλον δῶ παρθένυ ἀγνῆς
Φαρμάκῳ ἐγκατάδευσον· ἐγὼ δ' ὄπιθεν σέο βαίνω,
Πείσειν δ' αἶψ' οἴω μιν. ὁ δ' ᾤχετο. Σεπτοτάτη δὲ
Παρθένος αἰδοίη νυκτὸς κατὰ μέσσον ἄνακτι
Εὐχωλὴν ἀνέπεμπε, τάδε ἐκ ςομάτων προϊεῖσα·
Μεσσατίην κατὰ νύκτα ἐμῶν λεχέων ἀνορῦσα
Ε᾿ξερέειν κύδιςε ἁμαρτάδας, ἅσπερ ἔτευξα,
Εὐδικίης κατενῶπα τεῆς, κρίσεως δέ τ' ἀληθῦς,
Ω῾ κρατέων γενετῶν, ἐλεητύος ἄφθονε δωτὴρ,
Αἰθερίων νομοδῶτα, καὶ ὀρανίων ἐπίκυρε,
Ο῝ν γαίη τρομέει, καὶ ἀντιθέυ ὀλοοῖο
Ο῝ς μένος αἰσχίςως ὄλεσας γενέτυ· Α᾿βραὰμ δὲ
Δεξάμενος θυσίην ὡσεὶ μεγάλην ἑκατόμβην·
Ο῝ς Βῆλον κατέριψας, ἐπί τε δράκοντα κατέκτας,
Καὶ διὰ σῦ θεράποντος ἐυσεβέος Δανιήλυ
Περσῶν ἔθνεα πάντα τεὴν θεότητα δίδαξας·
Ο῝ς διὰ τηλυγέτυ Χριςοῦ σέο παιδὸς ἅπαντα
Εὖ διεκόσμησας, καὶ ἐν χθονὶ φέγγος ἄναψας·
Ο῝ς νέκυας μετὰ πότμον ὑπότροπον ἐς φάος ἧξας,
Λίσσομ' ἄναξ σέο, μή με κακοῖς ἐπιβήμεν' ἐάσῃς,
Α᾿λλά γ' ἐμεῖο φύλαξον ἄναξ δέμας αἰὲν ἀπῆμον,
Δαῖδά τε παρθενίης γε παράσχεό μοι ζείουσαν,
Ο῎φρα σὺν ἡμετέρῳ μνηςῷ νυμφῶνα κατείδω
Χριςῷ, συνθεσίας δ' ἀποτίσομαι ἅσπερ ὑπέςην.
Αὐτοῦ γὰρ κράτος ἐςὶ, γέρας θ' ἅμα κύδεϊ, ἀμήν.
Ω῾ς ἡ μὲν τὰ ἕκαςα λιτάζετο, αὐτὰρ ὁ δαίμων
Εἵνεκ' ἀγηνορίης σὺν αἴσχεϊ φεῦγε κατηφὴς,
Ε᾿λθὼν δ' ἄντα μάγοιο παρίςατο. Κυπριανὸς δὲ
Εἴρετο, ἔννεπε, δαῖμον, ὅποι πέλει ἣν κελόμην σε

Α῎ξειν

Sic magus exsultans: Haec iam medicamina, daemon,
Accipe, & intactae totas line virginis aedes.
Ipse sequar, primisque, reor, congressibus illam
Seducam. His dictis abiit mandata facessens.
Nox erat, & Regi veneranda puella supremo
Mittebat de more preces, sic ora resolvens:
Corripui corpus media de nocte cubili,
Iustitiam ante tuam, Rex inclyte, iudiciumque
Verum, cuncta meae fassura piacula vitae.
O qui cuncta creata regis, misereris abunde,
Aetheriis leges ponis, caelestia firmas,
Quem metuit tellus, quo vindice turpiter olim
Totius sobolis cecidit furor impius: Abrae
Cui dilecta, boumque instar fuit hostia centum:
Per quem deiectus Belus, serpensque peremptus;
Per quem etiam multa insignis pietate minister
Edocuit cunctos Daniel tua Numina Persas;
Quique per unigenam Christum, recto ordine cuncta
Disponens, terram replesti luce, novasque
Mortua post obitum revocasti corpora in auras.
Rex, oro, ne me ulla sinas in crimina labi,
Sed corpus sine labe meum tuearis in omne
Tempus, virgineique facem largire pudoris
Ardentem, ut thalamos sponso comes addita Christo
Invisam, pepigi quondam quae foedera servans.
Gloria namque illi simul est, bonor, atque potestas.
Has ubi virgo preces emiserat, illico daemon
Aufugit maestus, fastu cogente pudorem,
Et veniens stetit ante magum, frustraque puellam
Quaerenti, actutum quam duci iusserat illuc.

Pau-

Α῎ξειν παρθενικήν; ὁ δ' ἀμείβετο, ἦ μάλα δή με
Νίκησεν κρατερῶς σημήϊον, ὅττι δέδορκα
Φρικτὸν ἄδην πάντεσσιν, ὑπέρβιον, ὐχ ὑποεικτόν.
Αὐτὰρ ὁ Κυπριανὸς κάλεσε κρατερώτερον ἄλλον,
Ο῝ς πάντων ἤνασσε, κ̧ ἦ γενέτης μελανωπῶν.
Τῷ δ' ἔφατ', Οὐτιδανὸς σὺ πέλων ὑπέδειξας ἀφαυρέ;
Ο῝ς δέ γε θαρσαλέως ἀπαμείβετο, Α῎ρτι κομίζω
Κείνην παρθενικήν σοι, ἑτοιμότατος δὲ μάλ' ἔσσω.
Κυπριανὸς δ' ἀπάμειπτο, ἐμοὶ σημήϊον εἰπὲ,
Ο῎ττι τελεσσάμενος νίκης ἔντοσθε γένηαι.
Ο῝ς δ' ἔφατο, Πρῶτον κλονέω μέλεα πυρετοῖσιν·
Αὐτὰρ ἐπεὶ μετὰ ἕκτον ἐγὼν ἦμαρ πάλι κείνην
Θαμβήσας κατὰ νύκτα ἑτοιμοτάτην σοι ἀγεινῶ.
Καί ῥ' ἐλθὼν ἀσύφηλος ἐπιςὰς παρθένῳ ἁγνῇ,
Παρθενικῆς ἑτέρης εἶδος, κ̧ εἵμαθ' ὅμοιος,
Ε'ν λεχέεσσι καθῆςο, δόλῳ δ' ἀνενείκατο μῦθον.
Η῏λθον ἐγὼ μετὰ σεῖο ἀπ' αὐτῆς τῆσδέ κεν ἠοῦς
Παρθενίῃ ἐρατῇ ἐπιτερπομένη, ἐπεὶ ἦ με
Χριςὸς ἄναξ προΐηλεν, ὅπως κέ με ὧδε τελέσσῃ.
Α'λλὰ, φίλη, τόδε λέξον ἐμοὶ, πόσον ἐςὶν ἔπαθλον
Παρθενίης ἐρατῆς, κ̧ μισθὸς ὅσος τετάνυςαι;
Καὶ γὰρ δή σ' ὁρόω ἀλιβάντεσιν εἴκελον ὧδε
Αὐςαλέης βιοτῆς, ϗ ἀνικμοτάτοιο τραπέζης.
Παρθένος αἰδοίῃ δ' ἀπαμείβετο. Οὐτιδανὸν μὲν
Α'θλοθέτημα πέλει, μείζων δέ τε μισθὸς ὀπηδεῖ.
Αὐτὸς δ' αἰσυλόμητις ἔφη, Οὐ παρθένος ἦεν
Ε'ν παραδεισιάδος δαπέδῳ Εὔη σὺν Α'δάμῳ·
Α'λλ' ἐπεὶ ὑςατίοισι χρόνοις μίχθη λεχέεσσι
Πρωτογόνυ Α'δάμυ, παίδων μήτηρ ἀνεδείχθη,
Ε῎νθεν σπέρμηνεν γενεὴν πάντων μεροπήων,

Ε'σθλὰ

Pauca refert: Et me quae vidi signa potenter
Vicerunt certe, nimium signa horrida cunctis,
Queis est exsuperans, & nescia cedere virtus.
Tunc alium, cui vis maior, quemque omnia monstra
Nigra oculis regemque timent, patremque, vocavit
Daemona, Tuque, inquit, cessisti vilis, inersque?
Ille autem audacter: Per me deducta puella
Mox aderit, fac tantum animo sis ipse parato.
Tunc Cyprianus ait, Quaeso, mihi detege signum,
Quod dein perficiens capies optata trophaea.
Qui retulit: Primum quassabo febribus artus
Virginis, inde dies ubi sexta advenerit, illam
Attonitam noctu reddam, ducamque paratam.
Nec plura. Intactam vilis stetit ante puellam,
Alterius referens vestes, ac virginis ora,
Conseditque toro, ficto sic ore loquutus:
Tecum ego ab Eoa veni regione profecta,
Virginitate fruens blanda; me misit & ipse
Christus, ut efficiar sic te perfecta magistrâ.
Sed pro virgineo certantem, cara, pudore,
Dic mihi, quae maneant te praemia, quantaque merces.
Nam video gelidis tua membra simillima functis,
Squallida vita tibi est, nec non parcissima mensa.
Candida tunc contra virgo, Certaminis, inquit,
Exiguus labor est, merces tamen ampla sequetur.
Impia sed meditans daemon, Cum coniuge, dixit,
Haud certe virgo in laetis fuit Eva viretis.
Verum postremis thalamo coniuncta diebus
Adam primigeni, natorum prodita mater,
Inde omnem genuit proprio de semine gentem.

No-

Ἐσθλὰ δὲ πάντ' ἔμαθεν. Τότε δὴ τότ' ἔμελλεν Ἰοῦσα
Δαίμονι πειθομένη θυρέων ἔκτοσθε γενέσθαι.
Γηθήσας δ' ὁ ἄλαστος ἔβη παιδὸς πάρος ἔξω.
Ἡ δ' ὡς οὖν ἐνόησε δόλον ὀλοόφρονος ἐχθροῦ,
Ἂψ ἐπὶ εὐχωλὴν νόον ἔτραπεν, ὃν δέμας αἶψα
Σταυρῷ σημήνασα, ἀπὸ στομάτων δέ τ' ἀήτην
Πέμψασ' ἐλέγχιστον βαρὺ δαίμονα ὦσεν ἀπ' οἴκου.
Τυτθὸν δ' ἀμπνεύσασα ἀπὸ κλόνου, ὧδ' ἀγόρευεν,
Ἀθανάτῳ χάριν, οἶδα, πυροῦσα δὲ νοῦσος ἀπέσβη.
Εὐχομένη δ' ἔφατο, Χριστὲ κρατέων, γέρα σεῖο,
Σῶμ' ἐμὸν ἐκπερόνησον ὑποτρόμεόν σε, φέριστε,
Καὶ πάλι, σῇ μ' ἐλέαιρε θεμιστοῖ· δός τε δὲ κῦδος
Οὔνομα σὸν φορέειν. Κατηφιόων δὲ μάλ' ἦλθεν
Ἀντίθεος κατενῶπα μάγου τετιημένος αἰνῶς.
Τὸν δέ τε Κυπριανὸς τότ' ὀνειδίοις βάλε μύθοις,
Μὴ ἄρα καὶ σὺ νέης ἑλικώπιδος ἔτρεσας ὄμμα;
Ἀλλά γε λέξον ἰδὼν κούρης σθένος οἷον ἔνεστιν.
Ἔννεπε δ' ἀντίβιος, Μή μ' εἴρεο, μηδὲ μετάλλα.
Οὐ δύναμ' ἐξερέειν σημήϊον οἷον ἐσεῖδον,
Δείλαιος τρομέων δ' ἀναχασσάμενος φύγον αἶψα.
Εἰ δὲ μαθεῖν ἐθέλεις, αὐτὸς μέγαν ὅρκον ὄμοσσον.
Κυπριανὸς δ' ἀπάμειπτο καὶ εἴρετο, Ποῖον ὀμόσσω
Ὅρκον; ὁ δ' αὖτ' ἀπάμειπτο, Ἐμῶν μενέων κατὰ πάντων,
Ὧνπερ ἔχω κρατέω τε. ὁ δ' ὡς κλύεν εὐθὺς ὄμοσσε,
Μήποτε δὴ προλιπεῖν τὸν ἀγήνορα. Καὶ τότ' ἔειπε
Θαρσήεις, Χριστοῖο τανυσθέντος σκολοπηΐ
Σφρηγίδα παπτήνας τρομέων φύγον. Ὃς δὲ προσηύδα,
Εἶπ' ἄγε μοι, κρείσσων γὰρ ὑπάρχει σεῖο μάλ' αὐτός;
Ἔννεπε δ' ἀντίπαλος, Κλῦθί μευ, καὶ ἀληθέα λέξω.
Ὅσσα γὰρ ἐνθάδε ἄμμες ἀλιτροσύνης ὑπὸ λυγρῆς

Ῥέ-

Novit & omne bonum. Tunc iam, tunc virgo volebat
Spiritui credens efferre e limine gressus.
At laetus daemon cursu praevertit euntem.
Quae simul infestas inimici comperit artes,
Intenditque animum precibus, signoque salutis
Membra tegens subito, spiransque ex ore furorem
Multis affectum probris sede expulit hostem.
Ast ubi mota parum requierunt pectora, dixit,
Aeterno grates, novi, morbusque recessit
Igneus. Inde preces fundens, Tua munera, quaeso,
Clamabat, transfige tuo mea membra timore,
Christe potens, nostrique tua de lege misertus,
Ferre tuum semper fac glorier, optime, nomen.
At magus abiecto redeuntem daemona vultu,
Et graviter maestum, dictis obiurgat acerbis:
Tene etiam pulcrae adspectum timuisse puellae?
Sed quae illi virtus, quum videris ipse, fatere.
Cui daemon, Ne quaere, inquit, ne scire labora.
Qualia perspexi non possum dicere signa.
Territus aufugi subito, timidusque recessi.
Quod si scire tamen cupias, mihi dicito magnum
Ipse sacramentum. Quod dicam? rettulit ille.
Tunc daemon, Iura per quae mihi cumque potestas
Imperiumque datum. Simul hoc magus auribus hausit,
Iuravit numquam se velle abscedere ab ipso.
Tunc daemon fidens, Extensi robore Christi
Visa meis oculis trepidantem signa fugarunt:
Quaerentique mago, num Christus fortior illo,
Respondit, Dum vera loquar, tu percipe mente.
Quae nos heic gerimus, nostro deceptus ut astu

Mor-

Ρ'έξωμεν, μέροπάς τε βροτὺς ἀπάτῃσι διδόντες,
Ε'ς' ἐπιεικτὸν ἅπασιν· ἀτὰρ βιοτὴν ἐς ἐκείνην
Γναμπτὸν χαλκότυπες πέλει ὄργανον, αὐτὸ πυρωθὲν
Κεῖται ἐνὶ μέσσοισιν· ἀτὰρ σχεδὸν ἤν τις ἁμάρτοι,
Α'γγελος ἠὲ βροτὸς, σὺν ταὐτῷ ἀγγελιῶται
Χριστοῦ σταυροπαγοῦς ἐπὶ βήματος ὦκα φέρυσι.
Κυπριανὸς δ' ἀγόρευσεν, Α'γ' ἔκθορε, ἐς φιλίην γὰρ
Ε'ρχομαι ἀπτερέως, καί μοι τάχος ἀνδάν'. ἐρῶ δὲ
Σταυροχάρη ποθέειν, μήπως τλαίην τὰ ὅμοια.
Εἰδεχθὴς δ' ἀπάμειπτο, Ο'μοσσάμενος μέγαν ὅρκον
Παρβασίης δ' ἀλέγεις; ὁ δ' ἀνείρετο, Ε'ννεπ', ἄλαστορ,
Ο'ρκια ποῖά σοι ὠμοσάμην νῦν αὐτὸς; ὁ δ' εἶπεν,
Ε'ς κρατερὰς τὰς ἐμὰς δυνάμεις. Α'πάμειπτο μάγος δὲ,
Οὔτε σε, ὔτε τεὰ περιδείδια, ἔχθιτε, ἔργα.
Νυκτὶ γὰρ ἀτρεκίην τῇδ' ἔμμαθον ἐκ σέο πᾶσαν
Εἵνεκα παρθενικῆς ἀράων ἁγνῶν τε λιτάων,
Καὶ σταυροῦ σφεδανοῖο· σὺ γὰρ μάλα ἐσσὶ ἄναλκις.
Τῷ νῦν ἐν ῥεθέεσσιν ἐμοῖς σφρηγῖδα κραταιὴν
Θήσω ἐγὼ, τήνπερ τε μέγα κρείυσαν ἔειπες·
Σὴν φιλίην δ' ἀθερίζω ἀπειπάμενος σέο βυλάς.
Ο'ς δ' ὡς ὖν τάδ' ἔειπε, γέρας Χριστῷ πόρεν εὐθὺ,
Δαίμονα δ' αἰνὸν ἔλασσεν, ἀπέρχεο τηλόθι, λέξας,
Δίζημαι γὰρ Χριστόν· ὁ δ' αἴσχιστος κίεν αἶψα.
Κυπριανὸς δὲ λαβὼν βίβλυς μαγικὰς κατέθηκεν
Ω'μοισι στιβαροῖσι νέων ἀγέμεν ποτὶ οἶκον
Α'χράντοιο Θεοῦ, ὃ δ' αὐτὸς ἐφέσπετο ταῖσδε.
Πὰρ ποσὶ δὲ προπάροιθε πεσὼν θείυ ἱερῆος
Α'νθίμυ [1] ἀντιόων, τάδε οἱ φάτο· Α'θανάτοιο
Ε'ν-

(1) Quum in Converſione Latina, quae refertur Tom. III. Theſauri Novi Anecdotorum Martene, & Durand pag. 1621. utroque

Mortalis tristi subdatur crimine, cunctis
Illa patent: vita sed aheneum in illa, & aduncum
Est instrumentum quoddam, quod sistitur ardens
In medio: tum si quis (homo, sive angelus ille)
Quid minimum peccet, mox nuncia turba per ipsum
Ante thronum ducit suspensi robore Christi.
Tunc Cyprianus ait, Procul esto, in foedera Christi
Festinare lubet (celeres nam diligo motus)
Et cruce gaudentem, patiar ne talia, amare.
Cui monstrum, Quae mox iurasti maxima, dixit,
Nunc violare paras? At quae tibi, (retulit ille)
Impie, iuravi? Per quae mihi cumque potestas
Imperiumque datum, respondit daemon. At ille,
Nec te, nec tua facta, inquit, scelerate, pavesco.
Nocte ista siquidem vera ex te noscere cuncta
Virginis intactae licuit per vota precesque,
Terrificamque crucem: nullo nam robore polles.
Nunc etiam, quibus imperium, te iudice, magnum,
Ipse meis ponam signacula fortia membris.
Iamque tuus mihi sordet amor, tuaque ipse recuso
Consilia. Haec fatus, Christo persolvit honores,
Eiiciensque malum, procul hinc, procul aufuge, dixit,
Nam Christum quaero. Subitoque nefarius ivit.
Tunc magicae libros Cyprianus colligit artis,
Et iuvenum validis intacti ad Numinis aedem
Dat gestare humeris, sequitur quos cominus ipse.
Obvius inde pedes prosternitur ante sacratos
Praesulis Anthimii, sic illum voce precatus:

modo legatur, nos metri gratia pro *Anthimo* *Anthimium* reddidimus.

Οὐρανίου θεράπων στρατιῇ Χριστοῦ προβέβυλα
Βύβλῳ ἐγκαταλέξαι ἐμὸν κέαρ. Ὃς δὲ χολωθεὶς
Ἔννεπέν οἱ, Κακότητα τεὴν ἀπέρυξον ὀπίσσω·
Οὔ σοί γ' ἄρκιόν ἐστιν ἀφ' ἡμέων ἔκτοθ' ἐόντα
Ἔρδειν οἷα βέβυλας; ἀνακτορίων δέ τ' ἀλεύου·
Καὶ γὰρ παντομέδοντος ἀήττητος τέλει ἰσχύς.
Κυπριανὸς δ' ἀπάμειπτο, Κἀγὼ φρεσὶν ᾖσιν ἀνέγνων,
Ὡς Χριστοῦ δύναμις κρατερὴ πέλει, ἠδὲ μεγίστη.
Τῇδε γὰρ ἐν νυκτὶ κόρῃ σεπτῇ κατέπεμψα
Δαίμονας ἀντιθέους, ὅπως ἀπάτης ἐνὶ δεσμοῖς
Θηρήσωσι νόον κρατερόφρονος ἠϊθέοιο.
Ἡ δὲ μαθοῦσα νόῳ, εὐχῇ, σφρηγῖδι τε Χριστοῦ
Νίκησε κρατερῶς. νῦν δ' ἄνσχεο, καὶ δ' ἐλέησον,
Αἰδόμενος δ' ἱκέτην σέο, δέχνυσο φέρτατε φωτῶν
Βίβλους, ἔνθεν ἐγὼ κακὰ μυρία τεῦχον ἀλιτρὸς,
Καὶ πυρὶ τάσδ' ἀμάθυνον, ἐμὴν ψυχὴν ἐλεαίρων.
Πεισθεὶς δ' ἀρητὴρ βίβλους λάβε, φλέξε δὲ πάσας,
Κεῖνον δ' εὐλογέων ἀγανοῖς μύθοις ἀπέπεμπε,
Πυκνὰ παραιφάμενος σηκοῖς Θεοῦ ἐγκαταδύνειν.
Κυπριανὸς δ' ἄψορρος ἰὼν ἑὸν ἐς δόμον αὖθις,
Ῥέξας εὖτε κόνιν μορφὰς βρετέων ἀμενηνῶν,
Πᾶσαν δὲ ζοφερὴν νύκτα πεπλήγετο σῶμα,
Καὶ φάτο, Πῶς δ' ἂν ἐγὼ Χριστοῦ βλεφάροισι φανείην
Τόσσα κακὰ ῥέξας; πῶς δ' ἂν Θεὸν εὐλογέοιμι
Ἡμετέροις στομάτεσσι, δι' ὧν ἑτέρους ἀθέριξα,
Δαίμονας οὐλομένους ἐν ἐμοῖς καλέων στομάτεσσιν;
Καὶ τέφρην κεδάσας κατὰ γῆν, Θεοῦ ᾔτεεν οἶκτον
Σιγαλέως κατὰ γαῖαν, ἐπεὶ τρόμεεν μέγ' ἀῦσαι.
Ἀλλ' ὅτε δὴ ῥοδόπηχυς ἐπήλυθεν ἀργέτις ἠὼς
Σαββατικῆς μεγάλης, τότε δὴ πέλε πᾶσι θαλείη.

Ὡς

Servus in aeterni supremique agmine Christi
Iam mea proposui conscribere corda libello.
Iratus tunc ille, Tuam procul eripe, dixit,
Nequitiam; longe a nobis quaecumque patrasti,
Non tibi visa satis? Sacros ne accede penates;
Namque invicta Dei virtus est cuncta regentis.
Tunc Cyprianus ait, Nostrae quoque noscere menti
Sorte datum, quod magna Dei sit firmaque virtus.
Ipse etenim exacta venerandam nocte puellam
Pluribus impetii monstris, si forte doloso
Magnanimam illius captarent compede mentem.
Sed precibus, validoque crucis signo omnia vicit
Virgo potens animi Nunc me tueare misertus,
Et veniam oranti tribuens, hos accipe libros,
Optime terrigenûm, queis tot mala perditus egi,
Atque meam miserans animam, da protinus igni.
Credidit, & libros capiens exussit ad unum
Antistes, tum fausta precans, illumque frequenter
Templa Dei properare monens, placido ore remisit.
Tunc proprias gressus referens Cyprianus ad aedes
Vanaque contrivit divûm simulacra, suumque
Tota nocte gravi feriit sub verbere corpus,
Haec fatus: Christi ante oculos quo denique pacto
Tot scelerum reus accedam, nostroque Tonantis
Ore canam laudes, reliquis quo damna paravi,
Et tantum Stygias pestes in vota vocavi?
Hinc cinerem spargit, veniamque a Numine poscit
Stratus humi tacitusque, timet nam tollere vocem.
Candida iamque aderat roseis Aurora lacertis,
Magna resurgentis referens sollemnia Christi,

Ὡς δὲ κὴ αὐτὸς ἔβαινε Θεῦ μεγάλοιο νέηλυς
Σεπτὴν εἰς ἄγυριν, πωλεύμενος ηὔχετο τοῖα·
Δέσποτα, εἰ θεράπων τεὸς ἄξιος ἔμμεν' ὀΐω,
Δός με τεοῖς μεγάροισιν ἰόντα γε μῦθον ἀκῦσαι
Ἐκ γραφικῶν βίβλων εἰς κληδόνα εὖ μάλα ἐσθλήν.
Ὃς δ' ὡς ὖν ἐπὶ βηλὸν ἔβη ναῦ, ἔννεπε Δαβὶδ
Δῖος Ἰεσσιάδης, Ὄρα κύδιμε, μηδὲ μεθήσῃς,
Ὦ κρατέων, μηδ' αὖ με λαθὼν τηλῦ σέο τεύξῃς.
Αὖτις δὲ προφάτωρ Ὠσηὲ μέγας τάδ' ἔειπεν
Ἔνθυς, Εἰ δ' ἄγε μὴ πάϊς ἔσσεται. Αὐτὰρ ὁ αὖθις
Δαυΐδης ἀγόρευε, Προέσιχον ὄμματ' ἐμεῖο
Ὄρθρον Φωτοφαῆ νυκτὸς ζοφερῆς ἐλατῆρα,
Ὄφρα γε θειοτέροις σέο ῥήμασιν ἕσπομαι αἰέν.
Ἡσαΐας δ' ἑτέρωθι, Φόβος σέο μήτοτ' ἀπαυρῇ
Θυμὸν, τέκνον ἐμοῖο, κὴ ὃν φιλέω Ἰακώβην,
Ὃν πάντων κατέλεξα περικτιόνων πρόμον ἄλλων.
Παῦλος δ' ὧδ' ἀγόρευε θεηγόρος, Αὐτὸς ἀνάσσων
Ἡμέας ἐπρίατο Χριςὸς δυσπεμφέλυ ἀρῆς
Ἐκ προτέρης θέμιδος. Πάλι δ' ἔννεπεν ὧδ' ὑποφήτης
Δαβὶδ ἀριςολύρης, Τίς δ' ἂν Θεῦ ἐξερεείνοι
Ἀθανάτυ δύναμιν, κὴ ὕασι πᾶσιν ἐνίσποι
Ὕμνυς παντομέδοντος; Ἔπειτα δὲ τεῦχος ἄνακτος
Θειοτέρων ἐπέων, μετέπειτα δὲ ἀρητῆρος
Παρφασίη· ἀτὰρ αὖτε κατηχήεις λόγος ἀνδρῶν,
Ἔξιτε ἐκ νηοῖο Θεῦ βροτοὶ ἡμιτέλεςοι.
Κυπριανὸς δ' ἀγανὸς θώκοις ἔτι ἧςο σιωπῇ.
Ἀςέριος δέ τις ἦε διάκτορος, ὃς φάτο τῶδε,
Ἔξιθι κοιρανίων μεγάρων. Τὸν δ' ἂψ ἀπάμειπτο,
Σταυροπαγῦς Χριςῦ θεράπων πέλω, ἔκτοθι δ' αὖ με
Σεύεις; Τῷ δ' ἐνένειπε διάκτορος, Ἀλλ' ἔτι σύ γε

Οὐ

Quum magni simul ipse Dei novus assecla venit
In sacrum caetum, doctusque ita voce precatus:
Si, Deus omnipotens, mereor tuus esse minister,
Da, precor, ex sacris libris tua templa petentem
Accipere auguriis oracula plena secundis.
Ast ubi prima sacri ventum est ad limina templi,
Isacides ait, Omnipotens, me respice, neu me
Destituas, latitansque tuo procul ore repellas.
Tum magnus, sacroque adflatus numine vates
Oseas, Agedum servus iam non erit, inquit.
Atque iterum David: Mea lumina matutinum
Praevenere iubar, quo noctis opaca fugantur,
Vt divina sequar tempus tua dicta per omne.
Ast alibi Esaias, Animum non auferat, inquit,
Formido, mi nate, tuum, & quem diligo Iacob,
Finitimisque ducem selegi ex omnibus unum.
Divinus sic Paullus ait: Nos ipse prioris
Rex Christus solvit maledicto legis acerbo.
Rursus & ipse Dei interpres, citharaeque peritus
Concinit Isacides: Aeterni robora Regis
Quis canat, atque aures hominum quis cuncta regentis
Carminibus repleat? Tum post recitata supremi
Carmina sacra Dei, nec non de more peractos
Presbyteri monitus, vox est audita virorum,
Nondum perfecti divino abscedite templo.
Ast humilis Cyprianus adhuc quum scamna teneret
Ore silens, quidam, Sacris te proripe tectis,
Nuncius Asterius dixit. Cyprianus at illi,
Mene exire iubes extensi robore Christi
Servitio addictum? Sed nondum, rettulit ille,

Οὐ πλήρης τελεθεὶς δοῦλος κρατεροῖο Θεοῖο.
Αὐτὸς δ' αὖθις ἔειπε, Θεὸς ζωὸς πέλει αἰὲν,
Ὅς τις ἐλεγχίστους κακοδαίμονας οἷος ἔδειξε,
Σῶσε δὲ παρθενικὴν, καὶ ἐμὴν κραδίην ἐλεήρας,
Ἔκτοθι τῶνδε δόμων οὐ μοι θέμις ἐστὶν ἱκέσθαι,
Εἰ μὴ πίστεως ἐντὸς ἐγὼ Χριστοῖο γενοίμην.
Ταῦτα μαθὼν δὲ Θεοῦ ζάκορος τάχος ἦλθ' ἱερῆϊ
Ἀγγέλλων. Ὁ δ' ἔπειτα καλέσσατο, ὡς δ' ἐπεῴκει
Κυπριανῷ πολέας τε ἀταρτηροὺς φάτο μύθους,
Εἰρωτῶν ὅσ' ἔοργεν· ἀτὰρ τόσον εὐξάμενός γε
Ἔργα Θεοῖο δόνησεν, ὅσα περὶ κόσμον ἔτευξε,
Καὶ τότε δὴ θείοισι λοετροῖς ἁγνὸν ἔτευξε.
Ἠοῖ δ' ὀγδοάτη γένετ' αἰτυβοῆς πολυστέπτων
Βίβλων χριστοφάτων· ἀτὰρ εἰκάδι πεμπταίῃ τε
Μείων τυτθότερός τε διακτορίης τετέλεστο.
Καὶ θυρεῶνας ἔχεν σεπτῆς ἅμα μυστιπολείης.
Ἤματα πεντήκοντα δ' ὅτ' ἤλυθεν, ἄξιος αἶψα
Γένετο διακτορίης· ἀτὰρ κρατερῶς ἐδάμαζεν
Ἀντιθέων γε φάλαγγας ἀνκιδήτων ἀπαλάμνων,
Καὶ νούσους στυγερὰς μελέων ἀποήλασεν ἀνδρῶν,
Ἤδη καὶ πολέας Χριστοῦ ἐς πῶεον ἦγεν
Εἰδώλων κακόπιστον ἀναινομένων ἀλάωσιν.
Ἀλλ' ὅτε λυκάβας τέλος ἔλλαβεν, ἔλλαχε θῶκον
Ἀρητῆρος ἴσον· δέκα δ' ἑξείης ἐνιαυτοὺς
Μίμνεσκεν διέπων κλισμὸν τότε δημογέροντος.
Καὶ τότε δὴ μακαριστὸς ἐπίσκοπος Ἄνθιμος ἠῢς
Γρῆας κίκλησκε περικτίονας ἅμα πάντας,
Λέξας δ' ὅσσ' ἀγορῇ Χριστοῦ πέλεν αἴσιμα πάντα,
Εἰσέτι κόσμον ὁρῶν κλισίην πόρε Κυπριανῷ γε·
Αὐτὰρ δὴ μετὰ βαιὸν ἐς οὐρανὸν Ἄνθιμος ἐλθὼν

Ποί-

Perfecta summo famularis mente Tonanti.
Cui Cyprianus ait. Vivit Deus omne per aevum,
Daemonas opprobrio dignos qui prodidit unus,
Atque meam miserans animam, servavit Iustam,
Haud mihi fas efferre isto de limine gressum,
Ni prius alma Fides Christi me reddat alumnum.
Haec simul aedituus didicit, celer omnia sacro
Nunciat Anthimio. Cyprianum hic advocat, utque
Par erat, austero multa ore profatur ad illum,
Quae fecit quaerens; tum fundens vota parumper,
Quae Deus in mundo gessit, cuncta ordine pandit,
Lustravitque virum sacra baptismatis unda.
Octavoque die sacros perlegit in aede
Libros Christiloquos: viginti, & quinque peractis
Iste pusillus adhuc sacris minimusque dicatus
Ordinibus, portasque habuit, curamque sacrorum.
Quinquagena dies ubi venerat, illico munus
Exercere suum dignus fuit; inde potenter
Spirituum domuit taetras vilesque phalanges,
Humanoque graves pepulit de corpore morbos,
Atque adeo Christi multos in ovile reduxit,
Qui caecam vanamque fidem renuere deorum.
Iamque anno vertente parem Cyprianus adeptus
Presbyteri sedem; spatiumque decenne ministri
Munere defungens solio senioris adhaesit.
Tunc bonus Anthimius Praesul, vereque beatus
Omnes finitima accitos regione coëgit
Presbyteros, Christique choro digna omnia fatus,
Vivus adhuc, propriae Cypriano sedis honorem
Sponte dedit: tum regna petens caelestia, sancto,

Ποίμνην, ἧς πρόμος ἦεν ἀγαυῷ πάρθετο φωτί.
Αὐτὰρ ὁ Κυπριανὸς διέπων Θεȣ̃ ἀγλαὸν οἶκον
Παρθενικὴν ὑπεδέκτο διακτορίηφι γερήρας,
Οὐδέτι μιν καλέεσκεν Ἰ'ȣ́σαν, ἀλλ' ὀνόμηνεν
Ἰ'ȣςῖναν ἄμωμον, ὅλων δέ τε μητέρα θῆκεν
Κȣράων ἀταλῶν Χριςȣ̃ μεγάλων θεραπαίνων.
Πολλȣ̀ς δ' ἐκσώσας δυσπειθέας αἰνοσιθρήσκȣς,

Παρφάμενος Χριςὸν ποθέειν, μογέων ἐκόμιζεν

Εἰς ἀγέλην μεδέοντος, ὃς αἰὲν ἔχει γέρας, ἀμήν.

ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ ΒΙΒΛΟΥ ΠΡΩΤΗΣ.

ΠΕ-

Cuius erat custos, homini commisit ovile.
Hinc divina regens Cyprianus templa puellam
Excepit, sacroque Ministrae ornavit honore,
Et veteri Iustae mutato nomine, dixit
Iustinam intactam, cunctisque praeesse tenellis
Ancillis voluit Christo famulantibus unam.
Tum multos etiam, queis vana insederat altâ
Mente superstitio, Christi servavit amore
Succensos, multumque ferens in ovile reduxit
Supremi, cui semper honos & gloria, Regis.

FINIS LIBRI PRIMI.

DE

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΥΠΡΙΑΝΟΥ

ΒΙΒΛΟΣ ΔΕΥΤΕΡΗ.

Ο"Σσοις [1] δὴ Χριςῦ πολυυμνήτοιο μέμηλε
Πίςις μυςιπόλος, θαλεροῖς ἐμέθεν δακρύοισιν
Λεύσατε, ὄφρα μάθητε πόθεν τόσον ἐςί μοι ἄλγος,
Καὶ σάφα οἶδ' ὅτι ἴςε, ἀληθέα μυθέομαι γάρ.
Ἠ'δ' ὅσοι τέρπεσθε ἀεικέσιν εἰδώλοισιν
Πεύθεσθ', ἐξενέπω γὰρ ἐγὼν ἀπατήλια τῶνδε.
Οὐδὲ γὰρ, ὐδ' ἕτερός τις ἐν ἀνθρώποισιν ἐμοῖο
Ε"πλετο δύσθρησκος, ϗ δαίμοσιν ὡμάρτησεν,
Οὔτε δὲ μαψιδίων εἰδώλων ἔσκεν ὀπηδὸς,
Οὔθ' ὅπερ εἰσὶ μαθεῖν, ὔτ' αὖ μένος ἐςὶν ἐκείνοις.
Οὗτος ἐκεῖνος ἔφυν Κυπριανὸς, ὃν ποτε κῦρον
Ἡ'μέτεροι τοκέες δῶρον δόσαν Α'πόλλωνι.
Εἰσέτι νηπίαχος δέ τ' ἐὼν μάθον ὄργια θηρὸς
Νηδυπόροιο δράκοντος. ἔτος δ' ἐπὶ ἕβδομον ἐλθὼν
Μιθραίῳ Φαέθοντι πάλιν μετέπειτα τελέσθην,
Ὤικεον εὐγενέων δέ τ' Α'θηναίων πόλιν αἰπὴν,
Καὶ ναέτης γενόμην δὲ, ἐπεὶ τόδε ἥνδαν' ἐμεῖο
Πατράσιν, οἵ μ' ἔτεκον. δεκάτῳ δ' ἐπιβὰς λυκάβαντι
Δηοῖ δᾷδας ἀνῆψα, κόρης δ' ἀργεννὸν ἐπέςην
Πένθος. Α'θηναίης δ' ἥτις πόλιν ἐςὶν ἐς ἄκρην
Ῥ'έξα δρακοντείυς τελετάς· ζάκορος δὲ τελεσθεὶς

Ἡ'λ-

(1) In huius secundi Libri versione adornanda ita nos gessimus, ut lectionem Codicis sequuti, ab ea quoque, quoad fieri potuit, non discesserimus, quam exhibet S. Cypriani Confessio Graece-Latine edita in fine eius Operum edit. Paris. A. MDCCXXVI. fol. pag. 295. seqq. quum vel ipsam, vel ei quam simillimam prae manibus habuisse

DE S. CYPRIANO

LIBER II.

O Quibus est multo celebrati carmine Christi
Sacra Fides curae, lacrymas quas fundo recentes
Cernite, ne tanti lateat vos caussa doloris:
Cuncta licet (nam vera loquor) scio cognita vobis.
Quotquot & idolis animum oblectatis iniquis,
Accipite, ipsorum referam quas carmine fraudes.
Haud etenim, haud homines inter fuit alter inani
Relligione magis captus, vel vana sequutus
Fictorum simulacra deûm, vel qualis in illis,
Quantaque vis, vero potuit comprehendere sensu.
Sum Cyprianus ego, quem paene in luminis auras
Emissum Phoebo donum vovere parentes.
Inde puellus adhuc, didici sacra taetra draconis
Nedypori: tum me, vix septima vertitur aestas,
Mithraeo rursus Phoebo post talia sacrum
Nobilis excipiunt sublimes Palladis arces,
Civibus annumerantque suis: ita namque parentes,
Vnde satus, voluere mei: Cererique decennis
Accendi taedas, & luctum Virginis album
Sustinui: atque alta residentis in urbe peregi
Palladis anguineos ritus: & munus adeptus

Ae-

Eudocia, dum Poëma conficeret, censenda sit, ita utrumque Opus conferenti convenire inter se omnia, paucis exceptis, videntur. Ex hac igitur Confessione nonnulla interdum loca adferimus, ut interpretationem nostram quorumdam versuum, qui alium fortasse sensum praeferre prima fronte videantur, probare possimus.

Ἦλθον ἐς Οὐλύμποιο νάπος, τόγε δὴ καλέουσιν
Ἀγνῶτες μακάρων ἀμενηνῶν εἶναι ἔδεθλον.
Ἔνθα τινῶν ἐπέων ἦχον, καὶ δοῦπον ἄκουον·
Λεῦσα πόδας πρέμνους τε, ὅσον θαμβῆσαι ὀπωπὴν,
Ἅσπερ ἐπεσκόπεόν γε μάτην κακοδαίμονες αἰνοί.
Ἔνθ᾽ ὥρας κατίδον, καὶ ἀμειβομένους δέ τ᾽ ἀήτας,
Αὕτως δ᾽ ἤματα πολλὰ, τά πέρ τινες ἔνδον ἀνιγροὶ
Φαντασίην τεύχοντες ἀπηνέες ἀντιπάλαμνοι·
Καὶ χορὸν εἰσιδόμην μέγ᾽ ἀναιδέα μελπομένων γε,
Ἄλλους δ᾽ αὖτ᾽ ἐσ ὅμιλον ἀρήϊα ἔργα τελεῦντας,
Ἄλλων δ᾽ αὖτε λόχους, καὶ κέρτομα ἤθεα εἶδον,
Ἠδέ τε ἀτυζομένους· ἔνθ᾽ ἔδρακον ὅσσα θεάων
Καὶ μακάρων στίφη· αὐτοῦ γὰρ ἔμιμνον ἔγωγε
Ἤματα τεσσαράκοντα, καὶ ἄλλ᾽ ἐπὶ τοῖσι δέ τ᾽ ὀκτώ.
Ἔνθεν δὴ στέλλονται ἅτ᾽ ἐκ κρατερῶν βασιλείων
Πνεύματα ἠερόφοιτα ποτὶ χθόνα ἔθνεα πάντα
Ῥέζειν ὅσσ᾽ ἐθέλουσιν ἀεικέα οἷα κάκιστοι.
Ἦν δέ μοι ἐκ δένδρων θαλερῶν δαὶς ἀκροπέτηλος
Δυομένου Φαέθοντος. Ἐπὶ πέμπτον δέκατόν τε
Ἐλθὼν εἰς ἔτος αὐτὸς ὅλων πνοιῶν τε θεῶν τε
Ἧα διδασκόμενός γε παρ᾽ ἀνδρῶν ἱεροφαντῶν
Ἑπτὰ κέρ᾽, ἔργματά θ᾽ ὅσσα ἀθέσμοις δαίμοσίν εἰσιν.
Καὶ γὰρ ἐμοὶ γλίχοντο γονεῖς, ὅππως κε μάθοιμι
Ὅσσά περ ἐν γαίῃ τε καὶ ἠέρι ἐστὶ καὶ ἅλμῃ,
Οὐ μόνον ὅσσα πέλουσι κατὰ φθορὰν ἀνθρώποισιν,
Ἀλλ᾽ ὅσα καὶ θαλερῆς ποιῆς πέλει εὐπρέμνου τε
Φυταλίης, ὅσα τ᾽ ἀνδρὸς ἀκιδνότερον περὶ σῶμα
Εἰλεῖται, καὶ ὅσσα κακόφρων ἀντιπάλαμνος
Εὗρεν ὁ τῆσδε γύης ἀρχὸς, ὄφις αἰολομήτις,
Εἰς ἔριν ἀθανάτου βουλὴν μεδέοντος ἀτίζων.

Ἔν-

Aeditui, vanos perhibent ubi degere divos
Ignarae gentes, conſcendi culmen Olympi.
Verborum heic ſonitus audivi, & murmura quaedam;
Graminaque truncoſque, oculis mira omnia, vidi,
Daemones incaſſum quae ſervant omnia turpes.
Heic horas, ventoſque ſibi ordine ſuccedentes
Inſpexi, varioſque dies, queis nempe maligni
Immaneſque hoſtes falſa ſub imagine mentem
Ludificant. Caetum heic laſciva voce canentum,
Miſcenteſque alios inter ſe praelia vidi,
Quique dolis gaudent, quique in convicia proni,
Quique metus miſcent: heic & quaſcumque dearum
Adſpexi, divûmque acies: ibi namque moratus,
Dum biſſena quater Phoebi lux orbe refulſit.
Hinc velut e quadam mittuntur regiâ in orbem
Spirituum aëriae turmae, ut mortalibus aegris
Iniiciant quaecumque velint indigna malorum.
Tunc mihi erant tenerae plantarum fercula frondes
Sole ſub occiduo. Necdum tria luſtra peregi,
Quum vim ſpirituumque omnem, divûmque docebar
A myſtis ſeptem, queis turpia ſacra patebant,
Quotquot & illicitum ſpectent ad daemona curae.
Scilicet optabant me diſcere cuncta parentes,
Quae tellus, atque aura capit, pelaguſque profundum:
Nec tantum quaecumque hominum corruptio gignit,
Sed tenera ex herba quotquot, cultiſque viretis
Exſiſtunt, circaque hominis languentia membra
Verſantur; quot dira etiam male noxius hoſtis,
Conſilii varii ſerpens, qui huic praeſidet orbi,
Repperit, aeterni ſpernens decreta Tonantis.

Hinc

Ἔνθεν ἐς ἱππόβοτον θαλερὸν γενόμην κάτα Ἄργος,
Ἦν δὲ Τιθωνιάδος ἑορτὴ λευχείμονος Ἠῦς,
Μύστης δ' αὖ γενόμην, ϗ αὐτόθι ἥερος ἄλφω
Ἠδὲ πολυπτύχοιο πόλυ ϗ ἴσον ἄημα,
Συγγενίης δ' ὑδάτων, ϗ ευφόρβοιο ἀρούρης,
Ἠδ' αὖθις δροσερῶν ναμάτων εἰς ἠέρα δῖον.
Ἤλιδος ἄχρι δ' ἔβην, ϗ Ταυροπόλυ Κελαδεινῆς
Ἐν Σπάρτῃ δ' ἐσίδον βρέτας ὄβριμον, ὄφρα δαείην
Ὑλομενῆ πολύμορφον ἄγαν φύσιν [1], ἠδὲ μέταλλα,
Ψήφυς τε, γραφίδας τε, χαρακτῆρας δέ τε κόσμυ,
Γραιώδεις μύθυς τε. Αὐτὰρ Φρυγίης χθόνα βαίνων
Μαντιπόλος γενόμην πινυτὸς μάλα, ἐκ πραπίδων δὲ
Ἤπατος ὅσσα πέλυσιν ἐγὼν ἐδάην κατὰ μέσσον·
Ἐκ Σκυθέων δ' οἰωνὺς, σήματα ἠχήεντα,
Ἠδ' ἄρα ϐ ζώων καμπτὰς ἐπὶ τοῖσι πορείας,
Κληδόνας αἰζηῶν, τοί κεν τὰ ἔπειθ' ὁρόωσι,
Βομβὺς θυρατέων σανίδων, πετρῶν δέ θ' ὁμοίως,
Φωνὰς δ' ἐκ τύμβων πρόπαλαι κατατεθνηώτων,
Δῦπον δ' αὖ θυρέων, παλμὺς ϐροτέων μελεδωνῶν,
Ὄγκυς δ' αἱματόεντας, ὅσοι μέλεα χραίνυσιν,
Εὖτε δὲ μυρμήκων βρώμη κατὰ ἄψεα βαίνει·
Καὶ μύθων ὄαρυς, ϗ ἀριθμὺς αὖτ' ἐπέων γε,
Καὶ σαρκὸς ὁρατύς γε πόνυς, ϛήλας φύσιος δέ·
Ὅρκοι δ' ὅσσοι ἔασιν ἀληθέες, ἠδὲ ϗ ὐκὶ,
Ἠδὲ ϗ ὅσσα πέλυσιν ἐναντία μήδεα φωτῶν.
Οὐδ' ἔτι με χθονίων πρῆξις λάθεν ἠερίων τε,
Καὶ βυθίων, ὐ φάσμα πολύτροπον, ὐ κρύφιος νῦς,
Οὐ δολόεις, ὐδ' αὖ πολυμέρμερος, ὐδὲ τεχνήεις,
Εἴως ἠπεδανῦς ἀπάτης, ϗ αἰσυλοεργῶν [2],

Καὶ

(1) In dicta editione pag. 297. legitur: ὕλης μάθω ὕλης σύγχυσιν, ϗ διαίρεσιν, κ. λ.

Hinc me dives opum, nutrixque habet Argos equorum
(Tum forte Aurorae fiebant sacra nitenti)
Illic mysta iterum factus, quaenam aëris, atque
Multiplicis caeli constans concordia, novi,
Quae cum fecunda sit aquae cognatio terra,
Nec non cum puro pluviatilis aëre roris.
Elidis hinc terram veni, atque illustre Dianae
Tauropolae signum vidi Lacedaemone, ut inde
Materiae multas variasque addiscere formas,
Atque metallorum species, lapidumque, notasque,
Atque characteres, commentaque anilia possem.
Tum Phrygiam veniens, factusque ibi doctus aruspex,
Ex extis, medio fierent quae in pectore, novi:
Auguria e Scythiae populis, aviumque sonoras
Edidici voces, flexosque per aëra gyros,
Fatidicas iuvenumque, vident si postera, voces;
Quos sonitus pariter petrae, quos ligna, diuque
Mortua quas tumulis emittant corpora voces,
Ostia quos strepitus; queis curis palpitet intus
Fibra; cruentati foedent qui membra tumores,
Vt cum verrucae serpunt per viscera edaces:
Tum quos verba habeant numeros, quae vincula sermo,
Quos caro visibiles, physeos monumenta, labores;
Quae vero iurata animo, periuria quaeque,
Consilia atque hominum quae sint inimica quietis.
Me nihil in terra latuit, caeloque, marique:
Non varium monstrum, non abdita, sive dolosa
Mens, non arte valens, multisque obnoxia curis.
Quid quod & invalidas fraudes, & facta nefanda,
Cun-

(2) Ead. pag. 297. ἄχρι τῆς τῶν γραφῶν μεταφορᾶς μαγγανικῆς, καὶ τῶν τοιούτων ἁπάντων.

Καὶ τοίων πάντων ὅσ' ἐπὶ χθονὶ τῇδέ τ' ἔασιν.
Α'λλ' ὅτε δὴ μετὰ ταῦτα ἐεικοστοῦ λυκάβαντος
Ε'ντὸς ἔβην, τότε δὴ ζοφερῶν ἀνδρῶν ποτὶ γαῖαν
Αἰγύπτου ἱκόμην, καὶ Μέμφιδος οὖδας ἔτετμον,
Πειρήθην κἀκεῖσε ὅσον βροτῷ οὐκ ἔνι εἰκτόν·
Ω'ς χθονίοισι πέλουσιν ὁμόγνια, πῶς δὲ καλεῦνται
Πνεύματ' ἀπότροπα, ποίων δ' ἄστρων ἱμείρουσιν,
Καὶ θέμισιν δ' ἤπειτα, καὶ ἔργμασι· πῶς δὲ φέβονται,
Πῶς δέ τ' ἀμειδήεντα φυλάττουσιν ζόφον αὐτά,
Πνεύματα δ' οἷά γε τοῖσιν ἐναντία· ἠδ' ὅσοι ἀρχοὶ
Αἰνοτάτου Ε'ρέβοιο ἅμ' ἀντιθέων περ ἔασιν·
Η'δ' ὅπως ψυχαῖς καὶ σώμασιν εἴκελοί εἰσιν
Κτηνῶν καὶ νεπόδων, καὶ ὅσσ' αὐτοῖσι μέμηλεν,
Η'δ' ὅσα κεν ῥέζουσι· ταχὺς δρόμος, εἴδησίς τε,
Μνημοσύνη, τάρβος, τέχνη δολερὴ, ποδὸς ἴχνη,
Κρυπταδίη λήθη πολέων, καὶ ἔργματα δήμου,
Καὶ ὅσα εἴκελα τοῖσιν. Ε'κεῖ δ' ἔγνων τρόμον αἴης,
Ο'μβρων δ' ὑετίων γένεσιν καὶ δοῦπον ὁμοίως,
Οἶδμά τε γῆς πόντου τε, μιμήματα ἠύτ' ἀληθῆ
Α'θανάτου σοφίης ἰνδάλματα αἰὲν ἐόντα.
Κεῖθι μεγασθενέων καὶ μηκεδανῶν μεροπήων
Ψυχὰς εἰσενόησα γιγάντων αἰνοπελώρων,
Αἰνὰ πιεζομένας εἴσω ζόφου ἠερόεντος,
Φάσματι δ' οἷα μόνον γαίην κατὰ νῶτα φερούσας,
Η'ύτ' ἀνὴρ βαρύαχθος ἐπ' ὤμων δοῦρα φέρησι.
Εἶδον δαιμονίους ὀάρους, σκολιῶντε δρακόντων,
Πικρὰ δ' ἀήμαθ', ἅπερ χθονίοις εἰς οἶτον ἔασιν·
Ε'νθεν ἐπ' ἀνθρώποισιν ἰάλλουσιν περιφοῖται
Μυρία δαίμονες αἰνὰ περισπέρχοντες ἐς ὕλην.
Καὶ χθόνα μοχθίζουσαν ἐγὼν ὑπὸ δαίμονος εἶδον,

Μη-

Cunctaque cognovi, quae his ſunt aequalia terris?
Iamque aderat noſtro poſt haec vicenus ab ortu
Annus, quum populo colitur quae terra nigranti,
Aegyptum pergens, inveni Memphidis oram.
Illic tentavi humanas ſuperantia vires,
Quae cum terrenis cognatio, ſpirituumque
Averruncorum quaenam ſint nomina, queiſque
Legibus, ac rebus, queis delectentur & aſtris,
Vt fugiant, triſteſque habitent caligine denſa,
Quaeque his ſpirituum ſpecies contraria; quotque
Sint Erebi reges ſquallentis, ſemideique;
Vt iumentorum referant ſimul, atque natantum
Corporaque atque animas; quae cura exerceat illos,
Quaeque gerant: velox curſus, doctrina, memorque
Mens animi, pavor, ars fallax, veſtigia plantae,
Multorumque latens oblivio, factaque turbae,
Quaeque his aequa. Illic novi terraeque tremorem,
Nimboſaeque ortum pluviae, pariterque fragorem,
Et terrae pontique aeſtus; imitantia veras
Aeterni formas Verbi, ſemperque manentes.
Illic corporibus magnis, magnoque potentum
Robore vidi animas, immania monſtra! gigantum,
Aëris obſcura graviter caligine preſſas,
Et ſpecie tantum geſtantes tergore terram,
Qualis ligna ferens humeris ſub mole fatiſcit.
Heic cum daemonibus communio viſa draconum,
Heic & amarities, terrenis noxia rebus;
Vnde ope materiae huc illuc ſine lege vagantes
Daemones immittunt noſtrae mala plurima genti.
Heic ego vexatam pariter ſub daemone terram

Μηδέ τ' ἐφεξομένην ἐπὶ ὕδατος ἀςαθέοντος
Εἵνεκ' ἀναφορέων βάσεων δ' ὧν μοιρήσατο.
Ε῎φθασα κ̀ χώρην, ὅθ' ἀμείβοντ' ἀντιπαλαμνοι, [1]
Η῞υπερ ὄφις κατ' ἔριν θείȣ μένεός περ ἔτευξεν
Ε'ς σκολιὴν κακόχαρτον ὅλην βιοτὴν μεροπήων·
Ε'ξ ὧν πνεύματα πολλὰ πονείοντ' ἰσοθελύμνοις
Α'νδράσι δυσσεβίην χαμαὶ ἐρχομένοισι φέροντα.
Καὶ μὴν κεῖσ' ἐνόησα κακῶν ἔνοχον κατὰ νεῖκος
Ε'λθόντ' ἐξαπίνης ἀντ' εὐσεβέος μεροπῆος·
Μάργος δ' αὖ πινυτῷ, κ̀ ἰθυδίκῃ ὀλοὸς φώς·
Οὐχ, ὅσιον δέ τ' ἐκεῖ, ȣ̓ κεκριμένον πράγος ἐςίν.
Ε῎νθ' ἐσίδον ψεύδȣς πολυδαίδαλον εἶδος ἀτερπές.
Μαχλοσύνης τρίτυπον δὲ κακογραφίης ἔχεν εἶδος,
Αἱματόεν, περίκαυςον, ἀφρῷ κ̀ ἤπατι ἶσον.
Μήνιδος αὖτ' ἐσίδον τύπον πτερόεντα, ἀνιγρὸν,
Τρηχὺν, θηριόεντα. Α'τὰρ δόλον αὖτε δέδορκα
Συννεχέα, κρύφιον, δολεροῖς ἐπέεσσι κομῶντα.
Μίσȣς δ' αὖ ἐσίδον μορφὴν ςυγερὴν, ἀλαωτήν·
Ε'ς δ' ὄπιθεν κορυφῆς γλήνας πίσυράς κεν ἔχεσκεν
Φευγούσας φάεος περιλαμπέος ἀγλαὸν ὄμμα·
Μυρίοι ἐκ κεφαλῆς δ' αὐτῷ πόδες ἠώρηντο,
Μȣ̃νοι σμερδαλέοι· νηδὺς δ' ȣ̓κ ἦν ἐν ἐκείνῳ,
Νηλὴς γάρ τε πέλει, κ̀ ἄτερ σπλάγχνοιο πολεύει.
Ζῆλος, κ̀ φθόνος αἰνὸς, ὁμοίϊοι ἀλλήλοιϊν,
Α'λλά γε δὴ φθόνος ȣ̃λος ἄμῃ γλῶσσαν φέρει ἴσην.
Δυςροπίην δ' ἐσίδον λεπτὴν μάλα, εὖτ' ἀλίβαντα,
Ο'φθαλμȣ̀ς πολέας δέ τ' ἔχεν, γλήνας δέ τ' ὀϊςȣ̀ς,
Ε'σσυμένην πρὸς ἄμυναν ἀεὶ νόον, αὐτὰρ ἄπληςον.
Μορ-

(1) Ibid. p. 300. ἦλθον ἐν χώρῳ, ὅπου αἱ ἰδέαι τῶν μεταμορφώσεων

Adspexi, instabili numquam tamen aequore mersam:
Hanc etenim validae firmant fundamina basis.
Inde locum veni, varie mutantur ubi hostes,
Divino iratus quem robore condidit anguis
Pravam contra hominum vitam laetamque malorum.
Spirituum heic multus labor est, ut ad impia gentes
Quaeque trahant terris simili de stirpe profectas.
Illic cognovi, quanam ratione malorum
Conscius adversus sanctum vestigia ponat,
Prudenti insipiens, iusto concurrat iniquus.
Nulla ibi iudicii forma est, vis nullaque legum.
Heic variam, ingratamque gerunt Mendacia formam.
Exhibet at speciem malepicta Libido triformem,
Sanguineam, ambustam, spumaeque atque hepatis instar.
Irae etiam species pennis celer, aspera, tristis,
Effera visa mihi: tum Fraudis forma cohaerens,
Occulta, & verbis semper fecunda dolosis.
Heic mihi caeca Odii sese obtulit, atraque forma,
Quatuor aversa frontis cui parte pupillae,
Lucis vitantes radium, qui cuncta serenat:
Mille autem summo tolluntur vertice plantae,
Terribiles tantum visu; tum ventre carebat,
Sola etenim feritas illud sine viscere pascit.
Invidiae Zelique pares taetraeque figurae;
Dira tamen primae, falcique simillima lingua.
Nequitiam heic macie confectam, ut corpore functum,
Conspexi: huic oculi plures, ac tela pupillae,
Semper & exagitat mentem vindicta, nec explet.

L 2 *For-*

τοῖς δαίμοσι γόνατα, κ. λ.

Μορφὴν δαίμονος[1] εἶδον· ἔχεν δ' ἐφύπερθε κάρηνον
Στεινωπὸν, τανχόν τε· δύω δ' αὐτῷ ςόματ' ἦεν,
Ε῎ν μὲν ἐπὶ ςήθεσι, τὸ δ' αὖ ἕτερον κατὰ νῶτα,
Γαίην δαινύμενα ςερεὴν, πέτρας τε βαρείας,
Πεινάων κ̧ σάρκας ἄδην κακότητι τετηκώς.
Ο῎λβυ δ' αὖ φιλότητα[2] ἐγὼν ἴδον, ἁρπαλέον μὲν,
Καὶ δέμας ὀξὺν ἔχεν, φαίης δρεπάνην κα̣θορᾶσθαι,
Καὶ γλῆναι βλεφάρων αἰεὶ λήγυσαι ἔησαν.
Ε᾿μπορίην δέ θ' ὅμως κατίδον χθαμαλὴν, ταχύρεμβον,
Ο῎λβυ δ' ἐλπίδα πᾶσαν ἐπωμάδιον φέρε φόρτον.
Η᾿λεμάτυ μορφὴν δ' ἐσίδον· ἀγαθὸν δ' ἔχε θυμὸν,
Σάρκα τε πιαλέην, λευκόςεα δ' ὐκ ἔσαν αὐτῷ.
Εἰδώλων δ' ἐνόησα λατρείην ὑψιπότητον,
Ε᾿ν κορυφῇ δ' ἐφύπερθεν ἔχε πτέρυγας δύο πυκνάς·
Η῝ δόκεεν πάντας μὲν ἐπισκεπάειν, ἀτὰρ ὔτι
Οὐδὲ ἑῶν μελέων σκέπας ἔσθενε ποιήσασθαι.
Ε῎νθ' ἴδον ἀλλοπρόσαλλον ὑποκρίσεως βαρὺ δεῖμα,
Λεπτάλεον μὲν ὅλον, ςέρνα δ' ἔχεν εὐρώεντα,

Κρύβδην τηκόμενον, ἀνεμόφθορον, εὖτε δάϊζον.

Η᾿δὲ παραφροσύνης μορφὴν εἶδον· δύο δ' αὐτῇ
Η῟σαν ὁμοῦ φύσιες, ἀνδρὸς νέυ, ἠδὲ γυναικὸς,
Γυμνὸν, ἀναιδείης ἐντὸς, ἀλκῆς τ' ἀπάνευθε.
Καὶ προπετῆ ἐσίδον δυσδαίμονα, ὃς τανχήν γε
Γλῶσσαν ἔχεν πάντων μελέων πολὺ μείζονα πάγχυ.
Μάρ-

(1) Ita legitur in Codice, sed quomodo haec descriptio in Fortunam quadret, non video. Melius habet citata editio pag. 300. εἶδος ἀπληστίας, *speciem avaritiae*.

(2) Haec descriptio Tristitiae adscribitur loc. cit. Legitur enim: εἶδος γειτότητος ἐξ' ὅλον τὸ σῶμα ἔχον κατὰ τὴν ἅρπην, καὶ τὰς χέρας

Fortunae formam vidi, cui desuper arctum
Oblongumque caput, duplexque erat oris hiatus,
Alter pectus habet, post terga recluditur alter,
Duram ambo comedunt terram, atque immania saxa:
Carnibus atque inbians, occulta tabe liquescit.
Rursus opum, illa quidem furax, mihi visa Cupido:
Corpus acutum habuit, falcem spectare putares:
Claudebatque oculos languentibus usque pupillis.
Heic mihi Mercatura etiam vilisque, celerque,
Spemque omnem gestans auri, ceu pondus, in armis:
Ac Levitas visa est, miti quae praedita mente,
Carne quidem pinguis, verum caret ossibus albis.
Novi Idolorum Cultum, sublime volantem,
Nam binas capiti densas superaddidit alas;
Quique videbatur pennis involvere cunctos,
Nulla suis poterat tamen addere tegmina membris.
Novi & Hypocriseos variumque, gravemque timorem,
Quae tota exilis, spatiosum pectus habebat,
Quod tamen occulte morbus vitiabat iniquus,
Vt quae evanescunt vento disiecta per auras.
Heic quoque visa virens annis, & duplice constans
Femineoque marique simul Dementia sexu,
Nuda, pudore carens, atque omnis roboris expers.
Audacem vidi, cui forma miserrima, longam
Namque habet, & reliquo maiorem corpore linguam.

τῶν ὀφθαλμῶν ἔχον συνδυνούσας εἰς ἔκλειψιν: *Speciem tristitiae totum corpus acutum habentem instar falcis, & pupillas oculorum succumbentes, ita ut deficere videantur.* In notis vero subiicitur, pro γριπόκητος legendum videri γρυπότητος, vel γρυπότητος.

Μάργον δ' αὐτ' ἐσίδον, κεφαλὴν δ' ἔχεν ἶσα κάροιο,
Ψυχὴν χαυνοτάτην, ἔκπυςα δὲ πάντα τελεῦσαν.[1]
Πάντων δ' αὖ χαλεπῶν κεῖθι πράγος εἰσενόησα,
Εἶδος ὅπερ φορέοντες ἀεικέλιοι κατὰ κόσμον
Νείσοντ' ὀλόμενοι κακοδαίμονες αἰνοπέλωροι,
Πέντε καὶ ἑξήκοντα, κ̉ ἄλλοι τρεῖς ἑκατόν γε
Δαίμονες ἀργαλέων παθέων, οἵ κεν κρατέυσιν.
Καὶ κενοδοξίης, ἀρετῆς δ' ἰδόμην μέγ' ὄνειδος,
Αὔτως δ' αὖ σοφίης τε, δικαιοσύνης τε ματαίης,[2]
Ε῎νθεν ἄρ' Ε'λλήνων σοφίης ἄνδρας πλανόωσιν·
Εἰκόνα γάρ τις ὁρᾷ, κ̉ ἀληθείη φύγε πάμπαν·
Ω'ς σκιή ἐςιν ἅπαντα, κόνις τ' ἀχρήϊος αἰεί.
Ε'ν γὰρ τοῖσιν ἅπασαι ἐνεργοῦνται κακότητες
Ε῎ς γε πλάνην πολέων. Α'λλ' ὐ θέμις ἐςί μοι αὐτῷ
Τεύχειν ἄσπετα βύβλα· πολῶν ἄπο τύτθ' ἀγορεύσας
Δυσσεβίην κεν ἐμὴν ὔμμιν μετὰ πᾶσιν ἔειπον.
Α'λλ' ἔτι κ̉ τόδ' ἐρῶ. Ο῎τε δὴ τριακονταετῆρος
Η῎δη φὼς γενόμην, κυανῶν μερόπων λίπον ὖδας,
Χαλδαίων δ' ἱκόμην γε παλαιγενέων πόλιν ἀνδρῶν,
Καὶ μάλ' ἐπιστέρχων, δρόμον αἰθέρος ὄφρα δαΐην,
Ο'ν κ' αὐτοί φασιν ὖτοι ἐπὶ φλογεροῦ πυρὸς εἶναι,
Τύτων δὲ κριτοὶ ἄνδρες ἐπὶ φάεος νοέυσιν.
Ε῎νθεν ἐγὼν ἐδάην ἄςρων φύσιν ἀλλοπρόσαλλον,
Εὖτέ τις ἐκ καλύκων βοτάνην δρέψηται ἄπειρον,
Α'ςρῴας τε φάλαγγας ἐειδομένας πολέμοισιν.
Αὐτοὶ συγγενίας κ̉ δώματα δεῖξαν ἑκάςυ,
Η'δ' ἄρα τῶν φιλίην, αὐτὰρ βρώμην τε, πόσιν τε,
Καὶ νοερὴν φιλότητα τελισκομένην ἐπὶ φωτί.[3]

Αὐ-

(1) Ead. pag. 300. εἶδος μωρίας, κεφαλὴν ἔχον καρσίου, καρδίαν χαύνην διαχεομένην, καὶ μηδὲν βαςάσαι ἰσχύουσαν.

(2) Ead. pag. 300. εἶδη εἶδον ἐκεῖ καὶ τῆς κενοδοξίας, καὶ κενῆς ἀρετῆς,

Stultum etiam vidi, capitis cui multa gravedo,
Mollitiesque animi, nil occultare valentis.
Spirituum ast alium didici tunc ipse laborem:
Qua forma induti, tristes, & damna ferentes
Circumeunt totum saevi cacodaemones orbem:
Omnes tercentum, sexdeni & quinque fuere
Daemones affectu fortes, virtute potentes.
Ileic novi, quam sit turpis, probrosaque virtus,
Iustitia atque decus, nec non sapientia vana;
Queis homines fallunt Graecorum dogmate: nam quis
Vera fugit, sola contentus imagine rerum.
Omnia sic umbrae cinerique aequantur inani;
Omnia namque istis patrantur crimina rebus
Multorum in fraudem. Sed non licet omnia longo
Carmine complecti. De multis pauca recensens,
Impia vos omnes docui mea crimina. At illud
Fabor adhuc. Ter dena virum me fecerat aestas,
Littora quum linquens nigris habitata colonis,
Chaldaeam veni, clarorum stirpe virorum
Insignem quondam, ut cursum scirem aetheris omnem,
Quem gens illa quidem consistere in igne fatetur,
At res qui melius noscunt, in luce reponunt.
Inde ego naturae astrorum discrimina novi
(Ut qui e folliculis decerpere noverit herbas)
Sidereasque acies, belli simulacra gerentes;
Quae cuiusque domus, quae sit cognatio, quodque
Foedus amicitiae, quinam potusque cibusque,
Et rationales coitus in luce peracti,

 Ipsi

καὶ κενῆς σοφίας, καὶ κενῆς δικαιοσύνης, κ. λ.

(3) Ibid. pag. 301. καὶ συνουσίας νοερὰς ἐπὶ φωτὸς ἀνθρώποις τελουμένας.

Αὐτοὶ μοίρας δεῖξαν ἐμοὶ πόλυ ἀργυρόεντος
Πέντε ϗ ἑξήκοντα, ϗ ἄλλον τρὶς ἑκατόν γε.
Ἦν δέ τις αὐτοῖσιν ὁρατῆς φύσεως συνέριθος, [1]
Καὶ σκῆψιν τολύπευον, ἀγῷ δ' ἐπίθοντο ϗ αὐτοὶ,
Μῆτιν δὲ πρῦφαινον ἀπ' αὐτῶν ϗ πόρον οἷον,
Κεύθοντα [2] κρυφίων πολυμέρμερον αἰὲν ἀνωγὴν,
Ἐκ δὲ θυηπολίων μειλίγματα μοῦνον ἔχοντα·
Ἄλλα δὲ οὐκ αἴνεσι, ϗ οὐ σπονδῶν ἀλέγουσιν,
Ἀλλὰ μόνον φάεος τοῖσιν μέλει εὐρώεντος.
Ἀλλὰ ϗ ὥς ἐσίδον, ζοφερῆς οὐ εἵνεκα βουλῆς
Βαῖνον πειθόμενοι, ὅππως φάεος μεταδῶσιν
Ἄστρασιν οὐ φαέθουσι κεραννύμενοι κατὰ βαιόν.
Θάμβος ἔχεν δέ με πάμπαν, ἐπεὶ μεσάτου ἐσόπωπα,
Ὅττι κεν ἠερίοις ζοφεροῖς ὄλβοιο μέμηλεν.
Καὶ θέμιδας δ' αὐτῶν μεγάλως θάμβησα νοήσας,
Ἅσπερ μεσάτιον θέντ' ἀλλήλοισιν ἔσεσθαι,
Ὅρκους πιστοτάτους γε φυλασσόμενοι κατὰ θυμόν.
Κεῖθι ϗ εὐσεβίη, φιλίη θ' ἅμα, ϗ ταχυτῆτες,
Καὶ μῆτις σφεδανὴ, ὄφρ' ἀλλήλοισι μιγεῖεν,
Ἥνπερ ἀγὸς κατέλεξε κακοῤῥαφίης ὑποθήμων·
Καὶ πινυτοὺς γὰρ ἔτευξεν, ἀπ' ἠέρος εἰρύσας ἄσθμα,
Γλῶσσαν δ' εὐεπίης, γαίης ἀπὸ φυτοκόμοιο,
Ἐκ δέ γε νερτερίων, δολομήχανα πάντα διδάξας.
Ἔνθεν βαλβίδα κόσμου ὅλην κατερύει ἐπιθήσας,
Καὶ φύσιος λελάθεσθαι ἄτερ [3] Θεοῦ εὐσεβέοντος.

Κω-

(1) Totum hunc locum valde obscurum, a verſ nimirum 191. ad verſ 20[illegible] hiſce verbis pertractat editio pag. 301. οὗτοί μοι διείλαντο αἰθέρα τρόποις τριακοσίοις ἑξηκονταπέντε, ϗ φύσιν ἕκαστον ἔχοντα κοινωνὸν ἐνεργείας ὑλικῆς, ϗ συμβουλίᾳ χρωμένους τῇ τοῦ ἄρχοντος διαταγῇ, καὶ παραμηνύοντα τὴν βουλὴν τοῖς κινήμασι, ϗ κρύπτοντα μυστικὴν ἐντολὴν, ϗ

Ipsi etiam nitidi docuerunt segmina caeli ,
Quorum ego tercentum , quinque & sex dena notavi .
Res erat humanas circa labor omnibus unus ,
Hinc & opus glomerare , ducisque facessere iussa ,
Consiliumque , omnemque operis praetendere finem
Intenti , toto celabant abdita iussa
Pectore , deque sacris tantum placamina habebant .
Ast alii haud parent , libamina nullaque curant ,
Gaudentes tantum spatiosi lumine caeli .
Vidi etiam , quare tenebrarum adduxerit ipsos
Consilium , stellas , nullo quae lumine fulgent ,
Sensim participes infusae reddere lucis .
Tum stupor incessit magnus , tenebrosa malorum
Agmina spirituum gazas curare videntem .
Nec minus obstupui leges & foedera noscens
Mutua , queis statuunt ipsorum quemque teneri ,
Omnia servantes animo iurata fideli .
Heic amor , heic pietas , heic festinatio , & acre
Mentis consilium , ut quam dux , rectorque coëgit ,
Illius veniant pravae in consortia fraudis .
Namque catos reddit , puro si ex aëre in illos
Insufflet , si frugiferâ e tellure , disertos ,
Si tandem e Stygiis , fraudes informat ad omnes
Naturae , mundique dehinc confinia cuncta
Invadit , cultuque Dei seducit aperte .

Omnia

πειθόμενα λόγοις πραγματικοῖς τοῖς ἐκ θυσιῶν, καὶ σπονδῶν· τινὰ δὲ μὴ πειθόμενα, ἀλλὰ διάθεσιν τηροῦντα πρὸς τὴν βουλὴν τοῦ φωτός.

(2) Subintelligo πνεύματα.

(3) Ms. habet ἀτάρ.

Κωτίλλων γὰρ ἅπαντα ἐς ἐμπορίην κατέθηκε,
Πάντα δέ γε σκεδάσας ἀλίτης κρατέει ἐπὶ γαίην.
Αὐτῷ μοι πείθεσθ', ὅτι δαίμονα ἔδρακον αὐτὸν,
Λοιβαῖς κ̧ θυσίαις μειλιξάμενος πολέεσσι.
Πείθεσθ', ὅττι κ̧ αὐτὸν ἰδὼν ἐπέεσσι προσηύδων,
Καὶ φιλίων ἐπέων κείνε κλύον· ἐν δέ με πᾶσιν
Ἤΐθεον προσέειπε καλὸν φύσει, ὥσπερ Ἰαμβρὴν,
Μύσην δὲ κρατερὸν, κείνε ἀντάξιον ἔργων.
Καὶ δή μοι κατένευσεν ἀγὸν κόσμοιο τελεῦσαι
Αὐτῷ συμπονέοντα, ἐπεὶ βιοτῆς ἴδεν ἔργα.
Ἔνθεν κυδαίνων με κακῶν στίφος ἐγγυάλιξε
Λυπρὸν δαιμονίων, κ̧ ἐκθρώσκοντι ἔειπεν·
Κυπριανὲ, κρατερός τις ἔφυς βροτὸς· ἐκ δὲ καθέδρης
Ἀνστὰς πρῦπεμψεν· θάμβος δ' ὀρόωσι παρέσχεν,
Ἔνθεν ὁμῶς γεραροί με τίον κείνε μάλα πάντες.
Μορφὴν δὲ χρυσῷ ἰνδάλλετο ἀνθεμόεντι [1],
Μαρμαρυγῇ γληνῶν κομόων· κορυφῇ δέ τ' ἔπειτα
Στέμματ' ἔχων πλοχμοῖσιν ἀρηρότα κ̧ λιθάδεσσιν,
Ὧν σέλας ἀγλαΐῃ κείνην κατεκόσμεε χώρην·
Κόσμος δ' εἶμαθ' ὅμοιος· ἀτὰρ στρεφθεὶς χθόνα σεῖε.
Κύκλῳ δὲ κλισμῶν πολέες στάσαν ἀσπιδιῶται,
Μορφὰς ἐς ὕδας ἔχοντες, ἀρηρότες εὖτε φάλαγγες.
Ἀστράπτων κατὰ κεῖνο πέδον, Θεὸς ὡς ἐν Ὀλύμπῳ,
Τείρεσι παμφαίνων, φυτηκομίην δ' ἐπαίξων,
Πᾶσιν δ' οἷσπερ ἔτευξε Θεὸς πανομοίϊα τεύχων,
Ἀθανάτῳ κρατέοντι ἐριδμαίνων ἁγίοις τε.
Ἔνθεν γὰρ δόκεεν νόον ἀνδρῶν ἠπεροπεύειν,
Οἷς δὲ μάλ' ἠπεδανὸς κενεὸν σκιόεντα τελείων,
Ἐκ τῦ δαιμονίη μορφὴ πέλεται πανάϊστος.

Καὶ

(1) Ibid. pag. 304. ἦν δὲ τὸ εἶδος αὐτοῦ ὡς ἄνθος χρυσίυ, κ. λ.

Omnia in emporio per fraudem namque locavit,
Cunctaque dispergens terrae dominatur iniquus.
Ipsum quin etiam, mihi credite, daemona vidi,
Multis demulcens sacris, libamine multo.
Credite, nec vidi tantum, sed & eius amicos
Audivi, retulique sonos: praeque omnibus ille
Ingenuum iuvenem, atque alium me appellat Iam-
Ac fortem mystam, dignumque laboribus eius.(brem,
Quin & curarum socio, post cognita vitae
Gesta meae, regnum mihi totius annuit orbis.
Me decorans ergo, caecam commisit, & atram
Spirituum turbam, atque abeunti talia dixit:
Vere animo, Cypriane, vales; meque inde cathedra
Deduxit surgens: mirari cuncta videntes,
Illius & proceres magno me prosequi honore.
Ast erat huic species auri florentis adinstar,
Luce pupillarum radians: capitique corona
Crinibus intexta, & claris ornata lapillis,
Quae totum fulgore locum replebat: amictûs
Par ornatus erat: seque illo terra movente
Contremuit: multi solio, velut apta caterva,
Scutiferi adstabant, & humi fixa ora tenentes.
Ille locum illustrans totum, ceu Numen Olympo,
Sideribus fulgens, terrae vim frugibus indens,
Omniaque effingens divinâ condita dextrâ,
Cum superis, summoque audet contendere Rege.
Hinc etenim putat humanas illudere mentes,
Sed vanas potius producit debilis umbras,
Ex quo spirituum species dissolvitur omnis.

(Scili-

Καὶ γὰρ τοῦτο μέμηλεν ἀεικελίοισιν, ἐρᾶσθαι,
Καὶ μετὰ δὴ σαρκὸς τελέειν μένος. Ἔμπεδον ὥσπερ
Ταῦτα δέοι, λοίβῃ καὶ κνίσσῃ πάντα δίδωσι·
Ἐξ ἱερῶν καπνὸν γὰρ ἐς ἠέρα πουλὺν ἰόντα
Αἱ σκιαὶ ἑξόμεναι ζοφοειδέες εἰρύουσαι,
Οὗ δέμας ἀμφιέσαντ᾽, ἅτε φάρεα δαιδαλόεντα,
Ἢ ὡς εἴρια καλὰ, λίνοιό τε λεπτὸν ἄωτον.
Νηῶν δ᾽ ὑψορόφων σκιοειδέα φάσματα πολλὰ
Ἀντὶ δ᾽ ἀληθείης τὸν δ᾽ ἠέρα δύντες ἔχουσιν.
Τοὔνεκα καὶ μύρμηκος ἐκεῖ χρήζει γε θυηλῆς,
Ἀλλά γε καὶ ὕδωρ, πέσκη δ᾽ ἅμα, ἠδέ τε καρποὺς
Αἰτίζει, καὶ πάνθ᾽ ὅσα φέρβει γαῖα τιθήνη,
Ὄφρα γε φαντασίην μούνην μερόπεσσι φαείνῃ.
Ἠΰτε τεθνάτων μορφὰς κατὰ θυμὸν ὁρῶμεν,
Καὶ λαλέειν δ᾽ αὐτοῖσι δοκείομεν οὐ παρεοῦσι·
Τὼς [1] καὶ ἀντιπάλαμνος ἐὸν ἀναμάσσεται εἶδος
Μυστιπόλων· τό κεν οἷσι πρόσω πᾶσιν ἀμφιτίθησιν,
Μορφαῖς τ᾽ εἰδώλων, οἷσιν σθένος οὔποτ᾽ ἔνεστιν·
Ὄμβρον μὲν χεύων δῆθεν πολὺν, οὐδέ τ᾽ ἀληθῆ,
Πυρκαϊὴν τελέων χιόνος κρυερῆς πανομοίην,
Ἰχθὺν δ᾽ εὖτε διδοὺς ὁράαν μόνον, οὔτι πάσασθαι,
Χρυσὸν τ᾽ αἰγλήεντα κακῆς πενίης συνέριθον.
Ἀλλὰ καὶ ὑλήεντα μιμούμενος ἔργα, τελείει
Ἄστεα, καὶ θαλάμους, καὶ εὐδένδρους πλαταμῶνας,
Καὶ νάπεα σκιόεντα, καὶ ἣ βροτὸν ἔτρεφε πάτρη,
Ῥήγεα δ᾽ ἀνθεμόεντα, τάπερ βροτοὶ ἐκτελέουσι,
Δαίμοσιν αἱμοβόροις σκιοειδέα πάντα φέροντα.
Τὼς καὶ νυκτιπόροι ἡδὺ κνώσσουσιν ὁρῶντες·

Ἀλ-

(1) Ibid. pag. 304. οὕτω καὶ ὁ διάβολος τῶν ἀφιερωμένων αὐτῷ τὰς

(Scilicet id curat vilissima turba, videri,
Corporeaque suas sub imagine promere vires.)
Firmiter ut vero liget haec, libamina praestant
Nidoresque: etenim e sacris qui multus in auras
It vapor, hunc umbrae prensantque trahuntque sibique
Circumdant, multo ceu pallia texta labore,
Aut pulcras lanas, aut tenvia vellera lini;
Multaque sublimes divûm referentia sedes
Pro veris simulacra gerunt, solo aëre cinctae.
Propterea formicae etiam libaminis illic
Indiget, atque undas, fructusque, & vellera lanae
Postulat, & quaevis alma tellure creantur,
Vt species tantum vanas mortalibus edat.
Ac veluti functorum animo simulacra videntes,
Interdum adfari longinquos voce videmur,
Sic etiam e sacris sibi formas exprimit hostis
Rebus, easque suis satagit circumdare cunctis,
Atque Idolorum, queis vis est nulla, figuris.
Hinc multos fundit, fictos tamen, aethere nimbos,
Quaeque nives referunt gelidas, incendia miscet,
Quosque oculis videas pisces, non gutture gustes
Dat, nitidumque aurum, sed cui comes improba egestas.
Materie solidos imitans sed & ipse labores,
Oppidaque, & thalamos, & consita littora plantis
Efficit, umbriferumque nemus, patriosque penates,
Quaeque homines formant, diversi strata coloris,
Omnia sanguivoris fingunt quae daemones umbris.
Talia conspiciunt pressi gravitate soporis

No-

μορφὰς ἐνατυπούμενος, ἑαυτῷ τε, καὶ τοῖς ἑαυτοῦ περιτίθησι, κ. λ.

Ἀλλὰ πολυπλανέος τάδε δαίμονος ἀντιθέων τε,
Καὶ [1] δυσεβῶν μερόπων ἔργον τόδε μιαροθρήσκων.
Ἀλλά γε τίπτε πάθω, ὅτι βουλόμενος τρομέεσθαι
Οὐρανίωνα Θεὸν, δεδαὼς κρυεροῖο δράκοντος
Ἰσχὺν νεκροτάτην, καὶ ἀγηνορίης κενότητας,
Κεύθομαι ἐς ζοφερὸν γύαλον; κούρης ἁγίης γὰρ
Ἔγνων παρθενικῆς ἀπὸ σεπτοτάτης κεν Ἰούσης,
Δαίμονες ὡς μάλα πάγχυ ἀνάλκιδες ὧδε πέλουσιν.
Πὰρ γὰρ τῇδε δέδορκα περιστόνοον, φολιδωτὸν,
Ἄσπετα φυσιόωντα, πελώριον, αἰνοδράκοντα,
Ἀλλ' οὐδ' ὡς κώνωπος ἔχεν μένος οὐτιδανοῖο.
Ἔγνων παρθενικῆς ἀπὸ σεμνοτάτης τὸν ἄνακτα
Εὐχόμενον μάλα πολλὰ, ἀληθέα δ' οὔποτε [2] δρῶντα.
Ἀλλὰ τόσον κεν ὄφιν μούνη ποσὶ κάββαλε κούρη.
Ὢ πόποι, ὁ κρείων δὲ πολυπλανέων εἰδώλων
Θηλυτέρης θυρεῶν ἀπεχάζετο ἔνδοθι βαίνειν,
Ἐκπάγλως τρομέων· ὃς φάσμασι τοσσατίοισιν
Κεκλόμενος, τὰ θύρετρα βαλεῖν οὐκ ἴσχυσε κούρης.
Ὃς πάντων δοκέων κρατέειν ὑπεδάμνατο κούρη.
Ὃς γαίην κλονέειν ἐθέλων ὑπόειξε γυναικί.
Ὃς πολυμέρμερον ἦτορ ἔχων οὐ κάββαλε κούρην·
Ὃ ζαβόροιο λέοντος ὁμῶς βοσρεῖν γε νομίζων,
Καὶ πάντας φοβέειν, κώνωψ ἅτε ἐν προδόμοισι
Παίζετο θηλυτέρης. Περσῶν ὅτε γὰρ λίπον οὖδας
Εἴως Ἀντιοχουπόλεως [3] Συρίης μέγα ἄστυ,
Θαύματα πολλὰ τελῶν τέχνης μαγικῆς ὑπὸ δεινῆς,
Τοῖς μὲν ἔρωτος ἄκος παρέχων, τοῖς δὲ φθόνου αὐτὸς,
Καὶ ζήλου συγερῶ, κακίης δ' ἧς σαρκὶ μέμηλεν·

Ἔν-

(1) In Cod. δυσσιβῶν.
(2) Ms. habet δράκοντα.

Noctivagi: verum peragit vafer omnia daemon,
Genſque inimica Deo, cultuque obſtricta nefando.
Quid tamen haec doleo, quum iam caeleſte vereri
Ipſe volens animo Numen, dirique draconis
Infractas vires, faſtumque edoctus inanem,
Vſque tamen tenebris iaceam demerſus in imis?
Ipſe etenim novi veneranda ex virgine Iuſta,
Nullam daemonibus virtutem prorſus ineſſe;
Squamigerumque, ipſa vidi monſtrante, ſagacem,
Grandia ſpirantem, immanem, horrendumque draconem;
At nedum culicis monſtrantem robora vilis.
Quin etiam, dum multa mihi promitteret olim
Tartareus princeps, docuit ficto ore loquutum
Virgo, quae tantum pede contudit una colubrum.
Papae! Idolorum fallacia monſtra gubernans
Virginis abſtinuit clauſos penetrare penates,
Mirifice trepidans: qui tantis imperat umbris,
Virginis anguſtum haud potuit perfringere limen:
Qui cunctis dare iura putat, femella ſubegit:
Qui terram quaſſare ſolet, ſub virgine ceſſit:
Multa movet qui corde, puellae eſt viribus impar:
Qui putat horribilis mugire leonis adinſtar,
Et cunctos terrere, culex velut ante puellae
Luditur oſtiolum. Perſarum at littora linquens
Antiochi Syriae magnam proficiſcor ad urbem:
Multa ubi patravi magicas miranda per artes,
His zeli tribuens, illis medicamen amoris,
Invidiaeque aliis, & quae caro curat iniqua.

Heic

(3) Quae heic innuuntur tantum Cypriani apud Antiochenos magicae operationes, eas pluribus verbis perſequitur editio pag. 305.

Ε'νθα τις Α'γλαΐδης ἐρατὸς μάλα λιϛόμενός με,
Εὖτ' ἄλλοι πολέες, γυνάζετο εἵνεκα κούρης
Τἄνομ' Ι'υςίνης, ὅππως φιλότητι μιγείη.
Ε'νθεν ἐμοὶ δαίμων [1] πρώτως ἀπατήλιος ὤφθη.
Καὶ γὰρ ὅσων ϛιχέων ἦρχον, περὶ παρθένον ἁγνὴν
Η'λθον ἀολλισθεῖσαι, ἀνήνυτοι ἂψ ἐνέοντο.
Α'λλὰ ϗ Α'γλαΐδῃ ἐπαμύντορα δεῖξεν ἄϊϛον
Πίϛις παρθενικῆς, ἠδ' ἀδρανέα μιν ἔθηκεν.
Πολλὰς δ' Α'γλαΐδαο ἀΰπνυς νύκτας ἔχοντος,
Μαγγανίας δ' ἐμέθεν, ϗ νείκεα ἀντιβίοιο,
Ε'πτ' ἐπὶ ἑϐδομάδας, ϗ ἄλλας τρεῖς μετὰ ταύτας
Δαιμονίης γε φάλαγγος ἀγὸς σὺν ἑοῖσιν ὀπηδοῖς
Η'λυθε παρθενικῆς ἐναντίβιον πελεμίζων.
Οὐ γὰρ μοῦνον ἔρως νέον Α'γλαΐδην ἐδάμαζεν,
Α'λλ' ἄρα ϗ κραδίης ἐμέθεν ψαῦσεν μενεαίνων.
Θάμβος δ' ἦν ὁράαν τόσσων ϛίχας ἀντιπαλάμνων
Κούρης δαμναμένων εὐχῶν ὕπο, σύν τε δράκοντι.
Οὐδὲ γὰρ ἡμέτερον [2] Βελίαρ πόθον εἶχε χαράξαι,
Καίπερ πολλὰ μάλ' αἰνὰ καθ' ἡμείων πελεμίξας.
Τῶδε γὰρ ὧδ' ἐρέειν, εἴ σοι τόσον κράτος ἐϛὶ,
Λωφήσειεν ἔρως πραπίδων ἀπὸ ἡμετεράων,
Ο'φρα κε μαψιδίως τόσ' ἄλγεα μήτι πάθωμεν·
Καὶ δή μευ κλύοντος ἔφη ἀετῷ [3] μεδέοντι
Μαχλοσύνης ῥέζειν ἅπερ ἔννεπον· ὃς δ' ἐτέλεσε
Πολλὰ μάλ', ὐδέ τι τῶνδε παροίτερον ἤνυσεν ἔργον.
Δεῖξε δὲ κοιρανέων, σθεναρωτέρη ὅττι φύσις γε
Α'ν-

(1) Ms. πρῶτος.

(2) Aglaidae nimirum, & Cypriani. Ita vero legitur pag. 308. ἀλλ' οὐδὲ τῆς ἐπιθυμίας ἡμῶν τρέψαι ἠδυνήθη ὁ διάβολος, καίπερ πολλὰ παραστὰς ἐπιτηδεῦσαι.

Heic procus Aglaidas quidam (quae plurima turba)
Acceſſit ſupplex , cuiuſdam captus amore ,
Nomine Iuſtinae , thalamo hanc ſibi iungier , orans .
Daemonis hinc primum nobis innotuit aſtus .
Irruit in caſtam nam tunc ſtipata puellam
Tota cohors , cui iura dabam , ſed inanibus auſis
Verſa retro . Aglaidae patronum oſtendit inermem
Virginis alma fides , & inanes reddidit auſus .
At vigil Aglaidas multas perducere noctes ,
Multa ego dum magice tento , cum daemone multa
Contendens : tandem hebdomadis bis quinque peractis
Cum ſociis cunctis Stygiae dux ipſe phalangis
Venit virgineo moturus praelia cordi .
[Scilicet haud ſolum Aglaidam ſubiecit ephebum ,
Sed noſtra iratus tetigit quoque corda Cupido]
Mirum erat Inferni tantas ſpectare catervas
Virginis edomitas votis , unaque draconem .
Haud etenim noſtrum potuit depellere amorem ,
Nil quamvis Belial in nos liquiſſet inauſum .
At tibi (ſic aggreſsus ego) ſi tanta poteſtas ,
Fac amor e noſtris abſcedat , quaeſo , medullis ,
Ne tantos fruſtra cogamur ferre dolores .
Tunc Aquilam , Veneri qui praeſidet , omnia dicta
Me coram complere iubet : tentavit at ille
Multa quidem , ſed nil optato fine peregit .
Hinc patuit , monſtrante Deo , plus omnibus unam

(3) Quum heic Aquilae nomine fornicationis daemonem indigitare videatur Eudocia, maſculino genere efferendum in verſione Latina exiſtimavimus.

Α'νδρομέη πέλεται πάντων ςυγερῶν βελιήρων·
Α'λλὰ φύσιν ἀνέρος κεν ὅτ' ἀκμάζουσαν ἐφεύροι,
Δὴ τότε δὴ μεγάλα φρονέων βρενθύεται ἦτορ,
Οὐκέτι δὴ μερόπων ὀρόων βιοτήσιον ἄνθος,
Α'λλ' αὐτῷ σφετέρῳ ἐπὶ κάρτεϊ κῦδος ἀνάπτει.
Εὖτέ τις ἠπεδανὸς, ϗ ἀμφιγύης πολεμίζει
Ι'´ππῳ ἐφεζόμενος εὖ εἰδότι θούριδος ἀλκῆς,
Αὐτῷ οἱ μέγα κῦδος ἐπαρτήσας μάλα χαίρει.
Α'ρχομένοισι νέοις γὰρ ὅταν φιλότης ἐπαΐξῃ,
Εὖτε πυρὸς φλογερῦ σφεδανώτερος ἀτμὸς ἀέρθῃ.
Η'ν δ' αὖ μοι μέσατον ϗ ἀντιβίων μέγα νεῖκος,
Αὐτοὶ δ' ἀλλήλοισιν ἐπὶ δηρὸν πολέμιζον·
Καὶ τότ' ἀταρτήροισιν ἐγὼν ἐπέεσσι δράκοντα
Ε'´ννεπον· ὅττι γε θᾶσσον ἐὸν ἀπολεῖ μέγα κῦδος.
Ο'ς [1] δέ τ' ἄναυδος ἔμιμνεν ἐὴν ὁρόων κακότητα.
Πολλὰ δέ μιν κλονέων μεγάλ' ἤπυον· ὃς δὲ ἕκηλος
Η'´ιε γινώσκων [2] μεῖον σθένος, ἠδ' ἀμενηνός.
Καί ποτε τοῖον ἔτευξε, τὸν Α'γλαΐδην ἀπατήσας,
Η'´γαγε παρθενικὴν, ϗ αἶψα δόλος γε φαάνθη·
Οὐ γὰρ Ι'υςίνης σεπτῆς μελέεσσιν ἐῴκει.
Ε'´νθεν ἐγὼ τὰ ἕκαςα μαθὼν ςυγέεσκον ὄφιν γε.
Δὴ τότε ϗ ψογερῶν μερόπων ἀρχὸν μεταβάλλει,
Κάλλος ὅμοιον ἔχοντα σαόφρονος Ι'υςίνης.
Ω'ς δ' ἦλθ' Α'γλαΐδαο μάλα σχεδὸν, εἶπε γεγηθὼς,
Χρύσεον εὖ μόλε κάλλος Ι'υςίνης περιπύςυ.
Ω'ς δ' ὀνόμηνε κόρην, δαίμων φύγεν οὔνομ' ἀκούσας,
Καί νύ κεν Α'γλαΐδης τρομέων, τάχος ὤλεσε θυμόν.
Ω'ς φί-

(1) Ms. δὴθ' ἄναυδος.

Inferni monstris naturam posse virilem:
At si quando hominem florentem viribus ille
Inveniat, tunc magna movens in corde superbit,
Haud illum humanae florem ratus esse iuventae,
Deque suo tantum tribuit sibi robore famam.
Vt forti qui vectus equo, bellique perito
Bella gerat, mutilus tamen ipse, & claudus utrinque,
Atque sibi magnum tribuens exsultet honorem.
Namque ubi crescentes iuvenes fax carpit amoris,
Ceu vapor ardentis vehemens attollitur ignis.
Sed mihi cum Stygiis bellum fuit hostibus acre,
Mutuaque inter se miscebant praelia dudum.
Tunc ego probrosa compellans voce draconem,
En tua magna, inquam, subito ceu fumus in auras
Fama perit. Propriam cernens obmutuit ille
Nequitiam. Magnis implens clamoribus auras,
Instabam misero, qui se virtute minorem
Agnoscens, tacitus convicia cuncta ferebat.
Dein tale aggressus facinus, si fallere posset
Aglaidam tentans, vanam pulcramque puellam
Illi deduxit; subito at comparuit astus:
Nam nullos Iustae referebat virginis artus.
Haec ego cuncta videns, serpenti dira precabar.
Tunc pravorum hominum regem, sapientis habentem
Iustinae similem formam, transmittit ad illum;
Qui laetus, propius venienti talia dixit:
Salve, Iustinae celebris forma aurea, salve.
Nec plura: audito Iustinae nomine fugit
Daemon, & Aglaidae mens protinus excidit omnis.

M 2 *Ipse*

(2) Ms. μειών.

Ω῏ φίλοι, αὐτὸς ἔγωγε τελειομένῃσι παρήμην
Τῇσι κακοῤῥαφίῃσιν, ἐγὼ κούρης πόθον οἶδα
Ε'ς Θεὸν ὑψιμέδοντα, ἀναλκίην τε δράκοντος,
Αἴσχεα σὺν κείνῳ καταδέγμενος, ὕποτ' ἰαύων,
Παρβεβαὼς παρεόντι, γυνὴ δ' ἐξ ἀνδρὸς ἐτύχθην,
Καὶ πτερόεις ὄρνις· ὡς δ' ἐν προδόμοισιν ἔβαινον,
Φάσμα μὲν ᾤχετ' ἄϊςον, ἀτὰρ πάλιν αὐτὸς ἔμιμνον
Κυπριανὸς μαγίῃσι πεπιθμένος ὑτιδανῇσιν.
Οἶδα τὸν Α'γλαΐδην τεύξας πετεεινὸν ἔγωγε·
Υ'ψόσε δ' ἐν τέγεϊ κύρης ἐλθὼν ἐκάθητο.
Ω'ς δ' ἀπὸ φωτοφόροιο θύρης σεπτὴ βάλεν ὄμμα
Παρθενικὴ, κείνη μὲν εὔπτερον ὤλεσεν ὄρνιν.
Αὐτὸς δὲ πότμοιο πύλας ἤμελλε κιχῆσαι,
Κάμμορος ἐςηὼς, εὖτ' ὄρνεον ἄκρον ἐπ' αὐτὸ,
Εἰ μὴ τόνδ' ἐλέηρε καλὴ κύρη πινυτόφρων,
Η῾ καὶ παρφασίην ἀγαθὴν μυθήσατο τῷδε,
Ο῎φρα μεθ' ἡσυχίης τρομέων Θεὸν οἴκαδε μίμνοι.
Ε'κ δ' αὐτὸν προδόμοιο τάχος χάζεσθαι ἀνώγει.
Οὐ νῦσος δ', ὐκ ἄλγος, ἀνιηρὸν δέ τι ἄλλο
Δάμνατο παρθενικήν· ἃ γὰρ κακὰ μυρία τῇδε
Ω῎ρσε κακοῤῥέκτης δαίμων· τοκέες δ' ἄρ' ἐκείνης,
Ι'ητρῶν βιότοιο παραιφαμένων τέλος εἶναι,
Μύροντ'· ἡ δ' ἀγόρευεν, ἐμοὶ φίλοι ὦ γενετῆρες,
Οὔπω μόρσιμόν ἐςι τέλος θανάτοιο ἐπισπεῖν,
Α'λλ' ἄλγος κραδίης γε πάρεςί μοι, ὐ μελέων δὲ,
Εὖτε δ' ἀπ' ἠερόφιν πυρόεις ἀτμός τις ἐπελθὼν
Σμύχει ἐμεῖο δέμας· ᾗ ἄλλα δὲ πόλλ' ἐπὶ τοῖσιν
Παρθένυ ἠϊθέοιο καθ' ἅψεα χεύαμεν ἄμμες·
Η῾ δέ γε Χριςοφόρῳ ςαυρῷ κατενήρατο κείνυ
Ι῎α πολυπλανέος κακοδαίμονος ἀντιπαλάμνυ.

Α'λλ'

Ipse ego, dum fierent molimina talia fraudum,
Ipse aderam, socii; mihi virginis ardor in alte
Regnantem Dominum, atque ignavia visa draconis.
Namque ibam adstanti iunctus, par ferre coactus
Dedecus, & vigiles curas, nunc femina factus,
Nunc volucris: sed prima domus vix limina inibam,
Ficta recedebat species, Cyprianus & ipse
Rursus eram, vana magiae confisus in arte.
Aglaidam vidi, quum nostra protinus ales
Factus ope, in summa consedit virginis aede;
Ipsaque per nitidam spectans veneranda fenestram
Perdidit obtutu pennatam virgo volucrem.
Mortis tunc adytum fuerat visurus apertum
Infelix, veluti celsis stans ales in auris,
Ni prudens, ac pulcra illum miserata fuisset
Virgo, bonis hominem monuit quae vocibus usa,
Vt placidus maneatque domi, timeatque Tonantem;
Nec mora, vestibulo gressus educere iussit.
Nulli illam morbi, nulli domuere dolores,
Non quaevis adversa: malis nam millibus illam
Perfidus impetiit daemon: maestique parentes,
Quum medici vitae canerent accedere finem,
Lugebant. Caris contra genitoribus illa,
Nondum fatalem mihi fas attingere mortis
Finem; sed quidam cordis, non corporis angit
Me dolor, ac veluti vapor igneus aëre missus,
Hic mea membra cremat. Nova nos tunc addere primis
Multa malis, castaeque artus cruciare puellae.
Omnia Christifero signo tamen illa dolosi,
Atque reluctantis contundere tela draconis.

Ἀλλ' ὅτε οἱ γενετῆρας ἐπιστήσας κάκ' ἔοργα,
Πώεα μὲν κτείνας, καὶ βουκόλια, ϗ ὄρνας,
Αἶψα δὲ παρθενικὴ κείνων παρέπειθε νόημα,
Μὴ ἄχθεσθ' ἐπὶ τοῖσιν, ἐπὶ τυτθοῖς δὲ γάνυσθαι,
Ὅττί κεν εὐλογέοντος ἀκηράτου ἄσπετα ἔσται.
Μηνιθμὸς κούρης γὰρ ὁμώλακας οὐ λάθεν αἰνὸς,
Αἰζηῷ δ' ἐκέλευον ὅσον τάχος ἐγγυαλίξαι
Παρθενικὴν ἀροῖσιν ἀληθέσιν· ἀλλὰ νεῆνις
Σταυρῷ Χριστοδόκῳ σθένος ἐς τοκέων νόον ἧκεν.
Ἀλλ' ὅτε ϗ δήμῳ μαλερὸν λοιμὸν κατέπεμψε
Δαίμων, ϗ χρησμόν γε περικτιόνεσσιν ἔηκεν,
Μὴ πρὶν λωφήσειν κότον ἄσχετον, ἄχρις Ἰούστην
Ἐς λέχος Ἀγλαΐδης ἀγάγοι τάχος, ἣ θέμις ἐστίν.
Ἀλλὰ βοὴν δήμου, Χριστοῦ κατέπαυε θέραπνις
Εὐχωλῇς ὁσίῃσι, ϗ ἄστεος ἤλασε λοιμόν.
Ἔνθεν πειρηθέντες ὅσοι πόλιν ἀμφινέμονται,
Χριστὸν μὲν κύδαινον, ἐμοὶ λώβην δ' ἐπέχευον,
Ὡς κείνης πόλεως ὀλοφώϊον ἄνδρα πέλοντα·
Ἐκπάγλως δέ με πάντες ἀπέστυγον· αὐτὰρ ἔγωγε
Ἤϊον αἰδόμενος πηοὺς, πολιήτας ἅμ' ἄμφω.
Ὑστάτιον δ' ὁρόω σταυροῦ μένος ὅσσα ἔοργεν,
Ἐν φρεσὶ τοῦτο νόησα, κακῷ δέ τε δαίμονι φάσκον·
Ὤϊμοι ὀλοΐϊον ἔρνος, ὅλων δωτὴρ ἀθεμίστων,
Δυσσεβίης γύαλον, ψυχὴν τί μευ ὧδ' ἀπάτησας,
Οὐτιδανὸς καὶ ἄνικυς ἐὼν, ὡς οἶσθα ϗ αὐτός;
Εἰ γάρ σε κρατερῶς μοῦνον σκιὴ ὧδε δαμάζει
Ἀθανάτοιο Θεοῖο, τί ῥέξεις ὁππόταν ἔλθοι;
Εἰ Χριστοῦ κλῆσιν τρομέεις, τότε τίπτε τελεύσεις,
Εὖτε τεὰς πρήξεις, ϗ οὐλοὰ ἔργα μετέλθοι;
Εἰ σκόλοπος θείου σε μένος τόσον γε χαλέπτοι,

Αὐ-

Aerumnis tunc ipse novis vexare parentes
Virginis, occidens mulos, armenta, gregesque.
Ast illos dictis hortari nata benignis,
Talibus haud doleant, tenui sed sorte fruantur,
Nam bene mox dicente Deo satis ampla futura.
Virginis interea haud latuit gravis ira propinquos,
Iusseruntque omnes iuveni cito tradere corpus
Virgineum vera in connubia: sed Cruce, Christum
Quae excepit, vires animo addidit illa parentum.
Tum vero immittens populo contagia daemon
Finitimis responsa dedit, non ante furentem
Posse iram extingui, donec Iustina trahatur
Illico in Aglaidae thalamum: sic poscere iura.
Sed populi voces sanctis ancilla Tonantis
Sedavit precibus, pestemque ex urbe fugavit.
Talibus edocti cives ad sidera Christum
Tollebant, ac me cuncti velut illius urbis
Exitium probris cumulabant millibus unum,
Dirisque urgebant odiis: hinc ora pudore
Suffusus, simul adfines, civesque verebar.
Ipse crucis tandem vires, portentaque cernens,
Idque animo versans, his adfor daemona dictis:
Heu fatale genus, tantum largitor iniqui,
Nequitiae barathrum, cur menti ficta dedisti
Verba meae, imbellem te noscens ipse, pigrumque?
Si te immortalis vincit tam fortiter umbra
Sola Dei, quidnam facies, quum veneris ipse?
Si Christi metuis nomen, quo denique pacto
Sustineas ipsum, tua quum mala puniet acta?
Si potis est sancti ligni te frangere virtus,

Αὐτοῦ κεν παρεόντος ὅπῃ σέθεν ἴχνια θήσεις;
Εἰ σφρηγίς σε ἄλαλκεν, ἄρ' ἐκ παλάμης τότ' ἐκείνυ
Πῶς δύνασαι κρατερῆς μέροπας ῥύσασθαι ἀνάγκης;
Οὐδὲ γὰρ, οὐδὲ φάλαγγα τόσην λάχες, ὥς κεν ἀμῦναι.
Α'ρτι πολυπλανέος τέχνης σέο εἴμ' ἐπίϊςωρ,
Καὶ σέο φαντασίην μάλ' ἐπίςαμαι, οἶδά σε νωθρόν.
Μαψίδιον δὲ μόνον κ̀ ἐπημάτιον σέο δῶρον.
Οὔτε τεὴ βυλὴ παγίη, ὃ μῆτις ἀρίςη.
Α'τρεκὲς ὐδὲ ἕν ἐςιν, ὅπερ Θεῦ ἄντα τελείεις.
Φάσματα δ' εἰσὶ μόνον, κ̀ ἀχλύϊ πάντα ἔϊκτα.
Ω'λεσας ἡμετέρην κραδίην, κ̀ ἐλπίδα πάμπαν,
Καὶ λογικῶν πραπίδων πολυμέρμερον ἤλασας ἐσμόν.
Αὐτὰρ ἐμὴν βιοτὴν κακίῃ [1] κατεδάρψαο δεινῇ,
Καὶ φύσιν, ἥνπερ ἐγὼ λάχον, ὤλεσας ἐγμασίοισι.
Η'λιτον ἐκπάγλως φρένας ἐκ σέο ἠπεροπευθείς.
Α'φρων, ὃ δυσεβὴς γενόμην, σοι πάνθ' ὑποείξας.
Μαψιδίως σοφίην δὲ μάθον, προτέρων δέ τε βύβλυς.
Σοὶ δ' ἐπιπειθόμενος ςερόμην κτεάνων τε κ̀ ὄλβυ.
Σὺν πλύτῳ τοκέων δὲ κ̀ ἄσθματος εὖνιν ἔθηκας.
Εἰ πτωχοὶ δὲ τόσα, ὃ ἀκτέανοι φάγον ἄνδρες,
Ο'σα διώλεσας αὐτὸς, ἀθέσμιε, νῦν τάχα τυτθὸν
Εὐμενέτην Θεὸν εἶχον ἐπ' ἐλπωρῇσιν ἐμῇσιν.
Οἴμοι τίπτε με τόσον ἐλυμήνω, κακοεργέ;
Αἰνῶς τρύχομαι, ὥςε ἀνίατα πείραθ' ὁρῶμαι.
Καὶ γὰρ δὴ νεκὺς ἦα, δοκήσει δ' ἐν βιόωσι·
Πολλῶν δὲ κτεάνων ὠνησάμενος μάλα τύμβον,
Πυθμένας [2] ὐδὲ θεῶν, μέσφιν θανάτοιο πέρησα.
Α'λλά γέ μοι θέμις ἐςὶ Θεῦ θεράποντας ἀγαυὺς
Λίσ-

(1) Ita Ms. pro κατεδαρδάψαο, a κατεδαρδάπτ

Adventante ipso, tua ubi vestigia figes?
Si te signa fugant, poteris tunc quomodo forti
Illius e dextra captas educere gentes?
Haud etenim, haud tibi tanta cohors, qua obsistere posses,
Obtigit. Errorum plenas iam funditus artes,
Et fictas teneo species, te expertus inertem.
Tu quidquid nobis largiris, inane fugaxque.
Haud tibi consilium certum, haud sententia recta;
Veraque nulla, Deum contra quae, stulte, laboras,
Sed tantum spectra, ac tenebris aequalia cuncta.
Per te cor periit nostrum, spesque excidit omnis,
Atque in mente gravis curarum concita moles.
Tu mihi nequitia vitam discindere prava;
Tu mihi naturam pessumdare fraudibus ausus.
Heu nimium incautam mentem malus abstulit error.
Impius, & stultus, tibi cedens omnia, factus.
Doctrinam frustra didici, librosque priorum.
In te confisus, carui gazisque, bonisque;
Cumque opibus patriis, animae quoque parta ruina.
O utinam quae in te perierunt, perfide, multa,
Haec ego pauperibus potius vescenda dedissem:
Forte meis faustum votis modo Numen haberem.
Hei mihi! cur me adeo laesisti, pessime? magno
Conficior maerore, videns nescire medelam
Vulnera; nam rebar, quum vere mortuus essem,
Vivere, divitiisque parans mihi busta profusis,
Nec barathrum cernens, ipsum me morte peremi.
Sed mihi iam Christi famulos orare fideles,

At-

(2) Ms. ἐν θεῷ.

Λίσσεσθ', αὐτὰρ ὁμῶς καὶ εὐσεβέας μάλα φῶτας,
Ὄφρ' ἐλέου οἴκτου τε τύχω· σεπτῆς δ' ἔτι παιδὸς
Ἴχνια πιστοτάτης μάλ' Ἰουστίνης γε κύσαιμι,
Ὅππως ἂν βιοτῆς ἐμέθεν πέρι καλὰ νοήσοι.
Φεῦγε Σατὰν δολομῆτ', ἀθέσμιε, αἰνοτύραννε,
Ἀτρεκίην στυγέων, καὶ εὐσεβίην ἀθερίζων.
Ὃς δὲ χολωσάμενος κρατερῶς κτανέειν μ' ἐπόρουσεν,
Πειρήθη δ' ὅσον αὐτῷ ἔην σθένος, αὐτίκ' ὀλέσσαι
Ἐκ φάρυγός με λαβών· ὡς δ' οὐκέτι εἶς παρέην μοι,
Οὐδέτι μιν θάνατον φυγέειν δόκεον, καὶ ἀλύξαι·
Πιστοτάτης κούρης σημήϊον ἐς νόον ὑμὸν
Σταυροῦ παμφανόωντος ἐπήλυθεν, [1] ὧπερ ἐνίκα,
Ἔφρασα δ' εὐχόμενος, κυδρῆς μεδέων Θεοῦ κούρης,
Ἔλθ', ἐπαλέξησον· καὶ αὐτίκα χεῖρα τάνυσσα,
Καὶ τύπον ἰκρίοεντα ἐμοῖς μελέεσσιν ἔθηκα.
Αὐτὰρ ὁ φεῦγεν ὄπισθεν ἅτ' ἐχθρώσκων τις ὀϊστὸς,
Ἠπείλει χαλεπῶς δ' ἔγχος κραδάων κατ' ἐμεῖο.
Καὶ τότ ἐγὼ Χριστοῖο λαβὼν σφρηγῖδος ἐρωὴν,
Θάρσυνος ἦα μάλιστα, βοῶν θαμὰ καὶ Θεὸν αὐτόν.
Δὴ τότ' ἀλαστήσας προσεφώνεε θὴρ κακόβουλος
Χαζόμενος· Χριστός σε πολύλλιτος οὔτι σαώσει
Ἡμετέρης παλάμης κεν, ἐπεὶ στυγέει δυσεβῆας.
Ἄρτι δὲ τυτθὸν ἀρήγει, ὅπως μετόπισθε δόλῳ γε
Πότμῳ λευγαλέῳ σε παραπλάγξας ἀπολέσσῃ.
Εὖτε δὲ καλλείψει σε, τότ' εἴσεαι οἷά σε ῥέξω.
Σὺ κράτος ὑμὸν ἄμερσας, ἐμοὺς Χριστὸς γὰρ ὀπηδοὺς
Οὐ δέχετ' ἐνδυκέως· δύο δ' ὤλεσας, ὦ κακόδαιμον,
Πρῶτα μὲν ἡμετέρην φιλίην· καὐτὸς δέ τε σωτὴρ
Οὐ πάντως ὀνίνησιν. Ἐγὼ δέ τε τῶνδ' ἐσακούων

Μύ-

(1) Ms. ὅπερ.

Atque pios homines certum est, si forte malorum
Obtineam veniam: fidaeque accedere supplex
Iustinae, sanctis atque oscula figere plantis,
Vt mihi vivendi rationem curet honestam.
Vade Satan fallax, exlex, & dire tyranne,
Aufuge, contemptor veri, pietatis & osor.
Tunc rabidus, mortemque minans in me irruit ille,
Viribus & quantis pollet, me perdere tentat
Faucibus arripiens: aderat mihi nemo, nec ulla
Iam mortem vitare fuga me posse putabam:
Quum mentem subiere meam fulgentia sanctae
Signa crucis, queis vincebat fidissima virgo,
Clamavique precans: Clarae Deus alme puellae,
Adsis, adfer opem: atque extendens illico dextram
Signa meis posui confidens lignea membris.
Tunc daemon retro fugit, velut acta sagitta,
Effuditque minas, atque in me spicula torsit.
Ast ego tunc Christi repletus robore signi
Audebam magis, atque magis, Numenque vocabam.
Tunc malesuada dolens emisit bellua tales
Ore sonos: Non te Christus vel multa precantem
Nostris eripiet manibus: namque odit iniquos.
Nunc paullisper opem tibi fert, ut postea fraude
Te circumducens fato male perdat acerbo.
Quum te destituet, quid agam tunc ipse videbis,
Imperii spretor nostri: me quippe sequutos
Haud recipit Christus: gemina tum denique flebis
Clade miser, mea perdideris quum foedera, & ipse
Haud ultra Christus te iuverit. Haec ego dicta

Μύθων, αἰνοτάτως περιδείδιον, ὄττι με τοίοις
Ἠλεμάτως ἐπέεσσιν ἀταρτηροῖσι προσηύδα.
Ἔνθ᾽ ὑμῖν, φίλοι ἄνδρες, ὅσοι στόνον ἴστε ἐμεῖο,
Φημὶ ἐμὴν λυτρὴν βιοτὴν, ὄφρ᾽ εἰσορόωντες
Τεύξατ᾽ ἐλημοσύνην, καὶ ἐννέπετ᾽ εἴ μοι ἔνεστιν
Χριστὸν μειλίξασθ᾽, εἰ ἐμῆς ἄξιοι μετανοίης,
Ἠδ᾽ ἐπαλεξήσει μοι, ὅπως φύγω αἰνὰ κέλευθα,
Ὧν ἐδάην τὸ πάρος. Πληθὺς θ᾽ εἴως δ᾽ ἔχε σιγὴν,
Ὄψε δέ μοί τις ἔειπε διαπρύσιόν γε βοήσας.

* * * * * *

ΤΕΛΟΣ.

Aure bibens, totus rigui formidine; namque
Addens probra minis, tumido responderat ore.
En vobis, gemitus nostros qui scitis, iniquae
Explicui vitae iam tempora, ut illa videntes
Vos tangat pietas, socii: vos dicite, Christum
An placare queam, meque audiat ipse dolentem;
Detque mihi horrendas, queis ante insistere novi,
Deseruisse vias. Heic omnis turba silebat,
Dum quidam clara tandem sic voce loquutus.

* * * * * *

FINIS.

